

41	2.
44	46.
83	151

117.	13.
	13.
	44.
	49.
	33

16	6
----	---

6.

1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Vincenzo Schwaner

KALENDARZ

RZYMSKO-KATOLICKIEGO

TOWARZYSTWA DOBROCZYNNOSCI

w Petersburgu

NA ROK PRZESTĘPNY

1896.

S.-PETERSBURG.

Drukarnia Inżyniera G. Bernsztejna, Orłowski zaułek, № 1.

1896.

Винцентъ Федоръ Бернштейнъ

КАЛЕНДАРЪ

№ 5451 / 1896

ТОВАРИШТВО ДОБРОСЪУЩНОСТИ

Дозволено цензурою. СПБ., 6 Ноября 1895 года.

ИЗДАТЕЛЬСТВО

1896.

К. 479 | 56 | 4

Тип. инженера Г. Бернштейна, СПБ., Орловскій пер., № 1.

Генералъ Самовладъ Василь Россійскій
Миколъ Александровичъ
Въ Императорскомъ Военномъ
Лейбъ-Гвардейскомъ Егерскомъ
Полку

JEGO CESARSKA MOŚĆ
NAJJAŚNIEJSZY PAŃ
MIKOŁAJ ALEKSANDROWICZ.
Cesarz i Samowładca Wszech Rossji.

Słowo wstępne.

JEJ CESARSKA MOŚĆ
NAJJAŚNIEJSZA PANI CESARZOWA
ALEKSANDRA TEODORÓWNA.

Słówko wstępne.

W celu przyjścia z pomocą prawdziwym nędzarzom, przed jedynastu laty założone zostało w Petersburgu Towarzystwo Dobroczynności przy kościele Św. Katarzyny. Staraniem jego, oprócz stałych stypendjów dla uczniów wyższych i średnich zakładów, utrzymania kilkadziesięciu dziewczynek w przytułku «Ouvroir», miesięcznej i jednorazowej zapomogi i t. d., powstały już niektóre instytucje dobroczynne, jak to: schronienie dla starców, przytułek rzemieślniczy dla chłopców, dom pracy i t. p. Lecz, niestety, i tu, jak wszędzie w tego rodzaju instytucjach, zapotrzebowanie o wiele przewyższa środki, jakie ofiarność dostarczyć może. Dla tego to Zarząd Towarzystwa umyślił zwrócić się do szerszego koła ludzi dobrej woli, mieszkających na prowincyi, z kąd najliczniejszy zastęp klientów naszych corocznie napływa. W obec tego faktu nie może mieć zastosowania zdawkowa wymówka, że i prowincja ma swoich ubogich, o których troszczyć się musi. Swoimi są oni zarówno dla was, jak dla nas; wspólnemi zatem siłami pomagać im winniśmy.

Chcąc spełnienie tego chrześcijańskiego obowiązku jak najbardziej ułatwić, postanowiliśmy podjąć się wydawnictwa obecnego kalendarza na rok 1896, któryby zarazem zapelniał lukę, jaka w naszym kraju oddawna czuć się daje. A chociaż staraliśmy się, oprócz zwykłych części każdego kalendarza, ubrać i pomieścić w nim wszystkie potrzebne wiadomości w dziale informacyjnym, wskazówki praktyczne— w dziale lekarskim, gospodarskim i t. p., jednak, jako pierwsza próba tego rodzaju, kalendarz nasz może mieć ja-

kieś niedokładności i braki, o których wskazanie najprzejmiej i najszczerzej prosimy, aby takowe w następnych latach poprawić i usunąć. Pomimo tego, mamy nadzieję, że taki, jakim jest, przy skromnej zwłaszcza cenie i dobroczynnym celu wydawnictwa, prędko znajdzie przyjaciół, którzy i sami go nabędą, i znajomym polecać zechcą. W tej nadziei puszczamy go w świat

W IMIĘ BOŻE!

KALENDARZ

Rzymsko - Katolicki na rok 1896.

Podług starego stylu.

Nowy styl.

ŚWIĘTA RUCHOME.

Niedziela Starozapustna	21	Stycznia.	—	2	Lutego.
„ Mięsozapustna	28	Stycznia.	—	9	Lutego.
„ Zapustna	4	Lutego.	—	16	Lutego.
Popielec	7	Lutego.	—	19	Lutego.
Niedziela Wstępna	11	Lutego.	—	23	Lutego.
„ Sucha	18	Lutego.	—	1	Marca.
„ Głucha	25	Lutego.	—	8	Marca.
Wielkanoc	24	Marca.	—	5	Kwietnia.
Wniebowstąpienie Pańskie	2	Maja.	—	14	Maja.
Zesłanie Ducha Św.	12	Maja.	—	24	Maja.
Trójcy Świętej	19	Maja.	—	31	Maja.
Boże Ciało	23	Maja.	—	4	Czerwca.
Niedziela 1 Adwentu	1	Grudnia.	—	29	Listopada

SUCHE DNI.

Pierwsze, dnia	14, 16, 17	Lutego.	—	26, 28, 29	Lutego.
Drugie „	15, 17, 18	Maja.	—	27, 29, 30	Maja.
Trzecie „	18, 20, 21	Września.	—	16, 18, 19	Września.
Czwarte „	18, 20, 21	Grudnia.	—	16, 18, 19	Grudnia.

DNIE GALOWE DWORSKIE.

Obchodzone przez nabożeństwo, zawieszenie sądów i czynności biurowych, oraz uwolnienie uczniów od lekcji.

Styczeń. D. 1 Nowy Rok, oraz rocznica urodzin Jego Cesarskiej Wysokości Wielkiego Xięcia Alexieja Alexandrowicza

Kwiecień. D. 23 Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej ALEXANDRY TEODORÓWNEJ. D. 27 rocznica urodzin Jego Cesarskiej Wysokości JERZEGO ALEXANDROWICZA, Następcy Tronu.

Maj. D. 6 Maja rocznica urodzin Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA. D. 25 rocznica urodzin Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej ALEXANDRY TEODORÓWNEJ.

Lipiec. D. 22 Imieniny Najdostojniejszej Rodzicielki Najjaśniejszego Pana, Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani MARYI TEODORÓWNEJ, Wielkiej Xiężny Maryi Alexandrównej i Wielkiej Xiężny Maryi Pawłówny, małżonki Wielkiego Xięcia Włodzimierza Alexandrowicza.

Październik. 21 Pamiątka wstąpienia na tron Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA.

Listopad. D. 14 rocznica urodzin Najdostojniejszej Rodzicielki Najjaśniejszego Pana Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani MARYI TEODORÓWNEJ. D. 26 Imieniny Jego Cesarskiej Wysokości Wielkiego Xięcia JERZEGO ALEXANDROWICZA, Następcy Tronu.

Grudzień. D. 6 Imieniny Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA, Wielkiego Xięcia Mikołaja Konstantynowicza, Wielkiego Xięcia Mikołaja Michałowicza. D. 25 Pamiątka wyswobodzenia Cerkwi i Państwa Ruskiego od najścia Gallów a z niemi 20 narodowości.

ЯНВАРЬ.		S T Y C Z E Ń.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 Пн.	✠ Обрѣз. Госп. Нов. Годъ. Св. Василия Вел.	1 P.	Nowy Rok 1896. Fulg. B.	13
2 Вт.	С. Сильвестра, пап. Рим.	2 W.	Makarego Op., Eufroz. P.	14
3 Ср.	Прор. Малахиі, Гордія.	3 Ś.	Daniela M. Genowefy P.	15
4 Чт.	Соборъ 70-ти Апостоловъ.	4 C.	Tytusa i Rygoberta B. W.	16
5 Пт.	Мч. Феопемпта и Феоны.	5 P.	Telesfora M., Emilianny P.	17
6 Сб.	✠ Богоявл. Госп. (Крещен.)	6 S.	Trzech Króli.	18
7 Вс.	✠ Соб. Св. Іоанна Крест.	7 N.	1-a po 3 Kr. Lucjana M.	19
8 П.	При Георгія, Емилиана.	8 P.	Seweryna Opata	20
9 В.	✠ Мч. Поліевкта, Филиппа.	9 W.	Marcjanny P. M., Juliana M.	21
10 С.	Св. Григорія еп. Нисск.	10 Ś.	Agatona P., Wilhelma B.	22
11 Ч.	✠ Прп. Феодосія Великаго.	11 C.	Higina B. M. i Honoraty P.	23
12 П.	Мц. Татіаны, муч. Петра.	12 P.	Arkadiusza i Modesta M.	24
13 С.	Мч. Ермила, Страт., Петра.	13 S.	Weroniki P., Leoncjusza	25
14 В.	Прп. от. въ Синаѣ и Р. И.	14 N.	2-a po 3 Kr. Imienia Jezus	26
15 П.	Прп. Павла и Іоанна.	15 P.	Pawła I Pust.	27
16 В.	Покл. веригамъ ап. Петра.	16 W.	Marcelego P. M. Otton, M.	28
17 С.	✠ Прп. Антонія Великаго.	17 Ś.	Antoniego Op. W.	29
18 Ч.	Св. Аванасія и Кирилла.	18 C.	Katedry ś. Piotra w Rzym.	30
19 П.	Прп. Макарія Египтскаго.	19 P.	Henryka B. M. Kanuta M.	31
20 С.	✠ Прп. Евонімія Вел.	20 S.	Fabiana P. M. i Sebast.	1
21 В.	Прп. Максима испов., мч. Н.	21 N.	Starozap. Agnieszki P. M.	2
22 П.	Ап. Тимооея и пр. Анаст.	22 P.	Wincentego i Anast. M. M.	3
23 В.	Св. мч. Климента.	23 W.	Zaśl. N. M. P., Ildefonsa	4
24 С.	Прп. Ксенія и Македонія.	24 Ś.	Tymoteusza B. M.	5
25 Ч.	✠ Св. Григорія Богослова.	25 C.	Nawrócenieśw. Pawła Ap.	6
26 П.	П. Ксенофонга, Маріи, Феод.	26 P.	Polikarpa B. M., Pauli Wd.	7
27 С.	✠ П. м. с. Іоанна Златоуста.	27 S.	Jana Chryz. B. W. D. K.	8
28 В.	Нед. Мяс. Прп. Ефр. Пал. Іак.	28 N.	Mięsopust. Flawiana.	9
29 П.	Св. Игнатія Бог. прп Лавр.	29 P.	Franciszka Salez. B. W.	10
30 В.	Соб. 3 Свят. Василя Вел.	30 W.	Martyna P. M.	11
31 С.	Мч. Кира, Виктора.	31 Ś.	Piotra Nol. i Marcelli W.	12

ФЕВРАЛЬ. 28		L U T Y. 28		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 Ч.	Мч. Трифона, прп. Петра.	1 С.	† Ignacego B. M. i Brygidy.	13
2 П.	⊗ Срѣтенія Господня.	2 Р.	Oczyszczenie N. M. P.	14
3 С.	✠ Св. пр. Сим. бог.-Анны п.	3 С.	Błażeja B. M.	15
4 В.	✠ Нед. сыр. Пр. Исид. и Кир.	4 N.	Zapustna. Ansgarego.	16
5 П.	Мч. Агаѳи и Θεодуліи.	5 Р.	Agaty P. M. 26 Męcz. Jap.	17
6 В.	прп. Вукола, м. Марѳы и М.	6 W.	Doroty P. M. Sylwana B. M.	18
7 С.	Прп. Парсенія, Луки.	7 Ś.	† Popielec. Romualda Opat.	19
8 Ч.	В. м. Θεодора Страт.	8 С.	† Jana z Matty W. Emiliana	20
9 П.	Мч. Никифора Св. муч. Пан.	9 Р.	† Apolonii P. Cyrylla Aleks	21
10 С.	Мч. Харлампія, Порфирія.	10 S.	† Scholastyki P.	22
11 В.	Св. муч. Власія, прп. Дмит.	11 N.	1 Postu. Lucjusza.	23
12 П.	Св. муч. Алексія Митр. Мос.	12 Р.	† Eulalji P. M. i Gaudent B.	24
13 В.	Преп. Мартиніана.	13 W.	† Juljana i Dobroslawa M M.	25
14 С.	Св. равн. Кирилла.	14 Ś.	† Walentego kapł. M.	26
15 Ч.	Ап. Онисима, прп. Евсевія.	15 С.	† Faustyna i Jowity M.	27
16 П.	Муч. Памфила, Валентія.	16 Р.	† Julianny P. M. Juliana M.	28
17 С.	✠ Вл. м. Θεодора Тирона	17 S.	† Sylwina B., Donata M.	29
18 В.	Св. Льва п. римс. Агапита.	18 N.	2 Postu. Symeona B.	1
19 П.	✠ Ап. Архина и Филимона.	19 Р.	† Konrada W. Mansweta B.	2
20 В.	Прп. Льва еп. Катанскаго.	20 W.	† Eucharjusza i Leona B B.	3
21 С.	Прп. Тимофея, Евстафія.	21 Ś.	† Maksymiana B.	4
22 Ч.	Пр. Афанасія, муч. Мавр.	22 С.	† Katedry św. Piotra w Ant.	5
23 П.	Мч. Поликарпа, прп. Алекс.	23 Р.	† Piotra-Damiana B. D. K.	6
24 С.	1 и 2 об. Гл. Иоанна Предт.	24 S.	† Zygfryda B. W.	7
25 В.	Св. Тарасія ар. Константина	25 N.	3 Postu. Macieja Ap.	8
26 П.	Св. Муч. Севастіана.	26 Р.	† Aleksandra B. M. Fortun.	9
27 В.	Прп. Прокопія и Тита.	27 W.	† Leandra B., Aleks. M.	10
28 С.	Мч. Нестора, Марины.	28 Ś.	† Romana Op. i Makarego.	11
29 Ч.	Кассіана, Варсонофія.	29 С.	† Teofila M.	12

МАРТЪ. <i>WYK</i>		MARZEC. <i>MA</i>		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 П.	Прп. мц. Евдокии, м. Нестора	1 P.	† Albina B. Antoniny M.	13
2 С.	Св. муч. Θεодота.	2 S.	† Heleny Cesarzowej.	14
3 В.	Мч. Клеоника, Евтропии.	3 N.	4 Postu. Kunegundy С.	15
4 П.	Прп. Герасима, Павла, Григ.	4 P.	† Kazimierza Królewicza.	16
5 В.	Мч. Конона прп. Марка.	5 W.	† Teofila Biskupa.	17
6 С.	Св. 42 мучен. въ Аммории.	6 Ś.	† Wiktora i Wiktoryny.	18
7 Ч.	Св. муч. Ефрема, Евгения.	7 C.	† Tomasza z Akwinu W.	19
8 П.	Прп. Θεофилакта и Домет.	8 P.	† Jana Bożego i Beaty P.	20
9 С.	✠ Св. 40. м. Севастийскихъ.	9 S.	† Franciszki Wdowy.	21
10 В.	Мч. Кондрата, Виктора.	10 N.	Мѣки P.40 Męczenników.	22
11 П.	Св. Софрония и Евсимия.	11 P.	† Konstantyna W.	23
12 В.	Пр. Θεοφана, Св. Григория.	12 W.	† Grzegorza P. D. M.	24
13 С.	Св. Никифора мч. Терентія.	13 Ś.	† Nicefora P. i Modesty M.	25
14 Ч.	Прп. Венедикта.	14 C.	† Matylda Król. Wdowy.	26
15 П.	Св. м. Александра, Агапия.	15 P.	† 7 Bol. M. Boskiej. Longina	27
16 С.	Мч. Аристовула и Трофима	16 S.	† Cyrjaka Djak.	28
17 В.	Нед. стр. Прп. Алексія.	17 N.	Кwietnia. Gertrudy P.	29
18 П.	Св. Кирилла ар. Иерусалим.	18 P.	† Gabrjela Arch. i Cyrylla	30
19 В.	Мч. Хрисанфа, Дарія, Клав.	19 W.	† Józefa Obl. N. M. P.	31
20 С.	Прп. Иоанна и Сергія.	20 Ś.	† Wolframa B. i Eufemji M.	1
21 Ч.	Прп. Іакова, Θомы.	21 C.	Wielki. Benedykta Opata.	2
22 П.	Св. м. Василія, п. Исаакія.	22 P.	Wielki. Boguchwała B.	3
23 С.	Мч. Никона и Лиди.	23 S.	Wielka. Katarzyny Kr. S.	4
24 В.	Нед. Свѣтлая Пасха.	24 N.	Wielkanoc. Marka i Tymot.	5
25 П.	✠ Благовѣщеніе Пресв. Бог.	25 P.	Wielkanocny. Ireneusza B.	6
26 В.	✠ Соборъ Архан. Гавріила.	26 W.	Ludgera B.	7
27 С.	Мц. Матроны прп. Иоанна.	27 Ś.	Jana Dam. D. K., Ruper. B.	8
28 Ч.	Прп. Иларіона.	28 C.	Jana Kapistr. W., Syksta P.	9
29 П.	Прп. Марка и Кирилла.	29 P.	Cyryla Djakona M.	10
30 С.	Прп. Иоанна Лѣств. и Зос.	30 S.	Kwiryna M. i Anieli Wd.	11
31 В.	Св. Ипатія, С. Іоны, митр.	31 N.	Przewodnia. Balbiny P.	12

А П Р Ъ Л Ъ.		K W I E C I E Ń.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 П.	Прп. Маріи Ег., Евфимія.	1 P.	Zwiastowanie N. M. P.	13
2 В.	Мч. Поликарпа.	2 W.	Franciszka à Paulo.	14
3 С.	Прп. Никиты, мч. Θεодосіа.	3 Ś.	Ryszarda Bisk.	15
4 Ч.	Прп. Іосифа, Зосимы.	4 С.	Izydora B. i Dokt. K.	16
5 П.	Прп. Платона и Θεодула.	5 P.	Wincentego Ferrerjusza.	17
6 С.	✠ Св. Евтихія и Меоудія.	6 S.	Wilhelma Op. Celestyna P.	18
7 В.	Св. Георгія, прп. Даниіла.	7 N.	2 po W. Epifanjusza B. M.	19
8 П.	Ап. Флегонта, св. Нифонта.	8 P.	Dyonizego.	20
9 В.	Мч. Евсипхія, Дигана.	9 W.	Marji Kleofasowej.	21
10 С.	Мч. Терентія, Александра.	10 Ś.	Ezechiela Proroka M.	22
11 Ч.	Св. мч. Антипы.	11 С.	Leona P. D. K.	23
12 П.	Св. Василя, прп. Афанасіа.	12 P.	Juliusza P. Damiana W.	24
13 С.	Св. мч. Артемона.	13 S.	Hermenegildy Kr. M.	25
14 В.	Св. Мартина папы.	14 N.	3 po W. Justyna.	26
15 П.	Ап. Аристарха, Пуда.	15 P.	Anastazego.	27
16 В.	Мц. Ирины и Θεодоры.	16 W.	Lamberta i Optata MM.	28
17 С.	Св. мч. Симеона. Преполов.	17 Ś.	Aniceta P. i M.	29
18 Ч.	Прп. Космы, Виктора.	18 С.	Apoloniusza M. i Bogumiła	30
19 П.	Прп. Іоанна и Григорія.	19 P.	Hermogenesa M.	1
20 С.	Прп. Θεодора и Анастасіа	20 S.	Serwiljana i Sulpicjusza M.	2
21 В.	Мч. Іаннуарія, св. Максима.	21 N.	4 po W. Anzelma.	3
22 П.	Ап. Климента и Луки.	22 P.	Sotera i Kaja P. M.	4
23 В.	В. Георг. Поб. <i>Тез. Гос. Им.</i> <i>Александры Θεодоровны.</i>	23 W.	✠ Jerzego M.	5
24 С.	Св. Саввы, Леонтіа.	24 Ś.	Wojciecha B. i Fidelisa M.	6
25 Ч.	✠ Ап. и Ев. Марка.	25 С.	Marka Ewangelisty.	7
26 П.	Св. Степана прп. Глафиры.	26 P.	Marcelina i Kleta P. M.	8
27 С.	<i>Рожд. Насл. Цесаревича.</i>	27 S.	☉ Teofila B. i Zitty P.	9
28 В.	Св. Іасана, мч. Максима.	28 N.	5 po W. Witalisa.	10
29 П.	Св. 9 мч. въ Кизиқѣ.	29 P.	† Dni Krzyżowe. Piotra M.	11
30 В.	Ап. Іакова, Доната.	30 W.	† Dni Krzyż. Katarzyny Sen., Marjana.	12

М А Й.		М А Ј.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 С.	Прор. Иереміи. Прп. Пафн.	1 Ś.	† Dni Krzyż. Filipa i Jakóba	13
2 Ч.	⊗ Возн. Госп. Св. Аѳанасія.	2 С.	Wniebowstąpienie Pan.	14
3 П.	✠ Мч. Тимофея мц. Марѳы.	3 Р.	Znal. Krz. Sw.	15
4 С.	М. Пелагеи, мч. Сильвана.	4 S.	Florjana M. i Moniki Wd.	16
5 В.	Вмц. Ирины, п. Адриана.	5 N.	3 po W. Piusa V P.	17
6 П.	Рож. Госуд. Императора.	6 Р.	☉ Jana Ap. i Ew. w oleju.	18
7 В.	Знаменіе Креста Господня.	7 W.	Domicelli i Eufrozyny P. M.	19
8 С.	✠ Ап. и Ев. Іоанна Бог.	8 Ś.	Stanisława B. M.	20
9 Ч.	⊗ Пар. м. с. Никол. Чуд.	9 С.	Grzegorza Naz. B. D. K.	21
10 П.	Ап. Симона Зилота.	10 Р.	Izydora Oracza, Antonina.	22
11 С.	Свв. Кирилла и Меѳодія.	11 S.	Mamerta B.	23
12 В.	День Св. Троицы. С. Епифанія	12 N.	Zest. Ducha Św. Pankracego	24
13 П.	День Св. Духа. М. Александ.	13 Р.	Świąt. N. M. P. Łask.	25
14 В.	Св. мч. Исидора, Максима.	14 W.	Bonifacego M.	26
15 С.	Прп. Пахомія, Ефросина.	15 Ś.	† Zofji Wd. i Kassjusza M.	27
16 Ч.	Прп. Θεодора и Ефрема.	16 С.	Jana Nepomucena M.	28
17 П.	Ап. Андроника.	17 Р.	† Paschalisa Wyznawcy.	29
18 С.	Мч. Θεодота, Александры	18 S.	† Feliksa Kapuc. Eryka.	30
19 В.	Св. мч. Патрикія и Акакія.	19 N.	Św. Trójcy. Piotra Celestyna.	31
20 П.	М. Аксалона, (н. Петр. поста)	20 Р.	Bernarda Seneńsk.	1
21 В.	Св. Константина и Елены.	21 W.	Donata i Wiktora MM.	2
22 С.	Мч. Василиска.	22 Ś.	Julji P. i Heleny P.	3
23 Ч.	Прп. Михаила.	23 С.	Boże Ciało. Dezyderjusza B.	4
24 П.	Прп. Симеона, Даниїла.	24 Р.	Joanny i Afry MM.	5
25 С.	Рож. Госуд. Императрицы Александры Θεодоровны.	25 S.	☉ Grzegorza VII P. Ur- bana P. M.	6
26 В.	Ап. Карпа и Алфея.	26 N.	2 po Św. Filipa Nereusza	7
27 П.	Св. Мч. Θεрапонта.	27 Р.	Magdaleny de Paz.	8
28 В.	Прп. Никиты и Игнатія.	28 W.	Germana i Augustyna BB.	9
29 С.	Мц. Θεодосія.	29 Ś.	Teodozji M. Maksyma B.	10
30 Ч.	Прп. Иссакія Далматскаго.	30 С.	Feliksa P. Ferdynanda Kr.	11
31 П.	Ап. Ерма, мч. Философа.	31 Р.	† Ser. Jez. Anieli i Petroneli.	12

І Ю Н Ъ.		CZERWIEC.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 С.	Св. Мч. Іустина, Харитона	1 S.	Jakóba Strzemię B. W.	13
2 В.	Св. Никифора испов.	2 N.	3 po Św. N. Serc. M.	14
3 П.	Мч. Клавдія, Іпатія.	3 P.	Klotyldy Kr. i Pauli, Erazm.	15
4 В.	Св. Митрофана п. Царегр.	4 W.	Optata B. i Saturniny P.	16
5 С.	Св. Мч. Дороея и Апполона	5 Ś.	Bonifacego B. i M.	17
6 Ч.	Прп. Іларіона и Виссаріона	6 С.	Norberta i Kludjusza BB.	18
7 П.	Св. Феодота и Маркелла.	7 P.	Roberta Op. i Sabinjana M.	19
8 С.	Прп. Ефрема и Зосимы.	8 S.	Maksymina i Medarda BB.	20
9 В.	Св. Кирилла, Марѳы.	9 N.	4 po Św. Pryma M.	21
10 П.	Св. мч. Тимоея.	10 P.	Małgorzaty Kr. Szkoc.	22
11 В.	Св. апос. Вареолюмея.	11 W.	Barnaby Ap., Fortunata M.	23
12 С.	Прп. Онуфрія.	12 Ś.	Onufrego Pust., Antoniny.	24
13 Ч.	Прп. Анны, Андроника.	13 С.	Antoniego z Padwy W.	25
14 П.	Прп. Елисея св. Меодія.	14 P.	Bazylego Wielk. B. D. K.	26
15 С.	Св. Іоны Митр. Московскаго	15 S.	Wita i Modesta MM.	27
16 В.	Св. Тихона и Тигрія.	16 N.	5 po Św. Benona B.	28
17 П.	Мч. Мануила и Савела.	17 P.	Marcjana M. Bł. Jolanty.	29
18 В.	Св. мч. Леонтія.	18 W.	Marka i Marcellina M.M.	30
19 С.	Ап. Іуды брата Господня.	19 Ś.	Julianny P., Gerwazego.	1
20 Ч.	Св. мч. Меодія, мч. Нины.	20 С.	Sylwerjusza P. Florentyny.	2
21 П.	Мч. Іуліана, прп. Терентія.	21 P.	Alojzego Gonzagi, Rufina.	3
22 С.	Св. мч. Евсевія, мч. Зины.	22 S.	Paulina B., Flawiusza M.	4
23 В.	Мп. Агрипины.	23 N.	6 po Św. Agrypiny P.	5
24 П.	✠ Рож. Св. Іоанна Пр.	24 P.	Nar. ś. Jana Chrzciiciela.	6
25 В.	Прп. мч. Февроніи к. Петра.	25 W.	Wilhelma Op., Prospera B.	7
26 С.	Прп. Давида и с. Діонисія	26 Ś.	Jana i Pawła MM.	8
27 Ч.	✠ Прп. Сампсона.	27 С.	Władysława Kr. Węg.	9
28 П.	Прп. Сергія и Германа.	28 P.	† Ireneusza B., Leona P.	10
29 С.	✠ Св. Ап. Петра и Павла.	29 S.	Piotra i Pawła Apostołów.	11
30 В.	✠ Собор. 12 Апостоловъ.	30 N.	7 po Św. Lucyny P.	12

І Ю Л Ъ.		L I P I E G.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolicckie.	
1 П.	Мч. Косьмы и Даміана.	1 P.	Romualda Bisk.	13
2 В.	✠ Пол. ризы Пр. Богородицы	2 W.	<i>Nawiedzenie N. M. P.</i>	14
3 С.	✠ Пер. мщ. св. Филиппа.	3 Ś.	Heliodora B.	15
4 Ч.	Св. Андрея и прп. Марѳы.	4 С.	Józefa Kalasantego.	16
5 П.	✠ Прп. Аванасія и Сергія.	5 P.	Cyrylla i Metodego B.	17
6 С.	Прп. Сисоя в. м. Марины	6 S.	Dominiki P. M. Izajasza.	18
7 В.	Прп. Ѳомы и Акакія.	7 N.	8 po Św. Jana z Duk.	19
8 П.	✠ <i>Дв. Каз. ик. Бож. Матери</i>	8 P.	Elżbiety Kr.	20
9 В.	Св. мч. Панкратія.	9 W.	Mikołaja i innych Męcz.	21
10 С.	✠ Пер. ризы Гос. въ Москву	10 Ś.	7-іu br. męcz. syn. Felic.	22
11 Ч.	✠ В. м. Евѳиміи в. к. Оьлги	11 С.	Sabina W. i Pelagji M.	23
12 П.	Мч. Прокла. и Иларія.	12 P.	Jana Gwalberta Op.	24
13 С.	✠ Соборъ Арх. Гавріила.	13 S.	Małgorzaty P. M.	25
14 В.	Ап. Акилы и прп. Анисима.	14 N.	9 po Św. Bonawentury.	26
15 П.	✠ Св. Рав. кн. Владимира.	15 P.	Henryka Ces., Rozesł. Ap.	27
16 В.	Св. мч. Аѳиногена.	16 W.	<i>N. M. P. Szkaplernej.</i>	28
17 С.	Вел. мц. Марины.	17 Ś.	Aleksego Wyznawcy.	29
18 Ч.	Мч. Іакинеа и Емилиана.	18 С.	Szymona z Lipnicy.	30
19 П.	Прп. Макрины и Дія.	19 P.	Wincentego à Paulo W.	31
20 С.	✠ Св. Пророка Ілїи.	20 S.	Czesława W. Eliasza Pr.	1
21 В.	Прп. Симеона и Іоанна.	21 N.	10 po Św. Praksedy.	2
22 П.	<i>Тезоим. Гос. Импер. Марїи Ѳеодоровны</i>	22 P.	☩ Maryi Magdaleny.	3
23 В.	Мч. Трофима и Аполинарія.	23 W.	Apolinarego B. M.	4
24 С.	Мч. Бориса и Глѣба.	24 Ś.	Krystyny P. M.	5
25 Ч.	Усп. С. Анны, м. Олимпіады	25 С.	Jakóba Ap., Krzysztofa M.	6
26 П.	Св. мч. Ермолая Ермократа.	26 P.	<i>Anny Matki N. M. P.</i>	7
27 С.	Св. мч. Пантелеймона.	27 S.	Natalii M., Pantaleona M.	8
28 В.	✠ Ап. Прохора и Никонора	28 N.	11 po Św. Kingi P.	9
29 П.	Мч. Калинника.	29 P.	Marty Panny i Męczen.	10
30 В.	Ап. Силы и Силуана.	30 W.	Julitty i Donatylli MM.	11
31 С.	Св. Евдокима, мц. Іулиты.	31 Ś.	Ignacego Lojoli i Heleny.	12

АВГУСТЪ.		SIERPIEŃ.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 Ч.	<i>Прouc. др. кр. Господня.</i>	1 С.	Piotra Ap. w Okowach.	13
2 П.	Св. мч. Стефана.	2 P.	<i>N.M.P. Anielskiej</i> , Alfonsa	14
3 С.	Прп. Исаакія и Анатолія.	3 S.	Znal. św. Szczepana M.	15
4 В.	Свв. 7 отроковъ въ Ефесѣ.	4 N.	12 po Św. Dominika W.	16
5 П.	Св. мч. Евсигнія, св. Нонны.	5 P.	N. M. P. Śnieżnej. Afry.	17
6 В.	☩ Преображеніе Господне.	6 W.	<i>Przemienienie P.</i>	18
7 С.	П. м. Дометія и Пимена.	7 Ś.	Kajetana W., Donata B.	19
8 Ч.	Св. Емилиана, Мирона.	8 С.	Cyrjaka i Larga MM.	20
9 П.	Св. Ап. Матеія, с. м. Петра.	9 P.	Romana i Marcelina MM.	21
10 С.	Мч. Лаврентія, с. м. Сикста.	10 S.	Wawrzyńca M., Pauli P.	22
11 В.	Мч. Евила, прп. Феодора.	11 N.	13 po Św. Zuzanny M.	23
12 П.	Мч. Фотія, Аникиты.	12 P.	Klary P., Aniceta M.	24
13 В.	Прп. Максима исп.	13 W.	Hipolita i Kassjana MM.	25
14 С.	Пр. Михея, прп. Феодосія.	14 Ś.	† Euzeb. K. M. Atanazji.	26
15 Ч.	☩ Успеніе Пресв. Бог.	15 С.	Wniebowzięcie N. M. P.	27
16 П.	☩ <i>Перен. Нер. Обр. Ис. Хр.</i>	16 P.	Rocha Wyznawcy.	28
17 С.	Мч. Мирона и Патрокла.	17 S.	Mirona i Pawła MM.	29
18 В.	Мч. Флора и Лавра.	18 N.	14 po Św. Jacka W.	30
19 П.	Св. мч. Андрея Стр.	19 P.	Rufina W.	31
20 В.	Св. Пророка Самуила.	20 W.	Bernarda Op. D. K.	1
21 С.	Св. апост. Фаддея.	21 Ś.	Joanny Fremiot Wd.	2
22 Ч.	Мч. Агафоника.	22 С.	Symforjana i Tymoteusza.	3
23 П.	Прп. Евтихія.	23 P.	Filipa Benicjusza W.	4
24 С.	Прп. Георгія, мч. Сиры.	24 S.	Bartłomieja Ap.	5
25 В.	Ап. Варооломея и Тита.	25 N.	15 po Św. Ludwika Kr.	6
26 П.	☩ Св. мч. Адріана и Наталія	26 P.	Zefiryна i Ireneusza.	7
27 В.	Прп. Пимена Великаго.	27 W.	<i>Przenies. rel. ś. Kazimierza.</i>	8
28 С.	Прп. Моисея и Саввы.	28 Ś.	Augustyna B. D. K.	9
29 Ч.	☩ Уѣтк. Гл. Іоанна Пр.	29 С.	Ścięcie gł. ś. Jana Chrzcic.	10
30 П.	Перен. мощей св. Алек. Нев.	30 P.	Róży Lim., Feliksa M.	11
31 С.	☩ Пол. пояса Пресв. Бог.	31 S.	Rajmunda W.	12

СЕНТЯБРЬ.		WRZESIEŃ.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 В.	✠ Преп. Симеона столпн.	1 N.	16 po Św. Św. <i>Joachima.</i>	13
2 П.	Св. мч. Маманта и Θεодота.	2 P.	Stefana Króla Węgiersk.	14
3 В.	Св. мч. Анѳоима.	3 W.	Bronisławy P. Szymona St.	15
4 С.	Св. мч. Вавилы.	4 Ś.	Rozalji i Róży PP.	16
5 Ч.	Пр. Захарія и Елисаветы.	5 C.	Wawrzyńca Justyniani B.	17
6 П.	В. чуда Арх. Михаила.	6 P.	Zacharjasza Pr.	18
7 С.	Ап. Анисифора, прп. Луки.	7 S.	† Reginy P. M., Jonanta M.	19
8 В.	✠ Рождество Пр. Богор.	8 N.	17 po Św. Narodz. N. M. P.	20
9 П.	Свв. и пр. Бог. Иоакима Анны	9 P.	Piotra Klawera Wyzn.	21
10 В.	Мц. Минодоры и Пульхерии	10 W.	Mikołaja z Tolentyну W.	22
11 С.	Прп. Θεодоры, Сергия.	11 Ś.	Piotra i Jacka MM.	23
12 Ч.	Св. мч. Антонома.	12 C.	Gwidona W. i Hieronida.	24
13 П.	✠ Св. мч. Корнилия.	13 P.	Mauryliusza B., Eugenji.	25
14 С.	✠ Воздв. Кр. Господня.	14 S.	<i>Podwyższenie Krzyża Św.</i>	26
15 В.	В. мч. Никиты.	15 N.	18 po Św. <i>Im. N. M. P.</i>	27
16 П.	В. мч. Евѳимія и Людмилы.	16 P.	Korneljusza i Cyprjana.	28
17 В.	Мц. Софія, Вѳра, Надежда и Любовь.	17 W.	5 blizn. św. Franciszka.	29
18 С.	Прп. Евменія, мп. Ариады.	18 Ś.	† Józefa z Kopertynu.	30
19 Ч.	Мч. Трофима и Дори мед.	19 C.	Januarjusza B. M.	1
20 П.	В. мч. Евстафія.	20 P.	† Eustachjusza M.	2
21 С.	✠ Св. Дмитрія Ростовскаго.	21 S.	† Mateusza Ap. i Ewang.	3
22 В.	Св. мч. Фоки, прп. Петра.	22 N.	19 po Św. 7 bol. N. M. P.	4
23 П.	✠ Зач. Св. Юнна Пред.	23 P.	Tekli P. M., Linusa P. i M.	5
24 В.	Перв. мп. Θεоклы.	24 W.	<i>N. M. P. od wyk. niew.</i>	6
25 С.	✠ П. Сергия Рад. Чуд.	25 Ś.	Władystawa z Gielniowa.	7
26 Ч.	✠ С. Ап. и ев. Иоанна Бог.	26 C.	Cyprjana i Justyny P. M.	8
27 П.	Мч. Калистрата, Игнатія.	27 P.	Hiltrudy P., Kosmy i Dam.	9
28 С.	Мч. Александра, Алѳея.	28 S.	Wacława Kr. Czes. M.	10
29 В.	Прп. Кириака и Θεофана.	29 N.	20 po Św. Michała Arch.	11
30 П.	Св. мч. Григорія.	30 P.	† Hieronima W. D. K.	12

О К Т Я Б Р Ъ.		PAŹDZIERNIK.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 В.	☩ Покр. Прес. Богородицы.	1 W.	Remigjusza B.	13
2 С.	Мц. Іустины, с. в. Кипріяна	2 Ś.	Aniołów Stróż., Geryna.	14
3 Ч.	Св. мч. Діонисія и Рустиха.	3 С.	Kandyda i Ewalda MM.	15
4 П.	Св. мч. Іерооєя, Гурія.	4 P.	Franciszka Serafick. W.	16
5 С.	✠ С. м. Петра и Алексія.	5 S.	Placyda i Donata MM.	17
6 В.	✠ Св. ап. Θомы.	6 N.	21 po Św. N. M. P. Rożańc.	18
7 П.	Мч. Сергія, Вақха.	7 P.	Brygidy Wd.	19
8 В.	Прп. Пелагія и Таисіи.	8 W.	Pelagji, Brygitty Wd.	20
9 С.	✠ Ап. Іакова Алфеова.	9 Ś.	Bogdana Op. i Dyonizego.	21
10 Ч.	Мч. Евлампія и мц. Евлам.	10 С.	Franciszka Borg. W.	22
11 П.	Ап. Филиппа.	11 P.	Placydy i Zenajdy PP.	23
12 С.	✠ Мч. Тараха и Прова.	12 S.	Maksymiliana B., Serafina.	24
13 В.	Мч. Карпа рп. Никиты.	13 N.	22 po Św. Wincentego.	25
14 П.	Мч. Назарія Гервасія.	14 P.	Kaliksta Pap.	26
15 В.	Прп. Евѳимія и Лукіана.	15 W.	Jadwigi Wd. i Teresy P.	27
16 С.	Мч. Лонгина Сотника.	16 Ś.	Brunona Bisk. i Męcz.	28
17 Ч.	☩ П. Осии, прп. мч. Андрея.	17 С.	Wiktora B., Małgorzaty.	29
18 П.	✠ Ап. и св. Луки.	18 P.	Łukasza Ewangelisty.	30
19 С.	Прп. Іоилія, прп. Іоанна.	19 S.	Piotra z Alkantary W.	31
20 В.	В. мч. Артемія, Матроны.	20 N.	23 po Św. Ireny, Marty.	1
21 П.	Восш. на пр. Гос. Имп.	21 P.	☩ Urszuli P. M.	2
22 В.	☩ Наз. Ик. Бож. Мат.	22 W.	Korduli i Alodji PP. MM.	3
23 С.	✠ А. Іакова бр. Госп.	23 Ś.	Jana Kapistrana W.	4
24 Ч.	✠ Мч. Арѳемы, с. Анастасія.	24 С.	Rafała Arch., Feliksa M.	5
25 П.	Мч. Маркіана, Анастасія.	25 P.	Kryspina i Kryspiniana.	6
26 С.	✠ В. мч. Димитрія Солун.	26 S.	Ewarysta P. M., Lucjana.	7
27 В.	Мч. Нестора и Марка.	27 N.	24 po Św. Jana Kant.	8
28 П.	Мч. Терентія.	28 P.	Szymona i Tadeusza Ap.	9
29 В.	Прп. мц. Анастасіи.	29 W.	Narcyza B., Euzebji P. M.	10
30 С.	Мч. Зиновія и мц. Зеновіи.	30 Ś.	Germana i Serapiona B.	11
31 Ч.	Ап. Стахія п. Спиридона.	31 С.	† Wolfganga B., Lucylli.	12

Н О Я Б Р Ь .		L I S T O P A D .		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 П.	✠ Свв. безсер. Косъм. Дам.	1 P.	Wszystkich Świątych.	13
2 С.	Мч. Акиндина, Елпидифора	2 S.	Dzień Zaduszny. Jerzego.	14
3 В.	Мч. Акепсима, Иосифа.	3 N.	25 po Św. Huberta B.	15
4 П.	Прп. Иоанникія, м. Никандра	4 P.	Karola Borom. B. W.	16
5 В.	Мч. Галактіона.	5 W.	Zacharjasza i Elżbiety.	17
6 С.	Св. Павла исп. пр. Луки.	6 Ś.	Leonarda W., Feliksa.	18
7 Ч.	Мч. Мамонта и Валерія.	7 С.	Nikandra M., Karyny M.	19
8 П.	✠ Соб. архистр. Михаила.	8 P.	Godfryda i Maura BB.	20
9 С.	Мч. Онисифора и Порфирия	9 S.	Teodora i Oresta MM.	21
10 В.	Ап. Ераста, Олимпа.	10 N.	26 po Św. Opieki N. M. P.	22
11 П.	Мц. Мины, мч. Виктора.	11 P.	Marcina Bisk. i Wyzn.	23
12 В.	Прп. Нила св. Иоанна.	12 W.	5-ciu braci męczen.	24
13 С.	✠ Св. Иоанна Злат.	13 Ś.	Dydaka W., Zebiny M.	25
14 Ч.	<i>Рож. Гос. Имп. Маріи Феодоровны.</i>	14 С.	☉ Joz. i Serapiona MM.	26
15 П.	Мч. Гурія Самона.	15 P.	Leopolda W., Gertrudy P.	27
16 С.	✠ Ап. и ев. Матфея.	16 S.	Edmunda B., Rufina M.	28
17 В.	Св. Григорія и Лазаря.	17 N.	27 po Św. Stanisł. Kostki.	29
18 П.	Мч. Платона, Закхя.	18 P.	Odon. Pośw. Kośc. ś. Piotr.	30
19 В.	Пр. Авдія, мч. Варлаама.	19 W.	Elżbiety Kr. Węgier.	1
20 С.	Пр. Григорія Декаполита	20 Ś.	Feliksa Walezjusza W.	2
21 Ч.	✠ Введ. во Хр. по Бог.	21 С.	<i>Ofiarowanie N. M. P.</i>	3
22 П.	Ап. Филимона и Архиппа.	22 P.	Cecylji P. M., Marka M.	4
23 С.	✠ Св. Александра Невского	23 S.	Klemensa P. M., Felicity.	5
24 В.	В. мц. Екатерины.	24 N.	Ost. po Św. Jana odkrzyża.	6
25 П.	Св. мч. Климента и Петра.	25 P.	Katarzyny P. M.	7
26 В.	<i>Тез. Наслѣди. Цесаревича.</i>	26 W.	☉ Sylwestra Op., Piotra.	8
27 С.	Знам. Прес. Богородицы.	27 Ś.	Wirgiljusza B., Bazylego.	9
28 Ч.	Пр. мч. Стефана.	28 С.	Mansweta B. M., Rufa M.	10
29 П.	Мч. Парамона и п. Акакія.	29 P.	Saturnina i Filomena MM.	11
30 С.	✠ Св. ап. Андрея Первоз.	30 S.	Andrzeja Apost., Justyny.	12

ДЕКАБРЬ.		GRUDZIEŃ.		Nowy styl.
День.	ПРАВОСЛАВНЫЙ календарь.	Dnia.	ŚWIĘTA Rzymsko-Katolickie.	
1 В.	Пр. Наума, Ананія.	1 N.	1 Adw. Eligjusza B.	13
2 П.	Пр. Аввакума.	2 P.	Bibianny P. M., Hipolita.	14
3 В.	Прор. Софонія.	3 W.	Franciszka Ksawer. W.	15
4 С.	В. мч. Варвары.	4 Ś.	† Barbary P. M., Piotra.	16
5 Ч.	Прп. Саввы осв. Захарія.	5 C.	Sabby Op., Niceta B.	17
6 П.	Св. Николая. Тез. Госуд. Императора.	6 P.	† Mikołaja B. W.	18
7 С.	Св. Амвросія Медиоланскаго	7 S.	† Ambrożego B. D. K.	19
8 В.	Ап. Сосеена п. Патапія.	8 N.	2 Adw. Niepok. Pocz. N. M. P.	20
9 П.	✠ Зач. св. Анны.	9 P.	Leokadij i Walerji P. M.	21
10 В.	Мц. Мины и Евграфа.	10 W.	Przeniesienie Domku Lor.	22
11 С.	Преп. Данила.	11 Ś.	† Damazego Pap. W.	23
12 Ч.	Преп. Спиридона.	12 C.	Aleksandra M.	24
13 П.	Мч. Евстрація, Евгенія.	13 P.	† Łucji P. M.	25
14 С.	Мч. Фирса и Леккія.	14 S.	Dyoskora i Herona MM.	26
15 В.	Св. мч. Елсеверія.	15 N.	3 Adw. Walerjana M.	27
16 П.	Пр. Аггея, мч. Марина.	16 P.	Łuzebjusza B. M.	28
17 В.	Пр. Данила и Зотр.	17 W.	Łazarza B., Olimpji Wd.	29
18 С.	Мч. Севастіана.	18 Ś.	† Gracjana B., Wiktoryna.	30
19 Ч.	Мч. Вонифатія.	19 C.	Darjusza i Nemezjusza.	31
20 П.	Св. Игнатія Богоносца.	20 P.	† Teofila i Zenona MM.	1
21 С.	Прес Св. Петра.	21 S.	† Tomasza Ap., Jana M.	2
22 В.	В. мч. Анастасія.	22 N.	4 Adw. Zenona żołn.	3
23 П.	10 мчн. въ Критѣ.	23 P.	† Wiktorji P. M.	4
24 В.	Пр. мц. Евгенія, мч. Прота.	24 W.	† Wig. Irminy P., Metr. M.	5
25 С.	✠ Родд. Иисуса Христа.	25 Ś.	Narodzenie Chrystusa Pana.	6
26 Ч.	✠ Соб. пр. Богородицы.	26 C.	Szczepana Męczennika.	7
27 П.	✠ Ап. и Пер. мч. Стефана.	27 P.	Jana Ewangelisty	8
28 С.	Ап. Никанора.	28 S.	Młodzianków.	9
29 В.	14.000 мл. изб. въ Виол.	29 N.	Po Boż. Nar. Tomasza.	10
30 П.	Мц. Ани и прп. Феодоры.	30 P.	Eugenjusza B.	11
31 В.	Прп. Меланіи Римлянины.	31 W.	Sylwestra P., Melanji.	12

ZAĆMIENIA W ROKU 1896

Przypadają dwa zaćmienia słońca i dwa księżycy. Pierwsze zaćmienie słońca d. 1 Lutego będzie obrączkowe i u nas niewidzialne. Drugie zaćmienie słońca d. 28 Czerwca będzie całkowite i widzialne w Petersburgu od 5 g. 45 m. zrana do 8 g. 26 m. zrana, w Moskwie od 6 g. 23 m. zrana do 8 g. 55 m., w Kijowie od 5 g. 54 m. do 8 g. 26 m. zrana i w Wilnie od 5 g. 34 m. do 8 g. 6 m. zrana.

Pierwsze zaćmienie księżycy d. 16 Lutego będzie częściowe i widzialne w Petersburgu od 8 g. 17 m. do 11 g. 16 m. wieczorem, w Moskwie od 8 g. 47 m. do 11 g. 45 m. wieczorem, w Kijowie od 8 g. 17 m. do 11 g. 16 m. wieczorem i w Wilnie od 7 g. 57 m. do 10 g. 56 m. wieczorem. Drugie zaćmienie księżycy d. 11 Sierpnia będzie częściowe i widzialne tylko w zachodniej części Rosji mianowicie: w Petersburgu od 7 g. 25 m. do 10 g. 32 m. zrana w Wilnie od 7 g. 5 m. do 10 g. 12 m. zrana.

CZTERY PORY ROKU.

Początek wiosny . . . dnia 8 (20) Marca.
 Początek lata . . . dnia 9 (21) Czerwca.
 Początek jesieni . . . dnia 10 (22) Września.
 Początek zimy . . . dnia 9 (21) Grudnia.

WSCHÓD I ZACHÓD SŁOŃCA.

Miesiąc.	Dzień.	Petersburg.			Moskwa.		
		Wschód.	Zachód.	Długość dnia.	Wschód.	Zachód.	Długość dnia.
		g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.
Styczeń.	1	8 52	3 26	6 34	8 23	3 55	7 32
"	11	8 34	3 50	7 16	8 11	4 14	8 03
"	21	8 13	4 16	8 03	7 54	4 35	8 41
"	31	7 48	4 42	8 54	7 33	4 57	9 24
Luty . .	10	7 21	5 08	9 47	7 10	5 18	10 88
"	20	6 52	5 33	10 41	6 45	5 40	10 55
Marzec .	1	6 22	5 58	11 36	6 20	6 00	11 40
"	11	5 52	6 23	12 31	5 54	6 21	12 27
"	21	5 22	6 47	13 25	5 27	6 41	13 14
"	31	4 52	7 11	14 19	5 02	7 01	13 59
Kwiecień.	10	4 22	7 36	15 14	4 37	7 21	14 44
"	20	3 55	8 02	16 07	4 15	7 41	15 26
"	30	3 29	8 25	16 56	3 53	8 00	16 08
Maj . . .	10	3 07	8 48	17 41	3 36	8 19	16 43
"	20	2 49	9 07	18 18	3 23	8 33	17 20
"	30	2 38	9 22	18 44	3 16	8 43	17 27
Czerwiec.	9	2 36	9 27	18 51	3 14	8 49	17 35
"	19	2 42	9 24	18 42	3 20	8 47	17 27
"	29	2 56	9 13	18 17	3 30	8 37	17 07
Lipiec .	9	3 16	8 55	17 39	3 45	8 26	16 41
"	19	3 39	8 33	16 54	4 03	8 08	16 05
"	29	4 02	8 06	16 04	4 22	7 47	15 25
Sierpień.	8	4 26	7 38	15 12	4 41	7 24	14 43
"	18	4 50	7 09	14 19	5 01	6 59	13 58
"	28	5 14	6 39	13 25	5 20	6 33	13 13
Wrzesień.	7	5 38	6 09	12 31	5 39	6 07	12 28
"	17	6 01	5 38	11 37	5 59	5 40	11 41
"	27	6 25	5 08	10 43	6 19	5 15	10 56
Październ.	6	6 50	4 39	9 49	6 39	4 50	10 11
"	16	7 15	4 12	8 57	7 00	4 26	9 26
"	26	7 41	3 46	8 05	7 21	4 06	8 45
Listopad.	6	8 06	3 24	7 18	7 42	3 49	8 07
"	16	8 29	3 08	6 39	8 01	3 35	7 34
"	26	8 48	2 56	6 08	8 17	3 28	7 11
Grudzień.	6	9 00	2 54	5 54	8 27	3 27	7 00
"	16	8 03	3 01	5 58	8 30	3 34	7 04
"	26	8 58	3 16	6 18	8 27	3 47	7 20

WSCHÓD I ZACHÓD SŁOŃCA.

K i j ó w.			W i l n o.			Dzień.	Miesiąc.
Wschód.	Zachód.	Długość dnia.	Wschód.	Zachód.	Długość dnia.		
g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.	g. m.		
7 55	4 23	8 23	8 16	4 2	7 46	1	Styczeń.
7 46	4 38	8 52	8 5	4 19	8 14	11	"
7 34	4 55	9 21	7 50	4 39	8 49	21	"
7 17	5 12	9 55	7 30	5 0	9 30	31	"
6 59	5 29	10 30	7 7	5 21	10 13	10	Luty.
6 39	5 46	11 07	6 44	5 41	10 57	20	"
6 18	6 2	11 54	6 19	6 1	11 42	1	Marzec.
5 55	6 16	12 23	5 54	6 19	12 26	11	"
5 31	6 34	13 3	5 29	6 38	13 9	21	"
5 13	6 50	13 47	5 5	6 58	13 53	31	"
4 53	7 5	14 12	4 42	7 16	14 34	10	Kwiecień.
4 34	7 21	14 47	4 19	7 39	15 20	20	"
4 18	7 35	15 17	4 0	7 54	15 54	30	"
4 5	7 49	15 44	3 42	8 12	16 30	10	Maj.
3 55	8 0	16 5	3 30	8 26	16 56	20	"
3 50	8 9	16 18	3 24	8 37	17 13	30	"
3 50	8 13	16 23	3 23	8 40	17 17	9	Czerwiec.
3 55	8 12	16 17	3 29	8 36	17 7	19	"
4 3	8 8	16 4	3 38	8 32	16 54	29	"
4 14	7 57	15 43	3 52	8 20	16 28	9	Lipiec.
4 28	7 44	15 16	4 8	8 3	15 57	19	"
4 42	7 27	14 45	4 27	7 42	15 15	29	"
4 57	7 8	14 11	4 45	7 20	14 45	8	Sierpień.
5 12	6 48	13 36	5 1	6 56	13 55	18	"
5 27	6 26	12 59	5 22	6 31	13 9	28	"
5 42	6 4	12 22	5 40	6 6	12 26	7	Wrzesień.
5 57	5 42	11 45	5 58	5 41	11 43	17	"
6 13	5 21	11 8	6 17	5 16	10 59	27	"
6 29	5 1	10 32	6 37	4 52	10 15	7	Październ
6 45	4 42	9 57	6 57	4 29	9 32	17	"
7 2	4 25	9 23	7 17	4 10	8 53	27	"
7 18	4 12	8 54	7 37	3 54	8 17	6	Listopad.
7 33	4 3	8 30	7 55	3 42	7 47	16	"
7 46	3 59	8 13	8 10	3 31	7 21	26	"
7 55	4 0	8 5	8 20	3 31	7 11	6	Grudzień.
7 59	4 6	8 7	8 23	3 41	7 18	16	"
7 57	4 16	8 19	8 20	3 53	7 33	26	"

ODMIANY KSIĘŻYCA.

Styczeń	. . . 3	☉	Nów	o god. 12 m. 20 w nocy.
"	. . . 11	☽	Pier. kw.	" 4 " 43 w nocy.
"	. . . 18	☽	Pełnia	" 10 " 56 zrana.
"	. . . 25	☾	Ost. kw.	" 2 " 39 w nocy.
Luty	. . . 1	☉	Nów	" 6 " 14 wieczor.
"	. . . 9	☽	Pier. kw.	" 11 " 16 w nocy.
"	. . . 16	☽	Pełnia	" 9 " 52 wieczor.
"	. . . 23	☾	Ost. kw.	" 1 " 30 w dzień.
Marzec	. . . 2	☉	Nów	" 12 " 49 w dzień.
"	. . . 10	☽	Pier. kw.	" 1 " 58 w dzień.
"	. . . 17	☽	Pełnia	" 7 " 23 zrana.
"	. . . 24	☾	Ost. kw.	" 2 " 25 w nocy.
Kwiecień	. . . 1	☉	Nów	" 6 " 24 zrana.
"	. . . 9	☽	Pier. kw.	" 12 " 48 w nocy.
"	. . . 15	☽	Pełnia	" 3 " 48 w dzień.
"	. . . 22	☾	Ost. kw.	" 5 " 26 w dzień.
"	. . . 30	☉	Nów	" 9 " 48 wieczor.
Maj 8	☽	Pier. kw.	" 8 " 22 zrana.
" 14	☽	Pełnia	" 11 " 58 wieczor.
" 22	☾	Ost. kw.	" 10 " 4 zrana.
" 30	☉	Nów	" 10 " 44 zrana.
Czerwiec	. . . 6	☽	Pier. kw.	" 1 " 42 zrana.
"	. . . 13	☽	Pełnia	" 8 " 56 zrana.
"	. . . 21	☾	Ost. kw.	" 3 " 24 w nocy.
"	. . . 28	☉	Nów	" 9 " 36 w nocy.
Lipiec	. . . 5	☽	Pier. kw.	" 6 " 6 wieczor.
"	. . . 12	☽	Pełnia	" 7 " 46 wieczor.
"	. . . 20	☾	Ost. kw.	" 8 " 35 wieczor.
"	. . . 28	☉	Nów	" 7 " 3 zrana.
Sierpień	. . . 3	☽	Pier. kw.	" 11 " 4 wieczor.
"	. . . 11	☽	Pełnia	" 9 " 5 zrana.
"	. . . 19	☾	Ost. kw.	" 12 " 56 w dzień.
"	. . . 26	☉	Nów	" 3 " 44 w dzień

Wrzesień. . . 2	☾	Pier. kw.	"	6	"	11 zrana.
" . . . 10	☽	Pełnia	"	12	"	51 w nocy.
" . . . 18	☾	Ost. kw.	"	4	"	0 w nocy.
" . . . 25	☉	Nów	"	12	"	18 w nocy.
Październik. 1	☾	Pier. kw.	"	4	"	48 w dzień.
" . . . 9	☽	Pełnia	"	6	"	18 wieczor.
" . . . 17	☾	Ost. kw.	"	5	"	22 w dzień.
" . . . 24	☉	Nów	"	9	"	28 zrana.
" . . . 31	☾	Pier. kw.	"	7	"	42 zrana.
Listopad . . . 8	☽	Pełnia	"	12	"	26 w dzień.
" . . . 16	☾	Ost. kw.	"	4	"	45 w nocy.
" . . . 22	☉	Nów	"	7	"	52 wieczor.
" . . . 30	☾	Pier. kw.	"	2	"	50 w nocy.
Grudzień . . . 8	☽	Pełnia	"	6	"	6 zrana.
" . . . 15	☾	Ost. kw.	"	2	"	10 w dzień.
" . . . 22	☉	Nów	"	8	"	4 zrana.
" . . . 31	☾	Pier. kw.	"	11	"	47 wieczor.

Uwaga Początek odmian księżyca podany jest według Petersburskiego czasu.

OBJAŚNIENIA TABLIC.

Obok nazwy każdego z miast, w nawiasie wskazana jest wysokość nad poziomem morza.

1. W dziale „Ciepłota powietrza” podana jest średnia wysokość kolumny termometrycznej barometru, sprowadzona do poziomu morza i temperatura 0°, jako też największa (maksymum) i najmniejsza (minimum) wysokość tejże kolumny. Punktami ciekawymi w dziale jest także od wyliczenia miejscowości nad poziomem morza i temperatury, dla porównania więc wysokości ciekawych miejsc w rozmaitych miejscach naszego państwa dane sprowadzić do jednej powierzchni i jednolitej temperatury 0°.

2. W dziale „Temperatura powietrza” podajemy średnią jako największą i najmniejszą temperaturę w stopniach ordánie w naszym państwie (skala Celsjusza). Aby przy przejściu do wyrażenia w stopniach Reaumur’a należy czytać nazwę tabeli pomnożyć na 4/5.

3. Wilgotność powietrza wyrażona jest w procentach: 100% odpowiada zupełnemu nasyceniu powietrza parą wodną przy danym

METEOROLOGIA.

Na samym wstępie winniśmy uprzedzić czytelnika, iż w niniejszym dziale noworcznika nie znajdzie on żadnych przepowiedni pogody. Przy obecnym stanie nauki pogodę przepowiadać można z pewnem powodzeniem na dzień jeden lud najdalej dwa naprzód, nigdy zaś na czas dłuższy. Instytucje centralne meteorologiczne różnych państw, otrzymujące codziennie drogą telegraficzną dane meteorologiczne z rozmaitych miejsc, przepowiadają oczekiwane na jutrz zmiany pogody i owe przepowiednie drukują dla użytku publicznego w biuletynach. Dla Rosji biuletyny meteorologiczne z przepowiedniami pogody wydaje codziennie obserwatorium fizyczne Centralne w Petersburgu. Przedruki z biuletynów obserwatorium z należytemi objaśnieniami, znajdzie czytelnik we wszystkich prawie codziennych pismach petersburskich i w wielu prowincjonalnych. Tutaj zaś podajemy jedynie tablice, zawierające średnie dane z wieloletnich spostrzeżeń meteorologicznych, dokonanych w Petersburgu, Moskwie, Kijowie i Wilnie, jako charakterystykę klimatycznych warunków pomienionych miast.

OBJAŚNIENIA TABLIC.

Obok nazwy każdego z miast, w nawiasie wskazaną jest ilość lat obserwacji.

1. W dziale „ciśnienie powietrza“ podana jest średnia wysokość kolumny rtęciowej barometru, sprowadzona do poziomu morza i temperatury 0°, jako też największa (maximum) i najmniejsza (minimum) wysokość tejże kolumny. Ponieważ ciśnienie powietrza zależne jest bardzo od wyniesienia miejscowości nad poziomem morza i temperatury, dla porównania więc wysokości ciśnienia powietrza w rozmaitych miejscach musimy stosowne dane sprowadzić do jednej powierzchni i jednakowej temperatury, t. j. do poziomu morza i temperatury 0°.

2. W dziale „temperatura powietrza“ podajemy średnią, jako też najwyższą i najniższą temperaturę, w stopniach ogólnie w nauce przyjętej stustopniowej skali Celsius'a. Ażeby przejść do używanej u nas powszechnie 80-stopniowej skali Réaumur'a należy cyfry naszej tablicy pomnożyć na $\frac{4}{5}$.

3. Wilgotność powietrza wyrażona jest w procentach; 100% odpowiada zupełnemu nasyceniu powietrza parą wodną, przy czem

dostatecznie jest, by się temperatura trochę zniżyła, wnet wilgoć znacznie osiadać w formie kropel. 79% oznacza, naprz., iż do kompletnego nasycenia powietrza parą wodną brakuje 21%.

4. Średnie zachmurzenie nieba podane jest w procentach, t. j. cyfry nasze wskazują, ile części na 100 widzialnego w danej miejscowości horyzontu pokrytych bywa chmurami. Lepiej jeszcze charakteryzują klimat liczby dni pochmurnych.

5. W dziale „opad atmosferyczny“ podajemy w milimetrach średnią wysokość wody, która opadła na ziemię w formie deszczu lub śniegu, w ciągu danego miesiąca i roku. Podaną jest również liczba dni z opadem w ogóle (deszczem lub śniegiem) i osobno liczba dni, w które wypadł tylko śnieg.

6. Średni kierunek wiatru oznaczony jest ogólnie przyjętymi w nauce literami, oznaczającymi: N=wiatr północny, NE=wiatr północno-wschodni, E=wiatr wschodni, SE=wiatr południowo-wschodni, S=wiatr południowy, SW=wiatr południowo-zachodni, W=wiatr zachodni, NW=wiatr północno-zachodni.

Siła wiatru wyrażona jest ilością metrów, które wiatr przebiega w sekundę.

7 W ostatnim dziale tablic podajemy przeciętne dni ruszenia lodów i zamarzania rzek: Newy, Moskwy, Dniepru i Wilii, wyliczone na podstawie wieloletnich spostrzeżeń. Około wskazanych dni w roku można się mniej więcej spodziewać ruszenia lodów i zamarznięcia pomienionych rzek.

M O S K W A		M O S K W A		M O S K W A		M O S K W A	
1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885
1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893
1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909
1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917
1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941
1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949
1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

	Ciśnienie powietrza.			Temperatura powietrza.		
	Średnie m. m.	Maximum m. m.	Minimum m. m.	Średnia t° C.	Maximum t° C.	Minimum t° C.
PETERSBURG						
Styczeń . . .	760	778	736	— 9.3	1.2	— 25.0
Luty	759	777	736	— 8.4	2.2	— 24.0
Marzec	758	775	737	— 4.7	5.8	— 20.1
Kwiecień . . .	759	773	742	2.1	14.3	— 10.6
Maj	759	770	745	8.7	22.4	— 1.4
Czerwiec . . .	757	768	745	14.8	26.5	5.1
Lipiec	757	766	746	17.7	28.4	9.7
Sierpień . . .	758	768	745	16.1	26.4	7.5
Wrzesień . . .	759	771	744	10.8	20.8	1.2
Październik .	759	774	740	4.5	13.4	— 4.7
Listopad . . .	759	775	738	— 1.6	6.4	— 13.2
Grudzień . . .	759	777	738	— 6.6	2.4	— 21.3
Rok	759	784	728	3.7	29.3	— 28.5

OBJAŚNIENIA TABLIC.

M O S K W A

Styczeń . . .	749	765	728	— 11.0	1.0	— 27.3
Luty	748	763	729	— 9.6	2.3	— 25.2
Marzec	747	762	728	— 4.8	6.8	— 19.4
Kwiecień . . .	747	758	732	3.5	17.1	— 8.6
Maj	746	755	734	11.7	25.8	0.6
Czerwiec . . .	745	753	734	16.4	28.7	6.6
Lipiec	744	752	735	18.9	30.2	10.2
Sierpień . . .	746	754	736	17.1	28.9	8.1
Wrzesień . . .	748	758	735	11.2	23.3	1.1
Październik .	749	762	733	4.3	16.3	— 6.5
Listopad . . .	749	763	731	— 2.4	7.0	— 15.8
Grudzień . . .	748	764	729	— 8.2	2.4	— 23.9
Rok	747	770	721	3.9	31.4	— 30.5

Wilgotn.	Zachmurzenie nieba.		Opad atmosferyczny.			Wiatr.	
	Średn. %	Średn. %	Liczba dni pochmurn.	Wysokość średnia m. m.	Liczba dni z opadem.	ze śniegiem.	Kierunek.

(137 lat).

88	81	20	22.3	14	14	SW	5
86	71	14	21.6	13	12	SW	5
82	64	12	22.8	12	11	SW	5
73	58	10	22.7	10	6	SE	4
69	60	8	36.6	11	2	NW	4
65	50	6	52.0	12	0	NW	4
71	56	7	81.3	12	0	NW	4
76	58	8	48.8	14	0	SW	4
80	62	9	32.4	12	0	SW	4
84	76	17	42.4	14	3	SW	5
88	84	21	35.0	16	11	SW	5
89	81	20	20.6	15	14	SW	5
79	67	152	418.8	155	73	SW	4.5

N E W A:

Średni term. ruszenia lod. 9/21 Kwietn.
" " zamarznięcia 13/25 Listop.

(83 lat).

86	77	18	31.2	17	17	SW	4
83	69	14	25.0	14	13	S	4
80	64	13	28.7	13	12	SW	4
74	58	10	36.6	13	7	SW	3
68	54	7	24.0	14	1	SW	3
73	53	5	70.8	13	0	SW	3
73	49	5	81.9	14	0	SW	3
79	54	7	75.4	14	0	SW	3
81	58	9	28.4	13	1	SW	3
83	71	15	29.0	12	3	S	3
87	85	21	54.8	16	11	SW	3
87	81	21	24.6	18	17	SW	4
79	64	145	483.6	171	82	SW	3.2

M O S K W A:

Średni term. ruszenia lod. 2/14 Kwietn.
" " zamarznięcia 5/18 Listop.

	Ciśnienie powietrza.			Temperatura powietrza.		
	Średnie m. m.	Maximum m. m.	Minimum m. m.	Średnia t° C.	Maximum t° C.	Minimum t° C.
K I J Ó W						
Styczeń . . .	748	762	731	—6°2	3°6	—19°1
Luty	747	760	730	—5.3	4.0	—20.4
Marzec	744	757	730	—0.7	10.4	—11.9
Kwiecień . . .	743	753	732	6.9	19.9	—2.0
Maj	743	751	735	13.8	26.8	3.8
Czerwiec . . .	743	750	735	17.6	29.3	10.2
Lipiec	742	749	733	19.2	31.0	12.5
Sierpień	744	751	735	18.4	30.0	10.0
Wrzesień	746	754	736	13.8	26.5	4.1
Październik . .	747	759	733	7.5	19.9	—3.1
Listopad	746	759	732	1.2	11.9	—10.0
Grudzień . . .	745	759	727	—4.4	5.2	—17.1
Rok	745	765	723	6.8	32.1	—23.2
W I L N O						
Styczeń	752	768	733	—5°6	2°7	—19°6
Luty	751	766	733	—4.6	4.0	—19.0
Marzec	749	764	732	—0.8	9.2	—13.0
Kwiecień	749	762	736	6.1	18.2	—4.9
Maj	749	760	738	12.4	24.5	1.4
Czerwiec	748	758	739	17.1	27.8	7.4
Lipiec	749	757	739	18.6	28.8	10.8
Sierpień	750	758	739	17.4	27.6	8.9
Wrzesień	752	760	739	12.8	23.6	2.4
Październik . .	749	766	735	7.1	16.7	—2.6
Listopad	749	765	734	1.1	8.9	—8.7
Grudzień	749	766	731	—3.6	4.4	—16.4
Rok	750	771	730	6.5	29.9	—23.8

Wilgotn.	Zachmurzenie nieba.		Opad atmosferyczny.			Wiatr.	
	Średn. %	Średn. %	Liczba dni pochmurn.	Wysokość średnia m. m.	Liczba dni z opadem. ze śniegiem.	Kierunek.	Siła m. ws.
(75 l a t).							
89	77	18	28.7	11	10	NW	4
88	73	15	23.4	10	9	SW	4
82	69	14	35.7	12	8	NW	4
71	59	9	42.4	10	3	NE	3
65	54	6	41.8	11	0	N	3
67	53	5	57.8	11	0	NW	3
67	49	4	77.1	12	0	NW	3
69	47	4	62.3	9	0	NW	3
72	50	5	45.1	9	0	NW	3
82	63	11	41.4	9	1	SW	3
89	80	19	33.5	10	5	S	3
90	78	18	38.8	12	9	SW	4
77	63	128	528.0	126	45	NW	3.2
(74 l a t a).							
88	82	21	25.5	7	5	SW	2
84	76	17	30.3	7	6	S	2
80	71	15	42.8	9	5	SW	2
73	64	11	35.1	9	2	SE	2
67	62	9	52.0	13	1	SW	2
66	56	7	62.7	11	0	SW	2
71	60	8	69.8	13	0	NW	2
75	61	8	74.6	14	0	NW	1
80	64	10	56.4	13	0	SW	1
84	73	15	29.9	9	2	S	2
89	86	22	50.4	10	5	S	2
88	84	21	32.5	10	8	S	2
79	70	164	563.4	125	34	SW	1.7

D N I E P R:

Średni term. ruszenia lod. 15/27 Marca.
" " zamarznięcia 7/19 Grudn.

W I L I J A:

Średni term. ruszenia lod. 9/21 Marca.
" " zamarz. 30 List./12 Grudn.

DOM CESARSKO-RUSSKI.

Jego Cesarska Mość Najjaśniejszy Pan MIKOŁAJ ALEXANDROWICZ, Cesarz i Samowładca Wszech Rosji, urodzony w dniu 6 Maja 1868 roku. Imieniny w dniu 6 Grudnia.

Najdostojniejsza Rodzicielka Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Pani MARJA TEODORÓWNA, urodzona w dniu 14 Listopada 1847 r. Imieniny w dniu 22 Lipca. Była poślubiona Cesarzowi Alexandrowi III († 20 Października 1894 r.).

Najdostojniejsza Małżonka Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Pani ALEXANDRA TEODORÓWNA, urodzona w dniu 25 Maja 1872 r. Imieniny w dniu 23 Kwietnia; w stanie zamężnym od 14 Listopada 1894 r. Córka Wielkiego Xięcia Hesseńskiego, Ludwika IV i małżonki Jego W. Ks. Alisy.

Jego Cesarska Wysokość Następca Tronu, Wielki Xiąże Jerzy Alexandrowicz, urodzony w dniu 27 Kwietnia 1871 r. Imieniny 26 Listopada.

Najdostojniejsza Córka Najjaśniejszych Państw.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Olga Mikołajewna, urodzona 3 listopada 1895 r. (Imieniny 11 lipca).

Najdostojniejsi Brat i Siostry Najjaśniejszego Pana.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiąże Michał Alexandrowicz, urodzony 22 Listopada 1878 r. Imieniny 22 Listopada.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Ksienia Alexandrówna (p. niżej).

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Olga Alexandrówna, urodzona w dniu 1 Czerwca 1882 r. Imieniny 11 Lipca.

Najdostojniejsi Wujowie i Ciotki Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Wysokość Wielki Xiąże Włodzimierz Alexandrowicz, urodzony dnia 10 Kwietnia 1847 r. Imieniny 15 Lipca. Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Marja Pawłówna, urodzona dnia 2 Maja 1854 r. Imieniny 22 Lipca, Ich dzieci, Ich Cesarskie Wysokości: Wielki Xiąże Cyryl Włodzimierzowicz, urodzony dnia 30 Września 1876 r. Imieniny 11 Maja.

Wielki Xiążę Borys Włodzimierzowicz, urodzony dnia 12 Listopada 1877 r. Imieniny 2 Maja. Wielki Xiążę Andrzej Włodzimierzowicz, urodzony d. 2 Maja 1879 r. Imieniny 30 Listopada. Wielka Xiężna Helena Włodzimierzówna, urodzona d. 17. Stycznia 1882 r. Imieniny 21 Maja.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Alexy Alexandrowicz, urodzony d. 2 Stycznia 1850 r. Imieniny 20 Maja.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Sergiusz Alexandrowicz, urodzony d. 29 Kwietnia 1857 r. Imieniny 5 Lipca. Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Elżbieta Teodorówna, urodzona d. 20 Października 1864 r. Imieniny 5 Września.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Paweł Alexandrowicz, urodził się 21 Września 1860 r. Imieniny 29 Czerwca. Był żonaty z Jej Cesarską Wysokością, Wielką Xiężną Alexandrą Jerzówną († 12 Września 1891 r.). Dzieci Jego: Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Dymitr Pawłowicz, urodzony d. 6 Września 1891 r. Imieniny 21 Września. Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Marja Pawłówna, urodzona d. 6 Kwietnia 1890 r. Imieniny 22 Lipca.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Marja Alexandrówna, urodzona d. 5 Października 1853 r. Imieniny 22 Lipca. Zamężna z Jego Królewską Wysokością Xięciem Alfredem-Ernestem-Albertem Wielkobrytańskim, Xięciem Saksen-Koburg-Gotskim.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Alexandra Józefówna, urodzona dnia 26 Czerwca 1830 r. Imieniny 23 Kwietnia. Zaślubiona była Jego Cesarskiej Wysokości Wielkiemu Xięciu Konstantemu Mikołajewiczowi († 13 Stycznia 1892 r.). Jej dzieci:

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Mikołaj Konstantynowicz, urodzony d. 2 Lutego 1850 r. Imieniny 6 Grudnia.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Konstanty Konstantynowicz, urodzony d. 10 Sierpnia 1858 r. Imieniny 21 Maja. Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Elżbieta Maurycówna, urodzona d. 13 Stycznia 1865 r. Imieniny 5 Września. Ich dzieci: Ich Wysokości: Xiążę Jan Konstantynowicz, urodzony d. 23 Czerwca 1886 r. Imieniny 24 Czerwca. Xiążę Gabriel Konstantynowicz, urodzony d. 3 Lipca 1887 r. Imieniny 13 Lipca. Xiążę Konstanty Konstantynowicz, urodzony d. 20 Grudnia 1890 r. Imieniny 21 Maja. Xiążę Oleg Konstantynowicz, urodzony d. 15 Listopada 1892 r. Imieniny 20 Września. Xiążę Igor Konstantynowicz, urodzony 29 Maja 1894 r. Imieniny 5 Czerwca. Xiężna Tatyana Konstantynówna, urodzona d. 11 Stycznia 1890 r. Imieniny 12 Stycznia.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Dymitr Konstantynowicz, urodzony d. 1 Czerwca 1860 r. Imieniny 21 Września.

Jej Królewska Mość, Wielka Xiężna Królowa Hellenów Olga Konstantynówna, urodzona d. 22 Sierpnia 1851 r. Imieniny 11 Lipca, małżonka Jego Królewskiej Mości Króla Hellenów Jerzego 1-go.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Wiara Konstan

nówna, urodzona d. 4 Lutego 1854 r. Imieniny 17 Września, była poślubiona Jego Królewskiej Wysokości, Wilhelmowi Eugeniuszowi Wirtembergskiemu.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Alexandra Piotrówna, urodzona d. 21 Maja 1838 r. Imieniny 23 Kwietnia, była poślubiona Jego Cesarskiej Wysokości, Wielkiemu Xięciu Mikołajowi Mikołajewiczowi starszemu († 13 Kwietnia 1891 r.). Jej dzieci:

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Mikołaj Mikołajewicz, urodzony d. 6 Listopada 1856 r. Imieniny 27 Lipca.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Piotr Mikołajewicz, urodzony d. 10 Stycznia 1864 r. Imieniny 29 Czerwca. Małżonka Jego Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Milica Mikołajówna, urodzona d. 14 Lipca 1866 r. Imieniny 19 Lipca. Ich córka: Jej wysokość, Xiężna Maryna Piotrówna, urodzona d. 28 Lutego 1892 r. Imieniny 28 Lutego.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Michał Mikołajewicz, urodzony d. 13 Października 1832 r. Imieniny 8 Listopada. Był poślubiony z Jej Cesarską Wysokością, Wielką Xiężną Olgą Teodorówną († 31 Marca 1891 r.). Jego dzieci: Jego Cesarska Wysokość, Wielki Xiążę Mikołaj Michałowicz, urodzony d. 14 Kwietnia 1859 r. Imieniny 6 Grudnia. Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Michał Michałowicz, urodzony d. 4 Października 1861 r. Imieniny 8 Listopada. Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Jerzy Michałowicz, urodzony dnia 11 Sierpnia 1863 r. Imieniny 26 Listopada. Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Alexander Michałowicz, urodzony d. 1 Kwietnia 1866 r. Imieniny 30 Sierpnia. Małżonka Jego Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Ksienia Alexandrówna, urodzona d. 25 Marca 1875 roku. Imieniny 24 Stycznia. Ich Córka, Jej Wysokość Księżna Irena Aleksandrowna, urodzona 3 Lipca 1895 r. Jego Cesarska Wysokość Wielki Xiążę Sergiusz Michałowicz, urodzony d. 16 Września 1869 r. Imieniny 25 Września. Jej Cesarska Wysokość Wielka Xiężna Anastazja Michałówna, urodzona d. 16 Lipca 1860 r. Imieniny 22 Grudnia. Poślubiona Jego Królewskiej Wysokości, Wielkiemu Xięciu Meklemburg-Szweryńskiemu, Fryderykowi-Franciszkowi.

EWANGELJE

na wszystkie niedzielo i uroczystości w roku bieżącym.

- Na Nowy Rok, u Łukasza św. w rozdz. 2. O obrzezaniu Chrystusa Pana.
- „ Trzy Króle, u Mat. św. w rozdz. 2 O św. Trzech Królach.
- „ Niedzielę 1 po 3 Królach, u Łukasza św. w r. 2. O Chrystusie w 12-u latach.
- „ Niedzielę 2 po 3 Królach, u Jana św. w r. 2. O godach w Kanie-Galilejskiej.
- „ Niedzielę 3 po 3 Królach, u Mateusza św. w roz. 8. O oczyszczeniu trędowatego i uleczeniu sługi setnika.
- „ Niedzielę Starozapustną, u Mateusza św. w rozdziale 20. O robotnikach w winnicy P.
- „ Oczyszczenie N. M. P., u Łukasza św. w rozdz. 2. O przyniesieniu Chrystusa do Kościoła Jerozolimskiego.
- „ Niedzielę Mięsopestną u Łukasza św. w rozdz. 8 O nasieniu i roli.
- „ Niedzielę Zapustną, u Łukasza św. w rozdz. 18. Jezus przepowiada swą mękę.
- „ Popielec, u Mateusza św. w r. 6. O poście.
- „ Niedzielę Wstępną, u Mateusza św w rozdz. 4. O kuszeniu Jezusa na puszcy.
- „ Niedzielę Suchą, u Mateusza św. w rozdz. 17. O przemienieniu się Jezusowem.
- „ Niedzielę Głuchą, u Łukasza św. w rozdz. 11. O wyrzucaniu czartów.
- „ Niedzielę Środopostną, u Jana św. w rozdz. 6. O nakarmieniu 5,000 ludzi.
- „ Niedzielę Białą, u Jana św. w rozdz. 8. O żydach chcących ukamienować Jezusa.
- „ Zwiastowanie N. M. P., u Łukasza św. w rozdziale 1. O postaniu Anioła Gabryela do N. M. P.
- „ Niedzielę Kwietną, u Mateusza św. w rozdz. 21. O wjeździe Chrystusa do Jerozolimy.
- „ Wielki Czwartek, u Jana św. w rozdz. 13. O wieczerzy Pańskiej i umywaniu nóg Apostołom przez Chrystusa.
- „ Wielki Piątek, Passya czyli opisanie męki Pana Jezusa według Jana św. w rozdz. 18 i 19.
- „ Wielką Sobotę, u Mateusza św. w rozdz. 28. O niewiastach przy grobie Chrystusa.

- „ Niedzielę Wielkanocną, u Marka św. w r. 16. O Zmartwychwstaniu Chrystusa Pana.
- „ Poniedziałek Wielkanocny, u Łukasza św. w rozdz. dz. 24. O dwóch uczniach Chrystusa idących do Emaus.
- „ Niedzielę Przewodnią, u Jana św. w rozdz. 20. O pokazaniu się Chrystusa uczniom.
- „ Niedzielę 2 po Wielk., u Jana św. w rozdz. 10. O Chrystusie dobrym pasterzu.
- „ Niedzielę 3 po Wielk., u Jana św. w rozdz. 16. O odejściu Chrystusa Pana do Ojca.
- „ Niedzielę 4 po Wielk., u Jana św. w rozdz. 16. O przyczynie odejścia Chrystusa.
- „ Św. Stanisława, u Łukasza św. w rozdz. 10. O Chrystusie dobrym pasterzu.
- „ Niedzielę 5 po Wielk., u Jana św. w rozdz. 16. O skutkach prośby w Imię Jezusa.
- „ Wniebowstąpienie Pańskie, u Marka św. w rozdz. 16. O Wniebowstąpieniu Chrystusa Pana.
- „ Niedzielę 6 po Wielk., u Jana św. w rozdz. 15 i 16. O przyjęściu pociechy Ducha Św.
- „ Zesłanie Ducha św., u Jana św. w rozdz. 14. O zesłaniu Ducha Św.
- „ Poniedziałek Świąt., u Jana św. w rozdz. 3. O rozmowie Chrystusa z Nikodemem.
- „ Trójcę św., u Mateusza św. w rozdz. 28. O mocy danej Chrystusowi.
- „ Boże Ciało, u Jana św. w rozdz. 6. O Sakram. Ciała i Krwi Chrystusa Pana.
- „ Niedzielę po św., u Łukasza św. w rozdz. 14. O wezwaniu na wielką wieczerzę.
- „ Niedzielę 2 po św., u Łukasza św. w rozdz. 15. O zgubionej owcy i groszu.
- „ Niedzielę 4 po św., u Łukasza św. w rozdz. 5. O obfitym Piotra połowie ryb.
- „ Św. Piotra i Pawła, u Mateusza św. w r. 10. O władzy danej Piotrowi.
- „ Niedzielę 5 po św., u Mateusza św. w r. 5. O sprawiedliwości i pojednaniu się z bratem.
- „ Niedzielę 6 po św., u Marka św. w rozdz. 8. O nakarmieniu 4,000 ludzi.
- „ Niedzielę 7 po św., u Mateusza św. w rozdz. 7. O fałszywych prorokach.
- „ Niedzielę 8 po św., u Łukasza św. w rozdz. 16. O niesprawiedliwym szafarzu.
- „ Niedzielę 9 po św., u Łukasza św. w rozdz. 19. O zburzeniu Jerozolimy.
- „ Niedzielę 10 po św., u Łukasza św. w rozdz. 18. O faryzeuszu i celniku.
- „ Niedzielę 11 po św., u Marka św. w rozdz. 7. O głuchym i niemym.

- „ Wniebowzięcie N. M. P., u Łukasza św. w rozdz. 10. Mowa Chystusa do Marty.
- „ Niedzielę 12 po św., u Łukasza św. w rozdz. 10. O zranionym Samarytaninie.
- „ N. 13 po św., u Łukasza św. w rozdz. 17. O uzdrowieniu dziecięciu trędowatych.
- „ Niedzielę 14 po św., u Mateusza św. w rozdz. 6. O słuźeniu Bogu i mamonie.
- „ Niedzielę 15 po św., u Łukasza św. w rozdz. 7. O wskrzeszeniu syna wdowy.
- „ Narodzenie N. M. P., u Mateusza św. w rozdz. 1. Księga rodzaju Jezusa Chrystusa.
- „ Niedzielę 16 po św., u Łukasza św. w rozdz. 14. O uzdrowieniu opuchłego.
- „ Niedzielę 17 po św., u Mateusza św. w rozdz. 22. O miłości Boga i bliźniego.
- „ Niedzielę 18 po św., u Mateusza św. w rozdz. 9. O uzdrowieniu paralityka.
- „ Niedzielę 19 po św., u Mateusza św. w rozdz. 22. O wezwaniu na gody weselne.
- „ Niedzielę 20 po św., u Jana św. w rozdz. 4. O chorym synu królewskim.
- „ Niedzielę 21 po św., u Mat. św. w rozdz. 18. O dłużniku i złośliwym studze.
- „ Niedzielę 22 po św., u Mateusza św. w rozdz. 22. O oddawaniu czynszowej monety.
- „ Wszystkich Święt., u Mateusza św. w rozdz. 5. O ośmiu błogosławieństwach.
- „ Dzień Zaduszny, u Jana św. w rozdziale 5. O wskrzeszeniu umarłych.
- „ Niedzielę 23 po św., u Mateusza św. w rozdz. 9. O wskrzeszeniu córki księcia.
- „ Niedzielę 24 po św., u Mateusza św. w rozdz. 13. O siejbiarzu i rozmaitem nasieniu.
- „ Niedzielę 25 po św., u Mateusza św. w rozdz. 13. O ziarnie gorczycznem.
- „ Niedzielę 26 po św., u Mateusza św. w rozdz. 8. O uspokojeniu bałwanów morskich.
- „ Niedzielę 27 po św., u Mateusza św. w rozdz. 24. O sądzie ostatecznym.
- „ Niedzielę 28 po św., u Mateusza św. w rozdz. 8. O oczyszczeniu trędowatego i uleczeniu sługi setnika.
- „ Niedzielę 1 Adwentu, u Łukasza św. w rozdz. 21. O znakach na niebie i ziemi.
- „ Niedzielę 2 Adwentu, u Mateusza św. w rozdz. 1. O poselstwie Jana do Chrystusa.
- „ Niepokalane Poczęcie Najśw. Maryi Panny, u Łukasza św. w rozdz. 1. O pozdrowieniu Anielskiem.
- „ Niedzielę 3 Adwentu, u Jana św. w rozdz. 1. O poselstwie żydów do Jana.

- „ Niedzielę 4 Adw. u Łukasza św. w rozdz. 3. O Janie opowiadającym chrzest.
- „ Narodzenie Chrystusa Pana, u Łukasza św. w rozdz. 2. O Narodzeniu Chrystusa Pana.
- „ Św. Szczepana 1-go Męczen., u Mateusza św. w rozdz. 23. O poselstwie proroków i kamienowaniu tychże.
- „ Św. Jana Ewang., u Jana św. w rozdz. 21. O ulubionym uczniu Chrystusa.
- „ Młodziank., u Mateusza św. w r. 2. O ucieczce do Egiptu i rzezi dziatek w Betlejemie.

WYKAZ ALFABETYCZNY

ŚWIĘTYCH I ŚWIĄT NA ROK 1896, Z OZNACZENIEM DNIA
I MIESIĄCA.

- Abdona Męcz. 30 lipca.
Adaukta M. 30 sierpnia.
Adama 24 grudnia.
Adalberta Wyz. 25 czerw.
Adelajdy 10 grudnia.
Adolfa Bisk. 17 czerwca.
Adryana Męcz. 8 września.
Agapita Męcz. 18 sierpnia.
Agatona 7 grud.
Agatona Pap. i Męcz. 10 stycz.
Agaty Panny Męcz. 5 lutego.
Agnieszki P. M. 21 stycznia.
Agrypiny P. M. 23 czerwca.
Albina Bisk. 1 marca.
Albiny Panny 16 grudnia.
Aleksandra Bisk. 26 lutego.
Aleksandra Pap. Męcz. 3 maja.
Aleksandra Żołnierza 27 marca.
Aleksego Wyzn. 17 lipca.
Alfonsa L. D. K. 2 sierpnia.
Alfonsa Rodryg. 30 paźdz.
Alfreda 3 lipca.
Alodyi P. M. 22 paździer.
Aloizego Gonzagi 21 czerwca.
Amalii Panny 2 marca.
Ambrożeo B. D. K. 7 grud.
Amelii Księżnej 10 lipca.
Anastazego M. 22 stycznia.
Anastazego Pap. 27 lutego.
Anastazyusza Bisk. 17 sierpnia.
Anastazego 15 kwietnia.
Anastazyi Rzym. 26 paździer.
Anastazyi Męcz. 25 grudnia.
Anatolii Męcz. 9 lipca.
Anatoliusza Bisk. 3 lipca.
Andrzeja Bisk. 4 lutego.
Andrzeja z Awelinu W. 10 list.
Andrzeja Apost. 30 listopada.
Andrzeja Pol. Pust. 6 maja. i 16 lip.
Anieli 30 marca.
Anieli Mer. P. 31 maja.
Aniceta Pap. Męcz. 17 kwietn.
Anny Matki N. Maryi P. 26 lip.
Aniołów Stróżów 2 paździer.
Ansgarego Bisk. 4 lutego.
Antoniego Opatu W. 17 stycz.
Antoniego Padewsk. 13 czerw.
Antonina Bisk. 10 maja.
Antoniny Męcz. 1 marca.
Anzelma B. D. K. 21 kwietnia.
Apolonii P. 9 lutego.
Apoloniusza Męcz. 18 kwietn.
Apolinarego B. W. 23 lipca.
Apoloniusza Bisk. 7 lipca.
Archippa Wyzn. 20 marca.
Arkadyusza Męcz. 12 stycznia.
Arseniusza Bisk. 19 lipca.
Arystorcha M. 4 sierp.
Artura Bisk. 6 paździer.
Atanazji 14 sierp.
Augusta Wyzn. 3 sierpnia.
Augustyna B. D. K. 28 sierp.
Augustyna B. A. Anglii 29 maja.
Aurelii Panny 25 wrzes.
Awita Męcz. 12 styczn.
- Balbiny Panny 31 marca.
Barlaama 27 listop.
Barbary Panny M. 4 grudnia.
Barnaby Ap. 11 czerwca.
Bartłomieja Ap. 24 sierpnia.
Bazylego B. 14 czerw. i 27 list.

- Bazyliis P. M. 15 kwiet.
Beaty P. 8 marca.
Bedy Kapł. 27 maja.
Benedykta Opata 21 marca.
Bened. Pust. 16 lip.
Benigny P. 19 sierpnia.
Bennona Bisk. 16 czerwca.
Bernarda Op. D. K. 20 sierp.
Bernardyna Seneńsk. 20 maja.
Bibianny P. 2 grudnia.
Blandyny P. M. 2 czerwca.
Błażeja Bisk. Męcz. 3 lutego.
Boguchwała Bisk. 22 marca.
Bogumiła 18 kwietnia.
Bogdana Op. 9 paździer.
Bonawentury Kardyn. 14 lipca.
Bonifacego Męcz. 14 maja.
Bonifacego B. M. 5 czerw.
Bonifacego B. Floren. 30 maja.
Bony P. 24 kwietnia.
B O Ź E C I A Ł O. 23 maja.
Bronisławy 18 sierp. i 3 wrześ.
Brunona Wyzn. 6 i 16 paździer.
Brygidy Panny 1 lutego.
Brygidy Wdowy 7 paździer.
- Cecylii P. M. 22 listopada.
Celestyna Pap. 6 kwietnia.
Celsa Męcz. 28 lipca.
Cezaryusza Bisk. 27 sierpnia.
Cypryana Bisk. 16 września.
Cypryana Męcz. 26 wrześ.
Cyrylla Alex. B. W. D. K. 9 lut.
Cyrylla Bisk. 5 i 9 lipca.
Cyrylla Jeroz. B. W. D. K. 18 mar.
Cyrylla Dyakona 29 marca.
Cyryaka Męcz. 8 sierp.
Czesława W. 20 lipca.
Czterdziestu Męcz. 10 marca.
Czterech koronatów 8 listop.
- Damazego Pap. 11 grudnia.
Damiana Męcz. 27 września.
Damiana Bisk. 12 kwiet.
Darjusza M. 19 grudnia.
Daniela Męcz. 3 stycz.
Daniela Pror. 21 lipca.
Dawida Op. 15 lipca.
Dawida Króla 30 grudnia.
Delfiny 26 listop.
- Dezyderyusza Bisk. 23 maja.
Domiceli P. 7 maja.
Dominika W. 4 sierpnia.
Dominiki P. M. 6 lipca.
Donata Bisk. 7 sierpnia.
Donatylli M. 30 lipca.
Donata Męcz. 17 lutego.
Doroteusza Męcz. 23 marca.
Doroty P. M. 6 lutego.
Dydaka Wyz. 13 listop.
Dyoskora M. 14 grud.
Dygny P. 11 sierpnia.
Dyonizego Bisk. 8 kwiet.
Dyonizego B. M. 9 paździer.
Dzień Zaduszny 2 listop.
- Edmunda Bisk. 16 listop.
Edyty Królowny 15 grudnia.
Edwarda Króla 13 paździer.
Eleonory P. 21 lutego.
Eliasz Pror. 20 lipca.
Eligiusza Bisk. 1 grud.
Elizeusza Pror. 2 paździer.
Elżbiety Wdowy 8 lipca.
Elżbiety 5 listop.
Elżbiety Kr. Węg. Wd. 19 list.
- Emerika Króla 4 listop.
Emiliana Bisk. 8 lutego.
Emilianny P. 5 stycz.
Emilii P. 30 czerwca.
Engielberta 7 listop.
Epifaniasza B. 7 kwiet.
Erazma B. 2 i 3 czerwca.
Eryka Króla 18 maja.
Eschila B. M. 12 czerwca.
Estery Królowej 18 listop.
Eucheryusza Bisk. 20 lutego.
Eudoksyusza M. 5 września.
Eufemii Męcz. 20 marca.
Eufrozyny Męcz. 7 maja.
Eufrozyny P. 2 stycznia.
Eugenii P. M. 25 grd. i 13 wrz.
Eugeniusza 13 listop.
Eugeniusza Bisk. 30 grudnia.
Eulalii P. M. 12 lutego.
Eustachiusza Męcz. 20 wrześn.
Euzebii P. M. 29 paździer.
Euzebiusza W. 14 sierp.
Euzebiusza B. M. 16 grudnia.
Ewalda M. 3 paździer.

Ewarysta Pap. 26 paździer.
Ewy 24 grudnia.
Ezechiasza Króla 30 paździer.
Ezechiela Pror. 10 kwietnia.

Fabiana Męcz. 20 stycznia.
Faustyna Męcz. 15 lutego.
Fausty Wdowy 19 grudnia.
Felicjty M. 23 list.
Felicjana Bisk. 24 stycznia.
Felicjana Męcz. 9 czerwca.
Feliksa Kapucyna 18 maja.
Feliksa Pap. 30 maja.
Feliksa 14 stycznia.
Feliksa Męcz. 30 sierp. i 24 paź.
Feliksa Walezyusza 20 listop.
Ferdynanda Króla 30 maja.
Fidelisa Kapł. 24 kwietnia.
Filipa Ap. 1 maja.
Filipa Nereusza Wyz. 26 maja.
Filipa Benicjusza Wyz. 23 sierp.
Filomey P. M. 5 lipca.
Filomena M. 29 listop.
Flawiana M. 23 stycz. i 22 gr.
Flawii P. 5 paździer.
Florentyny 20 czerw.
Floryana Męcz. 4 maja.
Floryana Męcz. 16 paździer.
Flawiusza M. 22 czerw.
Florentyna Bisk. 16 paździer.
Fortunata Męcz. 26 lutego.
Fortunata Kapł. 1 czerw.
Franciszka K. 17 wrześ.
Franciszka Borg. 10 paźdz.
Franciszka Salez. B.W.D.K. 29 st.
Franciszka à Paulo W. 2 kw.
Franciszka Seraf. W. 4 paźdz.
Franciszka Ksaw. W. 3 grud.
Franciszki Wdowy 9 marca.
Frumencjusza B. 27 paźdz.
Fryderyka Opata 5 marca.
Fulgentego Bisk. 1 stycznia.

Gabryela Arch. 18 marca.
Gaudencyi P. 30 sierp.
Gaudentego B. W. 12 lutego.
Gawła Opata 16 paździer.
Gedeona sędziego 18 czerw.
Genowefy P. 3 stycznia.
Gerarda Bisk. 21 września.

Germana Bisk. 23 maja.
Geryna M. 2 paździer.
Gertrudy P. 17 mar. i 15 list.
Gerwazego 19 czerwca.
Gorgoniusza Męcz. 9 wrześ.
Godfryda (Bogumila) 13 stycz.
Godfryda Bisk. 8 listop.
Gracyana Bisk. 18 grudnia.
Grzegorza Bisk. 4 stycznia.
Grzegorza Pap. D.K. 12 marca.
Grzegorza B. Nazyanzeń. 9 maja.
Grzegorza VII Pap. 25 maja.
Grzegorza Cudotw. 17 listop.
Gustawa 2 siepnia.
Gwidona. W. 12 września.

Heleny Cesarzowej 2 marca.
Heleny P. 22 maja.
Heleny Wdowy Męcz. 31 lipca.
Heliodora Bisk. 3 lipca.
Henryka Cesarza 15 lipca.
Henryka B. M. 19 stycznia.
Heron M. 14 grud.
Hermenegilda Królew. 13 kw.
Hermogenesa M. 19 kwiet.
Hiacynty P. 30 stycznia.
Higina Pap. M. 11 stycznia.
Hilarego B. D. K. 14 styczn.
Hieronima D. K. 30 wrześ.
Hipolita Męcz. 13 sierp.
Hieronida 12 wr. i 29 grud.
Hiltrudy P. 27 września.
Honoraty P. 11 stycz.
Huberta Bisk. 3 listop.
Hugona Bisk. 1 kwiet.

Idy Panny 13 kwietnia.
Idziego Op. 1 września.
Ignacego B. M. 1 lutego.
Ignacego Lojoli W. 31 lipca.
Ildefonsa 23 stycznia.
Imienia Jezus 14 stycz.
Imienia Maryi 15 wrześ.
Innocentego Pap. M. 28 lipca.
Irminy P. 24 grudnia.
Ireneusza B. W. 25 marca.
Ireneusza B. M. 28 czerw.
Ireneusza M. 15 grudnia.
Ireny P. 20 października.
Iwona W. 19 maja.

Izabelli P. 15 marca.
Izabelli Król. 3 wrześ.
Izajaszka Pror. 6 lipca.
Izydora B. D. K. 4 kwietnia.

Jacka Wyznawcy 18 sierp.
Jacka M. 11 wrześ.
Jadwigi Wdowy 15 paździer.
Jakóba Ap. 1 maja.
Jakóba Ap. 25 lipca.
Jakunda B. W. 14 list.
Jakóba Strem. B. W. 1 czerw.
Jakóba z Nizybu 15 lipca.
Jakóba Pustelnika 17 lutego.
Jana Jałmużnika 23 stycznia.
Jana Chryzost. B. W. D. K. 27 st.
Jana Franciszka 16 czerw.
Jana z Matty Wyzn. 8 lutego.
Jana Bożego 8 marca.
Jana Ap. w Oleju 6 maja.
Jana Nepomucen. K. M. 16 maja.
Jana Pap. 27 maja.
Jana Chrzcziciela 24 czerwca.
Jana Męcz. 26 czerwca.
Jana Gwalberta Opata 12 lipca.
Jana z Dukli 7 lipca.
Jana Kantego 27 paździer.
Jana Kapistr. W. 23 paździer.
Jana od Krzyża 24 listop.
Jana Ewangelisty 27 grud.
Januaryusza Bisk. M. 19 wrześ.
Jerzego Męcz. 23 kwietn.
Jerzego B. W. 2 listop.
Joachima Ojca N. M. P. 1 wr.
Joanny Wdowy 24 maja.
Joanny Fremiot. Wd. 21 sierp.
Jolanty Wdowy 17 czerw.
Jordana W. 15 lutego.
Jowity Męcz. 15 lutego.
Józefa Oblubieńca N. M. P. 19 mar.
Józefa Kalas. W. 4 lipca.
Józefa z Kopertynu 18 wrześ.
Judyty Wdowy 16 listop.
Juliana Męcz. 7 stycznia.
Juliana Męcz. 9 stycz. i 16 lut.
Julianny P. M. 16 lut. i 19 czerw.
Julii P. M. 22 maja.
Juliusza Pap. 12 kwiet.
Julity P. M. 30 lipca.
Justa Bisk. 2 wrześ.

Justyna Filoz. Męcz. 14 kwiet.
Justyna Męcz. 17 wrześ.
Justyniana Bisk. 5 wrześ.
Justyny P. M. 26 wrz. i 30 list.
Juwencjusza Męcz. 1 czerw.

Kaja Męcz. 22 kwiet.
Kajetana Wyzn. 7 sierp.
Kaliksta Pap. 14 paźdz.
Kamila W. 18 lipca.
Kandyda M. 3 paźdz.
Kanuty Króla 19 stycznia.
Karola W. Cesarza 28 stycz.
Karola Borom. 4 listop.
Karoliny 5 lipca.
Karyny M. 7 listop.
Kasyana Męcz. 13 sierp.
Kasyldy 15 kwiet.
Kassjusza M. 15 maja.
Katarzyny P. 13 lutego.
Katarzyny Kr. Szwed. 23 marca.
Katarzyny Senefs. P. 30 kw.
Katarzyny P. M. 25 listop.
Katedry ś Piotra w Rzymie 18 st.
Katedry ś Piotra w Ant. 22 lut.
Kazimierza Kr. 4 marca.
Klaudyusza 6 czerw.
Kingi P. 28 lipca.
Kiliana Bisk. 8 lipca.
Klary P. 12 sierpnia.
Kleta Męcz. 26 kwiet.
Klemensa B. M. 15 marca.
Klemensa Pap. 23 listop.
Kleofasa Męcz. 25 września.
Klotyldy Królowej 3 czerw.
Kolety P. 6 marca.
Konstancyi P. M. 18 lutego.
Konstancyi 19 wrześ.
Konstantyna W. 11 marca.
Konrada W. 19 lutego.
Korneliusza B. M. 16 wrz.
Konrada Bisk. 26 listop.
Korduli P. 22 paździer.
Kornelii M. 31 marca.
Kosmy Męcz. 27 września.
Kryspa i Kryspiniana 25 paźdz.
Krystyny P. M. 24 lipca.
Krzysztofa Męcz. 25 lipca.
Kunegundy Cesarzowej 3 marca.
Kunegundy Kr. Pol. 29 lipca.

Kwiryna Męcz. 30 marca.

Lamberta M. 16 kwiet.
Larga M. 8 sierp.
Laurjana B. W. 4 lipca.
Leandra B. 27 lutego.
Leokadyi P. 9 grud.
Leona B. 20 lutego.
Leona I Pap. 11 kwiet.
Leona II Pap. 28 czerw.
Leonarda M. 27 czerw.
Leonarda W. 6 listop.
Leonilii P. M. 17 stycz.
Leontyny P. 15 marca.
Leopolda W. 15 listop.
Leoncji M. 6 grud.
Linusa P. M. 23 wrześ:
Longina M. 15 marca.
Luciana B. 11 lutego.
Luciana M. 7 stycz. i 26 paźdz.
Lucyny P. 30 czerw.
Lucylli P. M. 31 paźdz.
Lucyny M. 17 paźdz.
Lucyusza B. 11 lutego.
Ludgardy P. M. 16 czerw.
Ludgera B. 26 marca.
Ludomira 3 paźdz.
Ludwika W. 12 lutego:
Ludwika Król. Sycylii 19 sierp.
Ludwika Króla 25 sierp.
Ludwiki P. 15 kwiet.

Ładysława z Giel. 23 wrześ.
Łazarza B. 17 grud.
Łucyi P. 13 grudnia.
Łukasza Ewang. 18 paźdz.

Macieja Ap. 25 lutego.
Magdaleny 27 maja i 22 lipca.
Makarego Opata 2 stycz.
Makryny M. 24 lipca.
Małgorzaty Kr. Węgier. 13 lipca.
Małgorzaty Kr. Szkock. 10 czer.
Małgorzaty P. M. 13 lipca.
Małgorzaty Al. 17 paźdz.
Mamerta B. 11 maja.
Mansweta B. 28 listop.
Marcella Pap. 16 stycz.
Marcelli Wdowy 31 stycz.
Marceliana Pap. 18 czerw.

Marcelina M. 26 kwiet. i 9 sierp.
Marcina B. 11 listop.
Marcina Pap. 12 listop.
Marcyana M. 17 czerw.
Marcyanny P. M. 9 stycz.
Marka Ewangelisty 25 kwiet.
Marka M. 22 listop.
Marka M. 24 marca.
Marka z Rzymu M. 18 czerw.
Marty M. 29 lipca.
Martynty P. M. 30 stycz.
Marty M. 20 paźdz.
Maryi Egipczyanki 10 kwiet.
Maryi z Engii 23 czerw.
Maryi Kleofy 9 kwiet.
Maryi Magd. w Fl. 31 maja.
Maryi Magd. w Jeroz. 22 lipca.
Maryana 30 kwiet. i 3 grud.
Maryusza 19 stycz.
Mateusza Ap. i Ew. 21 wrześ.
Matyldy Król. Wd. 14 marca,
Mawra B. 8 listop.
Maurycego M. 22 wrześ.
Mauryliusza B. 13 wrześ.
Maksymiliana B. 21 lutego.
Maksymiliana B. 12 paźdz.
Maksymiliana B. 18 list.
Maksymina B. M. 8 czerw.
Medarda B. M. 8 czerw.
Melanii P. M. 18 lut. i 31 gr.
Metodego B. 5 lipca.
Michała Arch. 29 wrześ.
Mikołaja z Tolentynu 10 wrześ.
Mikołaja B. 6 grud.
Mirona M. 17 sierp.
Młodzianków 28 grud.
Modesta M. 12 stycz. i 15 czer.
Modesty P. 13 marca.
Moniki Wd. 4 maja.

Narcyza B. 29 paźdz.
NARODZENIE CHR. 25 grud.
NARODZENIE N. M. P. 8 wr.
Natalii P. M. 27 lipca.
Nawrócenie ś Pawła Ap. 25 st.
Nazaryusza M. 12 czer. i 28 lip.
N. M. P. Anielskiej 2 sierp.
N. M. P. Bolesnej 15 marca.
N. M. P. od wyz. niewol. 24 wrześn.
N. M. P. Loretańsk. 10 grudn.

N. M. P. Łaskawej 13 maja.
N. M. P. Pocieszenia 2 wr.
N. M. P. Różańcowej 6 paźd.
N. M. P. Śnieżnej 5 sierpnia.
N. M. P. Szkaplerznej 16 lipca.
Niceta B. W. 5 grud.
Nawiedzenie N. M. P. 2 lipca.
Nemezyusza Męcz. 19 grudnia.
Nicefora Bisk. 13 marca.
Nikandra M. 7 listop.
NIEPOK. POCZ. N. M. P. 8 gr.
Nikodema K. M. 15 września.
Norberta Bisk. 6 czerwca.

OCZYSZCZENIE N. M. P. 2 lut.
Ofiarowanie N. M. P. 11 listop.
Oktawiana Wyz. 22 marca.
Odon B. 13 lipca.
Olimpii 17 grudnia.
Oresta M. 9 listop.
Onufrego Pust. 12 czerwca.
Opieki ś. Józefa 14 kwiet.
Olawa M. 29 lutego.
Opieki N. M. P. 10 listop.
Opata Bisk. 4 czerw.
Odon 18 list.
Ottona Bisk. 2 lipca.
Ottona 16 stycznia.
Otylii P. M. 13 grudnia.

Pafnucego M. 19 kwiet.
Pankracego M. 12 maja.
Pantaleona M. 27 lipca.
Paschalisa W. 17 maja.
Paschazego B. 22 lutego.
Patryka B. W. 17 marca.
Patrycyi M. 13 marca.
Paulina B. 22 czerwca.
Pauli P. 26 stycznia i 10 list.
Pawła B. 22 marca.
Pawła M. 26 czerw.
Pawła 1 Pusteln. 15 styczn.
Pawła Apost. 29 czerwca.
Pelagii P. M. 11 lipca.
Pelagii Pokutn. 8 październ.
Petroneli P. 31 maja.
Patryka B. 17 marca.
Pięciu ran św. Franciszka 17 wr.
Piotra Aleks. B. W. 26 listop.
Piotra Chryzologa 4 grudnia.

Piotra Damiana D. K. 23 lut.
Piotra Egzorcysty 2 kwietnia.
Piotra Nolasko 31 stycznia.
Piotra Klawera W. 9 wrześn.
Piotra M. 29 kwiet.
Piotra Celestyna Pap. 19 maja.
Piotra z Werony M. 20 kwiet.
PIOTRA i PAWŁA Ap. 29 czerw.
Piotra w Okowach. 1 styczn.
Piotra z Alkantary W. 19 paźd.
Piusa V Papieża 5 maja.
Placyda M. 5 paźd.
Placydy P. 11 paźd.
Podwyższenie św. Krzyża 14 wr
Polieukta M. 21 maja.
Polikarpa B. M. 26 stycznia.
Popielec 7 lutego.
Praxedy P. 21 lipca.
Prokopa M. 4 lipca.
Prokopa M. 1 czerwca.
Prospera B. 25 czerwca.
Prota M. 11 września.
Protazego M. 1^a czerw.
Pryma M. 9 czerw.
Pryski P. 18 stycznia.
Przemienienie Pańs. 6 sierp.
Przeniesienie ś. Kazim. 27 sierp.
Przenies. ś. Stanisł. B. M. 27 wr.
Przenies. ś. Wojc. 20 paźd.
Pięciu Polak. Braci M. 12 list.
Pulcheryi M. 7 lipca.
Pulcheryi P. 10 wrześn.

Rafała Archaniola 24 paźd.
Rajmunda W. 31 sierp.
Reginy P. 7 września.
Remigiusza B. 1 paźd.
Roberta Opata 7 czerwca.
Rocha W. 16 sierpnia.
Romana Opata 28 lutego.
Romana M. 9 sierpnia.
Romany P. 23 lutego.
Romualda Opata 7 lutego.
Romualda B. 1 lipca.
Rozalii P. Palerm. 4 września.
Rzesłanie Apostołów 15 lipca.
Róży P. 4 września.
Róży Limańskiej 30 sierp.
Rudolfa 17 kwietnia.
Rufa M. 28 listop.

Rufina W. 19 sierp.
Rufiny P. 31 sierp.
Ruperta B. 27 marca.
Ryszarda B. 3 kwietnia.
Sabby Opata 5 grudnia.
Sabiniana 7 czerw.
Sabina W. 11 lipca.
Sabina M. 27 paźd.
Sabiny P. 29 sierpnia.
Salezego M. 12 września.
Salomei P. 17 listop.
Salwana 17 marca.
Sauli P. M. 20 paźd.
Saturnina M. 29 listop.
Saturniny P. M. 4 czerwca.
Scholastyki P. 10 lutego.
Ścięcie ś. Jana Chrzcic. 29 sier.
Sebastjana M. 20 stycznia.
Senneny M. 20 lipca.
Serafina W. 12 paźd.
Serafiny P. 29 lipca.
Serapiona W. M. 14 listop.
Serca Pana Jezusa 31 maja.
Sergiusza M. 24 lutego.
Serwacego B. 13 maja.
Serwiliana M. 20 kwiet.
Seweryna Opata 8 stycz.
Siedmiu br. M. syn. Felicyty 10 lip.
Smaragda M. 8 sierpnia.
Sotera Pap. 22 kwiet.
Sozonta M. 7 czerwca.
Spiridiona B. 14 grudnia.
STANISŁAWA B. M. 8 maja.
Stanisława Kostki 17 listop.
Stefana Kr. Węgier. 2 wrześ.
Sulpicyusza M. 20 kwiet.
Sylwestra B. 7 wrześn.
Sygfryda B. 26 lutego.
Sylweryusza Pap. 20 czerw.
Sylwestra Pap. 31 grud.
Sylwii M. 3 listop.
Sylwina B. 17 lutego.
Symeona B. M. 18 lutego.
Symforyana M. 22 sierp.
Synezyusza M. 12 grud.
Syxta Pap. 28 marca.
SZCZEPANA M. 26 grud.
Szczepana Pap. 2 sierp.
Szymona z Lipnicy 18 lipca.

Szymona Ap. 28 paźd.
Szymona 3 września.
Tacyana M. 16 marca.
Tadeusza Ap. 28 paźd.
Tarsylii P. 24 grud.
Tekli P. M. 23 wrześ.
Telesfora Pap. M. 5 styczn.
Teobalda. Pustelnika 1 lipca.
Teodora M. 9 listopada.
Teodora W. 7 stycznia.
Teodory M. 1 kwiet.
Teodory Pokutnicy 11 wrześ.
Teodozyi P. M. 29 maja.
Teodoryka Kapł. 1 lipca.
Teodozyusza W. 11 styczn.
Teofila B. 5 marca i 27 kw.
Teofila M. 23 lip. i 20 grud.
Teresy P. 15 paździer.
Tomasza z Akw. W. 7 marca.
Tomasza z Wilanowa 18 wrześ.
Tomasza Kantuaryjsk. 29 grud.
Tomasza Ap. 21 grudnia.
TRÓJCY ŚŚ. 19 maja.
TRZECH KRÓLI 6 stycz.
Tyburecyusza M. 14 kwiet.
Tymoteusza B. M. 24 stycz.
Tymoteusza M. 24 marca.
Tytusa B. 4 stycz.
Ubalda B. 16 maja.
Urbana Pap. 25 maja.
Urszuli P. 21 paźd.
Wacława Kr. Czesk. 28 wrześ.
Walentego Kapł. M. 14 lutego.
Walerego M. 12 wrześ.
Waleryi M. 5 czerw.
Waleryi P. 9 grud. i 15 grud.
Waleryana M. 14 kwiet.
Wawrzyńca M. 10 sierp.
Wenantego M. 18 maja.
Wenefrydy P. 3 listop.
Weroniki P. 13 stycz.
Weroniki z Julianu 17 maja.
WIELKANOC 25 marca.
Wiktor B. 17 paźd.
Wiktor M. 6 marca.
Wiktoryi P. M. 23 grud.
Wiktoryna M. 6 marca.

Wiktora B. 17 paźdz.
Wiktoryna B. M. 18 grud.
Wilhelma B. 10 stycz.
Wilhelma Opata 6 kwiet.
Wilhelma Księcia 28 maja.
Wilibalda B. 7 lipca.
Wilibrarda B. 7 listop.
Wincentego B. 20 marca.
Wincentego M. 22 stycz.
Wirgiliusza B. W. 27 listop.
Wincentego Fer. W. 5 kwiet.
Wincentego à Paulo W. 19 lip.
Wincentego Kadłubka 13 paźd.
Wita M. 15 czerw.
Witalisa M. 28 kwiet.
Władysława z Giel. 25 wrześ.
Władysława Kr. Węg. 27 czerw.
WNIĘBOWS. PANSKIE 2maja.
WNIĘBOWZ. N. M. P. 15 sierp.
Wojciecha B. 24 kwiet.
Wolfganga B. 31. paźdz.
WSZYSTKICH ŚW. 1 listop.

Zacharyasza Pror. 6 wrześ.
Zacharyasza i Elźb. Małż. 5 list.
Zebiny M. 13 listop.
Zaślubiny N.M.P. 23 stycz.
Zitty P. 27 kwiet.
Zefiryra Pap. M. 26 sierp.
Zenobii P. M. 30 paźdz.
Zenajdy P. 11 paźdz.
Zenobiusza B. M. 30 paźdz.
Zenobiusza M. 24 grud.
Zeny 23 czerw.
Zenona Żołnierza 22 grud
ZESŁANIE DUCHA Św. 12maja.
Znalezienie św. Krzyża 3 maja.
Znalezienie św. Szczepana M. 3 sier.
Zofii z 3-ma córkami 15 maja.
Zofii W. M. 30 wrześ.
Zuzanny P. 11 sierp.
ZWIASTOWANIE N-M. P. 1kw.
Zygmunta Króla 2 maja.
Zygfrйда B. W. 24 lutego.

Kościół i instytucje katolickie w Petersburgu.

1. **Kościół parafialny św. Katarzyny.** Istnienie kościoła katolickiego w Petersburgu datuje się od czasów założenia samego miasta. Księgi metryczne, przechowywane przy kościele św. Katarzyny, już od r. 1711 są prowadzone. Pierwszy ten kościół był drewniany, lecz gdzie, na której ulicy się znajdował, z istniejących źródeł nie można na pewno wywnioskować. Parafia obsługiwana była przez księży rozmaitych zakonów i świeckich, którzy ogólne miano „misyjonarzy apostołskich“ nosili. W r. 1737 kościół ten ze wszystkimi zabudowaniami i szkołą, przy nim od początku istniejąca, zgorzał. Na prośbę katolików, 14 września r. 1738, cesarzowa Anna Joanowna wyznaczyła na budowę nowego kościoła plac przy Newskim prospekcie (wówczas za miastem będącym) z warunkiem, aby jak sam kościół, tak i wszystkie przy nim zabudowania, były murowane. Nie prędko jednak powstała nowa świątynia. Kamień węgielny położono dopiero 16 lipca 1763 r., budowa zaś ukończona została 24 listopada 1782 r. Nowy ten kościół uroczystie poświęcony został przez nuncjusza papieskiego Archettiego 7 paźdz. 1783 r. pod wezwaniem św. Katarzyny P. i M. Zbudowany jest w stylu włoskim, w kształcie krzyża, z kopułą w przecięciu ramion; może pomieścić do 2000 osób. Plan budowy nakreślił Vallini delle Motte, dokończył zaś budowy Manciacchi. Koszta wyniosły rs. 118,730, którą to sumę przeważnie złożyli kupcy petersburscy—bracia Livio; także król Stanisław Leszczyński przysłał 1000 rs. na budowę.

Od r. 1769 parafią zarządzali przeważnie kapłani zakonu franciszkańskiego. Cesarz Paweł, ukazem z d. 18 października r. 1800, rozkazał oddać kościół oo. Jezuitom Połockim, którzy też z wielką gorliwością i umiejętnością zarządzali nim aż do 20 grudnia 1815 r., w którym to roku zostali usunięci

z Petersburga. Kościół wtedy oddanym został oo. Dominikanom, którzy dalej już bez przerwy zarządzali kościołem i parafią aż do naszych czasów. W r. 1892 oddany został kościół w zarząd duchowieństwu świeckiemu. Obecnie proboszczem jest ks. Erazm Kluczewski.

Parafia św. Katarzyny liczy około 30,000 dusz różnych narodowości, z których olbrzymio przeważa narodowość polska. Kazania odbywają się w językach: polskim, francuzkim, niemieckim, litewskim i łotewskim.

Przy kościele od początku jego istnienia znajdowała się **szkoła dla chłopców**, która różne przechodziła koleje. Miała ona świetne kiedyś czasy, zwłaszcza kiedy kościołem zarządzali oo. Jezuiti, którzy mieli konwikt szlachecki, uczęszczany licznie przez młodzieńców najznakomitszych domów ruskich. Obecnie szkoła ta ma 4 klasy, o programie gimnazjów klasycznych i 2 przygotowawcze; utrzymuje się jedynie kosztem kościoła. Liczba uczniów wynosi do 270; z tych kilkudziesięciu w internacie, urządzonym przy szkole, dostaje całkowite utrzymanie.

Obok tej szkoły męskiej znajduje się jeszcze **szkoła dla dziewcząt z pensjonatem**. Powstała ona w r. 1839 ze składek publicznych, dzięki zabiegliwości dominikanina ks. Dominika Łukaszewicza. Dzisiaj składa się z 7 klas, o programie gimnazjów żeńskich i 1 przygotowawczej. Wychowuje się w niej około 260 dziewcząt, których połowa mieszka w pensjonacie, a z nich 63 jest utrzymywanych na koszcie kościelnym.

Od r. 1889 przy tej szkole znajduje się **szkoła elementarna**, gdzie biedniejsze dziewczęta pobierają pierwsze wykształcenie i uczą się szycia i kroju. Szkołka coraz więcej się rozwija; obecnie liczy 60 dziewcząt.

Majątek kościelny, z którego utrzymuje się kościół i szkoły, bardzo znaczny, pozostaje pod zarządem administracji, w której skład wchodzi: proboszcz kościoła, jego pomocnik i dwóch syndyków, wybieranych przez parafian.

II. **Kościół św. Stanisława**. Drugim parafialnym w Petersburgu kościołem jest kościół św. Stanisława, B. i M. Położony jest w części miasta zwanej Kołomną. Zbudowany kosztem arcybiskupa Siostrzeńcewicz w r. 1821, konsekrowany 7 maja 1825 r. Służył on pierwotnie za kaplicę dla fundatora i dopiero po jego śmierci w r. 1828 został zamie-

niony na kościół parafialny. Świątynia ta, o budowie bardzo prostej, szczupła, nie wystarczająca wcale dla parafian, których liczba obecnie do 10,000 wynosi; narodowość zaś w parafii tej przeważnie polska. W tym też jedynie języku dodatkowe nabożeństwo się odprawia i kazania są mawiane.

I przy tym kościele znajduje się **szkoła dla chłopców**, również fundacji Sistrzeńcewicza. Składa się ona z jednej klasy wstępnej i 3 normalnych, z programem szkół powiatowych. Uczniów liczy do 80. Szkoła, jak i kościołem pierwotnie zarządzali oo. Pijarzy. Z czasem jednak, t. j. od r. 1842, zarząd przeszedł w ręce świeckiego duchowieństwa. Obecnie proboszczem jest ks. Wincenty Swiderski, który zarazem jest dziekanem dekanatu petersburskiego.

III. Kościół prokatedralny. Z nieparafialnych kościołów na pierwszym miejscu należy postawić kościół prokatedralny pod wezwaniem Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny. Znajduje się na tak zwanej 1-ej rocie pułku Izmailowskiego. Zbudowany dopiero pomiędzy r. 1870 a 1873. Kamień węgielny położony był 2 sierpnia 1870, konsekracja zaś odbyła się 12 kwietnia 1873 r. przez arcybiskupa Fiałkowskiego. Służy on głównie dla nabożeństw katedralnych, w którym to celu był zbudowanym po przeniesieniu w r. 1873 z Mohyłowa do Petersburga rezydencji, kapituły i konsystorza. Jakkolwiek wielkie sumy były wyasygnowane na budowę, ta jednak nie zbyt świetnie wypadła. Kościół, wsunięty wewnątrz przytykających doń zabudowań, z ulicy wcale jest niewidzialny. Zbudowany w stylu bazylikowym, szczupły, nie może i w części pomieścić pragnących się w nim pomodlić, to też w następnym roku przystąpią do rozszerzenia jego.

Do kościoła przylega gmach, w którym mieści się konsystorz i mieszkania kapituły i członków konsystorza.

IV. Kościół św. Jana Jerozolimskiego, czyli tak zwany Maltański. Cesarz Paweł I, przyjąwszy ofiarowaną sobie przez zakon rycerzy maltańskich godność W. Mistrza Zakonu, zbudował dla rycerzy, przemieszkujących w Petersburgu, ogromny i wspaniały gmach, a przy nim kaplicę, którą uroczyście r. 1800 w dniu 17 czerwca arcybiskup Sistrzeńcewicz poświęcił. Po zniesieniu zakonu w Rosji, gmach został obrócony na korpus paziów, kaplica zaś dotąd pozostała. Na nabożeństwo w niej zbierają się zazwyczaj katolicy, członkowie ciała dy-

plomatycznego; ztąd nazywana bywa także kaplicą poselską. Nabożeństwo ogranicza się na samych mszach św. odprawianych przez miejscowych 3 kapelanów. Kazañ, z wielką szkodą dla wiernych, nie bywa żadnych. Świątynia sama niewielka, ale piękna i dobrze utrzymana. Zwraca uwagę w prezbiterjum tron W. Mistrza. pokryty aksamitem karmazynowym, na którym wyszyty herb państwa rosyjskiego z krzyżem maltańskim na piersiach.

V. Kościół na cmentarzu wyborskim. W dzielnicy t. zw. wyborskiej, znajduje się cmentarz katolicki, a na nim kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny. Istnienie jednego i drugiego datuje się dopiero od najnowszych czasów, a zawdzięczać je trzeba gorliwości wspomnianego już fundatora szkoły żeńskiej przy kościele św. Katarzyny, ojca Dominika Łukaszewicza. On to staraniami i zabiegliwością swoją urządził nasamprzód cmentarz katolicki, którego poświęcenie odbyło się 16 maja 1856 r., a potem wziął się do budowy kościoła na tymże cmentarzu. Kamień węgielny położony był 2 lipca 1856 r., poświęcenie zaś kościoła odbyło się już 2 lipca 1859 r. Koszta budowy wyniosły 180,000 rs. a pokryte zostały drogą publicznych składek, dzięki właśnie niestrudzonej gorliwości ks. Łukaszewicza. Kościół to dość okazały, z wysoką wieżycą, w której się mieszczą harmonijne dzwony; wewnątrz dość obszerny. Odprawiają się w nim nie tylko żałobne nabożeństwa, ale w ogóle całe nabożeństwo parafialne z kazaniami, co dla licznej katolickiej ludności fabrycznej, tę dzielnicę miasta zamieszkującej, prawdziwem jest dobrodziejstwem. Pod kościołem mieszczą się groby znakomitszych osób. Z tych zasługują na uwagę: samego fundatora kościoła, ojca Dominika, arcybiskupów: Hołowinskiego, Fijałkowskiego i Gintowta, biskupów: Iwaszkiewicza, Staniewskiego i wiele innych.

VI. Oprócz wymienionych kościołów, istnieje jeszcze w mieście kilka kaplic. Między niemi na pierwszym miejscu należy postawić kaplicę w przytułku na 14 linji na wyspie Wasilewskiej. Historia tego przytułku jest następująca. W roku 1856 w kółku pobożnych rodzin katolickich powstała myśl zaopiekowania się ubogą dziatwą katolicką, jak również stieranemi wiekiem osobami płci żeńskiej. Wprowadzeniem w życie tej myśli zajął się energicznie ówczesny wikarjusz przy

kościół św. Katarzyny, ksiądz Konstanty Hr. Łubieński (późniejszy biskup sejneński). Związał się komitet dam z księżną Elżbietą Gagaryn na czele, i przytułek po niedługim czasie otwarty został. Po wyjeździe ks. Łubieńskiego z Petersburga, dzieło jego prowadził dalej ks. Szczęsny Feliński, podówczas kapelan akademji duchownej, a późniejszy arcybiskup warszawski. Z początku zakład był otwarty w domu przynależącym do kościoła św. Katarzyny. Lecz gdy liczba kandydatek i młodych i starych zaczęła się bardzo powiększać, i środki też, dzięki ofiarności ludzkiej, zwiększyły się, kupiony został przy ulicy 14 linji na Wyspie Wasilewskiej własny dom, i w tymże przytułek umieszczono. Dzisiaj znajduje się w zakładzie do 40 staruszek i przeszło 150 dziewcząt. Pierwsze znajdują tu schronienie i opiekę na stare lata, drugie zaś—wychowanie religijne i początkowe wykształcenie kobiece. Uczą je religji, czytania, pisania, arytmetyki, oraz robót gospodarskich i ręcznych kobiecych. Zakład, dotąd utrzymujący się z ofiar, zostaje pod kierunkiem osób dobrej woli, które bezinteresownie i z wielkiem poświęceniem służą dobremu dziełu. W jednej z sal zakładu znajduje się piękna kaplica dla domowego głównie użytku; otwarta jest jednak i dla postronnej publiczności, która też bardzo licznie gromadzi się na odprawiane tu nabożeństwa.

VII. Oprócz przytułku dla biednych dziewcząt istnieje w Petersburgu także i zakład taki dla biednych chłopców. Powstał on w r. 1890 dzięki inicjatywie i gorliwości ks. Antoniego Maleckiego, pod którego też najbliższą opieką zostaje. Utrzymywany jest przez Towarzystwo Dobroczynności. Chłopców liczy do 60, którzy się uczą rozmaitych fachowych robót i przygotowują się na dobrych rzemieślników. Przy zakładzie znajduje się kaplica dla domowego użytku.

Jakby filię tego zakładu stanowi ochronka dla małych chłopczyków od 1 do 4 lat. Założył ją i własnym funduszem utrzymuje JEksc. ks. biskup Symon.; wychowuje się w niej kilkanaście niemowląt.

VIII. **Przytułek Dobrego Pasterza.** Inicjatorką i fundatorką tego zakładu jest pełna poświęcenia i energii pani Jaume. Pierwiastkowo służył on dla kobiet upadłych, pragnących powrócić na drogę cnoty. Z czasem jednak zaczęto

przyjmować doń i mniejsze dzieci, szczególnie którym dla rozmaitych przyczyn groziło niebezpieczeństwo upadku. Dziś jest czystą wychowawczą ochroną dla biednych dziewcząt. Bywa ich około 20 zawsze. Zakład, położony na Wasilówce przy ulicy Dońskiej, jak powstał, tak utrzymuje się energią i zabiegliwością swej fundatorki. W zakładzie znajduje się kaplica, służąca dla domowego użytku.

IX. Niedaleko od tegoż zakładu, na 13 linii, jest przytułek dla starców i ochrona dla dzieci, wyłącznie poddanych francuzkich. Zostaje pod protektorem francuzkiego Towarzystwa Dobroczynności. I tu jest kaplica, dosyć nawet piękna, gdzie nabożeństwa odbywają się w niedziele tylko.

X. Na Wasilówce także znajduje się przytułek wychowawczy dla chłopców niemieckiej narodowości. Zakład, niedawno powstały, rozwija się coraz pomyślniej.

Naukowe zakłady duchowne Katolickie.

I. Seminarjum archidiecezjalne. Pierwotnie w archidiecezji Mohylowskiej istniały trzy seminarja dla kształcenia młodych sług ołtarza, i seminarja te znajdowały się w Mohylowie, Kraslawiu i Białymstoku. W roku 1843 zostały zniesione, klerycy zaś, kosztem rządu, kształcili się przy seminarjum Mińskiem. Gdy zaś w r. 1869 dyecezja i seminarjum w Mińsku, rozporządzeniem rządowem zniesione zostały, archidiecezja Mohylowska pozostała bez żadnego zakładu duchownego wychowawczego. Dopiero arcybiskup. Fiałkowskiemu udało się uzyskać pozwolenie na otwarcie w Petersburgu nowego seminarjum. Otwarcie to nastąpiło 1 września 1879 r. Seminarjum obecnie liczy do 80 alumnów. Przy zakładzie jest kaplica, służąca do prywatnego użytku alumnów.

II. Takąż kaplica istnieje i w **Akademji Duchownej** na Wasilewskiej Wyspie, 1 linja.

Po zniesieniu uniwersytetu wileńskiego, w roku 1833 w miejsce byłego przy nim fakultetu teologicznego, utworzona została w Wilnie Akademia Duchowna. Ta istniała do roku 1842, w którym to, rozkazem cesarza Mikołaja I-go, prze-

niesioną została do Petersburga. Z początku mieściła się przy Griaznej ulicy w wynajętym ad hoc domu, w roku już jednak 1844 przeniesioną została do własnego, odpowiednio urządzonego gmachu na Wasilewskiej Wyspie, gdzie dotąd się znajduje. Od roku 1867, po zniesieniu Akademii Duchownej warszawskiej, przysyłani są tutaj także alumnicy z diecezji Królestwa Polskiego. Studenci są przeważnie stypendystami rządowymi, przyjmowani są wszakże kandydaci i na własny koszt (rs. 300 rocznie).

Zakład znajduje się pod kierunkiem Rektora, którym obecnie jest JEksc. ks. biskup Symon, i kilkunastu profesorów, jnż to duchownych, już to świeckich. Główny zarząd nad Akademią należy do arcybiskupa Mohyłowskiego. Akademia ma prawo udzielania stopni naukowych, które to prawo świeżo potwierdził Ojciec Św. Leon XIII w roku 1886. W roku szkolnym 1894—5 było alumnów 62: z archidiecezji Mohyłowskiej 10, z diecezji Wileńskiej 7, Żmudzkiej 8, Łucko Żytomierskiej 6, Tyraspolskiej 2; z archidiecezji Warszawskiej 5, z diecezji: Kujawskiej 6, Płockiej 6, Kieleckiej 4, Sandomierskiej 3, Lubelskiej 1 i Sejneńskiej 4.

Towarzystwo Dobroczywności przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu.

Obowiązkiem jest każdej jednostki zastanawiać się nad sobą samym, nad celem i zadaniem danej chwili, nad środkami, za pomocą których cele te osiągnąć się dadzą. W narodzie każdy ma indywidualne cele i zadania, a przykładem oddziaływa bezwiednie na społeczeństwo. Z tego oddziaływania powstają prądy społeczne, tworzą się stowarzyszenia. Kto bliżej wejrzał w kwestję niedoli, a uczuciem miłości chrześcijańskiej ogarnął klasę ludzi wydziedziczonych od losu, ten goręcej odczuwa niezbędność i doniosłość stowarzyszenia, niosącego pomoc biednym braciom naszym rozbitkom, wystawionym na wszelakie niebezpieczeństwa i pokusy ogromnego miasta.

Według ostatniego spisu ludności w Petersburgu, dokonanego w roku 1890, z ogólnej liczby 954400 mieszkańców, katolicy stanowili 3,75% czyli 36090 osób. W tej liczbie było Polaków, Litwinów i Żmudzinów do 24000, reszta zaś składała się przeważnie z cudzoziemców. Niestety, nader znaczna część ludności katolickiej, mianowicie około 27% należy do klasy ludności ubogiej, potrzebującej wsparcia. Kiedy ubodzy i sieroty cudzoziemcy doskonałą pieczę w swych narodowych towarzystwach znajdowali, to Polacy i Litwini przed kilkanaście laty mogli jedynie żebrać, lub uciekać się pod opiekuńcze skrzydła proboszczów, którym brakło sił i środków do przygarnięcia tylu potrzebujących. Za przykładem stowarzyszeń innych narodowości, przychodzących w pomoc bliźniemu, wyłoniło się z pośród ludności polskiej w Petersburgu zamieszkałej, grono ludzi dobrej woli i wielkiej energii, i dzięki przeważnie usiłowaniom b. syndyka kościoła św. Katarzyny, senatora Karola Gartkiewicza w roku 1884, utwo-

rzyło się Rzymsko-Katolickie Towarzystwo Dobroczyńności, przy kościele św. Katarzyny, którego ustawa zatwierdzoną została przez p. ministra spraw wewnętrznych 10 stycznia 1884 r. Pierwsze walne zgromadzenie członków Tow. Dobr. odbyło się 24 października 1884 r. na którym obrano Zarząd złożony z 6 członków, Komisję rewizyjną z 3 członków, oraz opiekunów i opiekunki. Do składu Zarządu weszli: generał-lejtenant baron Zeddeler, generał-lejtenant A. Jocher, dyrektor banku międzynarodowego W. Łaski, rz. r. st. Karnicki, rz. r. st. Narzymiski i adwokat przysięgły F. Dynowski. Pierwsze posiedzenie Zarządu odbyło się d. 31 października 1884 r.

W ciągu ubiegłego 10 lecia do składu Zarządu powoływani byli: p.p. adwokaci przysięgli. J. Czopowski, J. Knoll, J. Polujański, generał M. Merder, dyrektor Kanc. Kredyt. B. Maleszewski, dyrektor banku międz. Koch, notariusz J. Adamowicz i proboszcz kościoła św. Katarzyny E. Kluczewski. Za szczególne zasługi, z liczby członków Zarządu, wybrani zostali jednomyślnie w poczet członków honorowych p.p. baron Zeddeler, generał Jocher i adwokat J. Czopowski. Obecnie do składu Zarządu Towarzystwa należą p.p. senator Gartkiewicz, Czechowicz i F. Kukiel.

Liczba członków Towarzystwa Dobroczyńności w latach kolejnych 1885—1895 przedstawia się w następujący sposób:

	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
Członk. rzeczywistych	237	360	394	348	357	339	306	289	324	340	355
Członk. honorowych	53	72	80	81	87	92	101	102	107	114	121

Według ustawy członek rzeczywisty wnosi do kasy Zarządu rocznie 10 rs., członek zaś honorowy niemniej jak 100 rs. jednorazowo.

Działalność Tow. Dobroczyńności polegała głównie na udzielaniu wsparć pieniężnych osobom gwałtownie potrzebującym, a także na niesieniu pomocy skuteczniejszej od zasiłków jednorazowych, przez utworzenie kilku stałych za-

kładów, oraz oddziałów niosących pomoc rozmaitym osobom z pośród potrzebującej ludności katolickiej.

I.

Przytułek N. Maryi P. dla starców płci obojga.

W dniu 9 maja 1885 r. otwarty został „Przytułek N. Maryi P. dla starców płci obojga“ na cmentarzu katolickim, którą to uroczystość zaszczycił swą obecnością ś. p. arcybiskup Gintowt. Pierwotnie znalazło miejsce w Przytulku 20 osób, lecz w ciągu 10 lecia ilość przyjętych zwiększała się stopniowo, tak że 1 stycznia 1895 r. mieściło się w Przytulku: kobiet 35, mężczyźni zaś 3. Do roku 1886 Przytułek nie posiadał własnych funduszków, lecz niebawem dzięki ofiarności ludzi dobrej woli, zdobył swój kapitał żelazny. Ofiarodawcami byli: W. Gumińska—rs. 4000, Bolwiller—rs. 2000, z zapisu generał-lejt. O. Augustynowicza rs. 8500, K. Wojtkuńska—rs. 100, B. Głowacka—rs. 2000, z zapisu Krejca—rs. 4000, E. Ryłska—rs. 400, E. Swiderski rs. 200, J. Janowska—rs. 500, żona żołnierza K. Mikołajewa—rs. 100, z zapisu ks. Kanonika Dobrowolskiego—rs. 5000. Ogółem fundusz żelazny umieszczony w papierach procentowych wynosił 1 stycznia 1895 roku 26800 rs.; przeciętny zaś roczny rozchód wynosi 3800 rs.

II.

Ochronka dla chłopców.

Od roku 1885 czyniono starania o pozwolenie otwarcia ochronki dla chłopców, lecz zaledwo w roku 1891 w dniu 12 grudnia otrzymano zatwierdzony przez ministerjum spraw wewnętrznych projekt przepisów dla ochronki, która też w kilka dni później t. j. 22 grudnia t. r. otwartą została i zrazu umieszczono w niej 16 chłopców. Ochronka ta, jeden z najpożądańszych zakładów dobroczynnych, ma na celu wychowanie nieletnich płci męskiej od 4 do 16 lat wieku, przeważnie sierót i dzieci ubogich rodziców. Oprócz całkowitego utrzymania i początkowego wykształcenia, zakład daje dzie-

cioni naukę rzemiosł i pracy rękodzielniczej. I tak wprowadzono już stolarkę, rzeźbiarstwo, tokarstwo, introligatorstwo i krawiectwo.

Zakład cały podzielono na dwa oddziały; w młodszym pomieszczono dzieci od 4 do 8 lat, w starszym zaś od 8 do 18. W pierwszym oddziale dzieci zajmują się drobnymi ręcznymi robotami, oraz przy pomocy nauczycieli przygotowują się do złożenia egzaminu do jednej ze szkół katolickich. Dotąd uczęszczała dziatwa do 3 klasowej szkoły przy kościele św. Stanisława, a po skończeniu takowej, mając lat 14 lub 16, brała się gorliwie do wyuczenia jednego z rzemiosł, stosownie do swych zdolności, pod kierunkiem umiejętnych majstrów, stale znajdujących się w zakładzie. Po ukończeniu nauki przy warstacie, wychowawcy składają w cechu rzemieślniczym egzamin, na mocy którego otrzymują stosowny patent.

Chłopców zdolniejszych zakład posyła także i do rządowych gimnazjów, dając im możliwość dalszego kształcenia się w naukach.

Wzorowy porządek i staranne wychowanie uczniów zakład zawdzięcza głównie pracom ks. kapelana Antoniego Maleckiego i przełożonej p. Wiktorji Piotrowskiej, którzy obok tego dostarczyli zakładowi znaczną część środków materialnych. W dniu odkrycia ochronki, ks. A. Malecki złożył w darze własnych 900 rs. i przedstawił jeszcze rs. 383 k.89 zebranych ze składek, p. W. Piotrowska dostarczyła zaś potrzebną pościel, odzienie i naczynia, ogółem do 2000 sztuk rozmaitych rzeczy. Oprócz tego, na rzecz ochronki, złożyli: w roku 1891 W. Izdebski rs. 100, Til rs. 600, M. Gonzaga-Pawluczyńska rs. 100, Hoze rs. 100; w roku 1892 J. E. Arcypasterz Kozłowski rs. 100, generał A. Jocher rs. 200, przełożona ochronki p. W. Piotrowska rs. 200, wykonawca zapisu ś. p. O. Augustynowicza rs. 200, honorowy opiekun ochronki p. H. Til rs. 300, kupiec Liniewicz rs. 100, Kukiel rs. 200; w roku 1893 wykonawca zapisu ś. p. O. Augustynowicza rs. 300, przełożona ochronki W. Piotrowska rs. 100, M. Gonzaga Pawluczyńska rs. 200, honor. opiekun ochronki H. Til rs. 300, z zapisu kanonika Dobrowolskiego rs. 300; w roku 1894 artysta malarz Andrioli rs. 500, przełożona ochronki W. Piotrowska rs. 100, od bezimiennych ofiarodawców rs. 500.

Ogółem przytułek posiada kapitał żelazny w ilości 8100 rs., przeciętny zaś wydatek za czas od roku 1891 do 1895 wynosił do 4840 rubli.

Na 1	stycznia	1891	roku	było	16	uczniów.
„ 1	„	1892	„	„	29	„
„ 1	„	1893	„	„	32	„
„ 1	„	1894	„	„	36	„
„ 1	„	1895	„	„	42	„

Zawdzięczając gorliwości ks. A. Maleckiego i p. W. Piotrowskiej, oraz staraniom nauczycieli rzemieślników, chłopcy starszego wieku na tyle postąpili w nauce rzemiosł, że obecnie ochronka przyjmuje zamówienia, a nawet zaspokaja własne potrzeby pracą swoich wychowañców.

Na ogólnem zgromadzeniu członków Towarzystwa w dniu 9 Kwietnia 1894 r., zapadła jednomyślnie uchwała nabycia na własność gruntu i domu dla ochronki. Wyznaczony w tym celu komitet, składający się z jen. A. Jochera, ks. A. Maleckiego, oraz inżynierów Kolankowskiego i Szolkowskiego, uznał sprzedającą się nieruchomość przy ulicy Kyrilowskiej i Nowogrodzkiej pod №№ $19/7$, $9/11$ za odpowiednią, i po szczegółowem zbadaniu wartości takowej (52000) przedstawił d. 26 listopada 1894 r. projekt nabycia jej do zatwierdzenia ogólnemu zgromadzeniu członków, które projekt ten przyjęło. Przeciętny dotąd roczny rozchód na wynajęcie mieszkania, na opał, światło, służbę, na majstrów rzemieślników oraz utrzymanie chłopców, i inne tym podobne wydatki, wynosił do 5000 rubli.

Dziatwa codziennie bywa na mszy św. w kaplicy zakładu, urządzonej za pozwoleniem J. E. ks. Arcybiskupa.

Oddział ochronki dla niemowląt.

Brak ochronki dla niemowląt dawał się odczuwać nader dotkliwie, to też z inicjatywy J. E. ks. bisk. Franciszka Symona powstał w sierpniu 1894 r. oddział ochronki dla niemowląt do lat czterech. Utrzymanie w niej dla 10 chłopców-nie-

mowląt zabezpieczył ks. Biskup, przyjmując na siebie wszelkie koszty urządzenia, wynoszące ogółem do 1 stycznia 1895 roku rs. 731 i kop. 98, do którego to czasu znalazło przytułek w ochronce 12 chłopców-niemowląt.

III.

Dom pracy.

Z inicjatywy członków Towarzystwa p. p. Sędziuk, Jąlowieckiego i innych powstał projekt urządzenia domu pracy dla biednych katolików. Po szczegółowem zbadaniu tej sprawy, została wypracowana ustawa, zatwierdzona przez p. ministra spraw wewnętrznych 16 maja 1894 r. Otwarcie domu pracy nastąpiło 1 paźdz. 1894 r. z jednym tylko na razie oddziałem, t. j. dla kobiet, mieszczącym się w domu kościoła Św. Stanisława przy M. Masterskiej. Głównym opiekunem domu pracy został wybrany p. R. Sędziuk, który na zaspokojenie pierwszych wydatków zakładu przedstawił 2000 rs., ofiarowane przez H. Tila. Od dnia otworzenia zakładu do 1 stycznia 1895 roku znalazło w nim zajęcie kobiet 27, których zarobek dzienny wynosił od 15 do 60 kop. Ogólny zarobek za te dwa pierwsze miesiące przedstawiał summe rs. 220 kop. 24; dochód zaś z jednorazowych ofiar w tym samym czasie wynosił rs. 2781 i od sprzedaży robót rs. 323 kop. 50; wydatki zaś na wynajęcie mieszkania, na opał, światło i urządzenie, oraz na opłatę przelożonej, krawczyni, sług, materiały krawieckie i t. p., razem z wymienionym wyżej zarobkiem pracujących kobiet, przedstawiają summe 748 rs. 79 k.

IV.

Tania Kuchnia.

Jednocześnie z projektem utworzenia domu pracy powzięto myśl urządzenia taniej kuchni, w celu dostarczenia katolikom niezamożnym i pracującym, zdrowego a przytem niedrogiego pokarmu, biednym zaś, obiadów bezpłatnych. Wypracowany przez Zarząd Tow. projekt, zatwierdzony zo-

stał przez p. ministra spraw wewnętrznych w d. 16 maja 1894 r. Tania kuchnia została oddaną do użytku publicznego w d. 17 września 1894 r., dzięki ofiarowanemu przez p. Hippolita Wawelberga urządzeniu i sprzętom.

Od 17 września do 1 stycznia 1895 r. stan zakładu przedstawia się następująco:

DOCHÓD:

Za wydane obiady	rs. 4593 kop. 70
Z jednorazowych ofiar	„ 35 „ —
<hr/>	
Ogółem	rs. 4628 kop. 70

ROZCHÓD:

Na opłatę mieszkania, opał, światło	rs. 299 kop. 89
„ „ zarządu	„ 124 „ 02
„ zakupienie ruchomości gospo- darskich	„ 499 „ 63
„ „ żywności	„ 3634 „ 16
„ obiady bezpłatne	„ 35 „ —
<hr/>	
Ogółem	rs. 4592 kop. 70

Opiekunami taniej kuchni są obecnie pp. H. Wawelberg i Staniewicz.

Fundusze Tow. Dobroczyńści.

Majątek ruchomy Towarzystwa, składa się: a) z kapitałów i zapisów wynoszących 106000 rs. ofiarowanych z zastrzeżeniem prawa użytkowania tylko odsetków na cele dobroczynne, i b) z kapitału w ilości 38000 rs. powstałego za potrąceniem 20°/₁₀₀ z dochodów rocznych, jak tego wymaga ustawa. Ogółem więc Towarzystwo posiada w gotowiznie 144100 rs. Niektóre z tych zapisów zasługują na szczególną uwagę; i tak:

Fundusz osobny.

W roku 1884 pp. senator K. Gartkiewicz, prof. Spasowicz, rz. r. st. Narzymski i redaktor «Kraju» p. Erazm Piltz ofiarowali rs. 8000 jako kapitał żelazny na zapomogi dla uczącej się młodzieży, w wyższych zakładach naukowych w Petersburgu. Kapitał ten został przyjęty przez Towarzystwo pod nazwą «Funduszu osobnego» i opiekunami takowego pozostali ciż sami ofiarodawcy. Fundusz ten z roku na rok stale wzrasta; i tak w r. 1885 Dr. Perskiewicz ofiarował rs. 4000; w r. 1886 S. Monkiewicz rs. 200; w r. 1887 z zapisu ś. p. generała O. Augystynowicza wpłynęło rs. 46800; w r. 1889 adw. przysięgły B. Olszamowski ofiarował rs. 500; w r. 1894 p. E. Swiderski rs. 2000. Ogółem wynosił «Fundusz osobny» i stycznia 1895 roku 61500 rs. Z odsetek jego, jak również z ofiarowanych rok rocznie przez p. W. Spasowicza rs. 400, wydają się studentom stypendja (po 150 rs.) i jednorazowe zapomogi.

Kapitał na zapomogi kształcącej się młodzieży w średnich zakładach naukowych.

Kapitał ten wynoszący, rs. 11500, składa się z dwóch zapisów: ś. p. A. Krejca (1.500 r.) i ś. p. O. Denisowej (10,000 r.). Większa część odsetek tego kapitału, t. j. 475 rs. używa się na utrzymanie dwóch stypendjatek imienia Denisowej, na pensji żeńskiej przy Kościele Św. Katarzyny; mniejsza zaś część, w ilości 70 rs. na wpisowe dla niezamożnych uczniów.

Kółko przyjaciół kształcącej się młodzieży.

Kółko to istnieje od r. 1893 przy Tow. Dobr. i zawdzięcza swe istnienie p. Rafałowi Sędziukowi, niestrudzonemu w zbieraniu składek, ofiar i różnych materiałów. Kółko udziela zapomogi pieniężne, jak również przygotowuje i rozdaje odzienie, bieliznę i obuwie kształcącej się młodzieży w wyższych, średnich i niższych zakładach naukowych. Dochody na ten cel pochodzą ze składek stałych od członków kółka, jednorazowych ofiar i teatru amatorskiego, urządzenie któ-

regu kółko zawdzięcza staraniom p. F. Kukiela, obecnie członka Zarządu Tow. Dobr.

Z dochodów na rok 1893 i 1894 kółko miało możność zadość uczynić prośbom uczącej się młodzieży w sposób następujący: 1) na wpisowe do zakładów i na książki wydano rs. 4183; 2) na zapomogi studentom i gimnazystom rs. 489; 3) paltotów, mundurów, kurtek, bluz, majtek i czapek wydano 84 sztuki; 4) różnej bielizny i kołder 29 sztuk, obuwia 15 par; 5) sukna, kortu 531 arsz; 6) płótna, welnia-nej materji 1222 arsz. 7) waty 86 f. 8) herbaty 30 f. i szynek 112 f. Kółko kapitału żelaznego nie posiada.

Wyszukując wszelkie środki i pomoc dla zapobieżenia nędzy, zarząd Tow. Dobr. od pierwszych lat swego istnienia poruszył bardzo gwałtowną kwestję wynajdywania pracy i zarobku potrzebującym. Gałęź ta, działalności Tow. Dobr. nie przedstawia się świetnie z powodów niezależnych od Zarządu, lecz w każdym razie przeszło sto osób rocznie znajduje zatrudnienia, jako: guwernantki, bony i niższa służba. Nadmienić nam wypada, że czynność tę zupełnie bezinteresownie uprawiała p. Wodzicka. Działalność Tow. Dobr. nie ogranicza się tylko na urządzeniu wyżej wskaza-nych zakładów dobroczynnych, lecz gdzie może i jak może wspiera głodnych, biednych i prawdziwą nędzę. I tak przed założeniem Towarzystwa istniał w Petersburgu z roku 1859 jedyny zakład filantropijny dla sierót i biednych dziewczynek od lat 5, zadaniem którego było i jest wychowanie religijno-moralne i kształcenie rękodzielnicze. Zakład ten posiada ustawę Najwyżej zatwierdzoną, fundusze zaś jego są nader szczupłe. Mieści się we własnym gmachu, (Wasilewska wyspa, 14 linja № 25), w którym jest urządzona kaplica, a kapelanem czcigodny ks. kanonik Wincenty Ma-jewski. Jego poświęcenie się, jak również gorliwości kapłań-skiej i staraniom przelożonej tego zakładu p. Stefanji Jano-wicz, zakład ten zawdzięcza swój świetny rozwój w duchu filantropijnym. Zakład ten pod nazwą ochronki «Ouvroir» utrzymuje rocznie do 160 dziewczynek, które po dojsciu do lat 18 opuszczają ochronkę za dostarczeniem im pracy i obowiązku w magazynach lub domach prywatnych.

Zarząd Tow. Dobr. nie będąc w możności urzędzenia bezpośrednio zakładu dla wychowania dziewczynek, uczył

również gwałtowną potrzebę niesienia pomocy dla losem spóśledzonych dziewczynek, i w tym celu za porozumieniem się z komitetem czuwającym nad ochronką, wychowuje kosztem Tow. Dobr. rocznie 40—55 dziewczynek, wydając na ich utrzymanie przeciętnie do 4500 rs. — Istnieje też w Petersburgu od lat 20, druga katolicka ochronka «Dobrego Pasterza» (Wasilewska wyspa, Dońska ul. № 9) dla sierót i biednych dziewczynek od lat 11. Przełożoną ochronki jest p. Zom, kapelanem zaś od roku 1894 czcigodny ks. Witold Czeczot. Ochronka ta nie posiada żadnego funduszu i istnieje z dobrowolnych ofiar; wychowuje rocznie do 20 dziewczynek, w liczbie których Tow. Dobr. utrzymuje dwie lub trzy, placąc za każdą miesięcznie po rs. osiem. Tutaj, oprócz wychowania religijno-moralnego i szycia, uczą się prania koronek, a po dojściu 18 lat opuszczają zakład, odbierając odpowiednie zatrudnienia w magazynach.

Oprócz głównych wydatków, które tu przytoczyliśmy, Tow. Dobr. wydaje rok rocznie zapomogi: jednorazowych do 1000 rs., miesięcznych do 1500 rs., nadzwyczajnych do 300 rs; przytulкови guwernantek 120 rs., na niewidomych do instytucji rządowej około 20 rs. i inne drobniejsze wydatki do 200 rs., wypłaca zapisowych do 1300 rs., a utrzymanie kancelarji Zarządu Tow. Dobr. wynosi 850 rs. Przeciętny więc rozchód roczny wynosi rs. 20000, dochód zaś rs. 23000. Dochód ten pochodzi: ze składek stałych od rzeczywistych członków do 3000 rs., od członków honorowych do 700 rs., od kościoła św. Katarzyny do 3000 rs., z kwesty dorocznej w czasie wielkiego tygodnia w kościele św. Stanisława i w Katedrze do 400 rs., z ofiar jednorazowych i miesięcznych do 2000 rs., z dorocznego balu i koncertu do 6000 rs. I za urządzenie jakowych ze świetnem powodzeniem, należy się wdzięczność członkowi Zarządu p. I. Knollowi, St. Poklewskiemu-Koziell i paniom opiekunkom, wreszcie z teatru amatorskiego 1000 rs., z odczytów do 300 rs.

W pierwszej połowie bieżącego roku do powiększenia dochodu przyczyniło się znacznie wydawnictwo zbiorowe p. t. «Charitas». W tym celu został urządzony komitet pod przewodnictwem J. E. biskupa Fr. Symona i z członków: prof. katolickiej Akademji Duchownej ks. Kłopotowskiego, ks. Cieplaka, ks. Czeczota, ks. Kluczewskiego, p. p. Ptaszyckiego,

Łosia i innych. Wydawnictwo to, zawdzięczając wybitnym przedstawicielom literatury, którzy przyjęli udział swoją doniosłą pracą, powstało z inicjatywy p. Jana Kościuszko-Walużnicza, niestrudzonego i gorliwego członka Tow. Dobr. i miało wielkie powodzenie, dając czystego dochodu od 1 lipca b. r. z górą rs. 5000. Również p. J. Walużniczowi należy się wdzięczność za wydanie niniejszego Kalendarza, spodziewając się, że i tu znajdą się ludzie dobrej woli, którzy zechcą nabyć niniejszy kalendarz, dając dowody chrześcijańskich uczuć dla ratowania od głodu i nędzy biednych katolików.

Pobieżnie skreślone rezultaty z działalności Tow. Dobr. od początku jego istnienia aż do 1895 roku, przedstawiają się dość świetnie; lecz ten, kto by gruntownie chciał zbadać stan nędzy i ubóstwo katolików mieszkających w stolicy i przybywających w celu pozyskania pracy lub jakiegokolwiek bądź zarobku, i czy rezultat ten odpowiada potrzebie środków dobroczynnych, ten musi się zwrócić do rocznych sprawozdań Towarzystwa, lub zajrzeć do wydawnictwa zbiorowego «Charitas», gdzie zasłużony członek zarządu Tow. Dobr., p. Józef Czopowski, cyframi dowiódł, jak w wielkim stopniu środki dobroczynności są niewystarczające, a nasz najczcigodniejszy Arcypasterz ks. Sz. Kozłowski, przejęty największym współczuciem dla nędzy i ubóstwa, w doniosłym artykule tegoż pisma wyjaśnia ważność i użyteczność dobroczynnych zakładów i obowiązek przez Boga nadany tym, którym los daje możność nieść pomoc cierpiącej ludzkości.

Kończąc ten krótki zarys dobroczynności katolickiej w Petersburgu, pragniemy, aby z postępem czasu mnożyły się źródła ofiar na dobroczynne zakłady dla zmniejszenia nędzy wśród katolików zamieszkałych w Petersburgu, idąc za wzniostym przykładem naszych najczcigodniejszych Zwierzchników kościoła, jak również za przykładem jednostek w tym artykule wymienionych, którzy ofiarami, pracą niestrudzoną i poświęceniem się dali dowody miłości bliźniego.

Michał Rusiecki.

Zdania polskich pism o «Charitas».

W 1894 roku, w Petersburgu wyszła z druku zbiorowa księga pod tytułem «Charitas». Wszystkie bez wyjątku pisma polskie, które zaszczyliły swą krytyką to wydawnictwo, przychylną o niem dały odezwę.

«Ateneum» (Czerwiec — 582) w obszernym rozbiórce swoim pisze: «Pod powyższym nagłówkiem (t. j. Charitas) leży przed nami książka, pokaźna objętością, bo 585 stron druku zawierająca, treścią poważna, bo najwybitniejsi pisarze nasi złożyli się na jej całość, wydana w Petersburgu na rzecz znajdującego się tamże R. K. Towarzystwa Dobroczyńności przy kościele ś. Katarzyny... Dziwny obraz rozsunał się przed nami», powiada w dalszym ciągu to pismo, «obok fioletów biskupich, widzimy jaskrawą postępwców barwę, ludzi głębokich, religijnych przekonań, przy zdecydowanych pozytywistach. I nikt nikogo nie potraça, nie popycha, a że concordia res parvae crescunt, urosła księga piękna, cel piękny na względzie mająca. Pomijając cel wydawnictwa, który już sam przez się powinien być zachętą dla rozumiejących znaczenie wyrazu: nędza! rozpatrywana książka nie należy do rzędu tych wydań zbiorowych, w których najczęściej jest więcej liczmanów, niż prawdziwej monety. Autorowie, do ksiąg podobnych, które nie idą na ich pożytek, zwykli dawać co łaska, i dlatego wydawnictwa zbiorowe, w tym celu wydane, nie cieszą się zbyt wiele względami czytającej publiczności. Tym razem jednak rzecz się ma całkiem odmiennie. Wybór artykułów odznacza się dobrocią pod względem zewnętrznej formy artystycznej. Nie wiele tam czytelnik znajdzie rzeczy do chwilowej tylko służących zabawy, za to stokroć więcej tego, co do umysłu i serca przemówić potrafi». Zatem, wskazując na najbardziej wybitne artykuły, zawierające się w tej księdze, poważny ten miesięcznik, kończy swe sprawozdanie temi słowy: «Suchy wykaz tytułów, zawartych w książce, o której mowa, nie może nic objaśnić o ich rzetelnej wartości, ale dość wspomnieć nazwiska: Karłowiczów, Korzonów, Jeźów,

Pawińskich, Tretiaków i t. d., ażeby być pewnym, że każdy artykuł po nad zwykłą miarę wychodzi. Co kto lubi, z wyjątkiem tylko rzeczy blachych, odnajdzie w tej silva rerum. Przed oczyma naszymi przesunie się i ponura twarz Cromwella i wiele miłych swojskich postaci i rzeczy. Kto lubi dźwięki lutni, to od czego Marya Konopnicka, Deotyma, lub stary nasz pieśniarz Adam Pług? Historia, powieść, nowela, podróże, poezye i rzeczy społeczne, wszystko to barwnym pasem przewija się przed nami, a rzecz śmiało możeiny, że nie masz tam rzeczy miernych lub obojętnych. Zważając na cel, w jakim książka wydana została, na pomieszczone w niej prace, którym nic prawie do zarzucenia nie mamy, na staranną korektę i druk wyraźny, mamy nadzieję, że książka ta w każdym polskim domu się znajdzie, że nikomu obcem nie jest zdanie: Res sacra miser!

«Tygodnik Ilustrowany» (№ 21) o «Charitas» odzywa się w następujący sposób: «Jest to pokaźnej objętości księga zbiorowa, wydana na rzecz katolickiego Towarzystwa dobroczynności przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu. Nie otrzymała ona szaty wykwintnej, rysunków lub portretów, jak to się stało zwyczajem przy podobnych wydawnictwach; nie ujmuje to wszystko zalet jej treści, w ogóle nader zajmującej, a w wielu razach na źródłowym badaniu opartej, złożyły się zaś na nią pióra w przeważnej części dobrze zasłużone w literaturze i nauce»...

«Kurjer Codzienny» (№ 179) w następujący sposób opisuje wspomnianą księgę: «Nabywca tej księgi pokaźnej... razem z nią nabywa niespodziankę. Wie zgóry, że zrobił dobry nabytek, ale dopiero przyniósłszy nabytek ten do domu, dowiaduje się, co on w sobie zawiera... Jakkolwiek jednak «Charitas» nie posiada i posiadać nie może stałego redakcyjnego programu, tak się jednak złożyło, że przeważa w niej żywioł historyczny i pamiętnikowy. Dzięki jemu, z efemerydy zmieniła się ta księga w pożyteczne i trwale źródło materiału, którym w przyszłości posilkować się będzie niejeden i niejednakokrotnie. W tym też rodzaju posiada «Charitas» rzeczy najcenniejsze... Po całym szeregu uwag poświęconych artykułom zawartym w «Charitas» krytyk «Kurjera» kończy temi słowy: «Przegląd mój daleki jest od wyczerpania całej treści olbrzymiego tomu, któ-

ry na sześciuset stronnicach wielkiej ósemki pomieszcza prace sześćdziesięciu autorów i autorek. Zamiarem też moim nie było nic innego jak: dać czytelnikowi przedsmak biesiady, czekającej go, gdy własnoocześnie tom ten przewertuje». «Przegląd Powszechny» mówi o «Charitas»: Łączy ono w sobie piękną mozaikę artykułów społecznych, literackich i historycznych. Głosy poważne polskich biskupów odzywają się z kart w kwestyach społecznych... Spotkasz tam również artykuły Kaplanów... Znajdziesz artykuły poważnych historyków: p. Korzona o Cromwelu, Karłowicza, d-ra Prohaski o poselstwie polskiem w Petersburgu (r. 1720); słowem, wybór trafny, piękny: 585 stron, zapelnionych artykułami wcale nie banalnemi, i książka nie wymaga bynajmniej miłosierdzia, aby ją kupić, choć jej dochód na miłosierne cele przeznaczony. Charitas dziwna i harmonia treści unosi się nad nią....

«Kraj» (№ 15) w obszernym sprawozdaniu o tej księdze, między innemi, pisze... «znajdziemy tam grubą wiązanke prac, stanowiących owoc prawdziwego natchnienia albo poszukiwań źródłowych»... Zwracając uwagę czytelnika na wybitniejsze artykuły książki, «Kraj» oświadcza, że: w tak krótkiej notatce niepodobna streścić i wymienić wszystkiego; zresztą i tego chyba dosyć, żeby do nabycia książki zachęcić tych, którzy pragną połączyć własną korzyść i przyjemność z dobrym uczynkiem.

«Gazeta Warszawska» (№ 167) odzywa się nader pochlebnie o niektórych pracach pomieszczonych w «Charitas». O jednej z nich, mianowicie, o artykule. «O ważności zakładów i stowarzyszeń dobroczynnych», skreślonym przez J. E. Ks. Arcybiskupa Kozłowskiego, powiada: «Tak rzadko czyta się obecnie coś podobnego, tak rzadko opieramy dziś rozumowanie o potrzebie instytucji filantropijnych na zasadach, wypływających z czystej nauki Kościoła, że słowa autora tego artykułu trzymane w tonie ciepłych przemówień z ambony, nabierają w czytaniu uroku nowości i pewnego egzotyizmu, przypominając epokę niepodzielnego panowania kazalnicy, gdy tego rodzaju strawa duchowa, zadawalająca mistyczne popędy natury ludzkiej, była chlebem powszednim na niwie życia umysłowego. Artykuł Ks. Kozłowskiego nie jest naszpikowany naukowemi cytatami, a jednak przema-

wia głębiej do przekonania, aniżeli kilkutomowe traktaty na ten sam temat, wyszłe z pod pióra pseudo - mędrców, wierzących tylko w szkiełka, a ignorujących serce». Krytyk dziennika zwrócił także uwagę na artykuł «Trzy dni nad Szczerą i Serweczem» Glogera, pełny ciekawych szczegółów i skreślony z literackim talentem, p. Zygmunta. Następnie przytaczając kilka wierszy Felicyana z cyklu «Pod wiatr», uznaje że «takie perelki rzadko się spotyka we współczesnej poezyi».

«Przegląd Tygodniowy», mówi: «Znamiennym rysem zbioru jest obfitość artykułów, dotyczących dziejów, artykułów różnej doniosłości, ale nie pozbawionych interesu».

W «Prawdzie», (№ 20) czytamy: «Jest to, jak zwykle zbiorowe rzeczy, mozaika, ale poważna i zredagowana miśternie. Na skromnem, szarem tle artyści utworzyli freski z kamyków przeważnie karmazynowych i niebieskich. Wśród nich tu i owdzie połyskują iskierki poezyi w takiej zresztą ilości, że wzroku nie psują. Przeczytać tę księgę nie tylko wypada, ale trzeba».

Nakoniec posłuchajmy, co mówi o «Charitas» «Biesiada Literacka»: Zbiór prac, między którymi niema ani jednej bezdusznej, rzemieślniczej, jakimi zwykle wypełniają albumy i książki zbiorowe, rozpoczyna słowo najdosłowniejszego arcybiskupa Ks. S. M. Kozłowskiego: «O ważności zakładów i stowarzyszeń dobroczynnych». Chrystus wyrzekł «Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz niebieski jest miłosierny»; autor jasnym, z serca snutym wykładem uczy, jak przykazanie Chrystusowe najłatwiej może wykonać nie tylko człowiek bezwzględnie bogaty, ale każdy bogatszy, choćby cokolwiek, od najuboższego. Przytem autor sprawozdania wymawia jak może najgłośniej nazwę «Charitas», powtarzając trzykrotnie dla tych, którym samolubstwo słuch stępilo.

KALENDARZYK ROLNICZY.

Wykaz robót, wykonywanych w polu, na folwarku i w ogrodzie, podług miesięcy *).

Ułożył T. Gieysztor.

STYCZEŃ.

W polu: Zwozić na pola szlam, torf i margiel; w razie przepelnienia obór i stajen nawozem, wywozić go również na pole, składając w duże kupy, które pokryć grubo ziemią, lub też wprost rozrzucić.

Na folwarku: Młócić i odstawiać zboże; oczekiwać cielienia się krów, wystrzegając jednak niesienia przedwczesnej pomocy, jak również zbyt dużego okarmienia krowy przed i po ocieleniu; wybrać cielęta do chowu i te żywić starannie; ostrożnie obchodzić się z klaczami żrebnymi, pokrywać owce, które mają się kocić latem i pilnować kocenia maciorca w tym miesiącu; ujeżdżać młode konie; przywozić z lasu drzewo na opał, budulec i drzewo porządkowe (na dyszle, płozy, płoty i t. d.); nawozić lód do lodowni; robić przerebłę na stawach, aby ryby nie posnęły; uzupełniać braki w inwentarzu martwym.

W ogrodzie: W czasie silnych mrozów okładać korzenie drzewek nawozem, usuwając go w dni ciepłe; dla ochrony przed myszami udeptywać śnieg w około drzewek i polewać wodą, aby utworzyć powłokę lodową; niszczyć owady szorując drzewa szczotką lub skrobaczką; przeglądać owoce w piwnicy i odrzucać nadpsute.

*) W zastosowaniu do warunków klimatycznych Rosji środkowej i gubernij północno-zachodnich.

L U T Y.

W polu. Prowadzić dalej roboty, zaczęte w styczniu.

Na folwarku: Młóckę zboża kończyć; przygotować ziarno do wiosennych zasiewów; mieszać zboże w spichrze; pilnować żrebia się klaczy; rozpocząć opas skopów; kastrować jagnięta, urodzone w styczniu; przewietrzać owczarnię, robić zapas peklowiny (pekelflejszu) na lato, oraz mlewa; sprzedać opasy bydła rogatego; zwiększać zapasy nawozu, przesypując go miałem torfowym; zająć się naprawą narzędzi rolniczych, sprzęży, oraz wozów.

W ogrodzie: Oczyszczać drzewa z mchu i porostów, oskrobując korę skrobaczką; założyć inspekta, a w tym celu doły przygotowane w październiku napelnić gnojem, wsadzić skrzynię z oknami i, obłożwszy w okół gnojem, napelnić ziemią inspektową i zasiać. Zająć się w ciepłe, pogodne południe do uli i pododawać miodu lub cukru, gdzie pokarmu brak.

M A R Z E C.

W polu: Odprowadzić wodę z pola; posypać gipsem lub wapnem koniczynę; przewalcować lekko oziminę, dla obciśnięcia korzeni przez mrozy wysadzone; oczyszczać łąki z zarosli i kęp; zakwaśniałe i mchem porośłe łąki wybronować i posypać wapnem lub popiołem, torfiaste—osuszyć rowami; rozpocząć wiosenną orkę i bronowanie; odkryć kopce z okopowizną, a usunawszy zepsute warzywo, resztę przenieść do sklepu lub stodoly; poprawić mosty i ploty.

Na folwarku: Obficie karmić zwierzęta robocze, które mają teraz dużo pracy; odstanawiać klacze; zwracać uwagę na maciory, które w końcu tego miesiąca, zwykle się prosią; urządzić doły kompostowe, zsypując tam śmiecie, popioły, rumowiska, szlam, wapno, ekskrementa, zlewając pomyje, urynę, mydliny i przesypując to wszystko w celu odwonienia miałem torfowym; naprawić dachy.

W ogrodzie: Oczyszczać drzewa z robactwa, napuszczając korę mlekiem wapiennym; obciąć suche gałęzie; usunąć słome z drzewek; zasilić stare drzewa przez nawiezenie ich kompostem lub pudretta; przygotować zrazy i zakopać je.

w piasku; sadzić drzewka; przygotować ziemię pod zasiew ogrodowizny i posiać marchew, pietruszkę, cebulę, rzodkiewkę, pory, sałatę i t. d. Oczyszczyć ule z zimowego śmiecia i dodać gdzie trzeba miodu.

KWIECIEŃ.

W polu: Na ziemi przygotowanej jesienią i zrównanej broną siać jarzyny, trawy i okopowe rośliny, sadzić kartofle; zlekka zbronować oziminę dla zniszczenia skorupy; poprawiać w dalszym ciągu łąki.

Na folwarku: Kastrować prosięta, zrodzone w marcu, a po upływie 6 tygodni od urodzenia odłączyć od matki, karmiąc dobrze.

W ogrodzie: Sadzić i szczepić drzewka owocowe; zasiać dziczki; ciąć drzewa dla formowania korony lub dla silniejszego owocowania; dokańczać zasiewów ogrodowizny (groch, bób, fasole, kalafiory do rozsadników). Zbadać w ularch stan matek i siłę roi, ująć gdzie trzeba ramek, wyciąć trutniową woszczyne, pootwierać wyloty.

M A J.

W polu: Siał len, konopie, grykę, łubin; przesadzać kapustę, buraki i brukiew; rozpocząć wywożenie gnoju pod oziminy, takowy rozrzucić i zaraz przyorywać; przystąpić do opielania marchwi pastewnej; przyciąć czubki żyta i pszenicy, jeżeli wybujala, aby uchronić od wylegania; kartofle okopać.

Na folwarku: Stanowić krowy; wypędzać krowy i konie na pastwisko lub żywić je w domu paszą zieloną, mieszaną w początku z paszą suchą, dla uniknięcia wzdęcia; na pastwisko również wypędzić owce i źrebięta, zwracając przytem uwagę, aby ogierki pasły się oddzielnie; przy dwórazowym prosięniu dopuścić maciory do knura.

W ogrodzie: Szkółkę opielać; drzewka zasadzone polewać; zbierać chrabąszcze (sparzone ukropem stanowią dobry pokarm dla drobiu) i niszczyć inne owady; opielać ogrodowizny i sadzić ogórki. Zasilić słabe roje przez dodanie pla-

strów z czerwem i młodą muchą; dostawić początków; ochraniać przed zgnilcem.

CZERWIEC.

W polu: Przystąpić do sianokosu, rozpoczynając od łąk wyżej położonych; po skończeniu zwózki, zabrać się do sprzętu na siano koniczyny, lucerny i wyki. pozostawiając między pokosami pasy, przeznaczone na nasienie; obsypać płużkiem kartofle, okopać buraki i opiełać inne okopowe; powyrywać konopie-płaskunie (egz. mężkie) i poddać moczeniu; opleć len; wywieść nawóz pod żyto Sto-Jańskie i rzepak; podorać pole po zbiorze mieszanki, a także koniczynisko, przeznaczone pod siew rzepaku i oziminy.

Na folwarku: Myć owce i strzydz wełnę; pilnować maciorki, będące na okoceniu; trzodzie chlewnej dawać sposobność kapania się w błocie i zaspokojenie pragnienia czystą wodą, oraz szczególną uwagę zwrócić na czystość chlewa i koryt, przez co najlepiej ochronimy trzodę od tyfusu i innych chorób; wypędzić cieleta na pastwisko, oddzielając byczki od krówek.

W ogrodzie: Zbierać czereśnie: poobrywać u truskawek boczne pędy; u świeżo szczepionych drzewek ucinać wilki i zasmarowywać rany maścią; tyczkować groch i fasole; zbierać i suszyć nasiona kapusty; niszczyć owady. Tworzyć nowe roje, albo też ograniczając czerwienie matki, zmusić pszczoły do robienia miodu.

LIPIEC.

W polu: Zasiać żyto Sto-Jańskie; powtórnie okopać buraki i resztę okopowych; pobronować zorane koniczynisko i grunta zachwaszczone perzem; skosić rzepak podczas rosy i zwieść do stodoły, gdzie go zaraz zmlócić; rozpocząć orkę pod oziminy; na gruntach lżejszych rozpocząć sprzęt żyta.

Na folwarku: Przygotować i oczyścić stodołę na przyjęcie zboża; zrewidować dachy, wozy i uprząż; pławić zwierzęta podczas upałów.

W ogrodzie: Przesadzać truskawki; rozpocząć w szkółce oczkowanie; przygotować doły dla drzewek, które mają być przesadzone w jesieni. W ulach ze słabą lub starą matką zabrać się do wychowania młodej; podbierać miód.

SIERPIEN.

W polu: Żąć w dalszym ciągu żyto i przystąpić do sprzętu pszenicy, jęczmienia, w końcu owsa. Dawać pilną uwagę na możliwie prędką i skrętną zwózkę zboża, postępując zawsze tak, jakby się oczekiwało nazajutrz deszczu. Po zbiorach podżynać pługiem ścierniska, zastępując to na grzędach lżejszych użyciem drapacza lub ciężkiej brony; posiać rzepak zimowy; wyrwać konopie głowacze (egz. żeńskie), po przeschnięciu omłócić i poddać moczeniu; wyrwać len przeznaczony na włókno i suszyć; zbierać liście na pasze, obcinając roczne pędy drzew liściastych i susząc je; przygotować pole do zasiewu oziminy.

Na folwarku: Młócić ziarno na nasienie; odsadzić jagnięta zrodzone w czerwcu i dopuścić maciorki znowu do tryka; odłączyć źrebięta-półroczniaki; wypuścić drób i świnię na rżysko.

W ogrodzie: Podpierać gałęzie, obciążone owocami; zasilić drzewa nawozem płynnym; zbierać wcześniejsze gatunki owoców; zbierać ogórki i solić je. Przygotować gniazda w ulach, zostawiając w każdym koło 30 funtów miodu na przekarm; pozasuwać dolne wyloty.

WRZESIEŃ.

W polu: Zbierać bobik koński i lubin na ziarno; kosić grykę i proso; zebrać koniczynę nasienną z drugiego pokosu; kopać kartofle, buraki i marchew i, po oczyszczeniu z ziemi, zsypywać do kopców, przygotowanych wcześniej; przystąpić do siewu zbóż ozimych, oddając pierwszeństwo żytu, które jest wrażliwsze na czas zasiewu; zbierać potraw czyli otawę; czochrać len dla oddzielenia główek nasiennych; moczyć lub rosic go zatem na łąkach, wreszcie suszyć.

Na folwarku: Pilnować prosienia się świń; sprzedawać drób wybrakowany i tuczyć gęsi; brakować owce i stawić

barany na opas; wypędzając bydło na pastwisko, strzedz je od wzdęcia przy nieostróżnem karmieniu młodą koniczyną.

W ogrodzie: Zbierać owoce i robić z nich zapasy na zimę; odmładzać stare drzewa przez obcinanie gałęzi, a rany zasmarowywać smołą; wykopać rośliny korzonkowe dla przechowywania w piwnicy; poobcinać szparagi; zbierać nasiona warzywne i pestki z owoców; nawozić ogród. Opatrzeć ule przed zimą.

PAŹDZIERNIK.

W polu: Przeorać pola po zbiorze okopowych; zerżnięte ścierniska pobronować, aby zniszczyć chwasty, i zaorać; nawozić pod kartofle i buraki, oraz pod jęczmień, gdzie go sieją na nawozie; nawóz rozrzucić i przyorać; siać koniczynę w oziminie; dołować paszę, a dla tego drobno posiekane liście buraków, łęty z kartofli, nać z marchwi, oraz zmarzłe lub nadpsute kartofle i buraki zsypać w dół, mocno ubić, przesypując solą, przykryć deskami i zasypać ziemią.

Na folwarku: Młócić zboże na sprzedaż; przeprowadzać bydło na suchą paszę lub bragę, wypędzając jednak i na pastwiska w dnie niezbyt chłodne; tuczyć trzodę chlewną, korzystając z obfitości kartofli, do których jednak niezbędem jest dodawanie i innego pokarmu; opatrzeć przed zimą obory, chlewy i stajnie; kastrować źrebięta.

W ogrodzie: Owoce i warzywa przenieść do piwnic suchych i dobrze przewietrzonych; zbierać kapustę i takową kwasic; zakładać inspekta, a w tym celu wykopać doły, przygotować skrzynie i okna; przesadzać drzewka ze szółki do ogrodu.

LISTOPAD.

W polu: Póki mrozy nie nastąpią kopać rowy dla osuszenia pola i łąk; wapnować lub margłować grunta związane i łąki kwaśne; przygotować torf na podściół, orząc łąki torfiaste i pozostawiając w takim stanie na zimę, aby mróz torf rozskruszył; kopce przykryć i opatrzeć na zimę.

Na folwarku: Młóckę zboża dalej prowadzić; ziarno czyścić i często przerabiać (szufłować); spichlerz czysto utrzy-

mywać i przewietrzać; sprzedane zboże odstawić; chcąc mieć na wiosnę prosięta przypuścić świnie do kiernosa; stawić bydło na opas; tuczyć drób; nawieść mialu tortowego dla prześcielania nawozu i kup kompostowych; maszyny i narzędzia do uprawy roli i sprzętu zboża oczyścić, wysmarować i do wiosny w porządku przechować; drogi polne poprawić.

W ogrodzie: Zasadzać drzewa, krzewy i żywopłoty; obwijać młode drzewka słomą, zabezpieczając od mrozu; starsze pobielić; oczyszczać drzewa od gniazd gąsienic, mchu i porostów, ścinać zrazy i zakopać do ziemi.

GRUDZIEŃ.

W polu: Zwozić na pola szlam, torf i margiel.

Na folwarku: Młócić i odstawić zboże; brakować zwierzęta robocze i pozbyć się ich przed zimą; ujeżdżać konie młode; przygotować zapas drzewa opałowego, porządkowego i budulcu na rok przyszedły; robić przeręble na stawach, aby ryby nie posnęły. Zrobić ogólny obrachunek dochodów i wydatków za rok ubiegły i na podstawie otrzymanego wyniku, ułożyć plan gospodarki na rok przyszedły.

W ogrodzie: Przeglądać w piwnicy warzywo i owoce i usuwać nadpsute; w razie silnych mrozów okładać korzenie drzewek nawozem, usuwając go w dni ciepłe; dla ochrony przed myszami udeptywać śnieg w około drzewek i polewać wodą, aby utworzyć powłokę lodową.

Rady gospodarcze.

Zebrał I. Gieysztor.

Ocena nasion. Przygotowując ziarno do zasiewu lub kupując na nasienie, koniecznym jest przekonanie się o jego wartości użytkowej. Odbywa to się w ten sposób: na glinianą podstawkę do doniczek, z otworem na dole, nasypuje się warstwa piasku, wyrównywa się ją i wstawia zatem podstawkę na czas jakiś do naczynia z wodą. Kiedy piasek dobrze wodą nasiąknie, podstawkę się wyjmuje, zbytek wody wycieka przez otwór na dole a na piasek, w równych odstępach układa się nasiona, zlekka je uciskając palcem. Poddać temu doświadczeniu należy 100 ziarn; gdyby zatem brakło miejsca, trzeba użyć kilku podstawek, jak również należy powtórzyć zwilżenie piasku, gdyby bardzo wysychał. Po upływie kilku dni nasiona zaczynają kiełkować i ilość nasion, które wypuściły kielki po upływie: dla roślin zbożowych 7—8 dni, a dla traw i dla roślin o nasionach drobnych 14—15 dni, wskaże nam siłę kiełkowania danej próby. Po zatem duże znaczenie ma także energia z jaką kiełkowanie się odbywa, ta zaś określa się ilością nasion, które dały kielki w ciągu pierwszych kilku dni, a mianowicie dla roślin zbożowych w ciągu pierwszych 3-ch dni, a dla roślin o drobnem nasieniu—w ciągu pierwszego tygodnia. Na podstawie tych danych możemy potem sądzić o wartości nasienia, a także o tem, czy siał należy gęściej (w razie małej siły kiełkowania) lub rzadziej.

Szkółka zbożowa. Dbając o polepszenie swego stada, z wielkiej ilości cieląt które co roku nam się rodzą, wybieramy do stada tylko najlepsze. Takiegoż rodzaju dobór zastosować można i należy i w kulturze rolnej. W tym celu przed samemi żniwami wybieramy z łanu zboża najbujniejsze i najcieńsze kłosa i po omlóceniu zasiewamy oddzielnie, na poletku dobrze uprawionym i starannie nadal dopatrywanych. W roku następnym wybieramy i na tym poletku kłosa najlepsze, i uzupełniając je takimiż kłosami z ogólnego łanu, znowu siejemy otrzymane ziarno oddzielnie, podając grunt starannej uprawie. Przez kilkakrotne powtórzenie podobnej selekcji cechy właściwe ziarnu utrwalają się i otrzymujemy w końcu nasienie, jakościowo znacznie lepsze

od poprzedniej odmiany zboża, którem też i zasiewamy już całe pole.

Obchodzenie się z nawozem w polu i w oborze. Najlepiej jest przechowywać nawóz w oborach pod bydłem. W tym celu należy nawieść oborę gliną i ubić ją w klepisko, aby gnojówka nie wsiąkała w ziemię. Ponieważ zaś nawóz będzie stopniowo dorostał coraz wyżej, żłoby trzeba robić ruchome. Najlepszą ściółką jest słoma, szczególniej krajana na sieczkę, ale nie mniej korzystnem jest dodawanie do niej torfowego miału, który wchłania w siebie wszystkie lotne części nawozu. Jeżeli jednak miejsca w oborze braknie urządza się w pobliżu gnojowisko. Po ubiciu z gliny klepiska, w najniższym miejscu wkopuje się w ziemię beczkę, dla ścieku gnojówki, klepisko zaś otacza się wałem z ziemi dla ochrony przed napływem wody. Nawóz na gnojowisku rozrzuca się o ile można równo i udeptuje. Po wywiezieniu na pole nawóz należy zaraz rozrzucić i przyorać, gdyby jednak przyorywki zaraz zrobić nie można było, lepiej jest pozostawić nawóz rozrzuconym na polu, nawet zimą, niż składać go w kupki. W tych ostatnich bowiem fermentacja następuje zaraz i po kilku dniach nawóz traci wszelkie korzystne własności, a w stanie rozrzuconym wysycha on nie tracąc siły fermentacyjnej, a stopniowe lęgowanie go przez deszcze nie jest również szkodliwem, gdyż materje wyługowane wsiąkają równomiernie w ziemię.

Urządzenie kup kompostowych. Kupa kompostowa składa się na miejscu suchem i tak, aby pod nią nie podchodziła od spodu woda deszczowa. Nasamprzód trzeba nasypać miału torfowego lub próchnicy, a na tę warstwę składać dopiero śmiecie, gruz, popiół, gnój ptasi, odchody ludzkie i t. d. przesypując to wszystko wapnem, marglem lub torfem i polewając jak najczęściej gnojówką. Kupa kompostowa nie powinna być wyższa nad $2-2\frac{1}{2}$ łokcie, i dla tego najlepiej jest nadawać jej formę podłużną, rodzaj wału. Skoro kupa przegnije, t. j. po 5—6 miesiącach trzeba ją przerobić, a w tym celu zrzuca się widłami kompost z góry na ziemię w taki sposób, aby dolna warstwa trafiła teraz na górę. Przerabianie podobne powtórzyć należy kilka razy, z przerwami dwumiesięcznymi, poczem, jeżeli kompost już skruszał zupełnie, wywieść go można na rolę.

Wychodki gospodarcze. Aby nie marnować tak ważnego surogatu nawozowego, jakimi są odchody ludzkie, należy przy pomieszkaniach parobczych i niektórych zabudowaniach gospodarczych urządzić wychodki. Pod wychodek taki, zbity z desek, podsuwa się skrzynia na płozach, aby ją, po napełnieniu, wywieść można było na gnojowisko lub na kupę kompostową. Ponieważ jednak procedura oczyszczania skrzyni, z powodu fetoru, jest przykłą, używać należy do tego następnego sposobu. Dno skrzyni, przed wstawieniem pod wychodek, pokrywa się warstwą miału torfowego albo nawozem. Co kilka dni dosypuje się nową ilość torfu lub nawozu, wreszcie, przed wywiezieniem skrzyni czyni się to samo. Zawdzięczając własności obu tych dodatków wchłaniania w siebie części lotnych, zawartość skrzyni nie wydaje tak przykrego zapachu i wyrzucenie jej na gnojowisko uskutecznia się przy pomocy widel lub łopaty dość łatwo.

Torf jako nawóz. Po za użytkowaniem torfu dla przesytywania gnoju w oborach, na gnojowisku lub w kupach kompostowych, torf miewa bezpośrednie zastosowanie w rolnictwie jako nawóz. Składając się z przegniłych części roślin, torf posiada w stanie gotowym to, co my otrzymujemy dopiero przez gnojenie słomy, i dla tego może być narówni z nawozem, używanym do polepszenia chemicznego składu gruntu, oraz, i przeważnie, dla poprawienia fizykalnych jego własności. Najbardziej odpowiednim jest torf na grunta zwarte, gliniaste, a także zanadto sydkie, piaszczyste. W pierwszym wypadku torf, trafiając pomiędzy miałkie i zlepiające cząstki gliny i rozkładając się następnie, rozluźnia grunt i kruszy, w drugim zaś, włókienka torfu, pomieszane z piaszczystą ziemią, utrzymują spojność pomiędzy ziarnkami piasku i czynią rolę ściślejszą. Torf świeżo wykopany nie może jednak być użytym do nawożenia, gdyż wskutek leżenia w wilgoci, jest kwaśny. Z tego powodu, po wydobyciu go na brzeg suchy, należy torf pozostawić w kupach do czasu, aż zupełnie wyschnie i skruszeje. Wówczas wywozi się go na pole, można i zimą, i rozrzuca równomiernie, albo, w razie braku czasu, zsypuje w małe kupki. W takim stanie torf może leżeć bardzo długo, nie tylko nic nie tracąc, ale nawet zyskując na wartości, gdyż pod wpływem powietrza dalej się odkwasza i wietrzeje. Nawóz, jeżeli się go dodaje do

torfu, rostrząsa się na roli już posypanej torfem i zaoruje jednocześnie.

Marglowanie. Nie mniej donośne znaczenie niż torf posiada w sprawie nawożenia margiel. Nie stanowiąc sam w sobie pożywienia dla roślin, margiel wywołuje jednak powiększenie plonów, a to przez to, że zawarte w marglu wapno przyspiesza rozkład znajdujących się w ziemi cząstek pokarmowych. Wskutek tego marglowanie, zastosowane samo, zwiększa wydajność roli tylko w ciągu pierwszych paru lat, póki ziemia posiada pewne zapasy materiału pożywczego, potem zaś wymaga koniecznie dodatku nawozu. Jednocześnie margiel oddziaływa znakomicie na polepszenie własności fizykalnych gruntu i dlatego, podobnie jak torf, a zwłaszcza wraz z nim, jest najbardziej odpowiednim środkiem na grunta ciężkie gliniaste, lub też zbyt lekkie, piaszczyste. Na gruncie pierwszej kategorii używać należy marglu piaszczystego, na grunta zaś drugiej kategorii—marglu gliniastego. Oprócz tego margiel jest niezrównanym czynnikiem meljoracyjnym na gruntach zimnych, torfiastych. Nawożąc pole marglem (latem albo zimą) składa się go w małe kupki, w których pozostawać musi 2—3 miesiące, aby zwietrział i rozkruszył. Gdy się już rozsypuje, rozrzuca się go po polu, bronując kilkakrotnie, a następnie przyoruje niezbyt głęboko. Strzedz się jednak trzeba przyorowania marglu podczas deszczu.

Dołowanie paszy. Jednym ze środków przysporzenia paszy dla bydła, przez zużytkowanie odpadków roślinnych, jest przygotowanie, tak zwanej, kiszonki albo dołowanie paszy. W tym celu w jesieni, do dołu, ubitego gliną, układają się warstwy: posiekane liście buraków, nac kartofli i marchwi, nadpsute lub zmarzniete buraki i kartofle, przesypując solą i mocno ubijając. Kiedy dół się napelni, przykrywa się zawartość deskami i obciąża kamieniami poczem dół zasypuje się ziemią, udeptując takową w miarę tworzenia się szpar wskutek osiadania kiszonki. Na wiosnę dół się odkrywa i zawartość, o przyjemnym zapachu kiszonej kapusty, zadaje się bydłu, pół na pół z pokarmem suchym, słomą lub sianem. Kiszonkę bydło zjada bardzo chętnie, nie należy jednak dawać jej w zbyt wielkiej ilości, szczególnie w początkach karmienia.

Obchodzenie się ze źrebiętami. Stosując się do zasady, że od dobrych koni przede wszystkim wymagać trzeba silnych nóg, bystrego wzroku i zdrowych płuc, powinniśmy na tę właśnie stronę zwrócić baczną uwagę przy hodowli źrebiąt. Tymczasem rozpowszechniony u nas zwyczaj trzymania źrebiąt przez całą zimę w stajni i pętanie ich na pastwisku latem, sprowadza wręcz przeciwne skutki. Jeżeli źrebie w ciągu połowy roku oddycha wilgotnym i ciężkim powietrzem stajni, to nie może ono mieć płuc zdrowych, łatwo się męczy w biegu, kaszle i zapada na zołzy. Wskutek ciemna, panującego w stajni, wzrok się osłabia, psuje i światło dzienne razi go potem. Od długiego stania na uwięzi nogi się krzywią, grubieją a kopyta robią płaskie i kruche. Przekonanie, że postępowanie takie jest konieczne, aby uchronić źrebie od zaziębienia, jest całkiem mylne. Żrebięciu, wypuszczonemu zimą na okólnik ani mróz, ani śnieżycy nie szkodzą, bo gdy zimno, to samym bieganiem się rozgrzeje, a że przywyknie za młodu do ostrego powietrza i słoty, to i lepiej, gdyż zahartowawszy się, będzie wytrwalsze i od łada czego nie zachoruje. Nie mniej fatalne skutki sprowadza i pętanie. Krew, wstrzymana, wprawidłowym obiegu przez zaciśnięcie pęta, tworzy wysięki, które w postaci guzów nad pęciną ujawniają się nazewnątrz i spowadzają kulanie konia. Spętane na przednie nogi źrebie, chcąc skubnąć trawy, musi je brać pod siebie, a zarazem rozszerzać w kolanach, przez co nogi się wykrzywają. Wreszcie, nie mogąc w pętach chodzić krokiem, skacze ono, a spadając przy każdym skoku całym ciężarem ciała na przednie nogi, zrywa je pierwej jeszcze, zanim pójdzie do roboty. To też, chcąc mieć źrebięta zdrowe, należy o ile można dać im największą swobodę ruchu. Najbardziej odpowiednim w tym względzie jest urządzenie ogrodzonego pastwiska, w którym źrebięta, (oddzielnie klaczki, a oddzielnie ogierki) mogły by biegać swobodnie. Gdyby jednak takiego ogrodzenia zrobić nie można było, to zamiast pętać, należy źrebięta, przy pomocy długiej linki, umocowanej do skórzanego kołka na tylnej pęcinie lub do uzdniczy, przywiązywać do kołka wbitego w ziemię.

Trawy polne, używane zamiast szpinaku.

Szpinak właściwy, jak również zastępujące go szczaw i szpinak nowoholenderski sieją u nas dosyć często, rzadziej lebiodę, mongold, szczaw angielski i bazellę. Wszystkie jednak wspomniane zioła zbyt mało są cenne, by sadzić je w inspektach i dla tego to też w początku wiosny daje się czuć brak tych roślin. O takiej właśnie porze niektóre dzikie rośliny mogą być używane wzamian szpinaku, przyrządzone jako potrawa osobna lub też użyte do zupy, jako część składowa.

Snytka.

Komu nie jest znany smak zupy z młodej żegawki, — najpospolitszego ziała? Liście jej są dobre tylko bardzo mło-

de, a mianowicie, kiedy łodyżki tylko co ukazały się z ziemi. Gdy zaś łodyga urośnie na kilka cali w górę, liście stają się twardymi i tracą na smaku. Po zerznięciu koło ziemi cokolwiek przerosłej łodygi, z ziemi wkrótce ukazują się młode łodyżki, które mogą być używane, również jak i pierwsze. Chcąc mieć żegawkę w cieplarni w zimie i w inspektach na wiosnę, należy jeszcze z jesieni nakopać starych korzeni żegawki i z ziemią przechować do pory w chłodnem miejscu, naprzykład w piwnicy lub na strychu. Siana żegawka nie dostarcza takich delikatnych liści i przez to nikt jej nie sieje.

Mniej jest znana inna dzika roślina szpinakowa—snytk a, lub dzięgielica (*Aegopodium Podagraria*), napotykana wszędzie, a najczęściej na brzegach liściastego lasu, niekiedy w polu na gruncie zlekka wilgotnym i umierzwionym. Liście

Pszonka.

snytki należy zbierać kiedy są bardzo młode i dopóki jeszcze nie zupełnie rozkryły się i złożone jeszcze we dwoje. Co do

smaku, to snytka nie ustępuje bynajmniej szpinakom, lecz również jak i żegawka ma to do siebie, że liście jej w miarę wyrastania twardnieją. Chcąc mieć snytkę w inspektach lub w cieplarni, należy z korzeniami jej zrobić to samo, co powiedziano było wyżej o żegawce.

Barszcz.

W gubernii Kijowskiej i w wielu innych miejscowościach powszechnie używana jest wzamian szpinaku p s z o n k a (*Ficaria ranunculoides*). Roślina ta napotyka się w ogromnej ilości i w okolicach Petersburga. Jest to małeńkie ziółko, zaledwie 3—4 cale wysokości z okrągłymi, gładkimi lśnjącymi się soczystymi liśćmi, wielkości 5 kop. miedzianych, lub nieco większe; kwiaty są żółte koło cala średnicy. Pszonka rośnie na gruntach wilgotnych, dobrze umierzwionych i uprawionych, i kryje się zwykle w miejscach, cienistych. Często ta roślinka tworzy na polu całe kobierce, nie dające wśród siebie przytulku żadnej innej roślinie. Rozradza się bardzo

prędko za pomocą korzeni. Smak ma wyśmienity: młode jej liście mogą być używane nawet i w surowym stanie zamiast sałaty, pączki zaś kwiatów przyrządza się w occie. Oprócz tego młode szyszki korzakowe i pączki, wyrastające w widłach liści dolnych, obfitują w krochmal i mogą być używane w stanie surowym lub gotowanymi, dla tego też zowią je czasami «manna».

Zasługuje również na uwagę i tak zwany barszcz (*Heracleum sibiricum* L. i *H. sphondylium* L.) Roślina to dość spora i również wszędzie rosnąca. Liście z szorstką, szczytkowatą powierzchnią dochodzą znacznej wielkości i młode używane są do barszczu.

Nasz zwyczajny szczawik (*Oxalis acetosella* L.) jak również i inne rośliny tego gatunku, niczem nie gorsze od

Szczawik.

szczawiu ze względu na przyjemny kwasek swoich młodych liści, mogą być używane również jak szczaw; roślina ta

lubi grunt wilgotny i umierzwiiony i rozradza się nasionami i korzonkami.

Kapusta zajęcza.

Na bagnach napotyka się szczególny gatunek zajęczej kapusty, czyli Łoczycha (*Cirsium oleraceum* All.) o

liściach blado-zielonych, obejmujących łodygę, a kwiatach zielonkowatych. Młode liście i łodygi tej rośliny dają wyśmienity barszcz. Inne gatunki tej rośliny (*C. arvense*, *C. palustre*, *C. heterophyllum*) też mogą być używane, póki młode, lecz te gatunki są trochę gorsze od Łoczyczy,

larutka.

iasnota.

Młody oset ogrodowy (*Sonchus oleraceus* L.) nie ustępuje, wielu wyżej wspomnianym polnym szpinakom. Może on być używany i zamiast sałaty.

Są amatorzy zupy i barszczu z młodych liści rośliny,

która się zowie Iarutka (*Capsela bursa pastoris* Münch) także Iasnoty *Lamium album* L) i wierzbówki (*Epilobium angustifolium* L.) rośliny bardzo pospolitej na północy.

Wierzbówka.

Należy nadmienić, że i liście zwyczajnej redyski nadają się do zupy, zamiast żegawki.

Widzimy więc, jaką obfitość pokarmu może znaleźć człowiek wśród rozmaitego zielska. Bardzo być może, że wiele z tych dzikich roślin stałyby się ulubioną włoszczyzną, gdyby były poddane kulturze i należycie uprawiane.

Sprzymięźcey ogrodnika.

Wśród licznej rzeszy owadów, przeważnie szkodliwych ogrodnictwu, mamy i kilkadziesiąt rodzin owadów pożytecznych. poznanie więc takowych jest tem bardziej do życzenia, że bez tych dzielnych sprzymięźców walka nasza ze szkodnikami nie mogła by być skuteczną. W myśl tego podajemy tu opis kilkunastu gatunków najbardziej u nas rozpowszechnionych owadów, klasyfikując je według nomenklatury, przyjętej przez entomologów.

Rozpocznijmy od chrząszczów. Wśród nich na pierwszym miejscu stawiamy piaskowca (*Cicindella campestris*), ładnego, zielonego żuczka, który po całych dniach upędza się za owadami, stanowiącemi prawie jedyny jego pokarm, i w ten sposób niszczy ich ogromne ilości. Na rysunku, (powiększenie podwójne), przedstawiony on jest właśnie w chwili, kiedy pożera stonoga, niszczyciela naszych grząd truskawkowych. Liszka piaskowca prowadzi

Piaskowiec.

w dalszym ciągu pożyteczną działalność owadu, a mianowicie, mieszkając w osobliwych rurekach, wykopanych w piasku. czatuje na zdobycz, którą wciaga i następnie wysysa. Do tejeż co i piaskowiec rodziny należy koło 800 gatunków owadów i wszystkie one prowadzą żywot rozbójniczy, a więc dla nas korzystny.

Jeszcze bardziej liczną rodzinę stanowią pokrewne piaskowcom szczy pawki (*Carabidae*). Na rysunku naszym jeden z najbardziej pospolitych gatunków szczy pawki,

wyjada niedojrzałe jeszcze jaja z ciała motyla-mniszki, tego najstraszniejszego wroga lasów. Ciemno zabarwiony

Szcypawka.

ten żuczek, o długich i silnych kończynach, wychodzi na łowy zwykle nocami i zjadając najchętniej ćmy nocne, nie gardzi jednak i liszkami, które wyszukuje starannie wśród załamów kory drzew owocowych. Dla obrony swojej posiada szczy pawka na końcu odwłoka dwa gruczoły, z których może wyrzucać ciecz zgryźliwą i cuchnącą. Liszka szczy pawki, podłużna i również ciemno zabarwiona, o dużych i mocnych szczękach prowadzi także żywot rozbójniczy.

Następną rodzinę pożytecznych chrząszczów stanowią kusaki (Staphylinidae), żuki o przykrótkich skrzydłach zamieszkujący zwykle śmietniska, kupy opadłych liści

Kusaki.

i t. p., które kusaki starannie oczyszczają z opadków, podlegających rozkładowi, niszcząc jednocześnie i drobny owadzi, szukający tam pożywienia. Szczególnej liszki kusaków, mało powierzchownie różniące się od owadów

doskonałych, sprawiają w szeregach gąsienic szkodliwych ogromne spustoszenia.

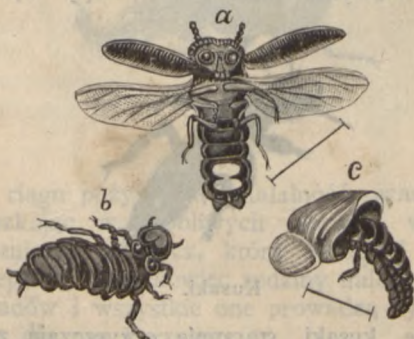
Do chrząszczy należy i znany powszechnie sprząk (Elater), który po przewróceniu go na wznak, odbija się z siłą i staje znowu na nóżki. Zarówno sprząk jak i po-

Zmiękowote.

krewna jemu rodzina zmiękowatych (Malacodermata), zwana tak dla miękiej pokrywy skrzydeł, są rabusiami, a zawdzięczając ogromnej ruchliwości, oddają znakomite usługi człowiekowi, niszcząc massami owady. Toż samo robią i obdarzone potężnym apetytem liszki tych owadów, nie przerywając swojej pożytecznej działalności nawet podczas zimy.

Podajemy rysunki trzech gatunków chrząszczy z rodziny zmiękowatych, z których (a) omomówek (Telephorus fuscus) jest u nas bardzo pospolity, a (c) przedstawiony jest w stadium larwy.

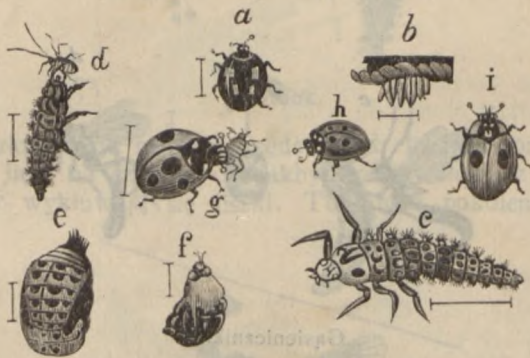

wietliki.

Również o miękich pokrywach skrzydeł są świetliki (Lampyris splendula), zwane u nas także Sto-Jań-

skiem i robaczkami. Na rysunku (w podwójnym powiększeniu) widzimy samca (a), samiczkę pozbawioną skrzydeł (b) i liszkę świetlika (c). Samiec i samiczka, posiadający na spodzie odwłoka białe, owalne plamki, które stanowią właśnie aparat, wydzielający ów charekterystyczny blask fosforyczny, żywią się przeważnie pokarmem roślinnym, głównym zaś naszym sprzymieźcencem jest liszka świetlika, zacięty wróg ślimaka i innych szkodników. Na rysunku naszym liszka przedstawiona jest właśnie w chwili wyjadania ślimaka z muszli jego.

Rząd chrząszczów zakończamy rodziną biedronkowatych (*Coccinella*) do których należą powszechnie znane Boże krówki. Ładne i pożyteczne te owady płodzą się ogromnie. Charakterystyczne jaja ich (b), przy-mocowywane są zwykle na spodzie liści, oraz liszki (c, d) i

Boże krówki.

poczwarki (e, f) podajemy na rysunku na podwójnym powiększeniu. Rysunki (a, g, h, i) przedstawiają owady doskonałe, należące do rozmaitych gatunków, które różnią się zabarwieniem lub ilością centek na pokrywie skrzydeł. Tutaj pożytecznymi rabusiami są przeważnie liszki Bożych krówek, które co dnia setkami pochłaniają mszyce.

Pomimo całej pożyteczności powyżej opisanych chrząszczów, przewyższają ich znacznie w tej mierze niektóre owady z rzędu błonkoskrzydłych. Do takich należą

gąsieniczniki (Ichneumonidae), owady rozmaitej wielkości, opatrzone strasznym orężem w postaci ostrego pokładelka, którym przekuwają liszki innych owadów, dla złożenia w ich ciele jajek. Wylęgnięta z jaja liszka gąsienicznika czasami przeobraża się w poczwarkę wewnątrz ofiary, czasami zaś przegryza powłokę i wychodzi na zewnątrz. Ponieważ każdy z bardzo licznych gatunków gąsienicznika ma swój ulubiony owad, na liście którego składa swe jaja, odpowiednio zatem do warunków życia tejeż zastosowuje

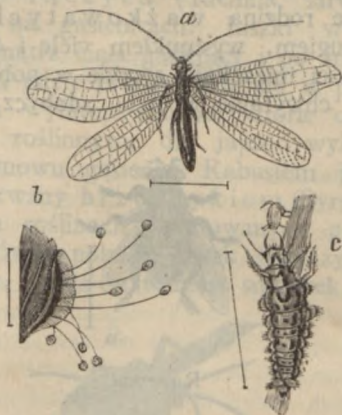

Gąsieniczniki.

kształt i długość swego pokładelka. Gąsienicznik, np., liszka którego przebywa w larwie kornika-drukarza ma pokładelko tak silne i długie, że przebija niem korę, pod którą kornik się gnieździ. Podajemy rysunki trzech gatunków gąsieniczników, z których liszka jednego jest pasorzytem na larwie kapustnika (na rysunku b widzimy kupę kokonów na trupie liszki kapustnika), na drugim rysunku widzimy (c) inny gatunek gąsienicznika, który przebija liszkę dla złożenia jaj, na trzecim zaś (e) widzimy charakterystyczny kokon tego owadu.

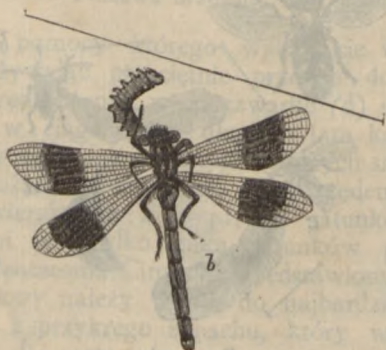
Z rzędu siatkoskrzydłych owadów, wśród tysiąca gatunków którego niema ani jednego szkodliwego ogrodom,

przytoczymy złotooka (*Chrysopa vulgaris*). Ładny ten blade-zielonkowaty motylek o złotego koloru oczach przemieszkuje na drzewach, żywiąc się mszycą. W ciągu lata

Złotook.

składa złotook na młodych pędach lub liściach oryginalne zielone jaja na szklanych jakby podstawkach, z których wkrótce wykluwają się liszki. To młode pokolenie rabu-

Ważka.

sów o silnych szczękach i ogromnym apetycie jest prawdziwą plagą dla mszyc i zasłużyło wskutek tego na nazwę

mszycolwów; znaczenie zaś tych naszych sprzymie-
żeńców potęguje się jeszcze przez to, że w ciągu roku wyrasta
kilka pokoleń złotooka.

Z rzędu prostoskrzydłych owadów na szczególną
uwagę zasługuje rodzina ważkowatych (Libellulidae).
Owady te o długim, wysmukłym ciele i 4 skrzydłach je-
dnakowej wielkości mieszkają zwykle w pobliżu stawów, la-
tają doskonale, chwytając w locie zdobycz i zapamiętałe

Rączyca.

polują na wszelką zwierzynę, jak motyle, gąsienice i t. d.
Jaja składają ważki do wody, gdzie też przebywają stale i
larwy, z których bez dalszych przeobrażeń t. j. bez stadjum

Brzęczyk.

poczwaraki, wychodzi owad doskonały. Rysunek przedstawia
ważkę, zwaną panną (*Calopterys virgo*) i zajadającą gąsienicę.

Do rzędu dwuskrzydłych należy przeszło 18 tysięcy gatunków, z których część jest roślinożerną, część zaś prowadzi żywot rozbójniczy lub pasorzytniczy. Do tych ostatnich, zalicza się rączyca (*Tachina larvarum*), która jaja swe składa na gąsienicach. Liszki wyszłe z jajek wgrzyzają się wewnątrz ciała gąsienicy i po śmierci jej przechodzą na ziemię, gdzie przeobrażają się w poczwarki. Na wiosnę z kokonu wylatuje mucha, która odżywiając się sama pokarmem roślinnym, dla jajek i wylętych z nich liszek poszukuje znowu gąsienic. Rabusiem jest zato inny gatunek muchy, zwany brzęczykiem (*Syrphus corollae*). Składa on jaja na roślinach opanowanych przez mszyce, które stanowią główny pokarm liszek brzęczyka. Liszki te bez nóg i głowy, mają natomiast smoczek, zakończony

Pluskwa drzewna.

haczykami, przy pomocy którego wpijają się w mszyce i wysysają je, spożywając przeciętnie przeszło 40 sztuk na godzinę. A że preobrażenie w poczwarkę (d) ma miejsce dopiero jesienią, w ciągu więc długiego lata każda liszka brzęczyka niszczy ogromne ilości tych drobnych szkodników. Opis owadów pożytecznych zakończamy rzędem półpokrywych, zawierającym koło 14,000 gatunków, z których pożytecznymi jest tylko kilka gatunków pluskiew drzewnych (*Pentatoma Cimex*). Przedstawiony na rysunku gatunek pluskwy należy u nas do najbardziej pospolitych, znany jest z przykrego zapachu, który wydaje, lecz przynosi korzyść nie małą przez niszczenie wielkiej ilości owadów, które nakłuwa na swój ostro zakończony ryjek.

PORADNIK MEDYCZNY.

Angielska choroba—rachityzm. Rachityzm bywa przeważnie u dzieci z powodu niestosownych co do wieku pokarmów, lub pozbawionych dobrego dozoru i zniewolonych mieszkać w wilgotnych, chłodnych i źle przewietrzanych mieszkaniach. Istota choroby:—nie prawidłowe wzrastanie kości z braku odkładania się w nich wapna. Pierwsze oznaki pojawiają się u dzieci nieraz już w pierwszym półroczu ich życia, przyczem zmiany okazują się przeważnie na kościach klatki piersiowej, które albo grubieją albo wykrzywiają się, lub też zmieniają swoje miejsce, osuwając się w dół lub naprzód; pierś zapada, brzuch powiększa się, jak również i głowa; ciemię nie zarasta do 14 miesięcy, twarz rozszerza się. Ząbki przeżynają się późno w nieprawidłowym kierunku, skóra blada i wąta, kości kończyn wykrzywiają się i nieraz pojawia się narość w guście garbów; dzieci takie zwykle późno zaczynają chodzić.

Kuracja: Należyte karmienie, przyczem baczną uwagę zwracać trzeba na trawienie, albowiem stałe zatwardzenie jest także oznaką tej choroby; utrzymywanie w czystości skóry; a nadewszystko świeże powietrze. Pobyt na wsi przynosi bardzo dobry skutek, przyczem zaleca się dzieciom siadywać w piasku i całe dni spędzać na świeżem powietrzu. Porządane są słone kąpiele, po których używać ruchu. Wewnątrz zaleca się używać przeważnie tran.

Apopleksja—polega na tym, że bez żadnych innych oznak traci się przytomność. Przyczyną tego bywa pęknięcie jednego z krwionośnych naczyń i wylew krwi do mózgu, co wywołuje wstrząśnięcie mózgu, przyczym części ciała mogą zostać sparaliżowane.

Kuracja: Jeżeli wylew krwi nie znaczny, to choroba znika sama przez się, w przeciwnym zaś razie używać

należy okłady lodowe na głowę, lekki przeczyszczające i cucące (amoniak), nacieranie skóry (szczotką), przyczem należy unikać wszelkich wzruszeń.

Astma—objawia się trudnością oddychania i pochodzi z przeziębienia, cierpienie serca, choroby nerek, żołądka a przeważnie z choroby płuc.

Kuracja: Przedewszystkiem zaleca się zmiana powietrza a nawet i klimatu, ruch na wolnym powietrzu, gorące kąpiele, pigułki z lodu i t. p.

Ból głowy jest oznaką rozmaitych cierpień ogólnych i często nazywa się migreną, a jeżeli bywa tylko w niektórych miejscach i przy naciśnięciu wzmacnia się, nosi nazwę neuralgicznego bólu głowy lub neuralgii. Jedno i drugie z tych cierpień jest samoistne. Kobiety w 2—3 razy częściej cierpią, aniżeli mężczyźni. Wiek też ma swoje znaczenie. W wieku szkolnym z powodu nadmiaru zajęcia i prędkiego dorostania, dzieci zazwyczaj często cierpią na ból głowy.

W celu leczenia starać się o wykrycie i pokonanie przyczyny istotnego cierpienia, na przykład, po wyleczeniu przymiotu, reumatyzmu, podagry i t. d. znika i ból głowy, który towarzyszył tym cierpieniom. Uregulowanie żołądka niekiedy zupełnie usuwa ból głowy. Przy krótkim lub słabym wzroku nieraz dostatecznie bywa wybrać stosowne okulary. Lekarstwa, przepisywane w tych razach (antypiryna, fenacetyna, salipiryna, antifebryna i t. d.) mają po większej części czasowe tylko znaczenie i używają się za przepisem lekarza. Należyte odżywianie, świeże powietrze, gimnastyka i kuracja wodna skutkują przy wszystkich formach bólu głowy, szczególnie zaś przy niedotkliwości i cierpieniach systemu nerwowego. U osób małokrwistych pomaga żelazo, w razach utajonej powrotnej febry—china.

Ból zębów: sprowadza się pruchnieniem zębów i napotyka się u ludzi nieutrzymujących starannie w czystości ust. Ból zębów nieraz przybiera objawy newralgii sięgającej do ucha, skroni, oczu, szyi i t. d. nie dającej bólu w samym zębie. Zapobiedz bólu zębów można tylko ciągłym pielęgnowaniem ich. Leczenie domowymi środkami nie zawsze osiąga celu. Ulgę przynosi płukanie z ciepłej wody, w celu wydalenia resztek pokarmów; zasypywanie sodą i zakrycie watą, lub wkładanie kreozotu na wacie, także tymolu

i część i 20 kolodium elastycznego, lub kropel kokainy lub nalewki jodowej i zatkaniem jamy zęba kryształem chloralu w wacie. Przy ostrem bólu w nocy należy leżeć w pół siedzącej pozycji, unikając ogrzewania chorej strony podeszki i mieć w ustach wodę lodową. W początku można smarować dziąsła nalewką jodową.

Choroby ucha wewnętrznego czyli labiryntu. Labirynt z kanałami półokrągłymi i ślimakiem podlega rozmaitym chorobom. Nerw słuchowy swoimi gałązkami zaopatruje przedsionek labiryntu i ślimak. Choroby ucha wewnętrznego: zapalenie ostre i wstrząśnienie i t. d.

Leczenie. Najlepsze są zimne okłady w okolicy ucha, jeżeli chory niema skrofuiów, w przeciwnym zaś razie okłady gorące; przytem wcieranie szarej maści raz w dzień na około ucha. Wewnątrz zaś przyjmować trzy razy dziennie tran. Materję idącą z ucha oczyszczać dwa razy dziennie przemywaniem 2% kwasem karbolowym, który można w każdej aptece dostać bez recepty; po oczyszczeniu zaś, zakładać ucho watą higroskopiczną.

Choroby włosów—Łuskę należy usuwać, ponieważ ona może być przyczyną rzadkich włosów lub wyłysienia. Wypadanie włosów pomimo to, może pochodzić i z innych cierpień jak np. z tyfusu, szkarlatyny, przymiotu, róży, liszaju na głowie i t. p. Często włosy odrastają nawet po kilku latach. Przy wypadaniu włosów od starości środków niema, jak również i przy łysieniu dziedzicznym. Zapobiegać łysieniu można maścią składającą się z eukaliptowego olejku i francuzkiej terpentyny po 15 części, nafty i spirytusu po 30 części. Nieraz przyczyną łysienia bywa także liszaj napotykaný u psów i kotów, który może przechodzić na ludzi, i takie cierpienie jest bardzo trudne do leczenia. Kołtun na głowie może pochodzić od niechlujstwa lub nerwowego cierpienia i w takim razie kołtun ucinąć (ostrzydz), a swoją drogą ochraniać głowę od przeziębienia i leczyć stosownemi środkami.

Wilk albo liszaj gryzący jest trudno uleczalny i żarliwe cierpienie skóry i błon śluzowych. Cierpiących na tę chorobę należy strzedz się, gdyż przez bieliznę lub wspólne spanie i t. p. można zarazić się. Odznacza się w postaci czerwonych luszczących się plam, lub żółtawo czerwonych

guzików, które stopniowo powiększają się i zlewają się jedno z drugim, po tem następuje obrzęk, zjawiają się rany, które po trudnej jednak kuracji mogą zniknąć, pozostawiając głębokie rany. Domowymi środkami leczyć nie można.

Cuchnący oddech i śmierdzące poty, dadzą się niekiedy, ale na krótki czas ukryć. Czasem pochodzą one z przyczyn przemijających, i mogą być na zawsze usunięte, w wielkiej jednak liczbie przypadków należą do cierpień nieuleczalnych.

Cuchnienie z ust, może być z łatwością pokonane, gdy przyczyną jego jest zepsucie zębów, albo zanieczyszczenie dróg pierwszych. Trudniejszym już jest do uleczenia, jeżeli pochodzi z owrzodzeń w jamie ust, nieraz bardzo uporczywych, albo z chorób gruczołów ślinowych. Nareszcie, nieuleczonem często bywa wtedy, gdy jest w związku z różnymi chorobami organów wewnętrznych, a mianowicie krztani, rozgałęzień kanału oddechowego, płuc, żołądka gruczołu żołądkowego, wątroby, nerek, jajeczników i t. d.

Dyfterya: napada przeważnie dzieci, chociaż nie pomija i dorosłych; cierpienie zaraźliwe i szerzy się epidemicznie. Objawia się ona gorączką, przyspieszeniem tętna, ogólnym rostrojeniem, objawy występują w rozmaitem natężeniu: polykanie staje się utrudnione, głos ztlumiony-nosowy skutkiem wysłania powierzchni migdałków, podniebienia miętkiego. czasami jam nosowych i języka, cienką warstewką z początku białawą, później żółtawej lub szarawej barwy. Z postępem choroby gruczoły górnej części szyi znacznie obrzmiewają, tamując ruch głowy. Chorego kładą do łóżka, dają rzadkie pokarmy, mleko, bulion, owsiankę i t. p. Leczenie wymaga porad lekarskich niezwłocznych.

Dyzenterja pochodzi od zapalenia błony śluzowej grubej kiszki. Objawia się cierpienie nudzeniem. odbijaniem się, wymiotami, boleściami w żołądku, biegunką, która porywa 20—40 razy na dobę. Stolec rzadki, wodnisty; w razach owrzodzenia kiszki, stolec zawiera prawie samą krew. Tym objawom towarzyszy silny ból i burczenie w kiszkach, język pociąga się żółtawo-szarą powłoką, nieraz bywa gorączka. Wyzdrowienie może nastąpić po kilku dniach, lub też prze-wleka się od 2—5 tygodni.

Leczenie. Kompres ogrzewający na żołądek, enemy (natrium salicylicum 2—4 na 1000 i taniny 1—2 na 1000),

proszek Dowera, bismuthum salicylicum. Odżywiająca dyeta: mleko, buljon, na miękko jaja i dobre wino.

Epilepsia, (wielka choroba), odznacza się konwulsjami pod pewną stałą postacią peryodycznie wracającemi z utratą przytomności i czucia, i bardzo często bywa udawaną. Przed napadem doznają chorzy szczególnego w pewnej części ciała czucia, którem przestrzeżeni udają się na miejsce stosowne, gdzieby sobie w czasie napadu najmniej krzywdy zrobić mogli. Napady prawdziwe najczęściej trwają krótko, dziesięć do dwudziestu minut, rzadko kiedy przeciągają się do kilku lub kilkunastu godzin. Napady przychodzą we dnie lub w nocy. Ruchy konwulsyjne w czasie napadu prawdziwego są bardzo silne, od czasu do czasu na chwilę zmniejszające się, mocniejsze zwykle w jednej połowie ciała niż w drugiej; mięsa twarzy i oczu pokurczone, zmieniają nadzwyczajnie rysy chorego; palce wielkie u rąk, tak mocno są zwykle do dłoni ściągnięte, że je prędzej złamać niż wyprostować można. Chory prawdziwym napadem wielkiej choroby rzucony na ziemię, miotając członkami na wszystkie bez różnicy strony, pokaleczy się nieraz, i pogryzie sobie język, przy czem nie okazuje żadnych znaków bólu. Oczy w czasie napadu są otwarte, źrenice zwykle rozszerzone, nieczułe na światło, czasem zwężone; kule oka albo się gwałtownie w oczodołach poruszają, albo bywają osłupiałe, w górę zwrócone; twarz chorego a mianowicie nos i usta bywają sine, nabrzmięte, puls mały, nieregularny, kurczowy, bicie serca mocne, oddech utrudniony, rzęzący, usta spienione, mięsa brzuszne wytężone, jądra do góry ściągnięte, członek męzki wyprężony; często powstają womity kwaśne, żółciowe lub śluzowe, oraz pomimowolny odchód stolca, moczu i nasienia męzkiego. Po przebyciu napadu, nastąpi sen jakby apoplektyczny, będący koniecznym jego niejako skutkiem.

Gardła ból bywa ostry lub chroniczny; w obu razach zmienia się przeważnie głos, który staje się niskim, nieczystym, ochryplym lub nawet czasami bezdźwięcznym, pomimo to bywa kaszel więcej lub mniej silny z uczuciem łechtania i palenia, a u dzieci bywa stan febryczny, i przy polykaniu po większej części bywa ból.

Przyczyną bólu bywa przeziębienie, nadmierne wytężenie

głosu, nawet palenie tytoniu i nadużycie w trunkach; osoby małokrwiste, pędząc pokojowe siedzące życie ku temu bywają więcej usposobione.

Kuracja. Zalecają się środki wywołujące poty, zabrania się głośno i dużo mówić i palić, ogrzewający kompres na szyję, a przy kaszlu środki narkotyczne według przepisu lekarza. Ból gardła może być przy innych jak ogólnych, tak i miejscowych cierpieniach.

Gniew, wzbudza umysł i wywiera zarazem wyraźne działania na ciało; przyspiesza i pobudza krążenie krwi, sprawia napływ krwi do mózgu i do serca, podnosi siłę mięs, natęża głos.

Przy pewnych okolicznościach, wybuch gniewu przywodzić może do zapamiętałości, w której ruchy ciała stają się prawie konwulsyjne, oczy się czerwienią, wzrok bywa bystry, wyobrażenia się mieszają, i następuje nawet chwilowa utrata przytomności. Stan taki, graniczący z napadem szaleństwa, może nawet przejść w nie rzeczywistość, jeżeli rozgniewany jest bardzo drażliwego temperamentu, jeżeli często w gniew wpada; jeżeli jest chorowity; jeżeli poprzednio doznał wzburzenia w organizmie. przez użycie np. napojów wyskokowych; nareszcie, jeżeli ma usposobienie do chorób umysłowych.

Gryppa albo **influenza** jest zaraźliwe cierpienie; napotyka się epidemicznie; za kilka dni już czują się chorzy osłabieni, skarżą się na zły apetyt, ociężałość głowy, bóle w różnych częściach ciała, gorączkę z przerwami; temperatura podnosi się, puls staje się częstszym, zjawia się ból głowy, katar nosa, krtani, przyczem język obłożony, odbijanie się, nudności jako też zatwardzenie lub rozwolnienie. Wyzdrowienie następuje po 2—4—6 dniach. W innych razach przewleka się i następuje zapalenie płuc, błony piersiowej, ucha i t. p. Chory powinien znajdować się w łóżku, powietrze w pokoju należy odświeżać, wewnątrz dawać chinę, fenacetynę, antipirynę i saliperynę po 5 gran 3 razy na dobę. Przy kaszlu woda selterska, woda z ciepłym mlekiem, odwar korzenia althaei z sodą (herbatnia łyżka na szklanke odwaru przez 2 godziny po stołowej łyżce). Przy zatwardzeniu w pierwszy dzień łyżkę rycyny.

Hemoroidy: W celach kuracji należy starać się o regu-

larny i lekki stolec; przy zatwardzeniu kompot ze śliwek i innych owoców, szklanka wody z rana na czczo, a wieczorem kwaśne mleko; St. Gierminska herbata, lub rycyna. Zabrania się użycia napojów wysokowych, ciężkich potraw, kartofle, chleb razowy, tłuste mięso i piwo, również nadmierne ruchy; natomiast poleca się regularne przechadzki, chude mięso, owoce i jarzyny. Przy krwiotokach z odbytnicy, należy starać się o spokój i używać lodowe okłady i enemy z ciepłego roztworu tanniny $\frac{1}{2}$ —1 gram. na 4—6 stołowych łyżek wody; częste krwiotoki i bóle nieraz znikają od przystawienia 5—6 pijawek. Dobre skutki daje tak zwany hemoroidalny proszek który składa się z 20 gran. kremortartaru po 10 granów siarki i reubarbareum i tyleż granów cukru; na noc przyjąć pełną herbatnią łyżeczkę. Swędzenie w odbytnicy można usunąć wcieraniem maści żółtej, migdałowym olejkim, lub smarowaniem wazeliną; zapaleniu szyszek można zapobiedz czystem zachowaniem. Jeżeli zapalenie istnieje, to okłady z leków ściągających lub lodowej wody. Przy silnym rozwoju cierpienia, pozostaje operacja.

Kamienie nerkowe, formują się w nerkach, ztamtąd zaś wychodzą do przebudu moczowego, z kąd dostają się w pęcherz i odchodzą razem z moczem, w kształcie piasku nerkowego. Czasami dochodzą dużych konkrementów i form ich okrągła, owalna, kanciasta. Przyczyna rozwinięcia kamieni nie wiadoma. Cierpienie to jest własnością przedewszystkiem pijących wiele mocnych trunków. Odchodzenie z uryną większych kamieni sprawia choremu nieznośny ból.

Kuracja: dyeta pożywna; mleko na pół z wodą, mięso, jajka, mączne pokarmy; za napój zaś sodowa i selcerska woda. Używać karlsbadzkie wody, Vichy i t. d. Wanny co drugi dzień.

Katar żołądkowy: Przyczyną bywa zwykle nieostrożność w dyecie z powodu zimnych potraw i napoi, lub źle przygotowanych obfitych pokarmów, lub z nadużycia w trunkach. Również pospieszne jedzenie, niezupełne przeżucie pokarmu, spożywanie zbyt gorących potraw, lub zaprawionych ostremi sosami. Oznaki: nudności, częste odbijania, wymioty, obłożenie języka, uczucie ciśnienia w żołądku, obstrukcja lub biegunka, ogólne osłabienie, ból głowy i

nieraz gorączka. Przy ostrem cierpieniu daje się rycyna, zabrania się w ciągu pierwszego dnia wszelkie potrawy; do picia selcerska lub sodowa woda. Zatem po nastąpieniu apetytu i po oczyszczeniu języka, można przechodzić do zwykłych pokarmów; jeżeli zapalenie przewleka się i nastaje chroniczny nieżyt żołądka, to leczenie zasadza się głównie na uregulowaniu odpowiedniej dyety. U dzieci przez kilka dni unikać należy wszelkich pokarmów oprócz zimnego mleka. W ogóle zalecają się pokarmy rzadkie (niewymagające przeżuwania) mięsne, buljony cielęce i z kury. Mleko w różnych postaciach, którego nie więcej szklanki na jeden raz i nie więcej butelki na dzień; najbardziej strawnymi są jaja na miętko; z lekarstw dobrze działa kwas solny (3—5 kropel w wodzie przy jedzeniu), i środki gorzkie (china), w uporczywych wypadkach stosuje się przepłukiwanie żołądka.

Katar jamy nosowej—jest to zapalenie błony śluzowej nosa, i dzieli się na ostry i chroniczny. Ostry pochodzi z przeziębienia albo w czasie grypy czyli influencji. Znaki kataru są następujące: swędzenie i suchość w nosie, a przytem nieustanne kichanie. Trwa on zwykle od 8 do 10 dni, i kończy się czasami bardzo szczęśliwie, bez żadnych następstw, gdy nie przechodzi w katar chroniczny. Katar chroniczny zaś sprowadza nieraz zgrubienie błony nosowej i kuracja trwa od 6 do 8 tygodni. Na ostry katar bardzo dobre jest wachanie mocnego octu, pary kamforowej, którą otrzymamy wzięwszy dwa zolotniki grubo sproszkowanej kamfory, wsypawszy na patelnię z gorącą wodą.

Koklusz jest właściwą chorobą dzieci, lecz niekiedy chorują i dorodni. Cierpienie zaraźliwe, może być przeniesione z-cią osobą, nawet z bielizną. Pierwsze oznaki występują po 5—8 dniach po zarażeniu, zatem cierpienie trwa 5—6 tygodni i więcej. Napady dochodzą od 20—25 na dobę, po 2-ch tygodniach zmniejszają się. W leczeniu najważniejsze jest czyste powietrze, w lecie chorzy muszą część dnia spędzać w ogrodzie i w ogóle na powietrzu. Pokój chorego należy dobrze przewietrzać; na noc rozwieszać wilgotne prześcieradło aby zwilżać powietrze. Z leków wdychanie terpentyny, karbolowego kwasu; wewnątrz china, antipiryna, belladona (tinktura) i kropla na dzień, cali bromatum, bromoform.

Chorych trzeba odosobniać i nie dopuszczać zbliżenia ze zdrowymi, przynajmniej do 6 tygodni od początku choroby.

Krup jest choroba dzieci od 2—7 lat. Cierpieniu towarzyszy gorączka, dychawica, ochryply kaszel, w krtani zjawiają się szarawo-białe lub żółtawate błonki, rokowanie niepomyślne. Przeciętne trwanie choroby do wyzdrowienia lub śmierci 6 — 9 dni. Natychmiastowa pomoc lekarska jest niezbędną, a do przybycia jego należy używać parowych pulweryzowań z wapiennej wody po połowie z gotowaną, trzymać chorego w atmosferze wypełnionej kwasem karbolowym lub terpentyną, i w tym celu postawić naczynia, napełnione wodą z karbolowym kwasem lub terpentyną. Wewnątrz china.

Krwiotok z nosa. Krwiotok z nosa bywa często w czasie mocnego kataru, przy błednicy, oraz przy cierpieniu nerek. Krwiotok pochodzi z naczyń rozszerzonych błony śluzowej, dolnej nosowej przegródki.

Kuracja. Kompres z wody zimnej i octu na czoło; herbatnią łyżeczkę taninu na szklankę wody i tym płynem robić wstrzykiwania.

Liszaj. Jest to cierpienie skórne i dzieli się na kilka gatunków: liszaj skrofuliczny, liszaj czerwony i t. d. Za jeden z rzeczywistych liszai uważają lekarze—liszaj czerwony (lichen ruber). Liszaj ten trzyma się upornie i swędzi mocno.

Kuracja. Wziąć po równej części balsamu peruwiańskiego, styryksu płynnego, a zmieszawszy to, użyć do smarowania, przed którym trzeba się dobrze wymyć mydłem i obetrzyć do sucha. Smarowanie to powinno powtarzać się przez trzy dni—rano i wieczór. Na liszaj zaś skrofuliczny dobry jest tran, którego dziennie trzeba po trzy łyżki brać, jak również wcierania 3—4 razy dziennie.

Migdałowe gruczoły bardzo często podlegają ostremu zapaleniu. Choroba ta zaczyna się febrą; temperatura dochodzi 39°—40°. Migdały są zbiorem gruczołków ślinowych, które podlegają zapaleniu i puchną.

Kuracja: wziąć proszku taninu (w aptece bez recepty) łyżeczkę herbatnią, a rozpuściwszy w dwóch łyżeczkach wody, smarować co dwie godziny, jak u dzieci, tak i u starych (tym płynem) napuchnięte migdały. Przytem zaleca się starym płukanie tym samym płynem—łyżeczkę herbatnią na funt wody

przegotowanej. Pokarmy trzeba przyjmować pożywne i łatwo trawione, jak naprz.: mleko przegotowane, buljon mięsny i t. p. U w a g a: dzieciom skrofulicznym zimnych okładów ani kompresów nie robić, tylko można gorące używać, t. . . takiej temperatury, żeby dziecka nie oparzyć. To samo dotyczy się i starszych. Przy zapaleniu zaś ostrem u nieskrofulicznych można zastosowywać zimne okłady na głowę, a na gardło rozgrzewający kompres.

Nieutrzymanie moczu czyli sączenie. Jedną z przyczyn tej choroby jest choroba nerwowa—skryta. Może pochodzić od uszkodzenia krzyża, mianowicie tej okolicy, gdzie jest zgrubienie mlecza pacierzowego. Tu to właśnie znajduje się centr dla oddawania moczu; lecz jako uszkodzony, to nie może działać prawidłowo na pęcherz i dla tego musi być ciągle sączenie.

Kuracja. Zimne oblewania krzyża i części płciowych. Wewnątrz zaś złożona chinowa tinktura, trzy razy dziennie po 15 kropli (można dostać w aptece bez recepty). Spać na boku, na twardej pościeli i na noc nie pić.

Niestrawność u dzieci objawia się womitami, które należy odróżniać od womitów z przeładowania żołądka, przy czem nie bywa złego odoru i kwaśnego gryzącego smaku. Jeżeli nieprzetrawiony pokarm nie wydała się z womitami, a przechodzi do kiszki, to tam polega gniciu i wywołuje wzdęcie kiszki i wolności, które odznaczają się złym odorem i zielonym kolorem. Leczenie polega na dostarczeniu higienicznych warunków i należytego pokarmu. W innych razach zasięgnąć rady lekarza.

Obstrukcja: U zdrowych osób stolec odbywa się przynajmniej raz na dobę, jeżeli zatrzymuje się na kilka dni lub więcej, to taki stan zowie się obstrukcją. Chory czuje ciśnienie i naprężenie w żołądku, ból głowy, brak apetytu, odbija się i traci usposobienie i sen, u młodych osób wywołuje niedokrwistość a u dojrzałych hemoroidy. Leczenie głównie przeciw przyczynowe. Pokarmy należy urozmaicać i obok mięsa używać jarzyny, tłuszcze, włoszczyznę i owoce. Osoby przyzwyczajone do spokoju i rzadkich pokarmów, powinni używać mięso, gęste pokarmy i ruch, poobiedniego snu zaniechać. Dobrym pomocniczym środkiem bywają enemy z zwykłej lub mydlanej wody, z dodatkiem

rycyny lub oliwy (1 stołowa łyżka) lub gliceryny. Używać kąpiele i wanny, masaż żołądka. Można używać magnezji, odwar kruszyny, senes, reubarbareum, gorzka sól, i zwolniająca limonada.

Odra. Zараźliwa i nadzwyczaj udzielająca się choroba, objawiająca się w 10 dni po zarażeniu. Na parę dni przed wystąpieniem choroby dzieci stają się posępne, tracą apetyt, zaczynają kaszleć, niekiedy bywają wymioty, nastają dreszcze i podnosi się ciepłota, chorego pali, skóra sucha i gorąca, oczy czerwieńnią, łzawią się, nieznoszą światła; polykanie staje się bolesnym, język obłożony. w gardle czerwone plamy, podszczękowe gruczoły nabrzękają. Na trzeci dzień występuje wysypka na twarzy, następnie na piersiach, na brzuchu, na plecach i na kończynach, gorączka i wysypka trwają dni 3. Zatem wysypka łuszczy się, gorączka znika i stopniowe nastaje wyzdrowienie. Niekiedy cierpienie przewleka się z powodu powikłania z krupem, bronchitem, zapaleniem płuc.

Leczenie. Dziecko kładzie się do łóżka w dobrze przewietrzonym pokoju, okna zawieszają się ciemnymi firankami; chorym razi światło. W czasie gorączki dawać rzadkie potrawy, buljon, mleko, owsiankę. W razie silnej gorączki fenacetyna albo natron salicylowy. Przy silnym kaszlu woda selterska z ciepłym mlekiem, odwar korzeni althaei, proszek Dowera i inne; w początkach łuszczenia się, ciepławe wanny. Po odrze dzieci nie należy zbyt wcześnie uwalniać na świeże powietrze, przynajmniej aż nie skończy się łuszczenie; nie należy zbyt okrywać. Do 6-ciu tygodni od początku choroby zabrania się łączyć z innymi dziećmi.

Opuchnięcia woraczkowate, w guście szyszek, które zawierają w sobie masę, podobną do kaszy. Najczęściej opuchnięcia te spotykać się dają na brwiach, twarzy, uchu, w tem miejscu, gdzie noszą kolczyki, na głowie i t. d.

Kuracja. Przykładać ciasto, zrobione z mąki i gryzącego potażu, lub też niegaszonego wapna, zarobić go w ciasto i małą ilość tego ciasta położyć na opuchnięcie. Trzymać nie więcej jak kwadrans, a opuchnięcie przejdzie; w razie jeżeliby bardzo paliło po odjęciu wapiennego ciasta, to przyłożyć na to miejsce kompres z octu.

Ospa naturalna. Zaraza kryje się w ślinie, nosowym ślu-

zie, w flegmie, a szczególnie w pęcherzykach wysypki. Zażalenie i początek choroby trwa od 10 do 16 dni. Symptomata: choroba ta zaczyna się dreszczami silnymi, temperatura bystro podejmuje się z 37° do 39° C. Chorzy żalą się przytem na ból głowy, na bóle straszne w krzyżu i w karku, nudzenie, a czasami następują womity; oczy czerwone, łzawe, wstręt do światła czujące, język obłożony. Na 3-ci dzień choroby, na twarzy i w włosach zjawiają się czerwone piętna, które bardzo prędko rozprzestrzeniają się. Przytem temperatura obniża się cokolwiek; chorzy czują coś w rodzaju poprawy i taki stan trwa dwa dni. Nie za długo zjawiają się na ciele pęcherzyki, które na 9 dzień choroby tracą swą przezroczystość, zamieniając się w ropę, do tego stopnia, że całe ciało pokryte krostami. Na twarzy bardzo wiele ich bywa, tak dalece, że np. dzieci nie mogą nie raz ocz otwierać. W tym stanie chorzy czują się bardzo źle; całe ciało ich pali, a czasami bywa nieprzytomność i majaczenie. Po trzech dniach krosty znowu podsychają i następuje nieznośne swędzenie. Bywają wypadki ospy, że zawartość pęcherzyków nie przezroczysta lecz krwawa, taka ospa ma kolor buro-czarny i kończy się zawsze śmiercią.

Kuracja. Świeże powietrze, ciemny pokój, lecz nie zupełnie; mleko, jajka na miękko, buljon, wino i t. p. W czasie bólu głowy—pęcherz z lodem.

Otrucie, przystępując do otrutego powinniśmy nasamprzód organizm jego zmusić do womitów, przez które pozbedziemy się z organizmu jego spożytej trucizny. Jeżeli zaś pewna ilość trucizny przeszła już w kiszki, trzeba choremu dać herbatnią łyżeczkę magnezji palonej oraz lewatywę, dodając do wody dwie łyżki kuchennej soli i dwie łyżeczki gliceryny, a nadto środki przeczyszczające.

Oxyuris—cieńkie robaczki, składają swoje jajka w prostej kiszce i często wywołują nieznośne swędzenie w odbytnicy. Często zachodzą ztąd do części pciowych, również sprządzając silne swędzenie, przyczem nieraz bywają przyczyną pewnych nieskromnych nawyknień.

Zaleca się używać ciepłe enemy z wapiennej wody, lub z rosprowadzonego octu, albo odwaru czosnku, a w bardziej uporczywych razach—enemy z rosprowadzonego olejku terpentynowego (to ostatnie za przepisem lekarza). Solitery

albo płaskie robaki są w formie wstęgi długości 4—10 i więcej arszyn. Wstęga składa się z mnóstwa członków, które od czasu do czasu wychodzą z wypróżnieniem, co okazuje ich obecność. Soliter trafia do kiszek po spożyciu mięsa, zawierającego w sobie zarodki przeważnie w świninie i niektórych rodzajach ryb, jak szczupak, leszcz, okuń, lub surowego czerwonego kawioru. Żeby zabezpieczyć się od solitera nienależy spożywać mięsa surowego lub niezupełnie ugotowanego, albo niedość uwędzonego. Symptomy są nie określone: bywają kolki po solonych potrawach, wzdęcie żołądka, womity, pędzenie śliny, zgaga, czasami wolność, astma, bicie serca, ból głowy i inne wypadki niedokrwistości (blednica) powodują się nieraz obecnością solitera i ulecniają się po ich spędzeniu. W tym celu chory na dobę przedtem powinien przyjmować tylko potrawy rzadkie i oczyścić kiszki rozwalniającym środkiem wieczorem spożyć śledzia z dużą ilością cebuli; nazajutrz zrana, po czarnej kawie, przyjąć lekarstwo i jeżeli soliter nie wyszedł po 2—3 godzinach, to zarzyć rycyny. Z lekarstw najlepiej działa świeży eterowy ekstrakt paproci (30 gran do 1—uncyi na 2 razy) a także kwiatki kusso (uncya na 2 razy z czerwonym winem lub syropem). Używa się także kora korzenia granatowego. Solitera można liczyć spędzonym, gdy z jego kawałkami wyszła i główka. U dzieci bardzo małych lub osłabionych niestosować kuracyi przeciw soliterowi.

Parchy—przyczyną tej choroby jest specyficzny grzybek, wchodzący w skórę, gdzie włos wyrasta i w sam włos. Parchy spotykamy najczęściej na głowie a bardzo rzadko na tułowiu i kończynach. Na około włosa zjawiają się tak zwane łupieże, i z powodu tego włosy wypadają.

Kuracja: strzyże się krótko włosy; myć głowę zielonem mydłem i położyć kawałek flaneli namoczonej w 1% roztworze kreolinu z masłem krowiem i na noc włożyć na głowę gutaperkową czapeczkę. Następnego dnia rozmiękczone łupieże oddalają się przez zmycie głowy. Operację tę powtarzać tak długo, dopóty łupież zupełnie nie zginie.

Paraliż, jeżeli zajmuje połowę ciała, bywa następstwem napadu apoplektycznego, którego ślady nieraz w rysach twarzy widzieć można. Sparaliżowanie członków obydwóch górnych, albo obydwóch dolnych, pochodzi zwykle z chorób

rdzenia pacierzowego, które się także i innemi jeszcze objawiają znakami. Sparaliżowanie jednego tylko członka, jest najczęściej wypadkiem widocznej jakiej choroby miejscowej, albo obrażeń, które pozostawiły po sobie niezatarte ślady, jakimi mianowicie są: zranienia większych nerwów, blizny uciskające nerwy i t. p.

Z utratą ruchu członka połączona prawie zawsze bywa utrata czucia, a prócz tego, po pewnym przeciągu czasu, członek sparaliżowany staje się chudszy od innych i wietkim. Co się jednak tyczy wychudzenia członka i wietkości jego, to bywa czasem sztucznem, przez długie nieużywanie członka i obwijanie go opaskami sprawionem, o czem z obecności czucia i z śladów wgniecenia się opaski, domyślać się będzie można.

Płynienie łez pochodzi od zapalenia błony łącznej oka, od zapalenia błony śluzowej wyścielającej kanał nosowo łzawy i zapalenia woreczka łzawego. Czasami chorzy zauważają wydzielenie się z drugiej komórki oka wodnistego płynu, zmieszanego z gnojem czyli ropą. Ten symptom jest szkodliwy dla oka, bo może zrobić ciśnieniem swoim osłabienie wzroku.

Kuracja. Wcierać czerwoną maść oczną, lub robić kompresiki z mocnej herbaty, nałożyć kawałek hygroskopicznej waty a następnie zawiązać.

Płynienie ropiaste z ucha, bywa najczęściej skutkiem zaniedbanego płynienia śluzowego. Prawie zawsze widzieć wtedy można w kanale słuchowym zewnętrznym, krosty napelnione ropą mniej lub więcej gęstą, bardzo smrodliwą, która po pęknięciu krost, wydobywa się z ucha ze krwią. Podobne krosty pokrywają także zwykle konchę ucha i skórę po za uchem. Prędzej lub później do płynienia z ucha ropiastego, przyłącza się próchnienie wewnątrz kości skroniowej, a najprzód w komórkach wyrostka brodawkowatego. Ropa w takim razie staje się posokowatą, plynniejszą, szarawą lub czerwoną, a zglębnik srebrny do ucha zaprowadzony, nabiera od niej koloru brunatnego, albo fioletowego. Drażni ona części ciała, po których splywa, i dostrzedz w niej niekiedy można cząsteczki kości spruchniałej.

W późniejszym zakresie choroby, powstają w kanale słuchowym zewnętrznym, wyrosła polipowate, białe, do tłuszczu podobne, za dotknięciem się ich krwawiące, po wyr-

waniu łatwo odrastające, najczęściej pojedyncze. Skóra pokrywająca wyrostek brodawkowy kości skroniowej, nabiera koloru czerwonego i nabrzmięwa, nareszcie w okolicy wyrostka tego tworzą się ropnie, a później wrzody głęboko zachodzące. Ropnie podobne i wrzody, powstają także niekiedy przez zaciekanie ropy w miejscach odleglejszych, jak np. na bocznych częściach szyi, i po nad obojczykami. Użycie choćby najstosowniejszych środków lekarskich zewnętrznych, bez właściwych wewnętrznych, mało tu przynosi korzyści.

Potnica, jest to wysypka zjawiająca się w czasie silnego potu, w kształcie drobnych pęcherzyków, zawartość których mętnieje, na normalnej albo czerwonej skórze. Dobrze jest smarowanie maścią amon sulfoichthyola trzy razy dziennie.

Poty śmierdzące, wydarzają się często u kobiet w czasie ich czyszczenia miesięcznego, ale z niem ustają. Ciągłe poty śmierdzące całego ciała, zależą zwykle od choroby jakiej ogólnej a mianowicie dyskrazyjnej, jak np. kołtunowej, która może być przemijającą albo też i nieuleczoną.

Pokrzywka, zaraźliwą chorobą bywa u dzieci i występuje po zarażeniu w 2—3 tygodni.

Prosta kiszka i wypadanie jej—silne rozwolnienia, w szczególności zaś krwawe z nadymaniem się, przyczyniają się do wypadnięcia prostej kiszki. Jeżeli pokazuje się kawałek czerwony mięsa, to dowodzi nam, że jest wypadnięta błona śluzowa kiszki, lekko wprawianej; jeżeli zaś wypadnie kawałek w kształcie kielbasy, krwisto czerwonego koloru, długości 3 lub 4 centymetrów, to będzie wypadnięta kiszka. Leczenie składa się z prędkiego wprawienia kiszki za pomocą gałganka czyli płótna zmoczonego w oliwie.

Przestrach, wstrząsający cały organizm, a szczególnie układ nerwowy, daje niekiedy powód do konwulsyi, katalapsyi i obłąkania, najczęściej zaś sprawia raptowną niemoc w władzach tak ciała jak umysłu, z kąd wynikają nieraz pomimowolne ruchy, mogące mieć szkodliwe skutki, również dla przestraszonego jako i dla tych, którzy się w bliskości jego znajdują, niekiedy znowu, następuje ztąd opuszczenie, któreby w innym położeniu rzeczy było karygodne.

Bezpośrednim skutkiem wielkiego przestraczu bywa także obłąkanie chwilowe, do szaleństwa zbliżone.

Rany. Kształt rany zależy od narzędzia, jakim rana bywa

zrobiona. Natychmiastowa pomoc: przedewszystkiem trzeba dobrze oczyścić ranę, przespryncować ciepłą wodą, powtórzyć spryncowanie płynem sublimatu 1% na 1000 wody. Następnie zrobić opatrunek, położyć na nią watę hygroskopiczną, zabandażować bandażem, nieściskając mocno, żeby nie zatrzymać cyrkulacji krwi.

Reumatyzm stawów i mięśni. Przyczyną tej choroby może być przeziębienie, zmiana temperatury, oraz długie przebywanie w niej; tem szkodliwiej, jeżeli ta temperatura będzie wilgotna. Mieszkania wilgotne i bez światła sprawdzają reumatyzm stawowy ostry, silny ból w stawach, zaczerwienienie ich w skutek nadmiernego przyprywu krwi. Cała ta choroba po większej części zależy od powstrzymania regulacji ciepłota naszego ciała. Tymże regulatorem jest nasza skóra, o którą więc potrzeba mieć jak największe staranie, t. j. utrzymywać ją w czystości i ciepłe nie niżej 16 stopni R. Reumatyzm może powstać także po przebytem tyfusie, szkarlatynie i t. d.

Kuracja. Kwas salicylowy, gr. 8 co dwie godziny, dopóki szum w uszach nie nastąpi.

Robaki napastują człowieka w 3 ch rodzajach: okrągłe, cieniotkie i płaskie. Dwa pierwsze napotyka się przeważnie u dzieci a ostatnie prawie wyłącznie u dorosłych. Oznaki robaków u dzieci są brak apetytu i snu, cierpienia kiszek w postaci wolności i szereg nerwowych objawów, swędzenie w nosie i odbycie, kolka w żołądku, spazmy, taniec św. Wita i rozstrój psychiczny. Askarydy bywają niebezpiecznymi wówczas gdy przechodzą do żołądka i mogą trafić do przewodu żółciowego, pokarmowego i tętnicy podczas wómitów. Zarażenie się pochodzi z nieczystości przy jedzeniu i piciu. Roznosicielami zarodków służą także i domowe zwierzęta (psy i koty), w sierści których, mogą zawierać się jajka robacze przystałe do brudem; jedyną niemylną oznaką robaków u dzieci jest wychodzenie tych pasorzytów z opróżnieniami. Najlepszym środkiem na okrągłe robactwo jest cytwar i santonina, względnie do wieku dziecka, dają po $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ —1 herbatniej łyżeczki cytwaru w powidłach lub w miodzie na czczo i po godzinie 1—2 herbatnie łyżeczki rycyny. Santonina daje się w pastylkach, (które zawsze można dostać w aptece) lub w proszku po $\frac{1}{2}$ —1 grana 3 razy w dzień.

Sen i bezsenność. Człowiek na sen traci część swojego życia. W czasie snu praca płuc, serca, wątroby, śledziony, żołądka, kiszek, nerek i pęcherza nie ustaje. Niemowlę traci na swój sen 20 godzin, bo wymaga tego sam organizm. Roczne dziecko od 14 do 16 godzin dziennie, w 2 lub na 3 roku życia śpi 12 do 13 godzin. Dorosłemu potrzeba 7—8 godzin na dobę. Chorzy wymagają dłuższego snu, jak również zajmujący się umysłową pracą lub fizyczną dla wzmocnienia sił, t. j. mózgu, który w czasie snu zmniejsza swoją działalność.

Sen letargiczny. Sen letargiczny ma podobieństwo do głębokiego snu i zarazem śmierci. W czasie przypadków histerycznych, histeryki i histeryczki, tak głębokim snem zasypiają, iż mogą spać kilka dób, bez przebudzenia. Nie można ich żadnymi podrażniającymi środkami rozbudzić: to jest ani klóciem, ani działaniem płynem gryzącym na ich skórę, i tak długo nie przebudzają się, jak długo sam przypadek histeryczny nie przejdzie. Pod snem letargicznym rozumiemy to, że osoba letargiczna zdaje się być umarłą, a w rzeczywistości jest żywą. Temperatura poniża się, skóra zimna, puls nie można się domacać, mięśnie zwiędłe i wiotkie, wszystko napomina nam znaki śmierci.

Sibirska krosta (Sibirska jaźwa) **czyli złośliwy karbunkul** jest zaraźliwą chorobą, właściwą rogowaczom, lecz ze zwierząt może się przenosić i na ludzi. Przyczynę tej zaraźliwości stanowi bakterja zwana pałeczką. Ten pierwiastek choroby, znajduje się we krwi, w skórze i t. d. Leczenie: jak najprędzej wyrznąć i obłożyć karbolowym kwasem, lecz leczenie to rzadko się udaje.

Słuchowe trąbki dla polepszenia słuchu. Słuchowe trąbki potrzeba wybierać tylko za poradą lekarza i to specjalisty. Przy wyborze trąbek słuchowych trzeba zwracać uwagę na stopień osłabienia słuchu, a nawet na chorobę, która wyzwała osłabienie słuchu. Trąbka czem mniejsza tem lepsza.

Skrofuley: rozpowszechnione cierpienie u dzieci od 1—15 lat polega na upadku odżywiania organizmu i wyjawia się szczególną skłonnością do porażień skóry, błon śluzowych i chronicznego zapalenia limfatycznych gruczołów. Oznaki skrofuley są różnego rodzaju i także powtarzające się naskórne wysypki i na owłosiałej części gło-

wy pokrytej nieraz niby korą; chroniczne zapalenie błon śluzowych, oczu i nosa; zapalenie ucha z gniem wyśiakiem; rozległe zajęcia limfatycznych gruczołów, nieraz narywających lub rozrastających się; zapalenie stawów, gnicie kości. Nie należy dzieci karmić nad miarę, nie dawać im zbyt wczesnie przed 9 miesiącami pokarmów zawierających krochmal naprz. kaszy, bułek, sucharków i t. p. Unikać po odłączeniu pokarmów krochmalnych kartofli, chleba, mącznych potraw; lepiej dawać mleko, jaja, mięso, tłuszcz, galarety, buljon z cielęcych kości lub nówek, rozmaite ziele i t. p. Czyste powietrze, pobyt na wsi, pielęgnowanie skóry i t. p. są sprzyjające higieniczne warunki, i mają takie znaczenie w kuracji, jak i stosowne pokarmy. Należy dbać o suche i światłe mieszkanie i odświeżanie powietrza. Zaleca się tran od herbatniej łyszki stosownie do wieku, do stołowej łyżki 2 razy dziennie przed lub po jedzeniu; jodowe żelazo w formie syropu od 20 do 30 kropel 2—3 razy dziennie, i obrzęki smarować jodową nalewką.

Stawy i ich zapalenie. Zapalenie stawów rozwija się od stłuczenia, uderzenia i przeziębienia.

Kuracja: Po stłuczeniu i uderzeniu staw trzymać w nieruchomem położeniu; zrobić opatrunek, a na wierzch położyć pęcherz z lodem. Jeżeli ból zmniejszył się, a spostrzegamy krwiotok to zrobić masaż.

Strach nocny u dzieci. Częstokroć powstaje z tego, że piastunki dla uspienia dziecka, zabawiają je opowiadaniem o rozmaitych strachach i wydarzeniach, np. zabójstwach, potworach i t. p. Dzieci w nocy przebudzają się ze strasznym krzykiem połączonym z bojaźnią, biegną do matki lub piastunki, i drząc na całym ciele bredzą niestworzone rzeczy. Takie majaczenie trwa czasami prawie pół godziny, poczem znowu spokojnie zasypiają. Podobne dzieci nie wypadają straszyc i zabawiać rozdrażniającami opowiadaniem. Nadto trzeba je kłaść z nieprzepelnionym żołądkiem.

Szczepienie ospy. Ospa zaszczepia się wiadomym sposobem, limfą, którą instytut bierze z cieląt, które chowają się specjalnie dla tego w instytucie.

Krwi tamowanie. Chorego położyć w poziomym kierunku, zranioną część ciała wyprowadzić z ubrania. Ranioną dolną lub górną kończynę należy podnieść; na ranę kładzie się

kawałek czystego gałganka i mocno przywiązuje się chusteczką. Rozpowszechniony także zwyczaj nakładać pajęczynę, lub watę tamującą krew. Żelazne krople są zupełnie nieprzydatne i nie należy ich używać.

Tyfus brzuszny: Choroba ta wyzywa przedewszystkiem zapalenie kiszek, i objawia się w 2 do 3 tygodni po zarażeniu. Objawy: brak apetytu, niespokojny sen, temperatura powiększa się stopniowo i dochodzi do 40° — $40,5^{\circ}$ R., w końcu 3-go i 4 tygodnia temperatura przychodzi do normy zapalenia, następuje krwiotok z kiszek, albo kiszka przedziurawia się i prowadzi do śmierci, przez zapalenie błony obrzusznej. W końcu pierwszego tygodnia, na brzuchu pokazuje się drobna wysypka, blado-czerwone piętna skóry, pozostające, od 3 do 5 dni. Brzuch wzdęty mianowicie w dolnej części. Z początku zatwardzenie, później rozwolnienie. Język pokryty szaro-żółtym nalotem.

Kuracja: bulion, owsianka, mleko, oraz kawa z mlekiem; w czasie pragnienia limonada; w początku choroby wewnątrz kalomel po 4 grana co godzinę aż do skutku, w czasie nieprzytomności lub bredzenia pęcherz złodem na głowę. w czasie zaś wzdęcia brzucha natrzeć terpentyną i położyć zwierzchu rozgrzewający kompres. Przy podwyższaniu temperatury dawać antipyrinę.

Usta, zęby i higiena ich. W ustach są warunki dla rozmnożenia chorobliwych bakterji, wprowadzanych z pokarmem, napojem, przyczem wdychając powietrze, wrywają się z niemi w nasz organizm, lecz nikną, zawdzięczając naszej straży ochronnej, to jest białym ciałkom krwi, które chciwie pojadają przybyszów czyli wrogów naszego organizmu. Czasem za mało ochronnej straży, a przybyszów więcej, wtenczas nasz organizm ulega przemocy. Nawet ślina nasza jest jadowita i ona może być przyczyną choroby. Utrzymując usta i gardło w nieporządku tym samym wyzywamy, sami dobrowolnie, uporczywe katary błony śluzowej, nosa, zatok czołowych, ust i przelyku, a nawet może się przenieść proces na płuca i t. d. Trzeba utrzymywać w czystości usta, zęby. Czyszczenie zębów robić dwa razy dziennie, rano i wieczór. Wycierać zęby następującym proszkiem: wziąć konchy przygotowanej 30 części, fiałkowego korzenia 4, oleju miętowego 5 kropel, wymieszać to wszystko i tym proszkiem czyścić zęby raz

w dzień. Płynienie krwi z dziąseł, w czasie czyszczenia szczotką, jest znakiem zgromadzenia się kamienia zębowego, który potrzeba zdjąć. Usta płukać najlepiej czystą wodą pokojowej temperatury, po każdym jedzeniu.

Wszy: Człowiek narażony bywa na trzy rodzaje tych owadów: chodują się na ubraníu, na głowie i na miejscach płciowych. Te ostatnie lub głowę należy dobrze wymyć mydłem, włosy rozczesać i wysmarować 2 razy w dzień następującą maścią: Nafta z oliwą po 20 części i 5 części peruwiańskiego balsamu. Ubranie należy dobrze oczyścić, bieleznie wymyć.

Wścieklizna: — pojawia się dopiero po 15—20 dniach od ukąszenia. Zaleca się natychmiast po ukąszeniu wysysać z rany (jeżeli tylko usta jak również i jama ustna nie mają ranek) jad, lub też co prędzej ranę wypalić rozpalonem żelazem. Pomimo tych zapobiegawczych środków, należy udać się do jednego z miast (Petersburg, Moskwa, Odessa, Warszawa, Charków, Samara i Tyflis) gdzie są stacje, dla przyszczipienia osłabionego jadu wścieklizny; kuracja jednak nie jest pewną.

Wstrząśnięcie labiryntu, czyli ucha średniego, może powstać od upadnięcia na głowę lub krzyż, nawet od niespodzianego wystrzału i t. p. Objawy choroby: zawrót i ból głowy, wzburzenie nerwowe, chodzenie niepewne, paraliż prawej strony ciała, t. j. ręki i nogi prawej, a w końcu także może być sparaliżowany nerw, odwodzący wieko prawe, górne.

Kuracja. Chory ma leżeć w łóżku, kanał słuchowy założyć watą higroskopiczną. Dawać przeczyszczający środek następującego składu: soli glauberskiej w proszku 23 części, dwu węglanu sody 3 części i chlorku sody czyli kuchennej 1 część, a wszystko to dobrze zmieszawszy, dawać codziennie pełną herbatnią łyżeczkę rano na czczo pijąc po 5 minutach herbatę. Dalej — u skrofulicznych wcieranie szarej maści, zaś u nieskrofulicznych okłady zimne i pijawki w okolicy ucha od jednej do dwóch.

Zemdlenie usuwa się wpuszczeniem świeżego powietrza, skrapianiem twarzy chorego zimną wodą, lub dając choremu napić się teje; podłoży się pod nos na płatku i rozciera się twarz i skronie winnym octem, niemniej podsuwa się do

wąchania eter, lub na cukrze albo w winie kilkanaście się zada kropli, a wśród tego pospiesza się z działaniem.

Zaduszenie albo asfiksja. Zaduszenie bywa z różnych powodów. I tak przy zacczadzeniu nadewszystko trzeba odemknąć okna i drzwi, by dopuścić świeżego powietrza, wachać amoniak lub wodę kolońską, rozcierać nogi i piersi rącznikami a nawet szczotkami, nacierać ciało spirytusem zwyczajnym lub kamforowym lub też octem aromatycznym. Choremu dawać grzańe wino, koniak lub rum. Przy zamaznięciu zaś należy chorego wnieść do zimnego pokoju, nacierać go śniegiem, starać się wywołać sztuczne oddychanie, powolnie podnosząc i opuszczając ręce, dawać ciepłe enemy nim nie okażą się oznaki życia, a w końcu przenieść go do ciepłego pokoju i tam ogrzewać, nacierać suknem, ciepły przytem dając napój jak np. wino, koniak i t. p.

Zwężenie kanału pokarmowego. Zwężenie kanału pokarmowego wyraża się tym symptomem, iż przy polykaniu pokarmu twardego doznaje chory uczucia zatrzymywania pokarmu wjednem miejscu lub w dwóch, czasami pokarm wraca się w usta.

Przyczyny: Kanał pokarmowy może się zwężyć, wskutek zatrzymania się rybiej kości w ścianach kanału pokarmowego; dalej od zatrucia kwasem solnym, siarczanym; również od opuchnięcia szyjnych gruczołów i t. d. Chory doświadcza w chorobie tej strasznych męczarni, ginie prawie śmiercią głodową t. j. od wyciężenia organizmu.

Wskazówki, dotyczące diety przy niektórych chorobach.

Według d-ra Marjańczyka.

Niestrawność i chroniczny katar żołądka.

Zalecają się: rosoly rzadkie, sok mięsny, buljon mięsny, mięsna herbata (wyciąg)*). Jaja na miękko lub surowe. Mięso i ryby: rąbane i skrobane, surowe lub lekko podsmażone mięso, cielece mózgi gotowane, gotowany ryż z cieleciną, gotowana kura, gołąb, befszytk z krwią, surowa szynka, smażone kurczę i gołąb, kuropatwa, rostbef ze krwią (na zimno szczególnie), smażona cielecina, sardynki, kawior, dobre ostrygi, szczupak, forele (zakazuje się węgorz i losoś). Mączne potrawy: mąka dla dzieci (Nestle), rozmoczone sucharki angielskie, sucharki nie cukrowane, odwar śluzowy, kasza mleczna, makaron, sago, niewiele czerstwego lub suszonego chleba z nie dużą ilością masła. Owoce i jarzyny: puré z kartofli, kalafiory, groszek młody, szpinak, szparagi, salera, dojrzałe owoce i gotowane owoce. Wszystko jednakże w niewielkiej ilości. Napoje: 1—2 szklanki ciepłej wody na godzinę przed jedzeniem, mleko, lekka rzadka kawa, herbata z mlekiem, kumys, lekkie bordeaux.

Zakazuje się: gęste rosoly, pieczone na tłuszczu (sadle), zbyt tłuste lub twarde mięso, gęś, kaczka, indyk, słodkie potrawy, kartofle, konserwy, dessert, pasztety, pudding, lody, wino, piwo i inne spirytusowe trunki, kawa, surowe jarzyny, i sosy ostre (pikant).

Osoby cierpiące na niestrawność, muszą przyjmować pokarmy trzy razy (z przerwą na 4—5 godz., ostatnie jedze-

*) 1 funt chudego mięsa rżnie się na drobne kawalki i kładzie się do butelki od piwa. Zakorkowaną butelkę zanurza się na 2 godziny do garnka z wodą, który należy podgrzewać na lekkim ogniu. Nie dopuszcza się by zawartość butelki kipiała. Dla smaku można dodać soli i pietruszki.

nie na 3 godziny przed snem), o jednej i tej samej porze, powoli przeżuwać, unikać zbyt gorących i zbyt zimnych potraw, nie zaciskać żołądka po jedzeniu, odpoczywać przed obiadem, kłaść się spać przed północą. Przy wybieraniu potraw trzymać się wskazanego wyżej porządku, stopniowo przechodząc od jednej potrawy do drugiej.

Wrzód żołądka.

Zalecają się: rosoly: roztwór mięsny, mięsny buljon. Mięso przeżuwać i po spożyciu (wysmoktaniu) soku, włóknikowe części wyrzucać. Mączne potrawy: mąka dla dzieci Nestle (1—2 stoł. łyżki gotować przez kwadrans w równych ilościach wody i mleka). Napoje: mleka (z wodą wapienną, 1 łyżka stołowa na szklankę mleka), połykać pigułki z lodu i 2—4 razy na dobę z trzy szklanki wody ze szczyptą soli.

Zakazuje się—wszystko nie wymienione w zaleceniu.

W dobę przyjmować pokarm 4 razy, na jeden raz półfunta lub 1 szklankę. Pamiętać wypada, iż przy wrzodzie żołądka głód najlepszy doktor. Kto nie chce jeść tego co się zaleca, to niech wcale nie je!

Chroniczny katar kiszek.

Zalecają się: rosoly, czysty buljon z kury, z gołębia, wołowiny, baraniny, cielęciny. Mięso: skrobane mięso surowe lub nieco podsmażone, befsztyk, zwierzyna, galareta. Jaja na miękko lub na twardo, siekane. Mączne potrawy: czerstwy suszony chleb, moczony sucharki, makaron, ryż, mąka dla dzieci Nestle, ryżowa mąka. Dessert: pudying z mąki kartoflanej nie słodki, z jaj i mleka. Napoje (w ogóle co najmniej): woda, wody mineralne czyste lub z koniakiem, mleko migdałowe, nie słodzony sok z czarnej, portwejn, cherry, bordeaux, węgierskie, herbata.

Zakazują się: gęste rosoly, świeży chleb, jarzyny, frukta, pieczone na tłuszczu, ryby, słodkie potrawy, konserwy, solone i wędzone rzeczy (ryby i mięso), cielęcina, baranina i świnina, strączkowe plody, kartofle, piwo.

Romatyzm chroniczny.

Zalecają się: rosoly rzadkie. Ryby wszelkich rodzajów, ostrygi, mięszaki, kawior. Mięso (umiarkowana ilość): wołowe, baranina, zwierzyna, ptactwo. Jaja rozmaitego przygotowania. Tłuszcz. Potrawy mączne (w umiarkowanej ilości): bułka i chleb razowy, chleb Grahama. Jarzyny: zielenina, spinak, sałata, cykorya, kapusta, fasole strączkowe, groszek, rzodkiew i chrzan. Desert: śmietanka zbita, owoce (przeważnie kwaśne), ser chudy. Napoje: woda, wody mineralne, herbata, mleko (z wodą wapienną), serwatka, kumys, limoniada (z cytryny). Niekiedy koniecznym bywa naznaczyć wyłącznie mleczną lub roślinną dyetę.

Zakazują się: pieczywo na sadle, smarzone ryby, świnina, cielęcina, indyk, kartofle. Wszelkie słodocze i słodkie pieczywo, czekolada, konserwy, piwo i wino. Nadmiar w jedzeniu.

Podagra i kamienie moczowe i żółciowe.

Zalecają się: rosół rzadki, buljon z wołowiny, nawar z jarzyny. Ryba: różnych rodzaj, ostrygi, kawior (wszystkiego możliwie najmniej). Jaja surowe, na mięko i twarde (możliwie nie dużo). Mięso i ptactwo nie tłuste, zwierzyna, szynka. (Tłuszczu i masła nie dużo). Mączne potrawy i jarzyny: soczyste, świeże jarzyny (cykorya, łatuk, artyszoki, kozielec, selderej, marchew, pasternak), soczysta sałata wszelkich gatunków i przygotowania, surowe korzenie, surowe owoce z solą. (Chleb, kapusta wszelkiego rodzaju, fasola, groch, soczewica, boby dawać mało). Desert: owoce surowe i gotowane, ser (nie stary), wiśnie, poziomki i winogrona. Napoje: w wielkiej ilości, patrząc po ilości uryny, prosta woda, Karlzbad, Vichy, Wildungen, czasami w niewielkiej ilości stare Bordeaux, mleko, słaba kawa i owocowa kawa.

Zabrania się: więcej 3 razy jedzenia w dzień, wszelkie zbytki w jedzeniu: ciężkie zupy i sosy, kartofle, szczaw, szpinak, kasztany, włoszczyznę konserwy; pasztety, pudingi, pieczywo z cukierni, cukier, czekolada, spirytusowe napoje,

w szczególności słodkie, piwo, herbata i tytuń; wszelkie uroczyste obiady i zabawy. Trzeba zwracać uwagę na rozstrój żołądkowy, być umiarkowanym w jedzeniu i picciu, a z drugiej strony niebardzo męczyć się (osłabiać) zbytnią powściągliwością.

Cukrowa choroba.

Pozwala się: Rosoly mięsne, buljony z jajkiem, z jarzyną (bez marchwi i brukwi). Ryba świeża, suszona, wędzona, solona wszelkich gatunków, ostrygi, omary, raki i kawior. Mięso świeże, wędzone, solone (ale niegotowane) wszelkich gatunków (oprócz wątroby), zwierzyna, ptaki, kielbasy, wędlina. Tłuszcz wszelkich gatunków (tran), śmietanka i śmietana, masło, jajka wszelkich przygotowań z wędliną, sadłem; wędzone śledzie. Mączne: chleb z otrębi, migdałowy, biskwity greckie krupy. Jarzyna: kalafior, cykorja, szpinak, zielony bób, artyszoki, szparagi, pietruszka, czosnek, szczaw, rzodkiew, kwaśna kapusta, cytryna, grzyby. Sosy przygotowane lecz bez mąki. Desert: porzeczką, migdały, orzechy, ser, śmietanka bez cukru. Napoje (w wielkiej ilości): woda, mineralne wody, herbata, kawa, kakao, rum, koniak (dobrego gatunku, gdyby nie było przymieszki cukru), bordeaux, burgunskie, mozelwejn, herbata z liści borówek (dla słodocy gliceryna albo sacharina po herbatniej łyżce na filiżankę kawy). Można też czasami gorzkie pilzenske piwo, mleko, kumys, kefir, zasuszony chleb.

Zabrania się: cukier, miód, mąka i chleb, wszelkie strączkowe jarzyny i ziarno chleba, korzenie, brukiew, rzepa, buraki, marchew, kartofle, ogórki; wszystkie owoce (oprócz porzeczek), kasztany, czekolada, piwo, szampankie, słodkie wino i wódka, pieczenie z piekarni.

Prędkie mizernienie i brak apetytu powinno zwracać uwagę.

Febryczne choroby.

Pozwala się: zupy, czysty buljon z cielęciny, baraniny, kury, sok z mięsa, herbata mięsna, zupa z wina. Mięso skrobane surowe. Mączne potrawy: chleb ryżowy,

owsiany, jęczmienny odwar, rozmoczone biskwity (Albert), mleczna kaszka z ryżowej i pszennej mąki. Napoje: często dawać zimną z lodem świeżą wodę, mineralne wody, limonada, z owoców żele, żele z wina, kwasu, mleko (z wapienną wodą), kumys, kefir, zimna herbata, szampańskie, wszystkie gatunki wina, migdałowe mleko. Wszystko według możliwości zimne i tylko przy osłabieniu dawać gorące napoje jak kawa, i herbata z koniakiem.

Zabrania się: wszelkie twarde potrawy. Przy febrycznym stanie niepowinni znosić głodu, muszą pożywiać się. Alkohol ochrania białko od bardzo bystrego rozkładania przy febrze. W tyfusie do kryzys i 10 dni po kryzys trzeba dawać mleko i spirtowe. Ci którzy bardzo dużo stracili na wadze, tym pozwala się wcześniej jajka, skrobane mięso, pszeniczne biskwity. Przy wyzdrowieniu pozwala się wszystko co wyżej powiedziano.

Suchoty.

Dozwala się: zupy, mocne buljony, sok mięsny, ryby wszystkie gatunki, ostrygi, kawior, sardynki; mięso siekane surowe, befszytk z lekka podsmażony, mięso gotowane oraz smażone; baraninę, cielęcinę i świninę; ptactwo, zwierzynę, wędliny. Z tłuszczów: masło, świnie i gęsie sadło, tran, oliwę; mleko z świnim sadłem (po 2 stołowe łyżki topionego świniego sadła na szklankę gorącego mleka). Jajka we wszystkich widokach. Mączne potrawy: biały chleb, ryż, biskwity, krupy owsiane, jarzyny, szpinak; szparagi, sałate; jak również wszystkie owoce. Ma się rozumieć, że wszystko z umiarkowaniem. Napoje: woda, mineralne wody, mleko z koniakiem i cukrem, wino, piwo, kefir i kumys.

Zabrania się mączne potrawy, jak kluski, kartofle; konserwy, słodycze; pikantne sosy i t. d.

Zalecenia rady medycznej co do zaraźliwych chorób.

Każdego chorego na zaraźliwą chorobę trzeba pomieścić w oddzielnym pokoju, chacie lub w innym mieszkalnym budynku, w którym niedopuszcza się nikt, oprócz dozorców przy chorym, lekarza i księdza, do czasu wyzdrowienia i do odbycia dezynfekcyi w mieszkaniu.

W czasie choroby, pokój chorego 3 razy dziennie przeczyszczać płynem karbolowym i jeżeli choroba wysypkowa, wysmarowywać chorego masłem, sadłem, wazeliną z domieszką karbolowego kwasu (3%) nie mniej 2 razy na dobę. Wszelkie wydzielania, pochodzące od chorego, muszą zawierać się w oddzielnym naczyniu, przesypywać je suchą ziemią i po oblaniu mocnym dezynfekcyjnym środkiem, wyrzucać w oznaczone wcześniej miejsce. Znajdujący się przy chorym obowiązany jest wymywać ręce mydłem i dezynfekcyjnym środkiem, zmieniać odzienie przy stykaniu się z zdrowymi i nie powinien przyjmować jedzenia i picia w pokoju chorego. Przychodzący do zdrowia niepowinien mieć styczności ze zdrowymi do przebycia stosownego czasu kwarentanny i wprzód całego wysmarować dezynfekcyjnym środkiem i mydłem. Przeciąg czasu po chorobie dla niestykania się ze zdrowymi określa się:

- po dyfteryie 2 tygodnie.
- > szkarlatynie 2 >
- > odrze 2 >
- > ospie 18 dni.
- > koklusz 21 >

Z dezynfekcyjnych środków rekomenduje się gorący mydłowo karbolowy roztwór: 1 funt karbolki, 1% t. zielone mydło, 1 wiadro gorącej wody (3 cz. karbol., 5 cz. mydła, 100 części wody). Z początku mydło rozpuszcza się w wodzie, zatem miesza się i podlewa się karboliką. Można korzystać tylko w gorącym stanie; wapienne mleko: potrzeba niegaszone wapno i przygotowuje się tak: rozłożyć wapno na dnie jakiego naczynia płaskiego i polewać wodą

nie od razu, a po woli i mięszać; takim porządkiem otrzymuje się suchy biały proszek; jeżeli będą napotykać się kamienie i kawalki, to trzeba wyrzucić. Wapna niemożna trzymać w zapasie długi czas i trzymać w suchym miejscu; lepiej w bańce ściśle zamkniętej. Żeby otrzymać mocne 20% wapienne mleko trzeba rozrobić 6 funtów wapna w 1 wiadrze wody, a dla słabego 10%—3 funty wapna na wiadro wody. Środek tani i jest bardzo przydatny, dla prostej podłogi, ścian, wychodków, jam i wszelkich nieczystości. Wapienne mleko musi być świeżo przygotowane i przez trzymanie na powietrzu psuje się.

Dla przygotowania roztworu chlornej wapny: 1 część tej chlor. wapny rozcierać w naczyniu kamiennym (glinianym) z 8 częściami wody, zatem wlewać do butelki i często przerabiać w przeciągu godziny, trzeba precedzić przez papier przepuszczalny i nalewa się jeszcze na to tyle wody, aby wypadło 10 części roztworu. Ten mocny roztwór przed użyciem musi być jeszcze zmniejszony z 4 częściami wody, co będzie stanowić 1 funt chlor. wapna na 1¹/₂ wiadra.

Wykazanie długości utajonego stanu zaraźliwych chorób.

Odra 10 dni, do wystąpienia wysypki 13—14 dni.

Szkarlatyna 7 dni.

Pokrzywka 2—3 tygodni.

Ospa naturalna przeciętnie 10—14 dni.

Ospa po zaszczepieniu 7 dni.

Ospa wietrzna 13—17 dni.

Tyfus wysypkowy 7—14 dni.

Tyfus brzuszny 7—21 dni.

Dżuma 2—7 dni.

Dyfterja 2—3 dni.

Tyfus powrotny 6—9 dni.

Epidemiczne zapalenie powłók mózgowych 4—5 dni.

Cholera azjatycka 2—3 dni lub mniej.

- Dysenterya 3—8 dni.
 Febra żółta 2—3 dni.
 Swinka epidemiczna 7—14 dni.
 Zapalenie płuc mniej więcej 4 dni.
 Rzerzączka (tryper) 1—4 (bywa i po 8 dniach).
 Wrzód mięki (szankier) 48 godzin.
 Syfilis 3—4 tygodni (do wystąpienia oznak miejscowych), najczęściej 15—25, a rzadziej 20—30 dni.
 Syfilis do wystąpienia ogólnych objawów 9—11 tygodni.
 Karbunkul 4—7 dni.
 Róża 1—8 dni.
 Wścieklizna 20—59 dni lub więcej.

Puls dziecka, mężczyzny i kobiety.

	Mężczyzna.	Kobieta.
Mniej 2 lat	110	114 uderzeń.
od 2—5 lat	101	103 »
» 5—8 »	85	93 »
» 8—12 »	79	92 »
» 12—21 »	76	82 »
» 21—28 »	73	80 »
» 28—35 »	70	78 »
» 35—42 »	68	78 »
» 42—49 »	70	77 »

Zdrowiska miejscowe.

A czy znasz ty bracie młody
Twoje zdrowie? twoje wody?
Z czego słyną? kędy giną?

Abas-Tuman, cieplice obojętne, Kaukaz.

Ałupka, Krym południowy, kąpiele morskie, winogrona.

Baławieńskie źródła siarczane, gub. Pskowska, 70 wiorst od Pskowa.

Birsztany, gub. Wileńska pow. Trocki, położone w dolinie otoczonej wzgórzami, lasem sosnowym pokrytymi, zdroj stary i nowy-Wiktorja. Solanka, kefir i kumys od Kowna wiorst 32; od Rajkun st. Warszaw—Petersb. 20 w.

Bojarka, pół godziny od Kijowa, zakład kumysowy.

Bóbrka, Galicja pow. Sanocki 2 źródła słono-jodowe.

Busko, gub. Kielecka, pow. Stopnicki, koleją Dąbrowską do Kielc, z tamtąd kołmi, 5 g. dorożką, kąpiele z wody mineralnej i mułowe. Zdroje siarczano-słone, jod, brom, sól gorzką zawierające.

Bystra, obok Bielska, 3 god. koleją do Krakowa, zakład wodolecznicy.

Ciechocinek, gub. Warszawska, pow. Włocławski, komunikacja Warszawsko-Wiedeńską koleją, wod. Iodo-bromowo-słone.

Czarniecka góra, 3 w. od st. do żel Iwangrod-Dąbrowsk. Niekłań zakł. hydropatyczny założony w st. klimatycznej leśno górskiej w stoku gór S-to Krzyckich.

Dębno, ks. Poznańskie, pod Now. Miastem. Zakład hydropatyczny.

Dora, Galicja pow. Nadworniański, zakład żętyczny.

Druskieniki, gub Grodzieńska, na prawem brzegu Niemna, przy ujściu z Rotniczanki, 17 wiorst od kolei Warszaw.-Petersburg. Porzecze, zdrojów 19, wody solno-bromo-jodowe, kumys, kefir.

Essenteki, Kaukaz ob. Terska, 15 w. od Piatygorska. Bogate szcawny, przeszło 20 źródeł.

Eupatorja, zachodni brzeg Krymu, kąpiele morskie.

Głębokie, w Galicji, Między st. kol. żel. Tarnowsko-Leluchowskiej Ryto i Piwniczną, szcawka alkaliczna słabo żelazista. Zakładu niema.

Goczałkowice. Pruski Szlązk. Solanka jodobromowa.

Goriaczewodskie źródło, ob. Terska, źródła siarczane.

Grodzisk, druga st. drogi żel. Warszaw-Wiedeńsk. na gruntach wsi Jordanowice. Hydropatya, kąpiele igliwiowe, borowinowe, mineralne, kefir; wody mineralne.

Huta. Galicja, pow. Stryjski wyrób żętyczny.

Ileckie jezioro. Oreburska g., 12 w. od m. Heck, kąpiele słone.

Iwonicz. Galicja, st. kol. tranwersalnej, szczawy słono-alkaliczne, jodo-bromowe, kąpiele borowinowe igliwiowe. Zakład hydropatyczny, pneumatyczny, żętyczny, trzy sezony 1-szy i 3-ci o 33% tańsze.

Iała, poł. brzeg Krymu. Kąpiele i winogrona.

Iaszczurówka, w Tatrach. Cieplice obojętne.

Iaworze. Ernsdorf Szlązk Austr. u podnóża Beskida obok m. Bielska. Zdr. wodolecznicy, żętyczny, kąpiele igliwiowe.

Kamionka, gub. Podolska nad Dniestrem, uzdrowisko winogronowe.

Kemmer, gub. Liflandska 2 g. od Rygi, źródła siarczane.

Kisielka, pod Lwowom, zakł. hydropatyczny.

Kisłowodsk. Terska ob. Kaukaz. Źródło Narzan. bardzo obfita szczawa.

Krynica. Galicja st. kol. Muszyna-Krynica. Silna szczawa alkaliczno-żelazista, kąpiele gazowe, borowinowe, żętyca, kefir, zakład hydropatyczny i wodolecznicy. W maju, czerwcu i wrześniu ceny skarbowe o 33% niższe.

Krasnobród, gub. lubelska pow. Zamojski od st. kol. nadwiślańskiej Rejowice pocztą do Zamościa a za 2 g. do Krasnobrodu zakład kumysowy.

Krzeszowice. 3 mile od Krakowa st. kol. żel. północnej, wody siarczane.

Kulaszne. Galicja pierwsza st. kol. żel. Łupkowskiej od Przemysła zakład żętyczny.

Kurijńskie, źródła żelazne, gub. Permska.

Libawa, kąpiele morskie w Bałtyku.

Lipieck, m. p. Tambowskiej g. Źródło żelazne.

Lubień. Galicja pow. Grodecki 7 kil. od st. żel. kol. Grodek 30 w. od Lwowa, kąpiele siarczane.

Łopuszna. Karpaty bukowińskie 5 mil od stacji Śniatyn kol. Lwowsko-Czermowiecka, wody żelazista.

Maryówka, od. kol. rd Lwowa, zakład hydropatyczny.

- Marcjalna woda.** Ofoniecka g. źródło żelazne.
- Morszyn.** Galicja, pow. Stryjski st. kolei Albrechta 7 zdrojów mineralnych, woda gorzka, zdroj Bonifacego, b. silna. Zakład kąpielowy, kąpiele borowinowe.
- Nałęczów,** gub. Lubelska st. kol. Nadwiślańskiej, pow. Nowo-Alexandrja (Puławy) 5 g. do Warszawy, 1½ do Lublina, zakład hydropatyczny. Zródło żelaziste, kąpiele borowinowe. Kumys. Zakład wód mineralnych, piękne położenie, parki, kursal. Ładna okolica.
- Narwa,** nad Finską zatoką, g. Petersburska, kąpiele morskie.
- Nowe Miasto nad Pilicą,** g. Piotrowska p. Rawski zakład hydropatyczny. Okolica górzysta, lesista, z Warszawy koleją do Skiernewiec, potem poczta.
- Odessa,** kąpiele morskie w Limanach.
- Piatihorsk,** ob. Terska, Kaukaz, 20 w. od st. kol. Rostowo-Władykaukaskiej, mineralne wody, liczne i rozmaite źródła siarczane i gorzkie.
- Pohulanka,** od Dwińska (Dynaburga); komunikacja statkiem po Dźwinie 15 kop. Kumysolecznica i wodolecznica. Zakład oftalmiczny, dla chorych ocznych.
- Pustomyły.** Galicja; na drodze ze Stryja do Lwowa; od st. 2 g. Zródło siarczane.
- Rabka.** Galicja; pow. Muślenicki; st. kol. żel. transversalnej zdroje siono-jodobromowe b. bogate w składniki i przewyższające znane graniczne.
- Rewel,** g. Estlandzka. Kąpiele morskie.
- Ryga,** g. Liflandzka-Dubbeln-Marienbad. Bilderlinshof, Edynburg, Marijenhof, kąpiele morskie i zakład hydropatyczny.
- Rymanów.** Galicja, Karpaty, między Krasnem i Sanokiem; st. kol. transversalnej, solanka jodo-bromowa.
- Sadkowskie źródło,** ziemia wojska Dońskiego; źródło siarczane zimne.
- Sassów.** Galicja, pow. Złoczewski, zdr. hydropatyczny.
- Siergiejewskie źródło.** g. Samarska, pow. Bogurostanski, źródło siarczane.
- Simeiz.** Krym 3 w. od Alupki, kąpiele morskie, winogrona st. klimatyczna.
- Sławinek,** pod Lublinem zdroje żelazne.
- Sławiańskie źródła** i jezioro słone g. Charkowska 5 w. od st. Sławiańsk kol. Kursko-Azowskiej.

Sławuta, g. Wołyńska st. kol. Brzesko-Kijowskiej st. klimatyczna, zakład hydropatyczny; kumys.

Solec, g. Kielecka 2 mil od Buska b. silne źródło siarczane.

Staraja Russa. Nowogrodzka g. od Petersburga 12 g., kąpiele słone, mułowe st. sanitarna dla skrofulicznych dzieci.

Sudak. Krym, kąpiele morskie, źródła słone.

Suchum, na wschodn. brzegu Czarnego, morza kąpiele morskie.

Swoszowice, Galicja pod Krakowem, źródło siarczane.

Szczawnica. Galicja 5 g. od st. kol. żel. Stary Sącz. Szczawa, alkaliczna solna i sodowo-żelazista, schronisko letnie dla chorych piersiowych, zakład inhalacyjny, solankowy i balsamiczno-igłowiowy. Kąpiele mineralne, żelaziste, hydropatyczne i rzeczne.

Szepietówka, g. Wołyńska pow. Zaslowski, wody żelazne.

Tabasarańskie wody, kaukaz ob. Dagestańska nad morzem Kaspijskim, kąpiele.

Teodosia, południowo-wschodni brzeg Krymu. Wyborne kąpiele morskie, leczenie winogronami, kumysem.

Truskawiec. Galicja, godzina od Drohobycza st. kol. żel., źródło siarczane i silna solanka, woda gorzka, zawierająca kwas solny.

Tużlińskie, mineralne błota, Kaukaz gub. Kutaiska.

Ustroń. Szląsk Austr. st. kol. Cieszyn, zakł. żętyczny, hydropat.

Uteerskie Źródło, g. Kutaiska nad rzeką Rion, woda żelazista.

Windawa, g. Kurlandzka kąpiele morskie.

Wyborg. Finlandja, ciepłe kąpiele morskie, zakład żętyczny.

Wysotskia, g. Tweska woda mineralna, źr. żelaziste.

Wysowa. Galicja pow. Gorlicki szczawa sodowa i słono-bromo-sodowo-żelazista.

Zagwerskie źródła, g. Tyfliska 15 w. od Borżomu, źródła żelaziste.

Zakopane. 14 mil od Krakowa, Tatry Galicyjskie, klimat podalpejski, zakład hydropatyczny. Cieplica Jaszczurówka.

Legiestów. Galicja, st. kol. Tarnowsko-Leluchowskiej. Szczawa alkaliczno—żelazista, obfita w kw. węglowe.

Żelaznowodsk. ob. Terska 12 w. od Piatigorska. Liczne źródła szczawy żelaziste.

J. K. W.

CZĘŚĆ LITERACKA.

STROFY NOWOROCZNE.

Minał. Już czasów toń nad nim zamknięta
Echa zlorzeczeń, błogosławieństw głuszy,
I przeszłość w posąg tchnieniem śmierci ścięta.
Już beznamiętnie przemawia do duszy.

* * *

W skarbnicy wspomnień między lata ciche
Legł, jak żyjątko owe w oceanie,
Co giną tworząc te skorupy liche,
Z których miljona wielki ład powstanie.

* * *

Na rafę wieków rok wstępuje nowy,
Jako wyroczny przeznaczeń wysłaniec,
I bytom w życia zakutym okowy,
Każe wciąż sypać wielki dziejów szaniec.

* * *

Dokoła żywioł miota złowrogi,
Lśni krwi koralem dni minionych wstęga,
Przed nami długie ku wyżynom drogi,
Nad nami życia i śmierci potęga.

* * *

Tam gdzieś wysoko nad kopułą fali
Światlane źródła strugi blasków sączą,

W morzu promieni świat skrzy się i pali
I lotne duchy mkną ku słońcom rączo.

* * *

Naprzód więc, w górę! Póki serce płonie,
Dopóki wiary nie zgasła pochodnia,
Póki chłód mogił krwi nam nie ściał w łonie,
I nie rozprysła się gwiazda przewodnia!

* * *

Witaj nam, Roku! Przemknij w chyżym biegu
Jako przyszłości wymarzonej goniec,
Bośmy jej hucem, i w zwartym szeregu
Będziem iść ku niej po dni naszych koniec.

B. K.

I JA ŚPIEWAŁEM...

I ja śpiewałem o tęczy kolorach—
I marzeń przedzą mamilem wam oczy,
Jaskółczym lotem po lasach i borach
Krażyłem, goniąc ustroni uroczej.
A szron, co na mnie wiał skrzydłem swem białem,
W wody, jak niebo, błękitne strząsałem...

I jam opiewał miłości motyle,
Zrodzone w słońcu, o zmierzchu już senne,
I ja wierzyłem, że jedna, dwie chwile
Starczą, by głębie uczucia bezdenne
Ująć, i zmierzyć, i odczuć, i wcielić, —
Po nad niziny wzbić i wyanielić...

I ja wierzyłem w raj szczęścia tak blizki,
Że tuż nademną swe zwiesza podwoje,

Że z brzaskiem wejdzie do chaty mej niskiej —
I wypromieni to wszystko, co moje,
Wszystko, ku czemu słę codzien pacierze,
I o czem marzę, co kocham, w co wierzę...

* * *

Dąbrowy ciche, błękity przejrzyste —
Wezbrany szczęścia nabrzmiałe hejnałem,
Motyle uczuć: piosenki me czyste,
Anioły śnione, o których śpiewałem,
Po niebie jasnym was szukać daremnie,
Boście daleko... daleko odemnie...

Dziś tylko wiatry kołyszą cyprysem
I śnią chochliki u wiosny ołtarza,
I tylko uczuć Dantejskim zarysem
Przeraża przyszłość... czyż tylko przeraża?...
Nie końź ducha rozpaczłą zawilość
Miłość, ach znowu, — choć inna już miłość?...

Miłość nie strojna w osłonki motyle,
Które naokół, jak tęcze, roznosi,
Lecz ta, co bierze serdecznej krwi tyle,
Że o swój własny, o kościół się prosi,
Miłość, sakrament swój wielki czyniąca
Od prochu ziemi do Boga jej — słońca...

Petersburg.

K.....

Z teki X. A. K.

Na Jubileusz Leona XIII.

Chorągiew świetna nad Rzymem powiewa,
Płyną narody w zwyciężkim pochodzie,

Który okrzykiem wesela rozbrzmiewa,
Dając dziś miejsce swych uczuć swobodzie.

* * *

To dzieci idą, by Ojca powitać
Całego świata, zastępcę Chrystusa;
I o przyczynę niema co ich pytać,
Po co spieszą do tego grodu Romulusa...

* * *

Dziś Leon święci swą «pięćdziesiątnicę»,
Świetną pamiątkę pasterstwa swójego:
Szczęście i miłość rozjaśnia mu lice,
Bo się znajduje wpośród ludu swego...

* * *

Świat cały przed nim na kolana pada,
Pomny jego znaczenia. świętości, nauki:
We wspólnym holdzie wszelkie dary składa
Skromne ofiary, arcydzieła sztuki.

* * *

A Ojciec święty ręce swe podnosi,
Za całym światem modląc się do Pana,
I nas też wszystkich o modlitwę prosi:
Modlitwa dzieci będzie wysłuchana!

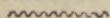
* * *

Połączmyż dzisiaj swe serca i dłonie
W modlitwie rzewnej przed wszechmocnym tronem
Pana Zastępów, byśmy w świętych gronie
Zyli na wieki z papieżem Leonem!

CUDZE SZCZĘSCIE.

(Klechda wioskowa).

Opowiem tak, jak mnie starzy ludzie opowiadali, a jeżeli komuś moja gawęda wyda się nieprawdopodobną, niech sobie przypomni, że każda bajka albo była kiedyś prawdą, albo z czasem będzie.

W małym, głuchym zaścianku żył niegdyś szlachcic za-
możny. Prawda, gruntu posiadał nie zbyt wiele, ale była to
gleba urodzajna i każde ziarno rzucone do roli przynosiło co
najmniej dwadzieścia ziaren. W małym jeziorku leżącym
tuż za gumnem ryb była obfitość, zaś laszek szumiący za
jeziorkiem dostarczał opatu i budulcu według potrzeby. Żonę
miał ów szlachcic urodziwą i zdrową, koni i bydła podo-
statkiem, a gdy się mu urodził duży, zdrowy chłopak, śmiało
można było decydować, że szczęśliwszego człowieka nad
owego szlachcica nie było na całym świecie.

Ale, jak nieraz się zdarza, człowiek, co nie zaznał biedy,
nie rozumie jej u innych, szlachcic miał tę wadę, że nie
lubił pomagać sąsiadom w potrzebie i gdy nań narzekano,
powiadał: — Każdy troszczy się o siebie, a Pan Bóg o wszyst-
kich

Pewnego razu późnym wieczorem zaszedł do zaścianku
starzec ubogi. Gospodarz, co prawda, nie lubił żebraków i
nazywał ich próżniakami, ale ten był tak stary, że wyma-
gać od niego pracy niepodobna było, więc chociaż niechętnie
pozwolił mu przenocować u siebie.

Wieczorem staruszek zaczął opowiadać o tem, co wę-
drując po świecie widział, lub słyszał; gospodarze zasluchali
się dziwów i ani spostrzegli jak nastąpiła północ. Wówczas
podróżny powstał z ławy i powiada:

— Nie myślcie waćpaństwo, że jestem zwykłym żebrakiem, w moich torbach noszę nie jałmużnę, ale dolę ludzką, otóż przyniosłem i dla waszego syna.—To mówiąc, sięgnął do sakwy i wydobyl mały, błękitny kwiatek.

— Posadźcie—rzekł—tę roślinkę w ogrodzie, ona przyniesie waszemu chłopakowi szczęście.

Gospodarze chcieli rozśmiać się na takie banialuki, ale gdy uważniej spojrzeli na staruszka, dostrzegli w nim coś szczególnego i przyjęli z należąną powagą; przyczem gospodyni rzekła:

— Skoro waszeć powiadasz, że rozdajesz dolę, zapewno wiesz jaką jest każda z nich. Dola doli nie równa, bywa lepsza i gorsza...

— Dla każdego swoja jest najlepszą,—zauważył starzec.

— Może to i prawda, ale czy nie mógłbyś waszeć powiedzieć jaką będzie naszego syna?

— Mogę powiedzieć. On będzie szczęśliwy, ale inacze niż jego rodzice. Wasze szczęście było dla siebie, jego będzie dla innych: jeżeli da komu na posiew garniec zboża, z garnca korzec wyrośnie; jeśli da budulcu na chatę, w tej chacie nie będzie ani zwady, ani gniewu; komu da rubla w potrzebie, ten nigdy już nie dozna gwałtownych potrzeb... Słowem z jego ręki, jak ze źródła cudownego, wszyscy będą czerpać szczęście i radość.

— Niechby sobie i tak było,—rzekł gospodarz,—ale jemu cóż za korzyść przyniesie taka dola?

— Wielką korzyść. Widząc w okół szczęśliwych, zadowolonych, sam będzie czuł radość, zadowolenie.

— Ale czy będzie bogatym?—pytał gospodarz.—Czy będzie mu powodziło się we wszystkim?

— Ani bogactwa, ani szczególnego powodzenia ten kwiat mu nie da, mogę tylko powiedzieć, że biedy nie dozna.

— Szkoda, szkoda!—rzekła matka zasmucona.—Nie takiego szczęścia pragnęlibyśmy dla naszego dziecka.

Tak mówiąc, jako kobieta ciekawa, zajrzała do torby żebraczej i dostrzegła w niej między innymi kwiatami jeden duży, jaskrawy.

— Czy to także czyjaś dola?—zapytała.

— Tak,—rzekł staruszek,—ten kwiat niosę do miasta dla chłopaka biednego rzemieślnika...

— Czy to jest kwiat dobrej doli? — ciekawie pytała gospodyni.

— Tak; ten kwiat przyniesie mu bogactwo i sławę niezmierną.

— Lepiej waszeć zrobisz, — zauważył gospodarz, — jeżeli oddasz ten kwiat naszemu synu, szlachcicowi, a nie jakiemuś mieszcuchowi.

— Nie mam prawa zmieniać przeznaczenia, — rzekł starszerek. — Zresztą waszemu chłopcu na nicby się taka dola nie przydała.

Po tej gawędzie, gdy się ułożyli do snu, gospodyni szepnęła mężowi:

— Kształtem, czy gwałtem, a u naszego Janeczka będzie ten duży kwiat, co tam w sakwie leży.

— Dobrze by to było, ale jakże ty zrobisz?

— Już to moja rzecz.

Na tym się rozmowa zakończyła. Aliści po dwu godzinach, gdy wszyscy mocno usnęli, kobieta pocichutku podniosła się, odszukała omackiem sakwę, wyjęła duży kwiat, wyniosła do ogródka i posadziła go na grzędzie, zaś małą roślinę, co otrzymała dla syna, chciała wzamian dużej włożyć do sakwy, ale w pociemku gdzieś ją straciła.

Nazajutrz zrana żebrak, nie dostrzegłszy szkody, powędrował dalej. Gospodarze niezmiernie cieszyli się z nabytku, ale zarazem do ich sumienia wkraść się postrach: to oczekiwali, że starzec wróci i odbierze roślinę, to lękali się kary nieba, — słowem nie znali ani chwili spokoju. Stracili sen, apetyt i po kilku latach lichego życia prawie jednocześnie pomarli.

Młody chłopak rósł jak na drożdżach. Był zdrow, hoży, ależ znowu leniwy i ciemny. Pracować rodzice go nie nauczyli, a nawet oświaty mu nie dali, bo tak sobie myśleli, że skoro ma być bogatym i sławnym, po co mu praca i rozum? Tymczasem tak jakoś się działo, że lata mijały, a bogactwo i sława nie przychodziły. Prawda, rządna gospodarka rodziców i po ich śmierci starym trybem szła nie zgorzej, ale oczekiwać od niej bogactwa byłoby niedorzecznością. Chłopak jednak oczekiwał i nic nie robił.

Zdarzyło się pewnego razu, że mimo zaścianku wieziono do miasta sparalizowanego urzędnika. Chłopak spojrzął na niego, poczem, gdy wypadkiem zwrócił oczy na niwę, dostrzegł małą roślinkę—i wyraźnie dosłyszał jakiś szept nad uchem:

— Tem ziołem można sparalizowanych leczyć.

Jaka to była roślina nie wiedział, bo ksiąg mądrych nie czytał, starych ludzi nie pytał, nie był nawet o tyle ciekawy ażeby spojrzeć na nią, nie chciał nawet jej zerwać, bo się lenił... Udało się mu jednak powiedzieć żonie chorego:

— Weź jejmość tamte ziółko, co rośnie przy kamieniu, zgotuj i daj choremu.

Gdy niewiasta uczyniła jak jej zalecił, stało się prawie чудо, chory na drugi dzień wstał zupełnie zdrow.

Po miesiącu do zaścianku przywieziono kilku sparalizowanych, prosząc dla nich o lekarstwo. Chłopak trzy dni nie mógł wybrać się w pole, a gdy wreszcie zdecydował się przezwyciężyć lenistwo, napróżno szukał trawy leczniczej: sama już mu się nie nastęrczała, a poznać jej nie mógł, bo za pierwszym razem nawet nie widział. Przynosił tedy trawy jakie mu się trafiwały, ale gdy chorym nie pomogły, poturbowano go, nazwano oszustem i odjechano precz.

Innym razem kobieta z sąsiedniej wioski płacząc szła do miasteczka, w otusze, że felczer poradzi coś od bólu zębów.

I znowu chłopak dostrzegł jakieś ziółko i usłyszał szept:

— To od bólu zębów.

Zwrócił się do kobiety i rzekł:

— Weź oto tę trawkę, co rośnie przy drodze i przyłóż do bolącego zęba.

Chora uczyniła jak wskazał i wnet ból zniknął. Ale gdy nazajutrz przyszło dziesięciu cierpiących na zęby, już nie pamiętał, co radził kobiecie. Nikt temu nie wierzył, mniemano, że jest złym i nieużyтым, a ponieważ gdy człowieka bolą zęby staje się niezmiernie złośliwym, więc cała gromada rzuciła się na chłopaka i obita go naleźycie. Rad był gdy wreszcie umknął do chruśniaku.

I tak jakoś się działo, że od wielu chorób radził, nie miał jednak nigdy tej przezorności, ażeby ziółko obejrzeć i zapamiętać, to też trapieno go, lajano, prześladowano do takiego stopnia, że musiał unikać ludzi, kryć się przed nimi.

Z czasem zdziaczał zupełnie i nazano go waryatem. Gdy umyślił ożenić się, dziewczęta unikały go jak zarazy. Zrozpaczony, znenawidził siebie i ludzi, więc wreszcie umyślił, że mu pozostało tylko uwiązać sobie kamień do szyi i rzucić się do wody. Z tym zamiarem ruszył nad brzeg jeziora, aliści spotkał staruszkę ubogiego.

— Dobry wieczór,—zagadnął go starzec.—Nie spiesz wasan do wody, mam radę na niedolę waści.

— Jakaż to rada?—zapytał młodzieniec.

— Rodzice wasana, chcąc żebyś był bogatym i sławnym, zrabowali dla waści cudze szczęście—i na nic to się zdało. Otoż pójdz do miasta i oddaj kwiat, co ci zostawili, właścicielowi, a gdy wrócisz, odszukasz twój własny.

Nim młodzieniec zmiarkował, co ma uczynić, starzec skrył się w zaroślach i zniknął.

— Gdzież mam szukać właściciela? Nie powiedział mnie,—myślał sobie szlachcic. Zdecydował jednak pojechać do miasta, być może właściciel sam się odszuka.

Wykopał tedy roślinę i wyruszył. Zaledwo zbliżył się do rogatek, ujrzał w lasku przedmiejskim jakiegoś jegomościa, który z widocznym zamiarem obwieszenia się, uwiązywał powróz do gałęzi.

Szlachcic rzucił się do niego i zawołał:

— A co to wasan robisz? Do czego to podobna?

Jegomość niechętnie odparł:

— Nie przeszkadzaj! Robię co muszę. Bóg dał mnie wiele rozumu, ale nie dał szczęścia. Zdawało się mnie, że mogę być dobrym lekarzem, o chłdzie i głodzie pracowałem, uczyłem się medycyny i gdy zostałem doktorem, takie miałem jasnowidzenie, że ledwo spojrzę na człowieka, wiem co mu dolega, ale napróżno podług przepisów dawałem lekarstwa, zamiast pomagać chorym, trulem ich. Znenawidziało mnie całe miasto, wszyscy zaczęli stronić odemnie, prześladować. Obrzydło mi to samotne, nieszczęśliwe życie, muszę z nim skończyć rachunki.

Szlachcic nie rzekłszy ani słowa, kwiat, który niosł z sobą, oddał mu.

Doktór zdziwiony wziął roślinę do ręki—i w tejże chwili zawołał:

— Ach ja nieszczęśliwy! Zupełnie nie takie lekarstwa da-

wałem moim chorym... Wiem teraz, wiem, zrozumiałem!..

Rzucił stryczek o ziemię i razem ze szlachcicem pospieszył do miasta.

I oto stało się coś niezwykłego: doktor, który nikogo dotąd nie uleczył, byle zbliżył się do chorego ten czuł się już lepiej, a gdy dał mu lekarstwa, wnet się poprawiał. Po kilku miesiącach sława o nim obiegła świat cały. Zgromadzano się w jego domu z jękiem, płaczem, narzekaniem, a wracano z radością i weselem. A gdy uleczył ślepa i głucha od urodzenia księżniczkę, ojciec panienki oddał mu ją za żonę z dodatkiem bogatych swych posiadłości. Wesele było szumne na kraj cały—i ja na niem byłem, miód, wino pitem... Ale jeszcze nie koniec.

Szlachcic zniechęcony i zażalony na sąsiadów gościł u doktora rok cały. A ponieważ widywał tu ludzi różnych krajów i obyczajów, więc się otarł, oświecił, zrozumiał nawet potroszę, że szczęście zależy nie od bogactwa, a od wewnętrznego zadowolenia, więc gdy wracał wreszcie do domu, mocno się trapił, że matka straciła mu niebacznie mdły kwiatek jego własnej doli. Jakże się tedy uradował, gdy zajrzawszy do ogródka ujrzał go rosnącym pod płotem w pokrzywie.

W dobrej otusze jął nadpsuta gospodarkę latać, a zarazem bacznie przyglądać się sąsiadom i wraze potrzeby pomagać. Po kilku latach stało się tak, że z całej okolicy bieda uciekła na zawsze, bo nie tylko pomocy, ale nieraz dobrego słowa szlachcica z zaścianku wystarczało, ażeby licho zmieniło się na dobro. Nie dziw więc, że zapomniano mu uraz, owszem imię jego wymawiano z szacunkiem, a w potrzebie pomagano mu wzajem na zabój. Gdy umyślił ożenić się szlachcianki i włościanki całej okolicy wciąż uwijały się przed nim. Wybrał najzdrowszą i najzaciejszą—i jeszcze mu dziękowała, że ją sobie upodobał. Na wesele zjechała się cała włość—i szlachta i kmiecie; a gdy podhumorzyli, wołali wszyscy:

— Wiwat nasz zacny sąsiad i brat! Niech żyje!

...I ja tam byłem, miód, wino pitem i sny uroczę o szczęściu śniłem.

Wspomnienia pośmiertne z 1895 r.

Zebrał J. K. W.

Abaza A., sekretarz stanu i przewodniczący w departamencie ekonomji Rady Państwa, zmarł w Nicei 24 stycznia. Pochodził z rodziny Perskiej, a urodzony w r. 1821, po skończeniu uniwersytetu w r. 1739. wstąpił do służby wojskowej, którą po ukończeniu wojny kaukazkiej opuścił. Następnie przeszedłszy do służby cywilnej, zajmował kolejno różne stanowiska; jako członek komitetu ministrów, przyjmował czynny udział w reformie włościańskiej. Był wymownym i gorącym stronnikiem wielkich reform Cesarza Alexandra II. W r. 1880, objął stanowisko ministra skarbu, i zniósł podatek od soli. W r. 1881 opuścił swe stanowisko lecz w następnym 1882 roku został przewodniczącym w departamencie ekonomji.

Audziewicz Antoni, ś. p. biskup Wileński, zmarły dnia 9 czerwca, urodził się w r. 1836 w dyecezji wileńskiej. Od młodych lat odznaczał się cnotą i łagodnością. Ukończywszy szkoły, wstąpił do seminarjum wileńskiego w r. 1855, które ukończył w r. 1859 i w dniu 11 kwietnia otrzymał święcenia kapłańskie z rąk J. E. ks. Bereśniewicza, podówczas biskupa sufragana Żmudzkiego. Mając wielkie zamiłowanie do nauk, oddawał się szczególnie studjom teologii dogmatycznej i wykształcił się w niej znakomicie. Nadto charakter był to prawy, pobożność gruntowna. Zaraz po wyświęceniu sprawował obowiązki kapelana przez lat 4 w szpitalu Sw. Jakóba w Wilnie, następnie, przez lat dwa, był nauczycielem religji w gimnazjum wileńskim. W d. 22 czerwca r.

1868 r. otrzymał stopień kandydata ś. teologii, a w następnym 1869 r. powołany był na kapelana akademii duchownej rzymsko-katolickiej w Petersburgu. Gdy w r. 1870 pozyskał stopień magistra św. teologii dodano mu do kapelanii obowiązki profesora adjunkta teologii pasterskiej, a posunięty w r. 1872 na stałego profesora teologii dogmatycznej, wykładał ją do końca swej bytności w akademii. Władza duchowna, oceniając pracę x. Audziewiczza, udzieliła mu w r. 1877 kanonję honorową katedry mohylowskiej, a w dwa lata potem poleciła nader ważne w akademii obowiązki inspektora. Kiedy w roku 1883 rektor akademii Petersburskiej ks. Szymon-Kozłowski został wyniesiony na biskupa łucko-żytomierskiego, zarząd całej akademii dostał się x. Audziewiczowi, który go spełniał gorliwie aż do zamianowania nowego rektora, x. Symona, i na tem stanowisku zastępcy rektora, otrzymał od rady akademickiej stopień doktora św. teologii, poczem opuścił akademię, bo nadano mu kanonję kapituły metropolii mohylowskiej i assesorstwo w konsystorzu tejże archidiecezji. Przy zajmowaniu tego ostatniego urzędu posunięty został na prałata scholastyka, w r. 1885. Na stolicę biskupią wileńską wyniesiony został w 1890 roku i poświęcenie odbyło się w Petersburgu 25 kwietnia (7 maja) 1890 r. Po latach pięciu niespełna rządów sprawiedliwych i prawdziwie pasterskich, przezacny kapłan, ku szczeremu smutkowi wiernych, zmarł po długiej a ciężkiej chorobie w d. 28 maja (9 czerwca) 1895 r., w dzień św. Trójcy.

Baraniecki Maryan Alexander, zmarły d. 27 lutego w Krakowie, autor wielu prac matematycznych, urodził się w r. 1848; studja odbył w warszawskiej szkole głównej i już wtedy, jako słuchacz, ujawił zdolności niepospolite, które stwierdziła rozprawa jego pod tytułem «Teoria związku między pierwiastkami funkcji pierwotnej». Zdobywszy w Lipsku dyplom doktora filozofji, udał się do Moskwy, gdzie bronił rozprawy «O funkcjach hypergeometrycznych» i złożył egzamin na stopień magistra czystej matematyki. Tamże przez pewien czas wykładał w szkołach prywatnych. R. 1878 w Warszawie otrzymał katedrę uniwersytecką w charakterze docenta prywatnego. Wydał obszerne dzieło p. t. «Teoria wyznaczników». R. 1885 objął katedrę ma-

tematyki w akademji jagiellońskiej. Obok mozolnej pracy pedagogicznej, zmarły profesor był niestrudzonym na polu piśmiennictwa naukowego. Zasiłał «Pamiętnik nauk ścisłych w Paryżu», napisał «Arytmetykę» i «Algebrę». Ułożył plan wydawnictwa p. t. «Biblioteka matematyczno-fizyczna» i żarliwie ją popierał, napisał dla niej «Arytmetykę». tudzież «Teoryę przecięć stózkówych»; wreszcie zachęcił do współpracownictwa innych specjalistów. Dzięki tej pracy i zabiegom, pod firmą «Biblioteki» wyszło sporo książek pożytecznych z dziedziny naukowej. Ś. p. Baraniecki poświęcił dużo czasu badaniom nad zabytkami piśmiennictwa matematycznego polskiego; między innymi, owocem ich było opracowanie wydania krytycznego «Algorytmu Kłosa», najstarszego ze znanych dotąd podręczników arytmetycznych w języku polskim. Oprócz powyższych, zmarły profesor opracował sporo podręczników matematycznych dla użytku szkół galicyjskich. Ślepotą i w ogóle rozstrój organizmu, przerwały w ostatnich czasach jego płodną i pożyteczną działalność na niwie naukowej. Zmarł w wieku lat 47.

Bunge Mikołaj, d. 3 czerwca 1895 r. zmarł w Carskiem Siole jako jeden z najwybitniejszych ruskich mężów stanu, prezes komitetu ministrów i rz. r. tajny. Mikołaj Bunge, urodzony w r. 1823, kształcił się w uniwersytecie kijowskim. Otrzymał w r. 1852 stopień doktora nauk prawnych, mianowany został jednocześnie naprzód nadzwyczajnym, a od r. 1854 zwyczajnym profesorem na katedrze ekonomji politycznej i statystyki, którą w r. 1869 zamienił na katedrę prawa policyjnego. Trzykrotnie wybierany na godność rektora, mianowany w r. 1876 zasłużonym profesorem, porzucił w r. 1880 katedrę profesorską dla teki ministra skarbu. Na trudnem tem stanowisku pozostawał do r. 1887, a zastąpiony przez Wyszniegradzkiego, zasiadł na prezeskim krześle komitetu ministrów, na którym do ostatniej chwili życia dzierżył ster spraw ekonomicznych państwa. Był to mąż rzadkiej pracy i nauki, obejmujący bystrym umysłem szerokie wiądnokrągi. Jako uczony ekonomista, pozostawił on nader cenne prace: «O przywróceniu obiegu metalicznego w Rossji», «Składy towarowe i waranty», «O akcyzie od soli», «Kurs statystyki», «Rachunkowość państwa w Anglii», oraz wyszle przed miesiącem «Zasady ekonomji

politycznej», oprócz mnóstwa drobniejszych, choć niemniej cennych rozpraw i badań.

Chotomski (Dienheim) Bolesław zmarł w Warszawie, a przyszedł na świat przed 68 laty, w Kielcach; był synem Ferdynanda Chotomskiego, lekarza, oraz poety wojskowego, rolnika i malarza w jednej osobie. Ś. p. Bolesław otrzymał wykształcenie we Francji, poczem jął się gospodarstwa w dobrach rodzinnych w W. Ks. Poznańskim, a chcąc należyte wywiązać się z zadania, studjował ekonomję polityczną i chemię w uniwersytecie wrocławskim. Zakładał kasy wiejskie i kółka rolnicze. Niepowodzenia materialne i wszelkie inne przyczyny skłoniły go do zaniechania szerszej działalności. Osiadł tedy w r. 1879 w majątku brata swego pod Płockiem, a ztamtąd w r. 1891 przeniósł się do Warszawy, gdzie pisywał artykuły ekonomiczne i rolnicze do dzienników, był bowiem gruntownie wykształcony studjami i licznymi podróżami. Schorzałemu cieleśnie i duchowo, trudno było pokonywać przeszkody, tak, że zmarł prawie w niedostatku.

Chrzanowski Bronisław d. 3 kwietnia r. 1895 zakończył życie. Młodzieniec zaledwie dwudziesto sześcioletni, walczył ostatnich parę miesięcy ze straszną chorobą: ropnem zapaleniem krzyża na tle gruźlicy. Nosząc w sobie oddawna zarodki cierpienia, starał się zapanować siłą ducha nad charłactwem ciała. Umysł jego obiecywał wielkie zdolności, ale twórczość duchowa niemogła zbyt mocno i bezkarnie rozgościć się w lichej lepiance fizyologicznej. Po paru latach pracy gorączkowej, wypuścił piuro z ręki. Dodajmy, że ten człowiek skolatany, całe swe istnienie oparł na twórczości literackiej, która ciągle się sterała skutkiem wyczerpania fizycznego. Niech więc mu będzie lekkie łono tej ziemi, która za życia oprócz cierpienia i łoża szpitalnego, nic mu więcej nie dała.

Czetwertyński (Światopołk) Emanuel, zmarł w Drażkowie, na Podlasiu. Urodzony w Komargrodzie, na Wołyniu, w r. 1850, był synem ś. p. Władysława i Honoryny z hr. Olizarów, książąt Czetwertyńskich. Kształcił się we Francji, a od r. 1883 przez lat pięć był członkiem redakcji «Wieku». Ożeniwszy się w r. 1888 z panną Maryą Wessel, osiadł na wsi. Z prac literackich pozostawił dramaty p. t. «Patkul» i «Moja». Pisał też nowelle i poezye ulotne.

Dowgiałło Apolinary, ksiądz-prałat. Zmarły dnia 11 stycznia, całe swe życie poświęcił pracy w archidiecezyi mohylowskiej. Po ukończeniu akademii duchownej był kapelanem metropolity Dmochowskiego, później przez lat 18 dziekanem w Moskwie, gdzie założył pensję żeńską przy polskim parafjalnym kościele. Mianowany członkiem kapituły mohylowskiej, zajmował posadę wice-oficjała konsystorza mohylowskiego, członka kolegium duchownego. W r. 1882 i 1883 był pomocnikiem w zarządzie archidiecezją, podszłego już w wieku metropolity Fijałkowskiego, po którego zgonie samodzielnie zarządzał archidiecezją aż do przyjęcia godności metropolity Gintowta. Również i po śmierci jego, która nastąpiła w 1889 roku, jednogłośnie wybranym został przez kapitułę na rządcę archidiecezją i takowy urząd sprawował aż do 15 marca 1892 r. Przeto Ojciec święty uznając zasługi jego, w osobnem breve wyraził mu podziękowanie Swe, mianując go zarazem protonotarjuszem Stolicy Apostolskiej, z prawem używania fioletów biskupich. Jako członek dożywotni kolegium duchownego, posiadał on wyższe order, a o jego cichej ofiarności najwięcej wiedzą parafianie kościoła we Włodzimierzu na Kłaźmie, oraz przytułek dziewcząt na 14 linii w Petersburgu i pensja żeńska przy kościele św. Piotra w Moskwie.

Ehrenberg Gustaw zmarł w Krakowie we wrześniu. Urodzony w Warszawie r. 1818 uczeń liceum warszawskiego, a potem uniwersytetu krakowskiego, rozpoczął pracę swą na polu literackiem. Młodzieńcze jego utwory poetycznie zebrane później p. t. «Dźwięki minionych lat», zatem «Elegje daurskie» cieszyły się ogromną popularnością i pełne były rzeczywistego natchnienia. Młody Ehrenberg zapowiadał poetę, ale oddał się innej pracy. W r. 1858 osiadł w Warszawie, gdzie pracował na niwie dziennikarskiej. Był współpracownikiem «Gazety Polskiej», a po wyjeździe Kraszewskiego, jej redaktorem, jednocześnie brał udział w redakcji «Biblioteki Warszawskiej» i od roku 1870 przemieszkując stale w Krakowie. Wydał ceniony «Wykład bajek Kraszńskiego» i ogłosił przekłady arcydzieł Szekspira, Dantego i Sheridana. Pisał też pozostałe w rękopisie sonety, osnute na motywach psalmów. Na kursach dla kobiet Baranieckiego wykladał literaturę powszechną. Zostawił po sobie pamięć człowieka za-

anego charakteru, wysokiej moralnej wartości. Jako literat odznaczał się zbyteczną skromnością, nie przywiązując odpowiedniej wagi do swoich utworów. Znaczną część ich nie ogłosił, a niektóre zniszczył.

Feliński Zygmunt Szczęsny. b. arcybiskup i metropolita warszawski, zmarł po krótkiej chorobie 5 (17) września w 71 roku swego życia. Urodził się w 1824 r. we wsi Wojutynie, gub. Wołyńskiej, z ojca Gerarda i matki Ewy z Wendorfów, znanej w literaturze naszej z opisu swego «Pobytu w Berezowie» i «Pamiętników». Wnuk głośnego profesora szkoły krzemienieckiej, Aloizego, poety twórcy dramatu «Barbara Radziwiłłówna», od młodości okazywał umysł podniosły, serce gorące i szczere. Wychowany kosztem bogatego obywatela p. Brzozowskiego, ukończywszy w r. 1844 uniwersytet moskiewski, wyjechał z młodymi synami swego opiekuna za granicę, gdzie poznał się a raczej przypomniał Juliuszowi Słowackiemu i na rękach późniejszego arcybiskupa, zmarł w kwietniu 1849 r. twórca «Beniowskiego». Opis tego zgonu, skreślony piórem ks. Felińskiego w liście do Teofila Janiszewskiego, drukowały pisma współczesne. Wrażenie tej śmierci sprawiły, że młody Feliński po powrocie z zagranicy wstąpił do seminarjum w Łucku. Ztąd przenosi się do akademji duchownej w Petersburgu, którą ukończywszy, zwraca na siebie powszechną uwagę swym ascetyzmem, wykształceniem i głęboką religijnością. W r. 1855 zostaje wikarjuszem przy kościele św. Katarzyny w Petersburgu, wreszcie profesorem i ojcem duchownym alumnów we wzmianowanej akademji. Ztąd w d. 6 stycznia 1862 roku za staraniem margrabiego Wielopolskiego zostaje mianowany arcybiskupem metropolitą warszawskim. W roku 1883 zrzekł się katedry arcybiskupiej warszawskiej, będąc mianowanym arcybiskupem Tarsu in part. inf. (miejscu urodzenia św. Pawła Apostoła); w tymże roku przenosi się za granicę do Galicyi, i osiada w Dzwiniacze, w dobrach hr. Koziembrodzkich, oddany pracy parafji oraz literackiej i wspomnieniom przeszłości. Oprócz owego opisu zgonu Słowackiego, ks. Feliński wydał w roku 1855 w Warszawie «Wspomnienie życia i zgonu Ignacego Hołowińskiego, spisane na żądanie kolegów przez jednego z uczniów jego». W Ga-

licy wydał kilka dzieł treści religijnej, wrzeszcie w r. 1895 opisał obszerniej swoją znajomość, swój stosunek i śmierć poety. Zmarły, jak wiadomo nam z dobrego źródła, zostawił swe pamiątki z doby swego arcybiskupstwa, rękopis znajduje się w ręku jednego ze współczesnych historyków.

Frankowski Władysław d. 31 marca w Charkowie zmarł głośny na całe południe lekarz filantrop. Ś. p. Frankowski litwin, pobierał wychowanie w b. wileńskiej akademii medycznej; później fachowe swe wykształcenie ukończył w uniwersytecie charkowskim i zamieszkały w Charkowie, 55 lat niósł pomoc szczerą, umiejętną i bezinteresowną cierpiącej ludzkości. Był to filantrop w najwznioślejszym znaczeniu tego słowa, niosący ulgę i pomoc każdemu, kto jej potrzebował. Nie było nędzy, której by nie ogarnął, nie było chorego, którego czemkolwiek zraził. Łagodny i skromny, umięjący poruszyć struny serca chorego, wyrozumiały dla młodszych, pozostanie w pamięci dalekich pokoleń, jako uosobienie dobra i prawdy, wielkich poświęceń i cichego bohaterstwa. Po 53 latach praktyki i wziętości wyjątkowej, d-r Frankowski nie pozostawił żadnego majątku, na tyle nawet, by opłacić koszta pogrzebu. Rady miasta złożyli na ręce prezydenta rady zajawienie, według którego postanowiono pokryć koszta pogrzebu przez miasto, oraz koszt postawienia przez miasto pomnika na jego grobie, a pozostałej wdowie naznaczyć dożywotnią pensję w ilości 900 rs. rocznie, i, prócz tego, za pomocą zebranych składek utworzyć stypendjum jego imienia przy wszechnicy miejscowej. Towarzystwo też lekarskie, które postanowiło podjąć staranie w celu uzyskania pozwolenia na założenie przy szpitalu miejskim przytułku dla nieuleczalnie chorych, jako też ziemstwo gubernjalne uchwaliło by jedno miejsce bezpłatne w szpitalu ziemskim nosiło imię d-ra Frankowskiego.

Giers M. K. Zmarły 14 stycznia minister spraw zagranicznych urodził się 9 maja 1820 r. Studja pierwsze odbył w liceum Cesarskim w Carskiem Siole, a skończywszy tam nauki w 18 roku życia, wstąpił w 1848 r. do azjatyckiego departamentu min. spr. zagranicznych, a w r. 1850 został pierwszym sekretarzem ambasady ruskiej w Konstantynopolu, później zaś dyrektorem kancelarii komisarza pełnomocnika dla Xięstw naddunajskich. W chwili wybuchnięcia wojny

krymskiej zostawał w ministerjum spraw zagranicznych w Petersburgu, gdzie w r. 1856 otrzymał tytuł radcy stanu i pełniąc kolejno obowiązki jeneralnego konsula na ważnych stanowiskach, w Egipcie i w księstwach naddunajskich, posunięty został na posła w Persyi; następnie w r. 1869 przeniesiony na posła do Berlina, a w trzy lata później zajął także stanowisko w Sztokholmie; nakoniec w r. 1875 został powołanym na pomocnika ministra spraw zagranicznych, x. Górczakowa i mianowany dyrektorem departamentu Azjatyckiego i członkiem senatu. W roku 1870, 1877 i 1878, gdy ks. Górczakow, zarówno z powodu kongresu Berlińskiego, jak również z braku zdrowia, Petersburg często opuszczał, Giers zastępował go, a po zupełnem ustąpieniu jego w roku 1882, mianowanym został ministrem spraw zagranicznych, które to stanowisko, pomimo dotkliwych w ostatnich latach cierpień, do końca życia zajmował.

Giżycki Jerzy. Zmarły dla nauki co uczynił, o tem świat uczonych prędko pewnie zapomni. Specjalnie monografie o Schaftesburym i Humie podobały się w swym czasie krytyce naukowej; reszta zaś jego prac nie była przeznaczoną do gabinetu i biblioteki. Tutaj i u nas sympatycznie przyjęte były «Zasady etyki», rozszerzone w kilka lat później pod nazwą «Filozofii moralnej», przekłady dokonane z dzieł amerykańskich etyków-praktyków, oraz tłumaczenie mów Stonton Coit'a, Saltera, Adlera i inn., drobny szkic o Kancie i Schopenhauerze i t. d. Wreszcie ostatnie lata jego życia wypełniła całkowicie działalność publicystyczna. Przy każdej sposobności przemawiał w obronie prawdy i dobra, ocierał «łzę nieszczęśliwym, zdzierał z filantropa» współczesnego maskę obłudy i wskazywał możliwe i rozumne drogi zbawcze. Nie zapominajmyż równie, że tę działalność rozwijał człowiek od najmłodszych lat życia, złamany chorobą, zgięty wiecznym paraliżem; ile tu woli trzeba było i jakim promieniem paliło się to życie wewnętrzne, które wytworzyło dość energii, dla zdobycia wykształcenia wyższego i stanowiska profesora. Przez lat 17 wykładał on w uniwersytecie berlińskim; starczyło mu woli i cierpliwości. aby przez lat tyle, prawie że codziennie, kazać się zawozić na wózk do audytorjum, usiadać na katedrze i głosić z niej. Starczyło tych uczuć, aby prócz wykładów z «logiki i teoryi poznania» albo z

«etyki», prowadzić jeszcze wykład publiczny o «historii etyki», obliczonej na warstwy szersze słuchaczy z innych wydziałów i z ulicy. Na to może się zdobyć tylko wielki charakter. Porównując dwóch tych ludzi, Schopenhauera i Giżyckiego, co za różnica: jeden sybaryta i samolub, który nigdy nie umiał sobie odmówić najdrobniejszej nawet rozkoszy materialnej, niekiedy cynik, zarozumiały aż do bezczelności, surowy względem innych, pobłażliwy dla siebie,—ten człowiek był apostołem nie wiary w szczęście ludzkie, pesymizmu nieubłaganego. A tu, po drugiej stronie: człowiek cichy, skromny, jak ewangeliczna anielica, altruista aż do zapomnienia, aż do wzgardzenia sobą samym. Giżycki, niby ślepy Dühring, piszący o wartości życia, marzył o szczęściu powszechnem, żądał go dla ludzkości, przepowiadał jej ostateczny tryumf. W tej różnicy, której zawartości nie wyczerpujemy tutaj, mieściła się duża suma nieśmiertelnych zalet duszy seraficznej, która uleciała od nas tak niedawno.

Grabowski Karol X. W d. 25 czerwca b. r. w Paryżu, po dłuższej chorobie, zakończył życie w wieku lat 59, przełożony tamtejszej misji polskiej ze zgromadzenia Zmartwychwstańców. O. Grabowski urodzony w Pułtusku, syn dyrektora tamtejszego gimnazjum, po ukończeniu szkół w rodzinnym mieście, wstąpił do seminarjum duchownego w Warszawie. Po czterech latach nauk, jako uczeń zdolny postąpił do akademii duchownej warszawskiej, którą w czerwcu 1861 r. ukończył ze stopniem naukowym, a wyświęcony na kapłana. został prefektem w jednym z gimnazjów warszawskich. W r. 1871 x. Grabowski wyjechał za granicę, z zamiarem wstąpienia do jakiego zakonnego zgromadzenia. W tym celu w Rzymie został przyjęty przez o. Kajsiewicza, do nowicjatu zmartwychwstańców, a w r. 1875 został prokuratorem kolegium, czyli seminarjum polskiego w Rzymie i tutaj wielkie położył zasługi. W r. 1881 papież Pius IX mianował go rektorem kolegium. Oprócz pracy i wielkie kłopoty, jakie miały miejsca około urzędzenia kolegium i ostatecznie coraz gorszy stan zdrowia tak go zmęczyły, że zmuszony był usunąć się, w grudniu r. 1888, z zajmowanego stanowiska przewodnika kolegium polskiego. Za ledwie atoli o. Grabowski trochę wypoczął i zdrowie jego się poprawiło, przełożony zgromadzenia Zmartwychwstańców po-

wołał go na mistrza nowicjusów zgromadzenia, a po paru latach pilnej pracy na tem bardzo ważnem stanowisku, przeniósł go na równie zaszczytne, a pełne trudności stanowisko przełożonego misji polskiej w Paryżu. Pamięć o Grabowskiego w rocznikach polskiego kolegium powinna być zapisaną złotemi głoskami. Zwłaszcza że on był wykonawcą życzeń, co do rozwoju, a niejako i założenia polskiego kolegium, takich ludzi, jak Pius IX, Leon XIII, o. Kajsiewicz, o. Semeneńko i o. Iełowicki. O. Grabowski znany był z serca pełnego miłości.

Grzybowski Hipolit. Dnia 14 czerwca b. r. przeniósł się do wieczności znany w szerokich kołach pedagog, b. profesor b. szkoły Głównej. Hipolit Grzybowski. W osobie ś. p. Grzybowskiego schodzi do grobu jeden z dawnych cenionych nauczycieli historii, dla których dzieje przedstawiały się nie jako zbiór faktów i dat, lecz obraz żywy i barwny, dający przykłady do naśladowania i wskazówki na przyszłość. Przez trzydzieści lat z górami, z wykładów jego, zawsze zajmujących i pełnych nowych szczegółów, korzystała młodzież, zachowująca najlepsze wspomnienie o nauczycielu sumiennym i umiejącym zachęcić do pracy i zająć umysły nawet obojętne. H. G. urodził się w Warszawie w r. 1832. Po wykształceniu średnim w Szczebrzeszynie i Lublinie, studja uniwersyteckie ukończył w Petersburgu w r. 1854. Po krótkim pobycie na prowincji w r. 1862 rozpoczyna trwający aż do śmierci zawód nauczyciela w szkołach warszawskich. Wykłada kolejno języki starożytne w gimnazjum II-em, historję Rossji w instytucie Maryjskim, bierze udział w b. komitecie egzaminacyjnym królestwa w r. 1863, jest nauczycielem języka łacińskiego na kursach wyższych gimnazjum IV-go, później w b. gimnazjum wolnem wykłada język polski i historję, jako nauczyciel języka łacińskiego przechodzi do gimnazjum IV-go i aż do śmierci pozostaje na stanowisku w instytucie Alexandro-Maryjskim i w szkołach prywatnych. W r. 1863 obejmuje czasowo katedrę w b. szkole Głównej i w tymże czasie zostaje współpracownikiem «Gazety Polskiej». Liczne i znużające zatrudnienia nauczycielskie nie pozwoliły ś. p. G. użytkować w formie literackiej swojej wiedzy. Większych prac nie zostawił; oddzielnie wydał tylko pracę «Dziejowe znaczenie reformacji». Cichy, spokojny i zam-

knęty w skromnem kółku do ostatniej prawie chwili nie przestawał pracować i zgaś z książką w rękę.

Halpertowa Leontyna, zmarła w marcu, urodziła się w 1803 r. Żuczkowska, późniejsza Halpertowa, młoda i uroczo piękna, pełna zapału dla sztuki, jak na owe czasy literacko i estetycznie wykształcona, wstąpiła na scenę wtedy jeszcze, gdy ta zostawała pod bezpośrednim urokiem i wpływem Wojciecha Bogusławskiego i znakomitej plejady przez niego wykształconych artystów. Żuczkowska, która po raz pierwszy wystąpiła na scenę teatru d. 11 kwietnia 1821 r., kształciła się również na znakomitem wzorze żyjącej jeszcze wówczas wspaniałej tragiczce Ledóchowskiej; do przejętych atoli wzorów dostała mnóstwo własnych i oryginalnych pomysłów. zaczerpniętych z głębi własnej twórczości, nawskroś samodzielnej i oryginalnej, dzięki czemu była długim ogniwem tego łańcucha, splecionego z trzech niezapomnianych tragiczek, łańcucha, którego trzeciem i ostatniem ogniwem jest Modrzejewska. Halpertowa nie tylko była dzielną artystką, lecz i dzielną głową; ona to pomogła do wprowadzenia na scenę wiele sztuk Korzeniowskiego, spostrzegłszy ogromny nerw sceniczny w autorze «Panny mężatki i żydów».

Hemplówna Marja w d. 19 maja zmarła w majątku rodzinnym Tuchowicze, przeżywszy lat 60. Zmarła była córka ś p. Joachima Hempla, pułkownika i Rozalji z Dmochowskich; pracowała na polu literackiem. Owocem jej pracy jest kilka wartościowych ludowych dziełek treści religijno moralnej. Nieboszczka z zamięłowaniem zajmowała się też przyrodoznawstwem.

Jasiński Henryk. W maju b. r., w majątku własnym Jarzyszcze (w Galicji) zmarł autor wielu głośnych do niedawna pisemek treści polityczno społecznej; pisarz pełen zapału, o piórze nadzwyczaj ciętém, jedrnym i śmiałym; wyborny znawca stosunków krajowych i obywatel, sprawami publicznemi żywo przejęty.

Jażdżewski Władysław, b. wice-prezes Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, zmarł w temże mieście 30 czerwca, w 60 roku życia. Z zawodu prawnik, walczył w szeregach wojsk pruskich w 1866 i 1870 roku. poczem osiadł jako adwokat w Poznaniu. Przez lat sześć był radnym miasta; prócz tego każdą wolną chwilę poświęcał nauce archeologicznej.

Gdy w r. 1875 został członkiem Towarzystwa Przyjaciół nauk, rozwinął w tym kierunku niezwykle płodną działalność naukową. Natenczas przypadło właśnie uporządkowanie stosunków prawnych Towarzystwa, w czem ś. p. Jażdżewski główną, pojednawczą odegrał rolę i napracował się bezinteresownie, w r. 1888 wstąpił do zarządu jako wiceprezes po śmierci ś. p. Karola Jarochońskiego.

Karoli Jan Edward magister farmacji zakończył życie d. 12 sierpnia w Warszawie. Urodził się d. 22 maja 1806 r.; ojciec jego był niegdyś obywatelem warszawskim, łownikiem miasta i nadwornym jubilerem, oraz złotnikiem polskiego ostatniego króla Stanisława Augusta. Ś. p. Jan Edward kończył liceum warszawskie jednocześnie z poetą Konstantym Gaszyńskim i Fryderykiem Szopenem, z którym łączyła go przyjaźń szczerą, a także z Franciszkiem Salezym Dmochowskim, Antonim Wagą, znakomitym naturalistą i innemi, których nazwiska zabłysły następnie na polu naukowym. Na ostatnim zjeździe uczniów b. liceum, Karoli był najstarszym w nim uczestnikiem i ostatecznie pozostał sam jeden z grona dawniejszych kolegów. Po ukończeniu nauk poświęcił się farmacji i odbywając praktykę w aptekach Tyciusa i d-ra Heinricha, czas dłuższy następnie spełniał obowiązki aptekarza szpitalu wojskowego. Po otrzymaniu stopnia magistra, stał się właścicielem apteki w Sokołowie na Podlasiu przez lat 14, potem założył w r. 1851 aptekę w Warszawie na Starem Mieście, w lat zaś 10 objął posadę aptekarza w zakładzie wód mineralnych w ogrodzie Krasińskich, gdzie pozostawał do r. 1875; resztę lat spędził przy swym synie, fotografując tutejszym, zachowałszy do ostatniej chwili pamięć i energię, ciesząc się pożądanym zdrowiem.

Zmarły wolne chwile poświęcał sprawom dotyczącym dobra publicznego, był gorliwym opiekunem ubogich, jako członek warszawskiego Towarzystwa Dobroczyńności. Jedną z pierwszych ochron nazwy «Księdza Boduina» zawdzięcza w znacznej części założenie swe gorliwemu zbieraniu składek przez nieboszczyka. Pisywał też od czasu do czasu w różnych przedmiotach do pism i nakreślił obszerniejszą pracę o opiece nad zwierzętami. Zmarły Jan Edward Karoli pozostawił syna i żonę, z którą przed 7-miu laty obchodził pamiątkę złotej wesela.

Kleczyński Jan. D. 16 września zeszedł po krótkiej chorobie z tego świata w całej pełni sił rozwoju artystycznego, sumiennego spełniania obowiązków i wytrawnego krytyka.

Urodzony w 1840 w Lublinie, wykształcenie muzyczne pobierał w Paryżu, ztamtąd przybył do Warszawy i tu choć młody jeszcze przed 1870 r. zajął stanowisko wybitne w świecie muzycznym i muzykalnym. Młody muzyk zakrzętał się bardzo energicznie do współpracy z kółkiem innych ludzi dobrej woli około założenia towarzystwa muzycznego, które do chwili obecnej istnieje. Dzisiaj już nie stało tego muzyka i krytyka między nami, śmierć nieubłagana zabrała go z pomiędzy liczby żyjących. Cześć więc jego pamięci i cześć jego pracy, aby jego działalność znalazła naśladowców najgorliwszych, najpracowitszych!

Kłockowska Anna zakończyła życie d. 9 kwietnia w gub. Mohyłowskiej, pow. Sieńskim, w m. Turowie. Córka niezżyjących Artura i Zenaidy z Szebeków Kłockowskich, zostawiła po sobie ciężki i nieutołony żal w sercach wszystkich, którzy ją bliżej znali. Młoda, piękna, ubóstwiana, łączyła w sobie wszystkie przymioty duszy i serca, które ją czyniły tak drogą jej otoczeniu, że «gdy dziś jej już niema, — pisząc z tamtąd, — my pytamy siebie «kto ją nam zastąpić zdoła?»

Kontrym Wincenty D-r zmarły w Moskwie d. 15 lutego, był wielce popularną osobistością, bogato uposażony w wielkie zalety moralne; jako lekarz zdolny i jako człowiek, potrafił sobie zjednać powszechną miłość i szacunek. Sprawy tamecznej kolonii polskiej żywo go zawsze obchodziły i chętnie stawał do apelu, ile razy radą lub datkiem mógł przyczynić się do otarcia łez bliźniego. Ukończywszy studia w moskiewskim uniwersytecie w r. 1872 otrzymał stopień doktora medycyny i do ostatniej prawie chwili zajmował miejsce ordynatora tamże przy szpitalu miejskim. Przez długi czas był kasjerem rz.-kat. towarzystwa dobroczynności i członkiem rady kościelnej.

Kościelski Władysław (Sefer basza) zmarł d. 7 marca na zamku swoim Bertholdsteinie w Styryi, w 77 roku życia. Ś. p. Władysław Kościelski urodził się w Szarleju nad Gopłem, w 1818 r., z Józefa i matki z Rokietnickich, dziedziców licznych włości na Kujawach. Od lat dziecięcych bystry, ruchliwy, śmiały, przedsiębiorczy, wyszedłszy z gimnazjum

w Poznaniu wstąpił do wojska pruskiego. Po kilku latach. młody oficer jazdy objął majątek Szarlej; ale nie jemu było danem spokojnie chodzić za pługiem. Rzucił on Szarlej i kraj ojczysty, by we Francji szukać nowych stosunków, nowych przygód wojennych. Znalazł się niebawem w Algierji, a gdy sultan turecki poprosił cesarza Napoleona III o dzielnego generała, któryby zdołał przekształcić jazdę turecką, wybór padł na generała Kościelskiego. Nie zmieniając wiary katolickiej, zwyczajem przyjętym w Turcji, przybrał godność i nazwisko Sefer-baszy. Zdobywając łaski sultana, oddawał mu usług wiele, urządzając mu jazdę, stadniny rządowe, tudzież jako pełnomocny do państw zagranicznych w poselstwach dyplomatycznych. Wśród różnolitych czynności, zaprzyjaźnił się z niedawno zmarłym Izmailem, wówczas panującym wice-królem Egiptu. Kościelski, w r. 1879 uwolniwszy się od służby generała dywizji w Carogrodzie, przeniósł się do stolicy Egiptu, do przyjaciela, nie obejmując już żadnych urzędów i powinności na siebie. By zdrowie wzmocnić, opuścił po kilku latach gorący Egipt i niebawem, w r. 1882. stałe osiadł w zdrowszym klimacie, nabywszy zamek średniowieczny Bertholdstein w Styrii.

Koźuchow E. A. zmarły nagle 27 stycznia, członek rady głównego zarządu prasy i zarazem prezes petersburskiego komitetu cenzury, odznaczał się wielką uprzejmością w obęściu, a w sprawach kompetencji jego podległych miał sąd bezstronny i spokojny.

Krasiński Ludwik hrabia zakończył życie d. 21 kwietnia w Warszawie.

Ludwik, Józef, Adam, hrabia Krasiński z Krasnego, syn zmarłego w r. 1851 hr. Augusta i Joanny z Krasińskich, herbu Ślepowron, starościanki ciechanowskiej, wnuk hr. Józefa z Molly i Katarzyny Stuermer Neuhausen, grand hiszpański, kawaler maltański, cesarza austriackiego szambelan, urodził się w r. 1833. W 18 roku życia wyjechał do Paryża, gdzie niezależnie od kształcenia się specjalnego w szkole centralnej, czerpał wiedzę z wykładów znanego publicysty, Juliana Klaczka. Powrócił do kraju w r. 1854 i otrzymawszy od ojca majątek Krasne, oddał się pracy na roli. Po śmierci swego krewnego generała Wincentego hr. Krasińskiego i jego syna, poety Zygmunta, został wykonawcą testamentu i opie-

kunem przydanym jego dzieci, których matkę, wdowę po poecie, Elżbietę z hr. Branickich poślubił. Zabiętością swoją i pracowitością podniósł wartość majątku swoich pupilów, t. j. ordynację hr. Krasińskich, a nie zależnie od tego, w kilku majątkach własnych zaprowadził gospodarstwo wzorowe, hodowlę inwentarzy, stworzył przemysł. Na lata 1870 do 1893. przypada najczynniejsza praca hr. Krasińskiego. On stworzył muzeum przemysłu i rolnictwa i najwięcej poniósł ofiar materialnych na doprowadzenie tej instytucji do tego stanu, w jakim się obecnie znajduje; był jednym z najczynniejszych członków w warszawskim oddziale popierania ruskiego przemysłu i handlu, dawał znaczne zasiłki na wydawnictwo «Encyklopedji rolniczej», założył w Warszawie łącznie z inżynierem Spornym, wielką fabrykę asfaltu, następnie założył fabrykę grzebieni, wreszcie w Przystajni, na Kurpiach, fabrykę guzików rogowych. Niezależnie od tego wystawił w Warszawie kilka wielkich domów, które dochody jego znacznie zwiększyły. Wróg wszelkich tytułów, zmarły hr. Krasiński był posiadaczem jednego z najwspanialszych zbiorów dzieł sztuki. Posiadał największą u nas w kraju hodowlę koni, zarówno wyścigowych, jak i półkrwi. Ogół majątku oceniał na 50 milionów rubli. Dziedziczką tej największej w kraju fortuny jest pozostała po Ludwiku Krasińskim, z drugiego małżeństwa z Magdaleną z hr. Zanzszow jedyna małoletnia córeczka Ludwika Krasińska.

Kubarski Piotr, X. przeor zgromadzenia oo. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie zmarł d. 5 lutego. Urodził się w Ostrowcu w Poznańskim, w r. 1815. Ukończywszy szkoły świeckie, wstąpił do zakonu oo. Paulinów. Śluby zakonne złożył w r. 1840. a święcenie kapłańskie otrzymał w r. 1843. Wysłany został na wyższe kursa duchowne do Warszawy, poczem został przez zwierzchność klasztorną mianowany przełożonym nowicjatu, a w kilka lat później profesorem św. teologii na Jasnej Górze, gdzie podówczas odbywały się właściwe studia kapłańskie. W r. 1860 powołany został na gubernasa, w r. 1862 zaś, kapituła zakonna wybrała go na prowincjała. Od tego czasu przebywał stale na Jasnej Górze. Ś. p. Kubarski oddawał się z zapałem nauce, i r. 1881 zgromadzenie oo. Paulinów wybrało go na swo-

jego przełożonego, które to obowiązki pełnił do ostatnich chwil życia. Jako przeor, czynił usilne zabiegi około upiększenia klasztoru. Więc na obchód pięćsetnej rocznicy sprowadzenia cudownego obrazu Matki Bożej na Jasną Górę, odnowił wewnątrz kaplicy Matki Bożkiej; następnie kierował naprawami w bazylice, kaplicach i klasztorze: dokonał kosztownej naprawy niszczących się wałów, pokrył kościół, klasztor i inne budynki nowymi dachami, zabójczą zaś dla zdrowia posadzkę z kamienia wapiennego w bazylice i korytarzach, zamienił piaskowcem. Ś. p. X. Kubarski był doctorem św. teologii.

Leskow Mikołaj, utalentowany powieściopisarz i publicysta ruski, zmarł d. 21 lutego w Petersburgu. Działalność swą literacką Leskow rozpoczął w r. 1861, pracując w redakcji «Otieczstwiennych Zapisok», wydawanych wówczas przez A. Krajewskiego; następnie był współpracownikiem «Siewiernej Pczety», «Wremieni» Dostojewskiego i wielu innych czasopism. Leskow bowiem odznaczał się zawsze życzliwością dla bliźnich i piętnował nie tyle ludzi, ile ich czyny. Zmarły później zmienił zakres swych spostrzeżeń i treść następnych powieści brał z życia duchowieństwa prawosławnego, z życia raskolników i ludu w ogólności. Uchodził za niepospolitego znawcę wspomnianych warstw społeczeństwa i posiadał w wysokim stopniu rozwiniętą zdolność odzwierciadlania istoty duchowej wieloruskich sekciarzy i ludu środkowych prowincji Cesarstwa, wśród którego umiał odszukać charaktery dodatnie. Z powieści Leskowa, oprócz wymienionych, zasługują na wzmiankę «Soborianie», «Na krawędzi świata», «Pielgrzym zaczarowany», «Północnicy», «Lalki szatańskie»; wiele drobnych opowiadań. Zmarły odznaczał się religijnością i poglądami zabarwionymi szlachetnym mistycyzmem.

Łopaciński Aleksander rozstał się z tym światem w d. 15 lutego w Rydze. W zmarłym, który od lat 40 zamieszkał w Rydze, utraciliśmy człowieka rzadkiego charakteru i serca, który czas swój wolny poświęcał sprawom dobra ogólnego; był on jednym z założycieli rz.-kat. Towarzystwa Dobroczynności i pierwszym jego prezesem; był także syndykiem kościoła katolickiego i od lat wielu członkiem zarządu śpiwackiego towarzystwa «Auszry».

Matfakowski Władysław zmarł dnia 26 czerwca w Zbijewie

na Kujawach, znakomity chirurg i wielce zasłużony badacz sztuki ludowej na Podhalu.

Urodzony w Warze nad Pilicą, po ukończeniu gimnazjum i uniwersytetu, w Warszawie, mianowany został w r. 1876 ordynatorem kliniki chirurgicznej wydziałowej przy uniwersytecie Warszawskim, a w r. 1882, na mocy konkursu otrzymał posadę ordynatora oddziału chirurgicznego kobiecego w szpitalu Dz. Jezus. Na tem stanowisku pracował przez 7 lat, dopóki ciężka i nieubłagana choroba nie zmusiła go do porzucenia uciążliwego i zbyt wyczerpującego sity, zajęcia. Resztę lat życia spędzał w Zakopanem na Karpatach i na wsi. Ten tylko, kto dobrze znał ś. p. Władysława, może doskonale ocenić, ile ze zgonem jego traci społeczeństwo nasze. Wszechstronnie wykształcony i niezmiernie zdolny, posiadał nieskończony zapas i energię do pracy, umiał zachęcać starszych, a porwać za sobą i zagrzać do czynu młodych.

Niepospolity umysł jego ogarniał wszystko, co tchnęło miłością bliźniego, co było pożyteczne, szlachetne i piękne. W zaraniu działalności swej lekarskiej, w epoce odrodzenia chirurgii był pierwszym rzecznikiem postępu u nas na tem polu, a wynikami swej pracy, już wtedy mógł mierzyć się z najlepszymi siłami za granicą. Sam głęboko wierząc w naukę i otaczając chorych niestychaną pieczołowitością, potrafił nawet w prostaczków wlewać otuchę i to przekonanie, że szpital jest zakładem dobroczynnym, w którym lekarze pracują jedynie dla dobra bliźnich.

O twórczości literackiej Matlakowskiego w zakresie medycyny najlepiej świadczy liczba prac jego, drukowanych w czasopismach tutejszych i za granicą, a wynosząca z górą 70. Większość prac tych z uwagi na swą doniosłość mogłaby być chlubą i ozdobą każdego piśmiennictwa; dla nas wszystkie one po za tem były wzorem czystości języka i barwności stylu i znakomicie świadczyły o potędze tego niepowszedniego umysłu.

Trawiony chorobą piersiową, przed kilku laty musiał porzucić szpital i zajęcie zawodowe i na stałe zamieszkał w Zakopanem.

I tu niespożyty umysł i niewyczerpana energia nie pozwolity mu odpocząć ani chwili, lecz kazały przenieść się

na inne pole. Wielkie zamiłowanie do sztuk pięknych ujawnił wkrótce w prześlicznej, cennej pracy, p. n. «Budownictwo ludowe na Podhalu», wydanej w r. 1882 nakładem Akad. Umiejętności w Krakowie, a w niedługim czasie złożył tejże Akademii drugą pracę p. n. «Ornamentyka ludowa u Podhalan»; podczas pobytu na wsi, a więc w ciągu ostatnich 2 lat przełożył «Hamleta» Szekspira, dodając do niego wstęp, mnóstwo objaśnień i przypisek. Olbrzymie dzieło to, poświęcił małżonce swej Julji i wydał w Krakowie, korzystając poczęści z zapomogi kassy imienia Mianowskiego. Pomijamy liczne artykuły z dziedziny antropologii i etnografii, nie mamy bowiem zamiaru na tem miejscu wszystkich tych prac jego wyliczać i oceniać, to tylko powiedzieć można, że jest to najpiękniejszy i najtrwalszy pomnik, jaki sam sobie za życia postawił.

Wśród wieńców nadesłanych z Warszawy zwraca uwagę olbrzymi i piękny wieniec od lekarzy szpit. Dzieciątka Jezus, dalej od Towarzystwa lekarskiego w Warszawie, od lekarzy sali 16, Gazety Lekarskiej, redakcyi Przeglądu Chirurgicznego, redakcyi Medycyny. Zakładu Ginekologicznego, Br. Chrostowskiego, od rodziny Kondratowiczów i Malinowskich.

Nad grobem kolejno przemawiali d-ry Nussbaum i Ciechowski; pierwszy z nich temi słowy zakończył przemówienie: «Władysławie, żyłeś poczciwie i zacnie w całym słów tych znaczeniu, byłeś gwiazdą przewodnią współpracowników swoich, byłeś obywatelem, członkiem rodziny, przyjacielem takim, jakim bodajby nas losy częściej obdarzały — za to wszystko wołamy do ciebie, do grobu: dziękujemy ci za to! pozostaniesz wzorem do naśladowania w społeczeństwie, ukochanym przez ciebie tak gorąco, — w sercach naszych dożywanym ideałem wzniosłości i miłości, przedmiotem czci nieustającej. Śpij spokojnie, na wieki!»

Michaux, Aleksander Miron. Po długiej, bo lat dwadzieścia blisko ciągnącej się chorobie mózgu, zmarł w Warszawie Miron, wielce utalentowany i nieszczęśliwy poeta w wieku lat 54.

S. p. Aleksander Michaux urodził się w Warszawie, w r. 1839. Tu uczył się do szkół, a po krótkich studjach specjalnych we Wrocławiu, postąpił do instytutu agronomi-

cznego w Marymoncie, który ukończył w r. 1861. Potem pracował przez czas krótki w jednym z biur rządowych, uprawiając jednocześnie poezję. W r. 1867 nabył współwłasność «Kurjera Warszawskiego», którego też został współredaktorem i najczynniejszym pracownikiem. Prócz drobnych utworów poetyckich, które bardziej improwizował, niż wypracowywał, zamieszczał w tem piśmie i poważniejsze artykuły. Około r. 1875 choroba niepozwoiliła poecie dalej pracować w Kurjerze; stracił też jednocześnie i współwłasność tego pisma. Ostatnie lata życia spędził w wielkim rozstroju umysłu przy siostrze odosobniony, bezczynny i zapomniany!

Śmierć poety zesła się ze śmiercią innej znakomitości, dla dzisiejszego społeczeństwa zrozumiałej i została przez nią przyćmioną. Tłumy szły za bogatym karawanem milionowego finansisty, przemysłowca i sportsmena. Orszak pogrzebowy znakomitego liryka składał się ze szczupłej garstki najbliższych. Nawet kwiatów mu poskapiono, gdy na wieńce dla tamtego spustoszone zostały wszystkie ogrody i cieplarnie warszawskie, poeta otrzymał zaledwie kilka skromnych równianek. Jest wszakże okoliczność, która duchy ich odmiennie po za grobem usposobi. Słowackiego chowano jeszcze skromniej! Wystarcza to, aby ducha poety uczynić spokojniejszym, a ducha finansisty skromniejszym.

Niedzielski, Stanisław zmarł w lutym w Warszawie, lwowianin, odznaczał się pierwiej jako organizator kółek śpiewackich, jako dyrektor i pierwszytwórca opery polskiej we Lwowie, później objął w Krakowie dyrekcję tamtejszego towarzystwa muzycznego. Dobry śpiewak, kierownik rozumny i energiczny, natchniony kompozytor, człowiek uprzejmy i wyrobiony. Przez 2 ostatnie lata z powodzeniem kierował «Lutnią» Łódzka, brał nagrody na konkursach muzycznych.

Oczapowski. Józef Bogdan, były professor szkoły głównej, a następnie uniwersytetu jagiellońskiego, przeżywszy lat 55, po ciężkiej chorobie zmarł w Warszawie ostatnich dni sierpnia. Urodzony w roku 1840 w Królewstwie Polskiem, po ukończeniu studjów w Niemczech, uzyskawszy w Heidelbergu stopień d-ra filozofji, został w roku 1865 adjunktem w szkole głównej w Warszawie do wykładu nauki i usta-

wodawstwa skarbowego. Po reorganizacji szkoły tej na uniwersytet, został w r. 1870 mianowany professorem nadzwyczajnym nauki administracji i encyklopedji politycznych umiejętności w uniwersytecie jagiellońskim. Ogłosił bardzo wiele artykułów w *Ekonomiście*, tłumaczył na język polski «Zasady umiejętności skarbowej» Raua; zasilał swemi artykułami czasopisma prawnicze w Krakowie i Lwowie, a wreszcie wydał prócz licznych prac z dziedziny nauk politycznych i ekonomicznych, obszerniejsze dzieło «Władza i układ Państwa» (Kraków, 1875). Po ustąpieniu z uniwersytetu nie przestał być czynnym w literaturze.

Oettinger, Józef, D-r zmarł w wrześniu w Krakowie. urodz. w Tarnowie w r. 1818. Czynny człowiek Akademii Umiejętności jako profesor uniwersytetu Jagiellońskiego wykładał od roku 1868 historię medycyny. Prelekcje Oettingera odznaczały się oprócz sumiennego opracowania przedmiotu, nadzwyczaj wytworną, kwiecistą formą. Nieboszczyk wydał kilka cennych prac naukowych jak nap. «O przesądach lekarskich w różnych wiekach», «Rzut oka na celniejsze nabytki doświadczenia lekarskiego», «Lekarze Astronomowie w Polsce»; wreszcie napisał «Niektóre ważniejsze właściwości polszczyzny w porównaniu z mową niemiecką». Uprawiał też literaturę piękną, syjąc jak z rękawa krakowiaki.

Ostrowski Adolf zmarły d. 1 listopada w Warszawie. Ś. p. Ostrowski przez 35 lat grywał t. z. rolę odpowiedzialną; był to na wskroś talent oryginalny, indywidualny, unikający wszelkiego naśladownictwa. Nigdy się nie zdarzyło, aby Ostrowski powierzoną mu rolę zepsuł, owszem powodzenie wielu słabszych sztuk, tylko jego grze można było zawdzięczać. Kto u nas nie pamięta owej sławnej sceny przy wiście w «Safandulach» Sardou, granej przez Żółkowskiego, Ostrowskiego i Rapackiego. Z tej trójki partnerów pozostał już niestety! tylko syngelton i niewyobrażamy sobie «Safandulów» bez Fromentela Ostrowskiego. Po za działalnością artystyczną ś. p. Adolf Ostrowski cieszył się wielką sympatją wszystkich, kto tylko go znał bliżej. Niemożność wystąpienia na scenę, z powodu ciężkiej choroby, nieczynny udział od lat blisko dwóch, zatruwało mu ostatnie chwile życia i w znacznej części przyczyniło się do przyspieszenia zgonu.

Paprocki Klemens zmarł w d. 4 lipca, w szpitalu św.

Ducha w Warszawie. Urodzony w Węglinie, (pow. lubartowski) z ojca Karola i matki Barbary z Wesslów, małżonków Paprockich. Do szkół początkowych uczęszczał w Lublinie, a później studjował agronomję w szkole marymonckiej, którą ukończył z odznaczeniem. Następnie kształcił się w akademji rolniczej w Grignon pod Paryżem. Czas jakiś zarządzał majątkami hrabiów Branickich i Potockich, a w r. 1881 nabył dobra Potycz i Marynin, w których do zgonu bez przerwy zamieszkiwał. Mieszkając na wsi, był duszą w mieście; każda sprawa społeczna żywo go zajmowała, a najbardziej przejmował się sprawami warszawskiego towarzystwa ogrodniczego, którego cele umiłował. Przed kilkunastu laty ożenił się z p. Adelą Schado von Wittenau, córka pułkownika wojsk pruskich w Berlinie. Czując się blizkim zgonu, dobra swoje Potycz i Marynin, położone przy brzegu Wisły za Czerskiem (pow. grójecki), z inwentarzem żywym i martwym, zapisał w używalność dożywotnią swojej żonie Adeli, a na własność wieczystą Towarzystwu ogrodniczemu m. Warszawy, mającego obecnie siedzibę swoją w Bagateli. Dobra te mogą przejść na własność Towarzystwa za życia żony jego, za dobrowolną z nią umową. Majątek ten o przestrzeni 50 włók, jest najlepiej urządzonej; gleba żytuiopyszna; pięć stawów zarybionych; lasu szpilkowego 14 włók; budynki mieszkalne murowane; piękny park angielski i ogród owocowy. Połączony z Warszawą gościńcem mokotowskim przez Piaseczno (4 godz. jazdy), lub parostatkiem, Wisłą do miejsca.

Paprocki Teodor zmarł po długiej, kilka miesięcy trwającej chorobie, 6 marca, w Warszawie. Był osobą przedsiębiorczą i ruchliwą, ożywił nasze księgarstwo, dodał mu bodźca i wprowadził na nowe tory. Był on pierwszym, który po wielu latach, odważył się nie wierzyć idącemu z góry zaręczeniom, że u nas «żadna książka nie idzie». Przerwał on stagnację i zwalczył monopolję. Dzięki jemu, ujrzało światło dzienne wiele dzieł i wielu pisarzy, których by przy dawnych warunkach z pewnością nie ujrzało. Nie cofał się przed ryzyką, a niekiedy nawet nie cofał się przed stratą. Wydawał rzeczy skromne, a przytem poważne. Przez 80 lat wydawał i był razem redaktorem pisma «Życie», tygodnik literacko-naukowy, do końca był re-

daktorem «Biblioteki romansów i powieści». W katalogach jego znajdujemy popularne kalendarzyki, powieści, poezje, podręczniki naukowe, książki dla dzieci, a wreszcie bardzo poważne i na skalę szeroką zakreślone jak np. «Chemja», «Obraz literatury powszechnej». «Historja filozofji» i wiele innych. Natomiast w całej wydawniczej działalności zmarłego niema ani śladu blagi, która błyskotliwą, a silnie reklamowaną tandetę puszcza w świat, jako arcydzieło. Naczelnik firmy zmarł, firma jednak żyć będzie, kierunek zaś jej obejmie młodszy brat nieboszczyka. Oby rozwijał się w dotychczasowym kierunku, z tą samą energją i temże samem powodzeniem!

Pisarewski M. Dyrektor Elektro-technicznego instytutu zmarł nagle w 73 r. życia, 21 czerwca. Szeregiem cennych badań i podręczników praktycznych w dziedzinie fizyki wzbogacił on naukę, oraz w charakterze dyrektora postawił instytut Elektrotechniczny na wysokość wiedzy współczesnej. Był współpracownikiem «Głosu».

Podkowiński, Władysław trawiony piersiową chorobą zgał 15 stycznia w 29 roku swego życia. Urodzony w Warszawie 4 lutego 1866 r., średnie swe wykształcenie odebrał w tamtejszej szkole technicznej kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, a wstąpiwszy do szkoły rysunkowej, bardzo prędko ujawnił niepospolite zdolności jako rysownik. Kilkunastoletni młodzieniec wystąpił z ołówkiem na arenę publiczną w Kłosach, Wędrowcu i Tygodniku Illustrowanym. W 1885 r. wyjechał do Petersburga, gdzie zapisał się do Akademji sztuk pięknych, pracował pod kierunkiem znanego batalisty, profesora Willewalda. Pomimo kształcenia się jego nie przestawał zasilać pism naszych rysunkami i tak zakres ilustratorskiej jego twórczości trwał do roku 1889, w którym to czasie pozyskał uznanie i powodzenie. Wyjechawszy do Paryża w czerwcu 1889 roku próbuje szczęścia na płótnie, a roczny jego tamże pobyt wywiera na twórczość przełomowy wpływ. Pod wpływem bowiem impresjonistów francuzkich wprowadził on nowy rodzaj malarstwa do naszej sztuki, ze sporą wszakże dozą indywidualności. Tutaj należą obrazy: «Jesień», «Łaś w Fontainebleau», «Portret młodego człowieka» na jasno-zielonym tle, i kilka krajobrazów. Dzieła te, odrzucone przez Towarzystwo zachęty, znalazły wstęp

do salonu Krywulta. Po powrocie do Warszawy namalował «Damy, grające na bilardzie», które, pomimo licznych zarzutów, zwróciły bacniejszą uwagę miłośników sztuk. Od r. 1891 daje się spostrzegać pewien zwrot w twórczości; Podkowiński wystawia szereg obrazów pejzażowych, w których widoczna jest dążność pochwytywania natury i dzięki właśnie tym zaletom, nikną braki techniczne. Następnie jeszcze artysta wykazał pewną samodzielność i śmiałość w portretach kobiet, na tle życia codziennego. Tym sposobem nie mają one pospolitych cech okolicznościowego wyrazu. W r. 1892 na konkursie malarskim otrzymał drugą nagrodę i od tego czasu zaczął zdobywać coraz większe uznanie. Tworzył dużo i gorączkowo; w ostatnich czasach wprowadził do swych pomysłów alegorię, symbolizm i dużo fantazyi, nieustannie szukał nowych dróg, po których chciał swoją twórczość potoczyć. Pospiesznemu poszukiwaniu silnie rozbudzone nerwy i wrażliwość podawały cechę chorobliwości, podniecanej wiecznem niezadowoleniem z siebie. Temu właśnie przypisać należy owe głośnie i różnie tłumaczone pokrajanie własnego płótna p. t. «Szał». Wszystkie obrazy z ostatniej doby są dużych rozmiarów i nacechowane tym symbolizmem, mianowicie, oprócz zniszczonego: «Taniec szkieletów», «Ironia», «Bajka», «Pogrzeb». Na sztalugach pozostało kilka prac niedokończonych. Przedwcześnie zgasłego artystę żegnamy z tym większym żalem, że twórczość jego wróżyła wybitny rozwój talentu wprzyszłości.

Polkowski Józef zakończył życie w Warszawie. Urodzony tamże w r. 1820, po ukończeniu szkół rozpoczął pracować na niwie artystycznej pod okiem Dąbrowskiego, a następnie przeszedł do pracowni głośnego wówczas artysty Kokularza. W 1845 r. po raz pierwszy wziął udział w czasowej wystawie sztuk pięknych, wystawiając cztery obrazy rodzajowe i trzy portrety. Krytyka dzieła te oceniła pochlebnie, zachęcając artystę do dalszej pracy. Od 1848 r. rozpoczął ciężki i mozolny zawód pedagoga, dając lekcye rysunków, malarstwa w b. instytucji szlacheckim, następnie w gimnazjum III, a w końcu w szkole realnej. Zasiłał swemi pracami «Przyjaciela Dzieci», «Opiekuna Domowego», «Kłosa» i t. d.

Poznański Józef, znany finansista i pracownik na polu

ekonomicznym, umarł w Petersburgu 10 czerwca, mając lat 70. Nieboszczyk, po ukończeniu gimnazjum w Kaliszu i studiach uniwersyteckich w Lipsku, w r. 1852 założył dom bankowy w Warszawie i jednocześnie, w charakterze członka zgromadzenia kupców i sądu handlowego, brał czynny udział w sprawach ekonomicznych krajowych. W r. 1873 przeniósł się do Petersburga, gdzie utworzył dom bankowy i zajmował aż do ostatnich czasów rozmaite stanowiska; prócz tego w ciągu lat 17 pełnił obowiązki wice-prezesa towarzystwa popierania przemysłu i handlu. Ostatnimi laty piastował także urząd konsula rumuńskiego. Literatura ekonomiczna straciła w nim zdolnego i wytrwałego pracownika. Z dzieł jego, wydanych w rozmaitych językach, największej wziętości używały «Proizwoditielnyja siły Carstwa Polskago». W r. 1872 zmarły wydał na korzyść kasy studentów uniwersytetu warszawskiego przekład dzieła T. Thoernera «O prawodawstwach akcyjnych europejskich». Brał udział w «Kraju», «Słowie» i innych pismach; jak również przyczynił się do założenia «Gazety Handlowej».

Prokop ks. (Jan Leszczyński) kapucyn zmarł 26 lutego w klasztorze oo. kapucynów w Nowem Mieście nad Pilicą. Przed laty sławny kaznodzieja, początkowo wojskowy, kapłan świętobliwy, autor kilkudziesięciu dzieł religijnych, przeważnie treści pietytycznej i ascetycznej. O. Prokop urodził się w r. 1812 z ojca Klemensa i matki Józefaty z Jukowskich, małżonków Leszczyńskich w dziedzicznym majątku rodzinnym Brailowie, gub. Podolskiej, gdzie też początkowe nauki pobierał; ukończywszy następnie gimnazjum w Winnicy, wstąpił do uniwersytetu warszawskiego, następnie do wojska, które opuściwszy w stopniu oficera, osiadł na glebie ojczyściej, poświęcając się z zapalem gospodarstwu rolnemu. Ale śmierć serdecznego przyjaciela i druha z lat dziecińczych, Józierskiego, wywarła na ś. p. Jana Leszczyńskiego wpływ taki, że w r. 1844 wstąpił do zakonu oo. kapucynów w Lubartowie. Chciał tu w skromności swojej pozostać na zawsze braciszkiem niższego choru, nie zgodził się jednak na to prowincjał, późniejszy biskup podlaski o. Benjamin Szymański i na jego to rozkaz o. Prokop w d. 25 lipca r. 1846 przyjął święcenia kapłańskie. Odtąd spełniał różne urzędy w zakonie. Był przez lat 6 kaznodzieją w Warszawie, następnie

spełniał urzędy gwardjana, definitora, prowincjała. Jako gwardjan w Lublinie własnym kosztem zbudował prześliczną kapliczkę Matki Bożej. W r. 1864 osiadł w klasztorze w Zakroczymiu, z kąd w r. 1892 przeniesiony został do klasztoru w Nowem Mieście nad Pilicą. Jako pisarz, z punktu czysto literackiego, był to talent także wyjątkowy, umiejący z przedziwną miarą łączyć prostotę i jasność wykładu, z niezmiernym wdziękiem i pięknnością stylu. Oto tytuły kilku dzieł: «Żywot św. Franciszka», «Żywoty św. Pańskich», «Wielbij dusza moja Pana» i wiele innych.

Pruszyński Andrzej w d. 7 marca w Warszawie zakończył życie. Niema w Warszawie ani jednego przechodnia, któryby nie znał okazałej i pod względem duchownym i artystycznym figury Chrystusa Pana, uginającego się pod ciężarem krzyża, figury stojącej na krużganku kościoła Święto-Krzyckiego. Ów posąg zrobił ś. p. Pruszyńskiego popularnym, wydobyl jego nazwisko ponad poziom zwnętrza pracowni, rzucił je między tłumy i zapewnił mu trwałą pamięć. Rodowity warszawiak ujrzał światło dzienne w 1836 roku, przeszedł bardzo systematycznie wykształcenie w warszawskiej szkole realnej, potem wstąpił do pracowni rzeźbiarskiej Jakóba Tatarkiewicza, który również zasłynął przed laty z dzieł wybitniejszych. Gdy Tatarkiewicz w 1854 r. umarł, Pruszyński przeszedł na wydział rzeźby do b. szkoły sztuk pięknych. Tam pod kierunkiem zmarłych profesorów rozwinał w sobie poczucia piękna, sam zdobył sobie dokładną znajomość rysunku, prócz tego zaś korzystał ze wskazówek Konstantego Hegla (dzieła jego w katedrze warszawskiej) i Władysława Oleszczyńskiego. Szkołę sztuk pięknych skończył już jako wybitny artysta. Dzięki temu otrzymał stypendyum rządowe i w r. 1866 znalazł się w Rzymie, gdzie usilnie nad dalszem wykształceniem swoim pracował. W akademji św. Łukasza przypadła mu nagroda bardzo zaszczytna: pierwszy medal, odznaczenie, nie często spotykające cudzoziemca.

W 1868 r. powraca do Warszawy, gdzie niemal odrazu zaczyna pracować w podwójnym kierunku: dla sztuki i dla chleba, ponieważ samo czyste rzeźbiarstwo u nas nie zapewnia nawet dachu nad głową. Pracowitość, talent, obrotność sprawiły, że gonitwa za chlebem codziennym nie zabiła w

nam polotu artystycznego. To też prac jego dłota Warszawa posiada sporo po kościołach i na cmentarzach: nagrobek historyka Juliana Bartoszewicza w kościele pp. Wizytek; w kościele ww. Świętych na Grzybowie posągi Apostołów i Proroków starego testamentu, statua z bronzu N. Maryi P. Łaskawej na ulicy Chłodnej przed kościołem św. Karola Baromeusza, nagrobek Pauliny Krakowowej w kościele św. Piotra i Pawła; wszystko to są tylko celniejsze prace Pruszyńskiego. Cmentarz na Powązkach jest prawdziwą galerją, jeżeli się tak wyrazić wolno, dzieł dłota zgasłego artysty. On pierwszy wprowadził wykuwanie nagrobków z polerowanego granitu, który jest daleko oporniejszym na wpływy klimatu. W fabrycznej Łodzi imponujące wrażenie sprawia mauzoleum rodziny Schajblerów, pomysłu i wykonania Pruszyńskiego. W pracowni jego kształcił się liczny zastęp młodzieży artystycznej, bo Pruszyński był doskonałym nauczycielem, chętnie udzielał rad i wskazówek i nie szczędził zachodów, aby krzesać talent w tej młodzieży, która się do niego garnęła chętnie po wiedzę techniczną i materialny zasilek. Pruszyński nie tylko uczył, ale i dawał sposobność zarobku; przez życie szedł pracą i uczciwością; dla sztuki zdziałał tyle, ile mógł; wspomnienie jego tedy pozostanie w sercu młodszych zachętą i ostrogą w dalszej pracy.

Przewóski Edward zmarł w Kijowie d. 9 maja. Urodzony w r. 1851 w Siedlcach, ukończył uniwersytet warszawski ze stopniem kandydata nauk prawnych, poczem w szkole rolniczej w Żabikowie studjował nauki przyrodnicze. Po powrocie do Warszawy, był współpracownikiem «Opiekuna Domowego» i «Nowin». Roku 1879 wyjechał do Lwowa, ztamtąd do Paryżu, gdzie był współpracownikiem pism francuzkich. Ostatniemi zaś czasy mieszkał w Kijowie. Praca jego o Mochnackim była zamieszczona w «Kraju» w r. z. Od lat wielu nie było u nas ani jednego pisma postępowego, w któremby nie pracował; przeważnie zaś zasilał «Kraj», «Przegląd Tygodniowy» i «Ateneum». Wartość tych prac jest bardzo różna, jak zwykle bywa w publicystyce, obliczonej na zarobek. Ale są tam też rzeczy cenniejsze, które nie powinny utonąć w zapomnieniu.

Radziwiłł książę Edmund, książdz — umarł po długich cierpieniach w klasztorze Benedyktynów w Beuron, w księztwie

Hohenzollern. Syn ks. Bogusława Radziwiłła i małżonki jego księżniczki Clary Aldringen, urodził się w Toeplitz, 6 sierpnia 1842 r. Wychowany w domu ściśle katolickim, już w młodzieńczych latach powziął zamiar poświęcenia się stanowi duchownemu i w tym celu, po odpowiednim przygotowaniu się, uczęszczał na uniwersytetach na kursa teologii, poczem przyjął święcenie kapłańskie. Następnie przebywał w Berlinie, a dalej mianowany został wikarjuszem w Ostrowie, na którym to stanowisku długo pozostawał, pracując jako gorliwy kapłan tak, że powszechną miłość i szacunek zjednał sobie u wszystkich. W r. 1874 wybrany był na posła do parlamentu niemieckiego z okręgu wyborczego bytomskotarnowskiego i mandat ten sprawował do roku 1881. W tym roku, po ukończeniu się kadencji parlamentarnej, nadal mandatu nie przyjął. Należał do stronnictwa centrum, a podczas walki kulturalnej, nie oglądając się na żadne związki pokrewieństwa, energicznie bronił praw Kościoła i na mównicy, i piórem. W tym celu napisał kilka dzieł po niemiecku, a mianowicie: «Die kirchliche Autorität und das moderne Bewusstsein» 1872, «Ein Besuch in Marpingen» 1877, «Cannossa oder Damascus?» 1872. Prócz tego wydał kazania, jakie w różnym czasie wygłaszał. Przed kilku laty zrzekł się z wikarjuszostwa w Ostrowie i wstąpił do zakonu Benedyktynów w Beuron. Ztamąd przed rokiem powołany został na opata do klasztoru Benedyktynów w Portugalji, gdzie zachorował. Dla poratowania zdrowia przybył do Berlina, a następnie, chory i znękany, udał się do Beuron, gdzie żywot czysty, jak iza, zakończył. Brat jego, Władysław, jest księdzem zakonu Jezuitów, siostra Jadwiga zakonnica, brat zaś ks. Ferdynand jest od wielu lat posłem w parlamencie niemieckim z okręgu wyborczego odolanowsko-ostreszowsko-ostrowsko-kepinińskiego i zarazem prezesem Koła polskiego w parlamencie. Ks. Antoni Radziwiłł jest bratem stryjecznym zmarłego.

Rodakowski, Henryk. Zakończył życie w Krakowie 28 grudnia 1894 r. Był to jeden z najwybitniejszych portrecistów, który wprawdzie zyskał większe uznanie za granicą, niż w kraju. Sława ta silniejszem i szerszem echem odezwała się wśród nas przed paru laty, gdy zasługi Rodakowskiego czczone jubileuszem pracy czterdziestoletniej. Urodzony 1823 r.

we Lwowie, jeszcze bardzo młody, w roku 1845 wyjechał do Paryża, gdzie wstąpił do szkoły Cognieta. W roku 1852, za wystawiony na dorocznej wystawie portret otrzymał najwyższą nagrodę: medal złoty I-ej klasy, a w roku 1861 zostaje on kawalerem «Legji Honorowej». Jako portrecista, przez lat kilkanaście nie miał tam żadnego współzawodnika, który mógłby mu dorównać. Wziętość i powodzenie jego doszły do dworu i na zamówienie Napoleona III-go wykonał podobizny: Kanroberta (Canrobert) i Mak-Mahona (Mac-Mahon) do galerji Wersalskiej. Najlepsze tego rodzaju dzieła jego, pochodzą z okresu 1862—1877 roku. Z innych jego prac, zyskała również wielkie powodzenie «Wojna Kokosza», obraz historyczny z czasów Zygmunta I Wielkiego, króla polskiego. W roku 1876 powrócił on narzeczcie do Lwowa, gdzie nieustanną swą pracą wielce ożywił dziedzinę malarską, ale wkrótce potem przeniósłszy się na wypoczynek do Krakowa, porzucił zupełnie pędzel. Nieodmawiał on jednakże swego udziału na niwie artystycznej. I tak przyjął on na siebie urząd prezesa towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych, będąc zarazem kierownikiem muzeum narodowego. Wreszcie miał objąć po Matejce stanowisko dyrektora szkoły sztuk pięknych, w czem w 71 roku życia przeszkodziła śmierć, wynikła z zapalenia płuc.

Rodoszkowski Oktawjusz (de Bourmeister-Rodoszkowski) generał-lejtenant, zmarł w Warszawie 13 maja. Urodzony w Łomży w r. 1820, uczęszczał do b. szkoły pijarów w Warszawie, potem, w skutek zamknięcia uniwersytetu warszawskiego, wstąpił na wydział technologiczny, w r. zaś 1846 ukończył szkołę artyleryjską. Zmarły, obok zajęć wojowych, zajmował się z zapałem studjami entomologicznymi; wydał też przeszło 30 prac w tym zakresie po francuzku, a w r. 1882 wydał po polsku opis rozmaitych owadów błonkoskrzydłych. On też głównie przyczynił się do otwarcia domu zarobkowego imienia Staszycy i był opiekunem szkół rzemieślniczych imienia Konarskiego.

Roźniatowska Antonina, znakomita rzeźbiarka, zmarła w czerwcu b. r. w Krakowie. Przybywszy w r. 1886 z gub. Kijowskiej do Krakowa, wstąpiła do szkoły rzeźbiarskiej dla kobiet, istniejącej wówczas przy muzeum d-ra Baranieckiego i pracowała tam pod kierunkiem ś. p. profesora Marcelgo

Gryskiego. Prędko zdobywszy samodzielność artystyczną, wykonała cały szereg rzeźb, posiadających wysoką wartość. Wkrótce też zaczęła zdobywać nagrody. Jej «Samotność» została odznaczoną na wystawie krajowej w Krakowie, «Lotus» na wystawie Lwowskiej. Prawość i szlachetność umysłu, nie znosząca żadnych kompromisów w życiu, jednały zmarłej szacunek powszechny. Był to duch niezwykły, postać rzadko napotykana, rzeźbiarka wielkiego talentu. Wczesnie zesłała do grobu, ale pozostawiła po sobie długi już szereg dzieł, nacechowanych znamieniem wyższego uzdolnienia.

Rudzki Karol, syn Aleksandra, profesora instytutu leśnego i syndyka kościoła Św. Katarzyny, i Józefy z Panasewiczów, zmarł po krótkiej słabości, w Maharaczu pod Jałtą w Krymie, w d. 7 września b. r. Urodził się 5 maja 1865 roku, w gub. Penzeńskiej, gdzie od lat 2 przebywała rodzina Panasewiczów. Po przejściu ojca do Petersburga, dla objęcia katedry profesorskiej w instytucie leśniczym, Karol oddany został do gimnazjum Maja, które chlubnie ukończył w r. 1884. W tym roku wstąpił na uniwersytet petersburski, na wydział nauk przyrodniczych. Był on jednym z założycieli «Gaz. Olsztyńskiej» i «Wydawnictwa T. T. Jeża». W r. 1887 okoliczności zmusiły go do opuszczenia uniwersytetu; pracy jednak naukowej nie zaprzestawał i we 2 lata potem złożył, jako ekstern, egzamina na kandydata nauk przyrodniczych.

Ulegając radom ojca i własnemu zamiłowaniu, poświęcił się pracy winiarskiej. Po przebyciu dwuletniej praktyki w Krymie i na Kaukazie, wysłany był, kosztem rządu, jeszcze na dwa lata za granicę. Zwiedził i pracował we wszystkich większych okęgach winiarskich południowych Niemiec, Francji, Hiszpanji i Algieru, przebywając dłużej w St-Michele Tyrolu, Klosternenburg około Wiednia, i w Bordeaux. W r. 1893 objął posadę winiarza-chemika przy szkole winiarstwa w Maharaczu, około Jałty, oraz miejsce zarządzającego stacją doświadczalną. Ostatniemi czasy przyjął na siebie dozór nad winnicami znanego bogacza Gubonina. Ś. p. Karol posiadał rzadki i cenny dar: umiał zjednywać sobie miłość i szacunek ludzki. Zdolny i pracowity, miał przed sobą piękną przyszłość, opatrność w wyrokach swoich chciała inaczej. Zgaśł prawie nagle, pogrążając rodzinę w głębokim smutku

i rozpaczy, pozostawiając za sobą serdeczny żal wszystkich, którzy mieli sposobność poznać tę piękną i szlachetną postać młodzieńca. Pogrzeb odbył się na cmentarzu katolickim na Wyborskiej stronie, w Petersburgu.

Rydel Lucjan zmarł w Krakowie. Zwyczajny profesor okulistyki w uniwersytecie Jagiellońskim, rektor i dziekan wszechnicy Krakowskiej, należał do największych powag naukowych w zakresie swej specjalności. Szereg dzieł naukowych i rozpraw, przez niego wydanych, postawiło nazwisko jego w rzędzie wybitnych koryfuszów nauki. Jako lekarz praktyczny, zmarły profesor cieszył się rozległą praktyką.

Skórkowski Antoni umarł w Medowatej jako głośny przed laty kilkanastu popularyzator nauk przyrodniczych.

Urodzony w miasteczku Tlince na Podolu, w 1848 r., pozyskał stopień doktora medycyny, ale praktyce się nie poświęcił. Umysł to był jasny, rozum bystry, pamięć posiadał zadziwiająca, odznaczał się zamiętowaniem niemal entuzjastycznym do nauk ścisłych; wszystko to łączyło się w nim z wiarą niezachwianą i poglądami ściśle chrześcijańskimi, ufnością w życie pozagrobowe i w celowość wszelkiego stworzenia. Kochając przyrodę badał ją rozumem filozofa. Dusza to była na wskroś poetyczna, tkliwa na wszelkie piękno, uczuciowa i promienna, i materializm nigdy jej nie skalał.

Stummer Józef, doktor, zmarł w Lipcu w Warszawie. Ojciec jego, Jan, także lekarz, nasamprzód był naczelnikiem wydziału lekarskiego w b. komisji rządowej, a następnie profesorem b. uniwersytetu (Aleksandryjskiego) w Warszawie. Ś. p. Józef urodził się w Krakowie w 1832 r. Gimnazjum kończył w Radomiu, na wszechnicę powrócił do rodzinnego miasta, gdzie w 1855 r. uzyskał po napisaniu rozprawy o kretynizmie dyplom doktora medycyny. Rok z górą potem przepędził za granicą, doskonaląc się dalej w klinikach wiedeńskich i paryskich, poczem w 1857 r. osiadł na stałe w Warszawie, zdał przed radą lekarską egzamin na stopień doktora medycyny i w r. 1860 został ordynatorem szpitala ewangelickiego. W jedenaście lat później przyjął na siebie honorowy obowiązek naczelnego lekarza i kuratora Instytutu poprawy moralnie zaniedbanych dzieci w Mokotowie. Na tem szaczącym ale trudnym stanowisku wielce się przy-

czynił do rozwoju Instytutu i prawdziwie przez to zasłużył się dla społeczeństwa. Niemal także zasługi położył ś. p. Stummer i dla rozwoju Szczawnicy i dla zapoznania ogółu z jej dodatnimi właściwościami.

Szwernicki, Krysztof, xiądz. Zmarły w Irkucku, urodził się w r. 1812 w pow. Maryampolskim (gub. Suwałskiej) i po ukończeniu szkół miejscowych wstąpił do zakonu Marjanów. Wyświęcony na księdza w r. 1838 został kapelanem Warszawskiego instytutu głuchoniemych, potem przeorem Marjanów, a w r. 1848 wyjechał do Irkucka, gdzie też w szkole został proboszczem. Tutaj, z pomocą wielkich ofiar, zdołał odbudować kościół, spalony w r. 1879, a w r. 1888 obchodził uroczyste jubileusz swego kapłaństwa. W dniu tym wręczono jubilatowi dar Papierza, kielich złoty i mszał, a parafjanie na jego pamiątkę zbudowali ołtarz. Umierając, zapisał cały swój majątek na kościół i na szkołę, założoną przy tymże kościele.

Wyleżyński, Bronisław, profesor instytutu technologicznego w Petersburgu, b. dyrektor Towarzystwa gazowego, zmarł w Petersburgu, d. 14 czerwca. Urodzony w maju r. 1840, początkowe nauki pobierał w korpusie kadetów imienia W. Ks. Konstantyna Pawłowicza, po ukończeniu których został zaliczony do pulku Lejb-Gwardyi Finlandzkiego, ze stopniem oficera; uczęszczał na wykłady Akademii Inżynierów imienia Cesarza Mikołaja I; następnie opuścił wojskową służbę, postąpił do Technologicznego Instytutu, który ukończył w r. 1868. We wrześniu 1871 r. został lektorem Instytutu Technologicznego na katedrze Chemicznej, w maju zaś 1881 r. mianowany został profesorem tegoż instytutu, w którym to obowiązku pozostawał do lutego 1895 r., kiedy został na własne żądanie wskutek choroby uwolniony.

Zaleski, Antoni, współredaktor i wydawca gaz. «Słowo», zmarł lat 37 w Warszawie, 9 sierpnia. Ś. p. Zalewski przyszedł na świat w d. 2 maja 1858 r. w Stodulce na Podolu, w pow. dityńskim. Wcześniej straciwszy ojca, wychowany pod opieką matki, po starannem domowym wychowaniu oddany został do szkół, do Krakowa, gdzie też ukończył miejscowe gimnazjum realne. Obrawszy kierunek realny, udaje się następnie na politechnikę do Pragi czeskiej, znów z zamiarem szczerzej i gorliwej pracy w tym kierunku. Młody student

który pilnie patrzył dokoła siebie, poczuwa w sobie wrodzoną skłonność dziennikarską i za namową słynnego ks. Kanonika Szulca, z którym zapoznał się bliżej, a który obdarzył go swą przyjaźnią, zabiera się do pióra. Politechnika i zawód inżyniera zostały zarzucone, a natomiast w Gazecie Polskiej, pojawiają się «listy z Pragi», kreślone przez 19-letniego studenta i odrazu zasłużyły na powszechne uznanie. Gdy następnie osiadł w Krakowie, gdzie i tam poznano się na młodej sile zaciągnięto go do służby, która okazała się uobłą szkołą dla przyszłego publicysty. W r. 1879 zwraca na niego uwagę Z. Sarnecki, redaktor «Echa» i pozyskuje go dla swego pisma, ofiarując mu kierownictwo działu politycznego, który młody dziennikarz znacznie ożywia. Dalsze koleje S. p. Antoniego są już ściśle związane z losami i żywotem gazety «Słowo», które jego zabiegom i staraniom zawdzięcza swoje założenie. Próbował też za życia dwukrotnie sił swoich na polu beletrystycznym, kreśląc w spółce z Marianem Gawalewiczem komedję «Wieś do sprzedania», a z Włodzimierzem Zagórskim znaną czytelnikom powieść społeczną, p. t. «Pan radca», która w swoim czasie sprawiła wrażenie konserwatyzmu w kierunku bardzo wybitnie katolickim. Człowiek uczciwy do gruntu, posiadał tyle zalet prawdziwego dżentelmena, że szanowanym i kochanym był w szerokich kołach, a już to najwięcej przez tych, co skutkiem codziennej z nim styczności doznali jego serdeczności i koleżeństwa.

Zarzycki, Alexander, zmarł w d. 1 listopada w Warszawie. Urodzony we Lwowie w 1834 r., od lat najmłodszych objawiał zdolności muzyczne i jako pianista dawał z powodzeniem koncerta ze znanym skrzypkiem Biernackim. Czując potrzebę dalszych gruntowniejszych studyów wyjechał do Paryża, gdzie pozostawał pod kierunkiem Robera i gdzie zapoznał się ze wszystkimi znakomitościami świata muzycznego. Publiczny koncert w sali Hertza w 1860 r. odrazu zjednał dla Zarzyckiego uznanie publiczności, odtąd powodzenie stale już towarzyszyło Zarzyckiemu w wędrownkach artystycznych zagranicą i w kraju, dokąd zjechał w 1866 r. gdzie spotkał owacyjne przyjęcie. Kiedy więc w 1871 r. otworzyło się w Warszawie Tow. Muzyczne, jednomyślnie powołano Zarzyckiego na dyrektora. Po śmierci Kęckiego, Zarzycki objął kierunek Instytutu, lecz na tem stanowisku

nie długo pozostawał, nie przypadło mu do gustu zajęcie gospodarskie i administracyjne; porzucał wszelkie dyrektorstwa i posady, oddał się wyłącznie ukochanej sztuce, rzadko bardzo występując publicznie. Kompozycje zgasłego składają się: koncerty, uwertury, sonety, polonezy, mazurki, barkarole i najrozmaitsze fantazy. Po śmierci Moniuszki, tylko Zarzycki i Zieliński komponowali rodzinne pieśni, posiadające wysoką wartość artystyczną. Pieśni Zarzyckiego nie schodzą z repertuaru koncertowego; jest w nich obok harmonii i starannie opracowanego akompaniamentu melodia, przemawiająca do serca i uczucia słuchacza.

Zenowicz-Despota Bratoszyński, Alexander zmarł dnia 24 kwietnia w Koreisie, w Krymie, człowiek niepospolitych zalet umysłu, wielkiej prawości charakteru i niezaprzeczonych zasług. Urodził się w r. 1828, w Kietowiszkach, w Trockiem powiecie, uczył się w Wilnie; studia uniwersyteckie odbywał w Moskwie, które świetnie ukończył w 1848 r. Ponieważ był spowinowacony z rodziną moskiewskiego Generał-Gubernatora Tuczkowa, bywał w najlepszym towarzystwie w domach polskich i ruskich. W roku 1851 znalazł się na urzędzie w Irkucku, a w r. 1852 już pełni obowiązki naczelnika kancelaryi przy Gubernatorze pogranicznego miasta Kiachty nad Jelendą, przez który szedł wówczas cały handel Rossji z Chinami, nakoniec, w r. 1859 zostaje mianowany Gubernatorem w mieście Kiachcie. Te siedem lat urzędowania ustaliły sławę Zenowicza, jako sprężystego administratora i biegłego dyplomaty. W stopniu przeto pogranicznego komisarza. prowadził układy z Chinczykami, jeździł w dyplomatycznym charakterze do Nogi, do Pekinu i zawierał traktaty; wówczas to przyczynił się pod Jen. Gubernatorem hrab. Murawjowym-Amurskim do nabycia przez Rossję krainy nadamurskiej. Trzechlecie rządów Zenowicza w Kiachcie, 1859—62 r., było dla tej niewielkiej, ale bardzo znaczącej wówczas miejscowości, rzeczywiście bardzo świetnym; miasto się zaludniło, uporządkowało, wzbogaciło, zagospodarowało. Na dalekim wschodzie uwydatnia się bardziej, niż gdziekolwiek bądź, co może zrobić energia osobista pojedynczego, władzę mającego człowieka. Takim wzorowym wielkorządcą był właśnie Zenowicz, niezmordowany, sprawiedliwy, wszędzie przytomny i we wszystko wglądający

prawdziwy Harun-al-Raszid, jakim go przedstawia podanie. Coś z tego typu wielkorządcy w nieco wschodnim stylu zostało w powierzchowności Zenowicza na całe życie. Wielkie uznanie, którem się cieszył Zenowicz w kraju Zabajkalskim, wpłynęło na powołanie go na inne, bardziej znaczące stanowisko; w ostatnich dniach grudnia 1862 r. zajął on urząd Gubernatora Tobolskiego.

Dnia 18 sierpnia 1865 r. Zenowicz został na własne żądanie uwolniony od obowiązku gubernatora i przeniesiony do Petersburga, do rady ministra spraw wewnętrznych i odtąd aż do dymisji swojej na wielkanoc 1894 r., połączonej z podniesieniem do rangi rzeczywistego tajnego radcy stanu, brał bardzo wielki udział w nieskończonej ilości komisji i komitetów, przygotowujących rozmaite projekty prawodawcze i przyłożył się głównie do utworzenia tomskiego uniwersytetu, oraz do mnóstwa reform wewnętrznych, tak krajowych, a w szczególności syberyjskich. Szczególniej szemi względami i zachowaniem cieszył się Zenowicz u hr. Loris-Welikowa, tego męża stanu, podczas krótko trwałej bytności jego u steru rządu. Pamięć o Zenowiczu na całej Syberji jest bardzo żywa i przechowa się przez długie lata.

Ś. p. Despota-Zenowicz był przykładnym katolikiem i przyczynił się do utworzenia rz.-kat. Towarzystwa Dobroczynności w Petersburgu przy kość. Św. Katarzyny. Nakoniec, jako przymiot główny zmarłego, godny przejścia aż do najdalszej potomności: jego z gruntu dobre serce. Żadnych dóbr nie posiadał, a żyjąc tylko z utrzymania, pobieranego od skarbu, nikomu datku nie odmówił. Każdemu proszącemu o protekcję, gotów był służyć swojemi znajomościami i wpływami u władz i ludzi wysoko postawionych. Jeżeli nie pomoc, to dobrą i skuteczną radę można było u niego znaleźć zawsze. Wielkie i powszechne ubolewanie wzbudziło zejście przedwczesne tego nieodżałowanego altruisty. Bliscy i znajomi zatrwożeni byli przez lat kilka ostatnich postępami mocnej choroby, która nie dawała mu spokoju. Był sparaliżowany na jedną rękę, cierpiał na nogi, na wadę serca, chodził opierając się o kij, miał złamaną i wychudłą postać, w której błyszczwały jednak do ostatka składy wielkiej niegdyś piękności. Po ciężkiej zimie wybrał się na leczenie do Krymu,

ale się zaziębił w drodze i zgaś, zaledwie dowieziony do Koreis w okolicach Jałty, w roku życia 67.

Zieliński-Wittelius, Władysław umarł w wielkim tygodniu 1895 r. Urodził się w 1836 r. we Lwowie. Po ukończeniu gimnazjum realnego, wstąpił jako kadet do wojska. Brał czynny udział w kampanii austro-włoskiej, pod Wadżentą został ranny. Przybywszy do Królestwa i poślubiwszy Józefę Janinę Piasecką, osiadł w majątności żony w Kłodnicy Dolnej w Lubelskiem. Na polu literackiem rozpoczął pracować w r. 1856; pierwszą jego pracą była nowelka, pomieszczona w kalendarzu „Haliczanin“ p. t. Anusia. Wówczas w pismach peryodycznych pomieszczał wiele wspomnień i opisów z licznie przedsiębranych podróży po Europie i z czasów walk, w których brał udział. Osiadłszy na roli w Królestwie, zasiłał pracami swemi pisma warszawskie, drukując wszystko pod pseudonimem Mściława Brony. Następnie, po sprzedaży majątku, osiadł w Lublinie, był profesorem rysunku architektonicznego w szkole realnej, członkiem redakcyi «Kurjera Lubelskiego», a później «Gazety Lubelskiej». Około r. 1880 osiadł w Warszawie i był członkiem redakcyi «Echa», wydawanego przez Sarneckiego, oraz «Wędrowca», «Kłosów»; zasiłał pracami «Kurjery», «Tygodnik Ilustrowany», «Przegląd Tygodniowy», «Bibliotekę Warszawską», «Gazetę Warszawską» i t. d. Z prac jego historycznych wyliczyć należy «Monografię Lublina», «Św. Cyryl i Metody», «Anna Orzelska», «Ostatni z rodu», «W kraju Arpów». Był współpracownikiem «Wielkiej Encyklopedii powszechnej», gdzie prowadził dział heraldyczno-historyczny. Pozostawił liczny zbiór ciekawych dokumentów, odnoszących się do znanych rodów w kraju, jako też obszerną źródłową pracę dotyczącą rodu Poniatowskich, przy której wykończaniu śmierć go zaskoczyła niespodziewanie, po czterech dniach ciężkich cierpień; osierocił żonę ciężko chorą, córkę i syna współpracownika Gazety Warszawskiej.

Żegota. Pauli zmarł w Krakowie dnia 20 października. Urodził się 1 lipca 1814 r. w Nowym Sączu ze starych mieszczan tamecznych, Macieja i Zofii z Wojciechowskich. Skończywszy gimnazjum w r. 1831 udał się pieszo w różne strony. Wędrował tak Żegota od wsi do wsi spisując pieśni, od klasztoru do klasztoru, rysując nagrobki i wertując

księżnice; następnie wstąpił do uniwersytetu we Lwowie. Miernie środki na przeżycie czerpał z udzielania lekcji, pisywania artykułów i poezji do czasopiśmiennictwa, a również z porządkowania biblioteki Ossolińskich. Nie oderwało go to od umiłowanych badań zamierzchłej słowiańszczyzny, od zestawienia pieśni ludowej polskiej z pieśniami innych ludów z literaturą nowożytną. Owoc swojej wędrowki i poszukiwań miał już w r. 1833 uporządkowany, i w r. 1833 ogłosił drukiem «Pieśni ludu Polskiego w Galicyi», poczem ukazały się dwa tomy «Pieśni ludu Ruskiego w Galicyi».

W r. 1842 osiadł w Krakowie i zaliczył się w poczet studentów medycyny, byleby sobie kęs chleba w przyszłości zapewnić, ale nadzieja ta niezaspokoiliła głodu i w r. 1847 został bibliotekarzem i archiwistą hr. Potockich, dzięki czemu odbył podróż po Europie z Adamem, hr. Potockim.

Ten nowy okres żywota Paulego obfituje przeważnie w wydawnictwa historyczne. Ogłosił drukiem zapomniane poezye Gawińskiego, żywoty hetmanów Brodowskiego. Pamiętniki o Samuelu i Krzysztofie Zborowskich. Opis podróży Jana Potockiego, sielanki Krakowskie Zwiastuna romantyzmu Reklawskiego, pamiętniki Łosia, herby rycerstwa Paprockiego u Ziemiańsianina Orzechowskiego, sporo dzieł w «Bibliotece Turowskiego» i t. d. Nadewszystko ogrom wiedzy i trudu włożył w porównanie kodeksów i przysposobienie do druku tekstu łacińskiego pism Jana Długosza, wydanych nakładem Al. hr. Przeddzieckiego. Lat 12 przesłęczał nieboszczyk Żegota nad temi średniowiecznymi skryptami, ale też to, co z pod jego ręki wyszło, stało się zaiste godnym pomnikiem pierwszego prawdziwego dziejopisa tego kraju. W r. 1870 został Pauli urzędnikiem biblioteki uniwersyteckiej w Krakowie i tu ułożył czterotomowy zbiór praw, przywilejów, nadań i dokumentów, tej wszechnicy służących (1870—84), tudzież spis uczniów akademii Krakowskiej od r. 1400 do 1432.

Zatopiony w badaniach i rozmyślaniach prowadził życie ascety na wzór autora „Ksiąg Bibliograficznych“. Swoje szacowne zbiory zapisał ufundowanemu przez Skargę Bractwu Miłosierdzia, ażeby za otrzymaną kwotę pobudowało szpital dla nędzarzy.

Pokój mu wieczny.

UKAZ NAJWYŻSZY.

„W nieustannej trosce o pomyślność wszystkich Naszych wier-
nych poddanych, zwróciliśmy uwagę na oplakany los tych, któ-
rzy, cierpiąc ostatnią nędzę, szukają napróżno zarobku. Domy
schronienia starają się ulżyć losowi ubogich przez danie uczciwej
pracy, jako jedynej rękojmi życia szczęśliwego i na podstawach
chrześcijańskich opartego. Uznaliśmy za odpowiednie urządzić spe-
cjalne kuratorstwo nad domami pracy i domami zarobkowemi,
których celem będzie okazywanie istniejącym tego rodzaju insty-
tucjom koniecznego poparcia i pomocy, oraz staranie się o zwię-
kszenie ich liczby w Cesarstwie. Najukochańsza Małżonka Nasza,
podzielając te Nasze troski duchowe, powodowana porywem mi-
łosiernego serca Swego, dla najlepszego urzeczywistnienia zamię-
rów Naszych, wyraziła chęć przyjęcia rzezonego kuratorstwa pod
Swą opiekę, w silnem przekonaniu, że wielkoduszna gotowość
Jej Cesarskiej Mości poniesienia trudów na korzyść potrzebujących,
przyjętą będzie z radością we wszystkich częściach Naszej obszer-
nej ojczyzny. Wzywając łaski Najwyższego dla zamierzonej opie-
kuńczej działalności, rozkazujemy: zatwierdzone przez Nas prze-
pisy o rzezonem kuratorstwie wprowadzić w wykonanie. Dan dnia
2 września 1895 roku“.

Własnoręczny podpis Najjaśniejszego Pana i Cesarza Wszech
Rossji:

„MIKOŁAJ“.

WYKSZE INSTYTUCJE PANSTWOWE.

Rada Państwa, Mojka 68, plac Maryjski.

Kancelarja Państwa, tam-że.

Komitet Ministrów, tam-że.

Biuro dla prośb podawanych na Jmię NN. Państwa, tam-że.

Własna Jego Cesarskiej Mości Kancelarja. Inżynierna—pałac W. Ks Michała.

Własna Jego Cesarskiej Mości Kancelarja zawiadująca Zakładami Imienia Cesarzowej Maryi—Kazańska 7.

Kancelarja Jej Cesarskiej Mości, Fontanka 50.

Senat }
Synod } plac Senatu.

Ministerja.

1. Ministerjum Dworu, Fontanka 31.

- a) Główny Zarząd Domenów (Удѣловъ), Litejna 39.
- b) Gabinet Jego Cesarskiej Mości, dworzec Aniczkina, wejście z Fontanki.
- c) Kontrola Ministerjum Dworu, Fontanka 31—39.

2. Ministerjum Spraw Zagranicznych, plac Zamkowy 6.

- a) Departament osobistego składu oraz spraw gospodarczych (Д-тъ литеро состава и хозяйственныхъ дѣлъ).
- b) Departament Azjatycki.

3. Ministerjum Spraw Wewnętrznych, Fontanka 57, przy moście Czernyszewa.
Kancelarja Ministra, W. Morska.

Departamenta:

- a) Ogólnych Spraw;
- b) Gospodarski;
- c) Obcych wyznań, Fontanka 57.
- d) Policji, Fontanka 16.

- e) Medyczny, Teatralna 9.
 - f) Wydział Ziemski, Fontanka 54.
 - g) Rada statystyczna i Komitet.
 - h) Rada Medyczna i Komitet Weterynaryjny, Teatralna 3.
 - i) Komitet Techniczno-Budowniczy, Fontanka 57.
 - k) Główny Zarząd Poczty i Telegrafów Pocztańska 7.
 - l) Główny Zarząd Druku i Komitet Censury, Teatralna 3.
 - m) Główny Zarząd Więzień, plac Alexandryjskiego teatru.
 - n) Kancelarja Naczelnika Miasta, Grochowa 2.
 - o) Zgromadzenie Deputatów Szlachty, Michajłowska 2.
 - p) Ratusz, Newski około Gościnnego Dworu.
 - r) Rząd gubernialny, ul. Glinki 8.
 - s) Guberski Zarząd Ziemski, Sadowa 5.
 - t) R.-K. Duchowne Kolegium, Fontanka 118.
 - u) R.-K. Duchowny Kosystorz Mohylowski, 1 Rota 11.
 - w) Biuro adresowe, Sadowa 53.
- 4. Ministerjum Wojny, plac ś. Izaaka.**
- a) Główna kwatera Jego Cesarskiej Mości, Zacharjewska 17.
 - b) Główny Sztab, plac Dworcowy 10.
 - c) Główny Zarząd Artylerji, Litiejna 3.
 - d) Główny Zarząd Inżynierów, Sadowa 2.
 - e) Główny Zarząd Intendantury, róg placu Admiralicyi i Wozniesińskiego 1.
 - f) Główny Zarząd Wojskowo-naukowych Zakładów, W. W. Kadecka linia 3—5.
 - g) Główny Zarząd Wojskowo-Sądowy, Mojka 96.
 - h) Główny Zarząd Wojskowo-Medyczny, Karawanna 1.
 - i) Główny Zarząd wojsk kozacych, tam-że.
 - k) Komitet rannych imienia Alexandra, Pantelejmowska 14.
 - l) Zarząd Komendanta Stolicy, Inżynierna 5.
- 5. Ministerjum Marynarki, Gmach Admiralicyi.**
Główny Morski Sztab, Zarząd Hydrograficzny, Główny Zarząd budowy Okrętów, Morski techniczny komitet i Główny Wojskowo-Morski Sąd.
- 6. Ministerjum Skarbu, Mojka 43.**
Kancelarja specjalna do spraw Kredytu.

Departamenta:

- a) Podatków stałych.
- b) Podatków niestałych.
- c) Handlu i rękodzieł, plac Zamkowy 8.
- d) Spraw kolejowych, Wielka Morska 16.
- e) Celny, W. W. u mostu Mytnińskiego.
- f) Kasy Państwa, Mojka 43.
- g) Ekspedycja dla sporządzenia Państwowych papierów, Fontanka 144.
- h) Główna Kassa (Kaznaczejstwo), Litejny 18.
- i) Kassa Gubernialna (Kaznaczejstwo), Kaznaczejska 13.

- k) Komisja dla umorzenia Państwowych długów, Demidow
zaulek 10.
7. **Ministerjum Oświaty**, Fontanka przy moście Czernyszewa.
Departament Narodowej Oświaty.
Archeograficzna Komisja, tam-że.
Akademja Nauk, W. W. u mostu Zamkowego.
8. **Ministerjum Rolnictwa i Dóbr Państwa**, plac Maryjski 2.
Departamenty: Rolnictwa, Majątków Skarbowych, Leśny i
Górnicy.
Rada Rolnicza, Wydział ulepszenia ziemi i ekonomji rol-
niczej i statystyki Rolniczej.
9. **Ministerjum Dróg i Komunikacji**, Fontanka 115—117.
Departamenta: żelaznych dróg, szosowych i wodnych.
Zarządów Skarbowych, tam-że.
Zarząd budowy Syberyjskiej kolei, plac W. Ks. Michała 2.
10. **Ministerjum Sprawiedliwości**, Jekateryńska 1.
Departamenta, 1-szy i 2-gi.
Izba Sądowa }
Sąd Okręgowy } Litiejna, 4.
Sąd Handlowy, Zabalkański 8.
Zjazd Sędziów pokoju miasta Petersburga, Mieszczanska, 26.
11. **Kontrola Państwa**, Mojka 76.
Kancelarja Kontroli.
- Departamenta:
- Rachunkowości Wojskowo-Morskiej,
Rachunkowości Cywilnej,
Rachunkowości Kolejowej, Centralna Buchalterja.
Izba obrachunkowa.
12. **Zarząd stadnin Państwowych**, Nadieżdińska, 15.
Towarzystwo Czerwonego Krzyża, Jnżynierna 9.

Władze duchowne rzymsko-katolickie.

A) W Cesarstwie Rosyjskiem.

1. Arcybiskup Mohyłowski, Metropolita kościołów rz. kat. w Rosji,
Prezes duchownego collegium, ks. Szymon-Marcin Kozłowski.
Urodził się 28 października 1819 r., święcenie kapłańskie
otrzymał 23 grudnia 1844 r., a w r. 1862 akademja duchowna

w Petersburgu przyznała mu stopień doktora św. Teologii. Będąc rektorem r.-k. duchownej akademji, otrzymał godność na biskupa Łucko-Żytomierskiego 3 marca 1883 r., będąc poświęconym w Petersburgu w kościele św. Katarzyny 1 maja 1883 r. Wyniesiony na arcybiskupstwo Mohylowskie 2 grudnia 1891 r., przyjął paljusz i objął rządy archidiecezji w d. 15 marca 1892 r.

Sufragan Mohylowski, biskup Zenopolitański, rektor Cesarzkiej rz.-kat. akademji duchownej, ks. Franciszek Albin Symon.

2. Biskup wileński vacat., Rządzący dyecezą, biskup Dyonisiacki, ks. Ludwik Zdanowicz.
3. Biskup telszewski czyli żmudzki (samogicki), ks. Mieczysław Palluljon.
Sufragan żmudzki (samogicki), biskup Tesnewski, ks. Antoni Baranowski.
4. Biskup łucko-żytomierski vacat.
Rządzący dyecezą, biskup Dulmeński, ks. Cyryl Lubowidzki.
5. Biskup tyraspolski, ks. Antoni Zerr.

B) W Królestwie Polskiem.

1. Arcybiskup warszawski, ks. Wincenty Teofil Chościak Popiel.
Sufragan warszawski, ks. biskup Kazimierz Ruszkiewicz.
2. Biskup kielecki, ks. Tomasz Kuliński.
3. Biskup włocławski, czyli kujawsko-kaliski, ks. Alexander Kazimierz Bereśniewicz.
Sufragan, ks. biskup Henryk Piotr Dołęga-Kossowki.
4. Biskup lubelski, ks. Franciszek Jaczewski.
5. Biskup sandomierski, ks. Antoni Franciszek Sotkiewicz.
6. Biskup płocki, ks. Michał Nowodworski.
7. Biskup augustowski czyli sejneński vacat.
Sufragan sejneński vacat.
Rządzący dyecezą, prałat ks. Krajewski.

Rz.-kat. Kollegjum duchowne.

Prezes: Arcybiskup Mohylowski, Metropolita, ks. Szymon Marcin Kozłowski.

Członek, ks. prałat Adolf Martynoff.

Wybierani przez kapituły katedralne na lat trzy dla posiedzeń do rz. kat. kolegium:

- Z dyecezji mohylowskiej, ks. prałat Konstanty Maculewicz.
" wileńskiej, ks. prałat Felicjan Biedrzyński.
" telszewskiej, ks. prałat Antoni Bereśniewicz.
" łucko-żytomierskiej, ks. prałat Iósef Tomkowicz.
" terespolskiej, ks. prałat Zenon Iotkiewicz.
" warszawskiej, ks. prałat Ian Leski.
" kieleckiej ks. kanonik Adam Kuliński.

Z dyecezyji włościańskiej ks. kanonik Karol Korycki.
„ lubelskiej, ks. Ignacy Mech.
„ sandomierskiej, ks. prałat Paweł Słabowski.
„ płockiej, ks. prałat Stanisław Czaplinski.
„ augustowskiej, ks. kanonik Wincenty Błażewicz.
Prokurator Kollegium, rz. r. st. Iwan Korerniew.
Sekretarz rad kol. Konrad Ianuszewicz.

Archidyecezyja Mohylowska.

Arcybiskup Metropolita ks. Szymon Marcin Kozłowski.
Sufragani: mohylowski ks. biskup Franciszek Albin Symon.

Kancelarja metropolitańska.

Sekretarz duchowny, ks. Kazimierz Propolanis.
Referent świecki, kand. mat. Ludwik Antoniewicz.
Kapelan I. E. ks. Arcybiskupa, ks. Franciszek Ostrowski

Kapituła.

Prałaci arcykatedralni.

Prepozyt, ks. biskup sufragan, Fr. Albin Symon.
Archidjakon, ks. Adolf Martynoff.
Kustosz, ks. Konstanty Maculewicz.
Kantor, ks. Franciszek Affanasowicz.
Scholastyk, ks. Eljasz Barancewicz.

Kanonicy arcykatedralni.

Teolog, ks. Wincenty Majewski.
Penitencjaryusz, ks. Witold Erdman.
Senior, ks. Stefan Denisewicz.

Konsystorz duchowny.

Officjał, ks. biskup F. A. Symon.
Wice-officjał vacat.
Członkowie: ks. prałat Eljasz Barancewicz.
ks. kanonik Wincenty Majewski.
Wizytator klasztorów kan. honorowy ks. Tomasz Sidorowicz.
Obrońcy sakramentu małżeństwa: ks. prof. Adam Akko i ks.
Ignacy Baltruszis.
Sekretarz, rad. dw. Michał Rusiecki.

Cesarska Akademia duchowna.

Rektor i profesor pisma św. ks. biskup sufr. F. A. Symon.
Inspektor i prof. historii kościoła i patrologji, ks. Bolesław
Hieronim Kłopotowski.

Profesor prawa kanonicznego, ks. Andrzej Retke.
Prof. dogm. teol., ks. Jan Cieplak.
Prof. logiki i filozofji, ks. Feliks Drzewiecki.
Adjunkt prof. moral. teologii, ks. Jan Maculewicz.
Adj.-prof. pisma św. i archeol. biblijnej, ks. Adam Akko.
Adj.-prof. teol. pastoralnej, ks. Ludwik Gawroński.
Lektor języka hebr. i nauczyciel obrządków kościelnych, ks. Mieczysław Sużyński.
Ekonom Akademji, ks. Cyprian Bielikowicz.
P. o. prof. liter. rus. rz. r. st. Mikołaj Niekrasow.
Prof. literatury łac. i jęz. gr., rz. r. st. Lucjan Miller.
Prof. hist. powsz. i rus., rad. st. Rudolf Mężyński.
P. o. nauczyciela jęz. ros., rad. st. Alexander Chiżniakow.
P. o. sekretarza, rz. st. Bolesław Butkiewicz.
Alumnów w akademji w r. 1894-go było 62, z tej liczby z archidyecez. mohylow, 10, z dyecezyji wileń. 7, telszewskiej 8, terespolskiej 2, łucko-żytomiarskiej 6, archidyecez. warszawskiej 5, dyecezyji kujawsko-kaliskiej 6, kieleckiej 4, sandomierskiej 3, lubelskiej 1, sejnenskiej 4 i plockiej 6.

Seminarjum duchowne.

Nadzorczy seminarjum (prowizorowie):

ks. prałat kustosz, Konstanty Maculewicz.

ks. prałat scholastyk, Eljasz Barancewicz.

Rektor, ks. kanonik Witold Erdman.

Inspektor, ks. Franciszek Kąrewicz.

Spowiednik, ks. Augustyn Łosiński.

Nauczyciele: pisma św. i teol. dogm. ks. Augustyn Łosiński.

Obrządków kość. i filozofji, ks. Franciszek Kąrewicz.

Teologii mor. i jęz. łaciń., ks. Ignacy Bałtruszis.

Prawa kanoniczn. i praw cywilnych, ks. Rektor.

Historji kość., homil. i katechiz., ks. Witold Czczott.

Języka greckiego, rad. st. Mikołaj Karpowicz.

Języka rus. i literatury, rad. st. Stanisław Ptaszycki.

Historji ruskiej i powszechniej, mag. Jan Łoś.

Języka francuskiego, rad. dw. Doboszczyński.

Języka niemieckiego, rad. st. Frydrych Brandt.

Kleryków w r. 1894—95 było 69, w tej liczbie na V kursie 6, na IV—10, na III—23, na II—11 i na I—19.

Dekanaty w Archidyecezyi Mohylowskiej.

1. Mohylowsko-Horecki, dziekan ks. Paweł Podgórski.
2. Rohaczewo-Bychowski, ks. Karol Szabunia.
3. Homelski, ks. Franciszek Piotrowski.
4. Czerykowo-Czauski ks. Roch Bohuszewski.
5. Klimowiecko-Mścisławski, ks. kanonik Stefan Denisewicz.
6. Orszański, ks. Michał Grekowicz.
7. Sienniński, ks. Filip Hejt.
8. Witebski, ks. Marcin Gorlewski.

9. Połocki, ks. Ian Waliński.
10. Lepelski, ks. Karol Sliwowski.
11. Dryseńsko-Siebieski, ks. Adam Kolenda.
12. Górno-dźwiński, ks. Ian Hrynkiewicz.
13. Dolno-dźwiński, ks. Kazimierz Michalkiewicz.
14. Rzerzycko-rasneński, ks. Kasimierz Kowalewski.
15. Rzerzycko-Nadlubański, ks. Michał Piotrowski.
16. Przedlucyński, ks. Franciszek Girdwojń.
17. Zalucyński, ks. Antoni Wojewodzki.
18. Petersburski, ks. Wincenty Swiderski.
19. Moskiewski, ks. Frydryk Otten.
20. Miński, ks. Symon Makarewicz.
21. Nadniemeński
22. Ihumeński, ks. Teofil Wojczyński.
23. Borysowski, ks. Ian Łukaszewicz.
24. Bobrujski, ks. Michał Olechnowicz.
25. Mozyrsko-rzeczycki, ks. Władysław Issajewicz.
26. Piński, ks. Aleksander Dobkiewicz.
27. Słucki, ks. Wiktor Wroczeński.
28. Nowogródzki, ks. Iósef Zelbo.

Kościoty w archidiecezji mohylowskiej.

1) Gubernja Mohylowska posiada ogółem 30 kościołów katolickich.

W samym Mohylowie znajdują się dwa murowane kościoły katedralny pod wezwaniem Wniebowzięcia N. M. P., a drugi św. Kazimierza, założony i poświęcony w r. 1614.

W m. Faszczówce kościół pojezuicki, zbudowany w r. 1637.

W Żurowicach, kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia N. M. P. założony w r. 1720 i poświęcony w r. 1766.

W Szkłowie, św. Ap. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1846.

W Worodźkowie filjalny kościół, pod wezwaniem Wniebowzięcia N. M. P., założony został w r. 1669.

W Raśnie, filjalny kościół pod wezwaniem św. Kazimierza, wymurowany w r. 1819 zamiast drewnianego, założonego w r. 1751 i zniszczonego przez pożar w r. 1804.

W Siennie kościół św. Trójcy, murowany, zbud. 1772 r. zamiast starego, drewnianego założonego w r. 1609.

W Czerei dawniejszy kościół, założony w r. 1604, spalił się w 1793 r. i wznowiony został w r. 1859.

W Bobrze parafjalny kościół pod wezwaniem N. M. Panny Maryi, zbudowany w r. 1760.

W m. Bychowie, Niepokalanego poczęcia N. M. P., zbud. w r. 1765.

W m. Rohaczewie, pod wezw. Niep. pocz. N. M. P., zbud. w r. 1783 przez parafjan.

W m. Homli, pod wezw. Wniebowz. N. M. P., zbud. w r. 1822 przez ks. Rumiancewa.

W m. Czerykowie, pod wezw. Im. N. M. P., zbudowany w r. 1790 przez Mołotkiewicza i parafjan.

W m. Mściławiu, pod wezw. Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1654 przez parafjan.

W m. Orszy, pod wezw. św. Józefa Oblub., zbud. przez O. O. Dominikanów w r. 1819.

W Czczersku pod wezw. św. Trójcy, zbud. w r. 1784 przez hr. Czerniszewa.

W Luszewie, pod wezw. Narodz. N. M. P., filja.

W Antuszewie, pod wezw. Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1843 przez parafjan.

W Łozowicy, św. Trójcy, drewniany zbud. w r. 1752 przez Kirkorów

W Krzyczewie pod wezw. Niepok. poczęc. N. M. P., filja—murowany, w r. 1520, przebud. w r. 1754.

W Iwandarze, pod wezw. Wniebowz. N. M. P., zbud. w r. 1849 przez Hołyńskiego.

W Rodomlu, pod wezw. Narodzenia N. M. P., zbud. w r. 1835 przez hr. Chodkiewicza.

W Smolanach, filja pod wezw. Przenajśw. M. P., zbud. przez ks. Sanguszkę.

W Starosielu, św. Trójcy, zbud. w r. 1839 przez Prałata Sankowskiego.

W Bobinowiczach, św. Trójcy, zbud. w r. 1782 przez ks. ks. Trynitarzy orszańskich.

W Tołoczynie, Narodzeniu N. M. P., zbud. w r. 1853 przez parafjan.

W Obolcach, Im. N. M. P. zbud. w r. 1387, przebudowany w r. 1809.

W Dąbrownie. św. Ierzego, przebud. w r. 1809 przez xiążąt Lubomirskich.

W Wiadziec, N. M. P., filja, zbud. w r. 1793 przez parafjan.

2) **Gubernja Witebska** posiada 83 kościoły katolickie. W mieście gubernialnem są dwa kościoły; jeden pod wezw. św. Antoniego, zbud. w r. 1685, kosztem Kazimierza i Tekli Sakowiczów; drugi św. Barbary, zbud. w r. 1783, kosztem Antoniego Kossowa.

W Połocku, kościół parafialny N. P. M. R., zbud. w r. 1801, przez zakon ks. Dominikanów.

W Dźwińsku (Dynaburgu) kościół murowany, św. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1848, kosztem K. Nagiewicza poświęcony przez ks. arcyb. Żylińskiego w r. 1857.

W Kresławiu kościół murowany, zbud. w r. 1676 kosztem hr. Lud. i Aug. Platerów.

W Agłonie kościół i klasztor Dominikanów murowany, Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1780 przez Zakon Dominikanów.

W Neporotach, Zwiast. N. M. P. zbud. w r. 1775 przez Milkiewiczów.

W Stankowie, Niepok. Pocz. N. M. P., zbud. przez hr. Łukomskich.

W Wielizy, Zwiast. N. M. P.

W Newlu, św. Ierzego, zbud. w r. 1785 przez prał. Suchockiego.

W Rukrzenicy, O. N. M. P. zbud. w r. 1804.

W Gorbaczewo-Obytokach. św. Józefa zbud. w r. 1876, przez parafjan.

W Leplu-Zawadzickim, Podwyż. Św. Krzyża zał. w r. 1604, później przeb. w r. 1876 przez Mołoczewskiego i Sapiehę.

W Sieliszczu, św. Weroniki, zbud. w r. 1728, przez Sielawę.

W Zaskorkach, św. Trójcy, zbud. w r. 1792 przez Korsaka.

W Ulle, św. Ducha, zbud. w r. 1669, po pożarze wznowiony w r. 1864, przez Łukomskiego.

W Zahaczu, św. Trójcy, zbud. w r. 1773 przez Jezuitów.

W Kamiennym Hubinie, św. Antoniego zbud. w r. 1714 przez Jana Pakosza.

W Bieszenkowiczach, św. Kazimierza, zbud. w r. 1785 i 1876 przez pr. Laskowskiego.

W Siebieżu, św. Trójcy, zbud. w r. 1649 przez Hier. Radziwiłła.

W Oswieju, św. Trójcy, w r. 1782 przez hr. Platerów.

W Zamoszu, Podw. św. Krzyża, zbud. w r. 1779. Gilzenów.

W Pustyni, Przem. Pańskiego, przez hr. Platerów.

W Rosicy, św. Trójcy zbud. w r. 1792 przez Łopacińskiego.

W Przydrujsku, Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1632 przez Lwa Sapiehę.

W Dryssie, filja, Narodz. N. M. P.

W Zabiałach św. Ierzego, zbud. w r. 1765, przez Szczytów.

W Ossuniu, Podwyż. św. Krzyża, zbud. w r. 1685 i nowo zbud. w r. 1816 przez prał. Wyszemirskiego i kanonika Kuprenowicza.

W Indrycy, św. Iana Chezc., zbud. w r. 1698 przez Andrzeja Platę.

W Dahdzie, św. Trójcy, zbud. w r. 1742 przez Gilzenów.

W Wyszkach św. Jana Chezc., zbud. w r. 1621 i przeniesiony w r. 1715 przez Molów.

W Józefowie, św. Ap. Piotra i Pawła w roku 1782 przez Szadurskiego.

W Uźwaldzie, św. Michała Archanioła zbud. w r. 1701 przez Lackiego i ks. Jezuitów.

W Aulach, św. Maryi Magd., zbud. w r. 1625, przebud. w r. 1675 i 1799 przez Gonsiewskiego.

W Liksno, Przen. Rodz., zbud. w r. 1798 przez Bisk. Zyberga.

W Liwieńmujży, św. Michała Archanioła zbud. w r. 1788 przez parafjan.

W Iasmujży, Podwyż. św. Krzyża, zbud. w r. 1815 przez hr. Szadurskiego.

W Nidermujży, św. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1748 przez parafjan.

W Prelach, Narodz. N. M. P., zbud. w r. 1771, przez hr. Borchę.

W Warkowie, św. Trójcy, przeb. w r. 1880 przez parafjan.

W Ruszonach, św. Michała Archan. zbud. w r. 1816 przez Ewę Sielecką.

W Kołupiach, św. Euch. zbud. w r. 1882, przez St. Zyb. Platę.

W Birzągole, Boskiej Opatrzności i św. Wawrzyńca i Stefana męcz. zbud. w r. 1751 przez Fr. Sokołowskiego.

W Reżycy, Serca Jezusa, zbud. przez Fr. Bielińskiego i poświęcony w r. 1682.

- W Stolarowie, św. Trójcy, zbud. w r. 1890.
- W Sarkanach, Niepok. Pocz. N. M. P., zbud. w r. 1830 przez parafjan.
- W Puszy św. Trójcy, zbud. w r. 1743 przez Jana Szadurskiego.
- W Duksztigalu-Słobodzkim, św. Trójcy zbud. w r. 1764 i przebudowany w r. 1827.
- W Andrepnie, N. M. P. Szkapl. zb. w r. 1849 przez Ign. Szadurskiego.
- W Andzelmujży, św. Jana Chrzc., zbud. w r. 1782 przez Jana Wejsenhofa.
- W Bukmujży, św. Ludwika, zbud. w r. 1829, przez Jg. Sobanskiego.
- W Duksztigalu-Szadurskim, Narodz. N. M. P., zbud. w r. 1775, przez Szadurskich.
- W Rozentowie, Podwyż. św. Krzyża, zbud. przez Felkerzamba.
- W Kawnacie, Jmienia N. M. P., zbud. w r. 1850, przez Zuzannę Druwe.
- W Berzyhalu św. Anny, zbud. w r. 1770, przez barona Mantefela-Seja.
- W Fejmanach, św. Jana Chrzciciela, zbud. w r. 1759. przez prob. Kozmińskiego i obyw. Borchą.
- W Uzulmujży, św. Ap. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1820, przez Zybergów.
- W Drycanach, św. App. Szymona i Judy, zam. drewnianego zbud. w r. 1859, przez p. Ulanowską i baronową Mantefelową.
- W Bykowie, Serca Pana Jezusa zam. drewn. zbud. w r. 1825, przez Stanisławę Benisławską.
- W Ciskadach, Opieki N. M. P., zbud. w r. 1751, przez Fr. Sokołowskiego.
- W Welionie, św. Michała Arch., zbud. w r. 1772, przez Michała Ryka.
- W Rykowie, św. Antoniego, zam. drewn. zbud. w r. 1828, przez Alek. Ryka.
- W Prezmie, św. App. Szymona i Judy Tadeusza, zam. drew. zbud. w r. 1859, przez Sołtanów.
- W Rybiniszkach, św. App. Piotra i Pawła, zbud. drewniany w r. 1871, przez Wejsenhofów.
- W Holanach, św. Ducha, zbud. drew. w r. 1843, przez Jana Borchę.
- W Worklanach, Wniebowz. N. M. P., zbud. w r. 1843, przez Eleonorę Borchową.
- W Borchowie, św. Michała Arch., zbud. na nowo w r. 1832, przez Michała Borchę.
- W Sternianach, św. Wawrzyńca, zbud. w r. 1757, przez Jana Borchę.
- W Lucynie, Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1738.
- W Ewersmujży, św. Andrzeja Ap., zbud. w r. 1771, przez Mik. Karnickiego.
- W Posinie, św. Dominika i św. Józefa, Oblub. N. M. P., zam. drewn. zbud. w r. 1761, przez OO. Dominikanów

W Landskoronie, św. Trójcy, zam. drewn. zbud. w r. 1728, przez Michała Karnickiego.

W Rundanach, Podwyższenia św. Krzyża, zam. drewn. zbud. w r. 1820, przez Andrzeja Szachnę,

W Pyłdrze, Męki Pańskiej, zbud. w r. 1765, kosztem Hilzenów.

W Brodajże, Przemienienia Pań., zbud. w r. 1813, przez Kazim. Kiborta.

W Małnowie, N. P. M. Różanc., zbud. w r. 1762, przez Fr. Szadurskiego.

W Poszmuciowie, Zwiastowania N. M. P., zbud. w r. 1852, kosztem Dominika Parako i innych.

W Styhłowie, św. Jerzego i Podwyż. św. Krz., zbud. w r. 1759, przez Biskupa Postawskiego.

W Neuteranach, Niepok. Pocz. N. M. P., zbud. w r. 1799, przez Mikołaja Paulina.

W Birzach, św. Anny, zbud. w r. 1852 kosztem parafian, na miejscu drewnianego zb. w r. 1755 przez Benislawskich.

W Bałowsku, św. Trójcy, zbud. w r. 1804.

W Marienhauzie, św. Serca P. Jezusa, zbud. w r. 1890, przez Panią de-Lippe Lipską.

W Bałtynowie, Zwiastowania N. M. P., zbud. w r. 1695, przez Hilzenów.

3) **Mińska gub.** posiada kościołów 47. W samym Mińsku są dwa kościoły i dwie filje. Kościół N. P. M., zbud. w r. 1710 przez oo. Jezuitów; po pożarze w r. 1796 wznowiony został przez ks. bisk. Dederkę. Kościół św. Trójcy, zbudowany w r. 1861 z ofiarn. składek publicznych.

Kościół św. Piotra i Pawła w Kamieniu, założony w r. 1679, przez Elżbietę Białozor.

Kościół N. M. P. w Kojdanowie, zał. w r. 1439 przez księżnę Radziwiłłównę.

Kościół św. Piotra i Pawła w Swierzeniu, zał. w r. 1667 przez ks. Mikołaja Radziwiłła.

Kościół św. Krzyża w Uzdzie, zał. w r. 1684 przez pannę Zawiszynę.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Korzeniu, zbud. w r. 1605 przez kapitułę wileńską.

Kościół św. Michała w Okołowie, zbud. w r. 1798 przez Wołowicza.

Kościół Serca Jezusowego w Diedłowiczach, zbud. w r. 1798 przez Rafała Sliźnia.

Kościół św. Kazimierza w Łohojsku, zbud. w r. 1796 przez Benedykta Tyszkiewicza, zamiast drewnianego, zał. w r. 1605.

Kościół Podniesienia św. Krzyża w Chołopeniczach, zał. w r. 1703, wymurowany został w r. 1844 przez ks. Jacewicza.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Zębinie, zał. w r. 1640, wymurowany na nowo w r. 1790 przez dominikanina ks. Chylińskiego i parafjan.

Kościół św. Trójcy w Dokszytach, zał. w r. 1608.

Kościół N. M. P. Szkapł. w Berezynie, drewn., zbud. w r. 1633.

Kościół Podniesienia św. Krzyża w Ihumeniu, drewn., zbud. w r. 1799 przez parafjan.

Kościół św. Jana Regis w Błoniu, drewniany, zał. w r. 1748 przez oo. Jezuitów.

Kościół św. Antoniego Padew. w Serafinie, zbud. w r. 1762 przez Kazimierza Janiszewskiego.

Kościół N. M. P. w Koroliszczewiczach, zbud. w r. 1785 przez p. Pruszyńskiego.

Kościół św. Anny w Głusku, murowany, zbud. w r. 1677.

Kościół św. Jana Chrzciciela w Swisłoczy, drewn., zbud. w r. 1786 przez generałową Barbarę Zabięłową.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Mozyrzu, drewn. zbud. w r. 1615 przez starostę Strawińskiego, poświęcony przez biskupa sufr. Towiańskiego; w kościele tym cudowny obraz Zbawiciela.

Kościół Zwiastowania N. M. P. w Petrykowie, drew., zbud. w r. 1638.

Kościół św. Augustyna w Kopatkiewiczach, drewn., zbud. w r. 1696 przez obyw. Jeleńskiego.

Kościół św. Trójcy w Rzeczycy, zał. w r. 1766 przez p. Stuzkę; spalił się w r. 1842. Budowa nowego murowanego kościoła została rozpoczęta, lecz nie doprowadzona do końca. Nabożeństwo odbywa się w domu prywatnym.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Ostrogladowicach, drewn., zbud. w r. 1626 przez obyw. Charlińskiego.

Kościół Bożego Ciała w Dawidgródku, drewn., założ. w r. 1623 przez ks. Jana Radziwiłła.

Kościół św. Jana Ewang. w Lubieszowie, pierwotnie drewniany, zał. w r. 1693 przez ks. Dolskiego; w r. 1746 wzniesiona murowana świątynia kosztem oo. pijarów.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Pińsku, drewn., zał. w r. 1396, w r. 1510 wzniesiono mur. kościół.

Kościół Bożego Ciała w Nieswieżu, murowany, zał. w r. 1600 przez ks. Mikołaja Radziwiłła.

Kościół św. Trójcy w Klecku, murow., zbud. w r. 1450.

Kościół św. Michała Arch. w Tymkowicach, drew., zbud. w r. 1647.

Kościół św. Michała Arch. Nowogródka, mur. zał. w r. 1624.

Kościół św. Kazimierza we Wsielubie, murow., zbudowany w r. 1433.

Kościół Boż. Ciała w Kroszynie, zał. w r. 1442 przez J. Gajcwicza, odbud. po pożarze 1818 r. przez ks. Magnuszewskiego.

Kościół św. Anny w Woroneżu, murowany, zbud. w r. 1781.

Kościół św. Jerzego w Połoneszce, drew., zbud. w r. 1751 przez biskupa-sufr. Talkowskiego.

Kościół Przemienienia Pańskiego w Nowomyszy, mur., zbud. w r. 1825 przez ks. Sapiehę.

Kościół św. Ducha w Rakowie, zbud. w p. 1824.

Kościół św. Jerzego w Perszai, zbud. przez hr. Tyszkiewicza.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Borysowie, murow., zbud. w r. 1806, przez prałata Gzowskiego.

Kościół św. App. Piotra i Pawła w Bobrujsku.

Kościół Przenajśw. M. P. Szkapl. i św. Michała Arch. w Chomcu, zbud. w r. 1845 przez parafjan.

Kościół św. Antoniego w Słucku, mur. zbud. w r. 1820, z ofiar

Kościół św. App. Piotra i Pawła w Kopylu, murowany, zbud w r. 1859, przez parafjan.

Kościół w Miedwiedicy.

Kościół św. Trójcy w Starczycy, drewn. zbud. w r. 1816, przez Radziwiłła.

Kościół Wniebowzięcia N. M. P. w Darewie, drewn. zbud. w r. 1841, przez prob. ks. Misiewicza.

W gub. Petersburskiej liczy się kościołów 12. W samym Petersburgu 3 kośc. i 4 większych kaplic, które mogą być uważane za kościoły.

W kościele św. Katarzyny w sklepie spoczywają zwłoki ostatniego Króla Polskiego Stanisława Augusta Poniatowskiego, zmarłego 21 Lutego a pochowanego 25 Lutego 1798 r. W tymże grobie włożono w r. 1857 blaszaną puszkę, w której zawiera się kosteczka króla Stanisława Leszczyńskiego.

Sprawami majątku Kośc. św. Katarzyny rządzi administracja, składająca się obecnie z proboszcza ks. Kanonika Erazma Kluczewskiego, wice-proboszcza Dominikanina ks. Anioła Kononowicza i dwóch wybieranych od parafjan Syndyków profesora Aleksandra Rudzkiego i adw. przys. Józefa Czopowskiego.

Przy tymże kościele utworzone zostało 24 października 1884 r. rz.-kat. Towarzystwo Dobroczynności, zarząd którego, z obioru członków tegoż towarzystwa, obecnie stanowią:

Prezes— Senator Karol Gartkiewicz.

Członkowie: Jenerał-Lejtenant Adam Jocher, Proboszcz kościoła ks. Kanonik Erazm Kluczewski, dyrektor wydziału banku Komercyjnego Warszawskiego Eugeniusz Zielinski, inżynier technolog Feliks Kukiel i Leopold Czechowicz.

Kandydaci: Stanisław Poklewski-Koziell i adw. przys. Konrad Niedzwiedzki.

Członkowie komisji rewizyjnej: adwokaci przysięgli Józef Czopowski i Jan Adamski, Radca stanu Franciszek Szmigielski *).

W kaplicy św. Jana Jerozolimskiego, w bocznej kaplicy, złożone w r. 1852 zwłoki W. Ks. Maksymiljana Leuchtenberskiego.

Oprócz tych siedmiu świątyń, w Petersburgu przy rozmaitych zakładach istnieje 8 kaplic.

Kościół w Carskim Siole, pod wezw. Jana Chrzcic., murowany, założony został przez Cesarza Alexandra I w r. 1824.

Kościół murowany w Kronstacie pod wezw. św. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1837.

Kościół w Jamburgu pod wezw. św. Jana Nepomucyna, mur., zbud. w r. 1816.

Kaplice w Gacznynie, w Narwie i w Peterhofie.

*) W poprzednio podanej wiadomości na str. 49 o składzie zarządu z powodu omyłki drukarskiej zaszła niedokładność, która się niniejszem sprostowywa.

W W. K. Finlandji. W m. Wyborgu kościół parafjalny, murowany, zbud. w r. 1799.

W Helsyngforsie kościół św. Henryka, parafjalny, dla wojskowych i w Sweaborgu—kaplica.

W guberniach nadbałtyckich istnieją cztery kościoły, mianowicie w m. Rydze kościół parafjalny p. w. B. M. Boskiej, wzniesiony w r. 1746, poświęcony w 1783 przez Biskupa Jana Benislawskiego, przy tym kościele istnieje rz.-kat. Towarzystwo Dobroczynności; oraz kościół filialny św. Franciszka, zbud. na mogiłach w r. 1892, przez prałata Affanasowicza, z ofiar parafjan.

Kościół w Juriewie (dawniejszy Dorpat) św. Jana Ewang. zbud. w r. 1863.

W Rewlu kościół pod wezw. św. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1842.

W Smoleńsku kościół murowany pod wez. Narodzenia N. M. P., zbud. w r. 1838 przez parafjan.

W gub. Pskowskiej i Nowgorodskiej są trzy kościoły, mianowicie w Pskowie kościół św. Trójcy, zbud. w r. 1855, przy tym kościele istnieje rz.-kat. Towarzystwo Dobroczynności; w pow. mieście Wielkich Łukach i w Nowgorodzie murowana świątynia, pod wez św. Piotra i Pawła, zbud. w r. 1893, przez ks. Piotrowskiego z ofiar parafjan.

W g. Czernihowskiej trzy kościoły, mianowicie:

W Czernihowie, kościół Wniebowzięcia N. M. P. zbudowany w r. 1838.

W Nieżynie, św. Piotra i Pawła, zbud. przez parafjan.

W Groszwerdze (pow. Borzieński) Różań. N. M. P., zbud. w r. 1766.

W Moskwie dwa kościoły: św. Ap. Piotra i Pawła, murow., przy tem kościele istnieje rz.-kat. Towarzystwo Dobroczynności i kościół św. Ludwika dla francuzów i oprócz tego trzy kaplice.

W rozmaitych miejscowościach Cesarstwa znajdują się następujące kościoły i kaplice:

W Archangielsku, kościół św. Piotra i Pawła.

W Władywostoku, pod wezw. Narodzenia N. M. P.

Na w. Sachalinie, kaplica.

We Władzimiru na Kłaśmie—filja parafji Niżegrodzkiej.

W Wołogdzie—kaplica Wniebowz. N. M. P.

W Woroneżu, kościół Opieki N. M. P. zbud. w r. 1893 przez parafjan.

W Wiatce, filja parafji Kazańskiej.

W Jekaterynburgu, kaplica—filja par. Permskiej.

W Zlatouscie, kościół św. Trójcy, zbud. w r. 1869.

W Jrkucku, kościół Wniebowzięcia N. M. P., zbud. w r. 1883, ks. Szvernikiem przez parafjan.

W Kazaniu, kościół Podwyższenia św. Krzyża.

W Kałudze, kościół św. Jerzego.

W Kostromie, Dom modlitwy, p. w. Niepokol. Pocz. N. M. P.

- W Krasnojarsku, kościół Opatrz. Boskiej, zbud. w r. 1857.
W Kursku, kościół Niepokalanego Poczęcia N. M. P.
W Nercyżńsku, kościół św. Piotra i Pawła.
W Niżnym-Nowgorodzie Przen. M. B., mur., zbud. w r. 1862
przez Agapita Etarowa i dobr. ofiar.
W Omsku, kościół Niepokal. Poczęcia N. M. P., mur., zbud.
w r. 1862, przez Alfonsa Kozieli-Poklewskiego.
W Orle, kościół Niepokal. Poczęcia N. M. P.
W Orenburgu, kościół N. P. Loretańskiej.
W Permie, kościół Niepokal. Poczęcia N. M. P. zbud. w r. 1875.
W Połtawie, kościół Znalezienia św. Krzyża.
W Razaniu, dom modlitwy, filja par. moskiewskiej.
W Samarze, kościół Opieki Matki Boskiej.
W Symbirsku, kościół parafjalny.
W Twerzy Przemienienia Pańskiego.
W Tobolsku, kościół Opatrzności Boskiej.
W Tomsku, kościół N. P. Róż., mur., zbud. w r. 1833, z ofiar
parafjan.
W Tule, kościół Narodzenia N. P., filja par. kałuskiej.
W Ufie, kaplica par. złataustawskiej.
W Charkowie, kościół Wniebowzięcia N. P. M.
W Jarosławiu, dom modlitwy, pod wezw. Podwyższenia św.
Krzyża.
Archidiecezja Mohyłowska posiada kościołów 218, kapłanów
354 i wedle spisów parafjalnych, 761576 parafjan.

Zmarli Arcypasterze Mohyłowscy.

Stanisław **Siestrzeczewicz-Bohusz**, urodz. 3 września 1731 r., otrzymał poświęcenia kapłańskie w r. 1764, został prekanonizowany przez ojca świętego w r. 1773 września 1 d., dnia 22 listopada tegoż roku zamianowany przez Cesarzową Katarzynę II biskupem Białoruskim, 18 stycznia 1874 r. otrzymał paljusz i nominację na arcybiskupa Mohyłowskiego. Umarł d. 1 grudnia 1826 r. Był założycielem kościoła św. Stanisława w Petersburgu i kościoła w Malatyczkach, gub. Mohyłowskiej.

Kasper-Kazimierz **Kolumna-Cieciszewski**, urod. w r. 1745, został wywyższony na biskupa w d. 13 marca 1775 r. Od 8 października 1774 r. zarządzał dyecezą kijowską. W r. 1797 zamianowany został biskupem łucko-żytomijskim; katedrę arcybiskupią objął 6 grudnia 1828 r. Z zezwolenia Papieża zamieszkiwał w Łucku, i umarł tamże w d. 16 kwietnia 1831 r.

Ignacy-Ludwik **Korwin-Pawłowski**, urodz. w r. 1775, otrzymał poświęcenia kapłańskie w r. 1801, w r. 1841 wyniesiony został na katedrę arcybiskupią. Zmarł w Petersburgu w r. 1842.

Kazimierz **Dmochowski**, urodz. w r. 1772, wyświęcony w r. 1803, biskupem zatwierdzony w r. 1841, otrzymał paljusz arcybiskupi 3 lipca 1848 r. Umarł w Petersburgu 11 stycznia 1851 r.

Ignacy Hołowinski, urodz. 24 września 1807 r., święcenie kapłańskie otrzymał w r. 1831, dostąpił godności biskupa 3 lipca 1848 r., wyniesiony na katedrę arcybiskupią 5 września 1851 r. Umarł w Petersburgu 7 października 1855 r.

Wacław Zyliński, urodz. 1 marca 1803 r., święcenia kapłańskie otrzymał w r. 1826; w d. 3 lipca 1848 r. zatwierdzony został biskupem wileńskim. W r. 1856 powołany na katedrę arcybiskupią, otrzymał paljusz w d. 9 grudnia 1856 r. Umarł w Petersburgu 23 kwietnia 1863 r.

Antoni Fijałkowski, urodz. 13 czerwca 1797 r., święcenia kapłańskie otrzymał 31 maja 1824 r.; został biskupem sufr. Kamienieckim w d. 13 czerwca 1858 r. Powołany na katedrę biskupa Kamienieckiego 11 marca 1870 r., a 11 lutego 1871 r. na katedrę arcybiskupią. Umarł w Petersburgu 30 stycznia 1883 r.

Aleksander-Kazimierz Dziewałowski-Gintowt, urodził się w r. 1821, święcenia kapł. otrz. w r. 1845, zatwierdzony na biskupa Eleneopolitan. sufr. Płockiego 11 lutego 1872 r., w d. 3 marca 1883 r. przyjął paljusz arcybiskupi. Umarł w Duderhofie, pod Petersburgiem, w d. 14 sierpnia 1889 r.

Zakłady naukowe, duchowne, techniczne i rozmaite stowarzyszenia oraz biblioteki i muzea.

1. **Akademja Nauk**, na Wasil. Wyspie, nadbrzeże Newy, 3. Biblioteka, laboratorium i muzeum. Akademja Nauk otwarta w poniedziałki od 11 do 3 g. Azjatyckie muzeum codziennie, oprócz soboty, niedzieli i świąt, od 10 do 12 g. po południu.
2. **Akademja Sztuk Pięknych**, na Was. Wyspie, nabrzeż Newy 17. Otwarta codziennie z wyjątkiem poniedziałków.
3. **Wolne Ekonomiczne Stowarzyszenie**, dom własny na rogu 4 roty i Zabalkańskiego prospektu.
4. **Instytut Doświadczalnej Medycyny**, Aptekarska wyspa, Łopuchinska ul., 12; otwarty w poniedziałki od 1 do 3 g. dnia.
5. **Towarzystwo Pomocy literatom**, Symbirska, 12.
6. **Biblioteka Publiczna**, róg Newskiego prospektu i placu Alexandryjskiego, 37; wejście od strony pomnika Katarzyny II. Biblioteka otwarta dla czytających w dnie powszednie od 10 z rana do 9 g. wieczorem, a w święta od 12 do 3 g. po południu. Dla zwiedzających gmach we wtorki i niedziele, o 1-szej godzinie po południu.
7. **Muzeum narodowe malarstwa i rzeźby Cesarza Aleksandra III, oraz zbiory etnograficzne i historyczne**, w byłym pałacu W. Księżny Katarzyny Michajłowny, plac Michajłowski.
8. **Muzeum Artyleryi**, Petropawłowska forteca, na Kronwerku; otwarte w poniedziałki, środy i piątki. od 11 do 3 g.
9. **Ogród Botaniczny**, Aptekarska wyspa, wybrzeże Wielkiej Newki. Ogród otwarty codziennie latem od 7 z rana do 10 g. wieczorem; oranżerie od 10 z rana do 10 wieczorem, a muzeum i zielnik oprócz dni świątecznych od 11 do 3 po południu.

10. **Muzeum rękodzielnicze.** Nadbrzeże Fontanki (Solanoj Gorodok) otwarte codziennie, oprócz Soboty, od 11 do 3 po południu.

11. **Muzeum Górnicze,** na Was. Wyspie wybrzeże Newy. Otwarte codziennie, z wyjątkiem poniedziałków i świąt, od 10 do 3 g.

12. **Mennica.** Petropawłowska forteca. Zwiedzać można we środy od 12 do 2 dnia za biletami wydawanymi w kancelaryi tamże.

13. **Muzeum Morskie.** Gmach Admiralicji; otwarte we wtorki i czwartki, od 11 do 3 d. i w niedziele od 12 do 3 g.

14. **Muzeum Wojskowo-Medycznej Akademii.** Wyborska strona, Niżegorodzka ul., w gmachu Akademji.

15. **Muzeum Dróg i Komunikacji.** Zabałkański просп., 9; otwarte w niedziele od 10 do 3. z wyjątkiem Czerwca, Lipca i Sierpnia.

16. **Muzeum Leśne.** Wielka Morska, obok pomnika Ces. Mikołaja w gmachu Ministerjum Rolnictwa i Dóbr Państwa: otwarte codziennie.

17. **Muzeum Lermontowa** przy szkole Kawaleryi Cesarza Mikołaja I, Nowo-Peterhowski просп., 24; otwarte codziennie, z wyjątkiem świąt, od g. 8 do 1.

18. **Muzeum teoretyczno-praktycznej wiedzy.** Wybrzeże Fontanki (Solanoj Gorodok); otwarte codziennie od g. 11 do 3.

19. **Muzeum Komory Celnej** na Wasilewskiej wyspie, obok giełdy; otwarte codziennie od 12 do 4 g. Za wejście płaci się we czwartki 1 rs., w dni powszednie 20 kop., a w niedziele, od 2 do 5 godz. 10 kop.

20. **Główne Pułkowskie obserwatorium imienia Cesarza Mikołaja,** po za obrębem miasta, w odległości 18 wiorst od stolicy. Otwarte w poniedziałki, czwartki i soboty. od g. 11 do 2.

21. **Muzeum Wojskowo-Pedagogiczne.** Pantelejmońska ul., 2; otwarte codziennie, z wyjątkiem świąt, od września do czerwca, od g. 12 do 4 d.

22. **Muzeum powozów Cesarskich.** Koniuszenny plac, 3; pawilony otwarte we wtorki, czwartki i soboty, od g. 11 do 3.

23. **Muzeum Puszkina** w gmachu liceum imienia Cesarza Aleksandra I, Kamiennoostrowski prospekt, 21.

24. **Muzeum pszczelnictwa.** Kamiennoostrowski просп., 30.

25. **Muzeum Rolniczo-Gospodarcze—Ministerjum Dóbr Państwa.** Wybrzeże Fontanki, 10; otwarte codziennie, z wyjątkiem soboty i dni galowych, od g. 11 do 3, i w niedziele od 12 do 3.

26. **Muzeum Artystyczno-przemysłowe.** W. Morska, 38; otwarte codziennie od g. 10 do 3, z wyjątkiem świąt i 2-ch letnich miesięcy. Oplata za wejście 30 kop.

27. **Ermitaż i Galeria Obrazów,** w gmachu zimowego pałacu, Miljonka ul., 35; otwarty codziennie, z wyjątkiem lipca i sierpnia, dni galowych i piątków,—od lutego do lipca od g. 10 do 4, od września do lutego od g. 10 do 3, od 15 marca do 15 września do 4 g. po południu. Do galerji Piotra Wielkiego wejście za biletami, które wydaje kancelarya Ermitaża, od 11 do 1 g. dnia.

28. **Akademja Duchowna Rzymsko-Katolicka,** Wasilewska wyspa, 1 linia № 52.

29. Akademia Duchowna prawosławna. Aleksandro-Newska Ławra, kanał Obwodny, 17.

Uniwersytety:

1. Petersburgski, Wasil wyspa wybrzeże Uniwersyteckie, 7--9. ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyczno-matematyczny, prawny i wschodnich języków.

2. Moskiewski, Mochowaja ul., 4, ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyczno-matematyczny, prawniczy i medyczny.

3. Warszawski, ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyko-matematyczny, prawny i medyczny.

4. Jurjewski, (Dorpacki), ma 5 fakultetów: teologiczny (luterski), historyczno-filologiczny wraz z kameralnym, fizyko-matematyczny o 2 wydziałach, prawny i medyczny.

5. Charkowski, ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyko-matematyczny, prawny i medyczny.

6. Św. Włodimierza w Kijowie, ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyko-matematyczny, prawny i medyczny.

7. Kazański, ma 4 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyko-matematyczny, prawny i medyczny.

8. Noworosyjski w Odessie, ma 3 fakultety: historyczno-filologiczny, fizyko-matematyczny i prawny.

9. Tomski, (Syberja), ma 1 fakultet, medyczny.

10. Helsingforski, w Finlandyi.

Instytuty:

Archeologiczny Instytut, Jwanowska ul., 3.

Historyczno-Filologiczny Wasil. Wyspa, wybrzeże Newy, 1.

Historyczno-Filologiczny w Nieżynie, Czernihowskiej gub.

Łazarewski, wschodnich języków, w Moskwie, Ormiański zaufek. d. własny.

Górnicy, Wasil. wyspa, wybrzeże Newy, 21 lin., 2.

Technologiczny, róg Zagorodnego i Zabałkańskiego prosp.

Inżynierów Dróg i Komunikacyi, Zabałkański prosp., 9.

Architektury, 2 rota Jzm. pulk., 4.

Elektrotechniczny, Nowoizakowska, 18.

Leśny, w Leśnym Korpusie, za miastem.

Technologiczny w Charkowie.

Politechniczny w Rydze.

Politechniczny, w Helsingforsie (Finlandyja).

Techniczny, w Moskwie.

Agronomiczny i leśny, w Nowej Alexandryi (Puławy) Lubelskiej g.

Rolniczy, pod Moskwą, Pietrowka Razumowski.

A k a d e m i e:

Cesarska Wojskowo-Medyczna, Wyborska str., Niżegorodska ul., 6.

Akademia Jeneralnego Sztabu, imienia Cesarza Mikołaja I, Angielskie wybrzeże, 32.

Akademia Artyleryjska imienia W. Ks. Michała, Wyborska strona, wybrzeże Newy.

Akademia Inżynierska imienia Cesarza Mikołaja I, Inżynierski zamek, Sadowa, 2.

Wojskowo-Prawnicza, wybrzeże Mojki, 96.

Akademia Morska imienia Cesarza Mikołaja I, wybrzeże Mikołajewskie, 17.

Liceum Cesarskie imienia Cesarza Aleksandra I, Petersburska str. Kamiennoostrowski prospekt, 21.

Szkoła Prawnicza, wybrzeże Fontanki, 6.

Weterynaryjne Instytuty, znajdują się: w Charkowie, także w Warszawie, w Kazaniu i w Jurjewie (Dorpacie).

S z k o ł y:

Wojenno-topograficzna, Petersburska strona, Wielka Spaska. 17.
Kawaleryjska imienia Cesarza Mikołaja I, Nowo-Petergowski prospekt, 24.

Wojenna imienia Cesarza Pawła (Павловское Училище), Petersburska strona, Wielka Spaska, 21

Artyleryjska imienia W. Ks. Konstantego, Zabalkański просп., 17.

Inżynierów imienia Ces. Mik. Sadowa, Inżynierski zamek.

Artyleryjska imienia W. Ks. Michała, Wyborska strona, wybrzeże Newy, 1.

Korpus Paziów, Sadowa, 26.

Korpusy Kadeckie:

1-rzy, Wasil. wyspa, wybrzeże Uniwersyteckie, 15.

2-gi Petersburska strona, wybrzeże rzeczki Żdanowa, 11.

3-ci Aleksandrowski, Sadowa, 10.

4-ty Mikołajewski, Oficerska, 23.

Techniczna specjalna Artyleryjska szkoła, Szpalerna, 24.

Mikołajewski morski Korpus, Wasilewska wyspa, wybrzeże Mikołajewskie, 17.

Szkoła Morskiej Żeglugi, Wasilew. wyspa, Wołchowski zauł. 4.

R.-K. Duchowne Seminarium, Ekaterynowski просп., 49.

G i m n a z j a:

1, Jwanowska ul., 7.

2, róg Kazańskiej ul. i Demidowa zauł. 2, — 8.

3, Gagaryńska, 23.

4, Łaryńska, Was. wyspa, 6 lin., 15.

5, Ekaterynofski просп., 73.

6, plac Czernyszewa, 2.

7, Piaski, Kyrilowska, 11.

8, Wasyl. wyspa, 9 linia, 8.

9, Petersburska strona, Wielki просп., 37.

10, 1 rota Jzmail. pułku, 5.

11, przy historyko-filologicznym Instytucie, Wasilew, wyspa, wybrzeże Uniwersyteckie, 11.

12, Cesarskiego filantropijnego Towarzystwa (Человѣколюбиваго Общества), kanał Krukow, 15.

Główna Niemiecka szkoła, przy Ewangelicko-Luterskim kościele św. Piotra i Pawła, Wielka Koniuszenna, 10.

Św. Anny (przy Luterskim kościele), Fursztadska, 7.

Szkoły realne:

1-sza, Wasilewska wyspa, 12 linia, 5.

2-ga, Wielka Morska, 13.

3-cia Księcia Oldemburskiego, 12 rota Jzmail. pułku, 33.

Prywatne gimnazja:

Bohdanowa, Newski prosp., 83.

Gurewicza, róg Ligówki i Bassejnej, 1—43.

Maja, Wasil. wyspa, 10 lin., 13.

Mireckiego, Stremianna ul., 16.

Szkłowskiego, Znamieńska, 26.

Radus-Zenkowicza, róg Gagaryńskiej i Pantelejmonowskiej ulic, 8—36.

Instytut Nauczycielski, Wasil. wyspa, 13 linia; 28.

Progimnazja.

1-sze, Wyborska strona, Symbirska ul., 10.

2-ga, róg Fontanki i Newskiego, 40.

Prywatne szkoły.

Przy R.-K. Kościele św. Katarzyny, Newski, 32—34.

Bagińskiego, Newski prosp., 83.

Reformacka, nabrzeże Mojki, 38.

Przy Ewangelicko-Luterskim kościele św. Katarzyny, Wasil. wyspa, Wielki prosp., 55.

Rolnicze szkoły.

W Horkach, (miasto powiatowe) Mohylowskiej gub.

W Humaniu (miasto powiatowe) Kijowskiej guber., rolniczo-ogrodnicza.

Szkoła wojskowych felczerów, Wyborska strona, Niżegorodska ulica, 4.

Szkoła Junkierska, Wielka Hrebiecka ul., 18.

Szkoła Handlowa, Czernyszewski zaułek, 9.

2-ga Stowarzyszenia kupców imienia Cesarza Piotra I W. wybrzeże Fontanki, 62.

Rzemieślnicza imienia Cesarzowicza Mikołaja, 1 rota Jzm. p. 2.

Rzemieślnicza technicznego towarzystwa, przy dworcu Finlandzkiej kolei.

Techniczna dróg żelaznych, Jzmailowski prospekt, 27.

Naukowy zakład 1 rzędu Szturmerá, Wasil. wyspa, Wielki просп., 13.

Handlowa Widemana, Wasil. wyspa, 9 linia, 46.

Muzyczne i teatralne naukowe zakłady.

Konserwatorium muzyczne, Teatralna ul., 3.

Moskiewskie muzyczne konserwatorium, Nikitska ul., d. własny.

Warszawski muzyczny Instytut.

Petersburska muzyczna szkoła. róg Newskiego i Wielkiej Mor-skiej, 16—7.

Muzyczno-Pedagogiczna szkoła Klunera, Newski просп., 88.

Prywatna muzyczna szkoła Mintowt-Czyża, Petersburska strona, Wielki prospekt, 7.

Teatralna szkoła, Teatralna ul., 3.

Zakłady sztuk pięknych.

Wyższa szkoła rysunków i rzeźb, przy Akad. Nauk.

Szkoła Rysunków, Mojka, przy Sinym moście, 83.

Techniczno-rysunkowa szkoła barona Szyglicza, Solanoj zaułek, 9.

Zakłady naukowe Żeńskie.

St. Petersburgski instytut medyczny dla kobiet, zatwierdzony 1 czerwca 1895 r. Instytut będzie miał na celu przygotowywanie kobiet prze-ważnie do leczenia chorób kobiecych i dzieciennych i do czynności akuszeryjnych. Przy instytucie ustanowiony będzie internat dla słuchaczek, nie mogących zamieszkiwać u rodziców. Słuchaczkami mogą być wyłącznie chrześcijanki; dla przyjęcia do instytutu wymagałym jest wiek nie niżej lat 20 i najwyżej lat 35. Komplet słuchaczek ustanowi minister oświaty. Osoby, pragnące wstąpić do instytutu winny podać prośbę na imię dyrektora instytutu, z dodaniem: a) świadectwa metrycznego, stanu i religji; b) świadectwa ukończenia zakładów naukowych, oznaczonych w art. 20. c) świadectwa policji o „błagonadzieźności“; d) piśmiennego zezwolenia rodziców lub opiekunów. jeżeli rodzice nieżyją i prosząca nie doszła lat 21, lub piśmiennego zezwolenia męża, jeżeli prosząca jest mężatką; e) innych dokumentów, których wymagać będzie dyrekcja instytutu. Osoby, które ukończyły kurs gimnazjów lub innych zakładów naukowych, równych gimnazjom co do nadawanych przez ukończenie ich praw, powinny zdać egzamin z łaciny w zakresie, ustanowionym dla uniwersytetów. Egzamin odbywać się będą w gimnaziach męzkich, za wskazaniem kuratora okręgu naukowego. Osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości w gimnazjach żeńskich, przyjmowane będą bez egzaminów. Kurs w instytucie trwać będzie lat 5, podzielonych na 10 półroczy: Cztery lata poświęcone będą teorytycznemu wykształceniu, a piąty — praktycznym zajęciom pod okiem doświadczonej lekarzy. Słuchaczki, wychodzące z instytutu ze świadectwem na miano: „kobiety-lekarza“, będą posiadały prawo powszechnej praktyki pry-

watnej, a w charakterze specjalistek w chorobach kobiecych i dzieciennych będą mogły zajmować wszędzie w Cesarstwie (bez prawa na służbę państwową) urzędy lekarzy przy zakładach naukowych dla kobiet, przy gimnazjach, pensjach i szkołach żeńskich, a także przy szpitalach i klinikach dla kobiet i dla dzieci. Przy instytucie będą ustanowione kursy farmaceutyczne dla kobiet, jeżeli nastąpi na to zgoda ministerstw oświaty i spraw wewnętrznych. Instytut ten ma być otwartym w wrześniu 1897 r. w Petersburgu.

Historyczno-filologiczny i fizyko-matematyczny wydział, Wasilewska wyspa, 10 linia, 33.

Pedagogiczne kursa, Grochowa, 20.

Specyalne Pedagogiczne kursa Freblowskiego towarzystwa, dla kształcenia nauczycielek, ogrodniczek i kierownic dzieciennych ogrodów, Piaski, 6 Rożdziestwińska ulica, 22.

Kursa dla wiejskich nauczycielek, Mojka u Krasnego mostu.

Szkoła Ziemskich nauczycielek, Ligowka, 32.

I n s t y t u t y .

1. **Smolny**, szlachecki oddział, przy dawnym Smolnym klasztorze dla dzieci urzędników nieniżej rangi majora i radcy dworu, za opłatą 400 rubli rocznie, od stopnia zaś pułkownika i radcy stanu, na koszt skarbu.

2. **Instytut imienia Cesarzowej Katarzyny (Екатериненскій)**, Fontanka, 36, dla dzieci od rangi sztabs-kapitana i radcy dworu za opłatą 400 r.

3. **Instytut imienia Cesarza Alexandra**, płatne 350 rubli rocznie, Polmenbachowski zauł., 2.

4. **Patryotyczny**, Wasil. wyspa, 10 linia, 3, dla dzieci zasłużonych w wojsku; płatne 350 rubli.

5. **Instytut imienia Cesarzowej Elżbiety (Елисаветинскій)**, Wasil. wyspa, 13 linia, 14, na koszt skarbu, dla dzieci wyższych rang, ober-oficerskich, płatne zaś 350 r.

6. **Instytut imienia Cesarza Pawła (Павловскій)**, Znamieńska ul., 8, dla dzieci wojskowych do pułkownika i kapitana na koszt skarbu, płatne 350 r.

7. **Instytut dla sierot imienia Cesarza Mikołaja**, Mojka, przy Policyjskim moście, 48.

8. **Instytut niezupełnych sierot imienia W. Ks. Ksenii (Ксенинскій)**, w byłym dworcu W. Ks. Mikołaja Mikołajewicza, Galerna ulica, przy Mikołajewskim moście; 175 uczenic na koszt skarbu i 175 za opłatą 250 r. rocznie; przyjmują się ubogie córki generałów, sztab i ober-oficerów i cywilnych rang, w takimże porządku; dzieci zaś osób ze szlachty na państwowej służbie nie znajdujących się przyjmuje się tylko na koszt własny.

9. **Instytut imienia Ces. Maryi (Маринскій)**, Kiroczna, 52, dla dzieci kupców, osób duchownych i honorowych obywateli; płała 350 r. rocznie.

10. **Instytut imienia W. Ks. Heleny**, Petersburska strona, Cerkiewna

ul., 29, przyjmują się dzieci wszelkich stanów, za opłatą 240 r. rocznie i 20 r. jednorazowo.

11. Instytut księżny Oldemburskiej, Petersburska strona, róg Kamiennooostrowskiego i Wielkiego prosp., 73, przyjmują się tylko na koszt własny; opłata 250 rubli, jednorazowie 30 rubli i za muzykę 50 rubli.

12. Instytut dla ślepych dziewcząt imienia Ces. Maryi, Petersburska strona, róg Wielkiej Zielenienoj i Geslerowa zauł., 11; opłata rocznie 200 r. i 30 r. jednorazowo.

Gimnazja żeńskie:

1. Maryińskie, u 5 rogów (5 ułgów), 11.
2. Kołomińskie, Targowa ul., 16.
3. Wasiljeostrowskie, Wasil. wyspa, 9 linia, 6.
4. Pietrowskie, Petersburska strona, Wielki prosp., 29.
5. Alexandrowskie, Grochowa ul., 20.
6. Litejne, Bassejna, 15.
7. Ekaterynskie, Fontanka, 133.
8. Roźdiestwienskie, Piaski, 6 Roźdiestwienska ul., 21.
9. Pokrowskie, Wasil. wyspa, Wielki prosp., 77.

Szkoły żeńskie:

Przy R.-K. kościele św. Katarzyny, Newski prosp., 32—34.

Przy Luterskim kościele św. Piotra i Pawła., W. Koniuszenna, 5.

Szkoła św. Anny, (luterska), Kiroczna ul., 8.

Nierządowe żeńskie gimnazya:

- Steblin-Kamieńskiej, Litejny, 51.
Tagancewoj, Mochowa ul., 27.
Stawiskoj, Newski prosp., 92.
Gedda, Krukow kanał, 14.
Ks. Obolenskiej, M. Jtaljanska ul., 14—16.
Stojuninój, Fursztacka ul., 36.
Chitrowo, 1 rota Jzmailow. pułku, 7—9.
Skaczkowoj, róg Siergiejewskiej i Potiemkinskiej ulic, 83—7.
Galiny Normand, róg Sadowej i Mohylowskiej, 7.
Dokuczajowiej Sinkler, Wasil. wyspa, 1 linia, 18.
Miller, róg Newskiego pros. i Mikołajewskiej ul.; 71—1. Z udziałem kobiecych praktycznych robót.
Leburda Kapronje, Mojka, 71.
Prokofjewoj Szne, Grochowa ul., 19.
Szaffe, Wasil. wyspa, 5 linia, 16—17.
Bibkowej, W. Moskiewska, 8. Przy gimnazjum są wieczorne kursa.
Lochwickoj Skalon, Newski prosp., 88.
Jwanowska szkoła dla dziewcząt, Targowa ul., 14. Kurs Gimnazjalny.

- Progimnazjum Persianowej, Newski просп., 142.
Bobriszczewoj - Puszkinoj, Fontanka, 37. Żeńskie klasy nowo-
żytnych języków.
Bołdad, 4 rota Jzm. pułku, 17.
Knop, Wasil. wyspa, 1 linia, 56.
Turyginoj Nadieżdinska, 3.
Ertman, Mojka, 38.
Pensja Nejdhard, Ekaterynhowski просп., 15.
Szkoła telegrafistek, Nowoizakowska ul., 18.
Rękodzielnicza szkoła, 10 rota Jzm. pułku, 22
Takaż szkoła przy luterskim św. Anny kościele, Kiroczna ul., 8.
Takaż szkoła przy luterskim kościele św. Katarzyny, Wasil.
Wyspa. Wielki просп., 55.
Professionalna szkoła, Wasil. Wyspa, 12 linia, 35; za pensionar-
kę płaci się 150 r, i jednorazowe 25 r.
Professionalna szkoła Tomiłowoj, Wasil. Wyspa, 5 linia, 34.
Takaż szkoła Pospiełowej, Zahorodny просп., 28.
Professionalna fon-Derwiza, Pet. str., Wielka Rużejna, 8. Tamże
szkoła dla nauczycielek rękodziel.
Przemysłowa, Wozniesieński просп., 18.
Rysunkowa Łochwickoj-Skałon, Newski просп., 88.
Handlowa Jwoszncowoj, Grochowa ul., 34.
Kommercyjna rękodzielna fachowa przy Mojka, 108. opłata 270 r.
rocznie.
Rękodzielnicza, Puszkinska ul., 7.
Professionalna Korobowej, róg i roty Izm. pułku i Zabałkanskiego
prosp., dom Rzemieślniczej szkoły.
Naukowo-majsterska, Litejno-Tauryczeskiego kółka, Kiroczna ul.,
28—30, opłata 120 r.
Praktyczna szkoła koronek imienia Cesarzowej Maryi, Kiroczna, 8.
Położniczy Instytut przy zakładzie położniczym, Nadieżdinska
ulica, 5; tamże szkoła wiejskich położniczek.
Instytut Położniczy przy szpitalu Kalinkińskiej lecznicy.
Instytut Położniczy imienia W. Ks. Heleny, Fontanka, 148.
Szkoła Położnicza imienia Ks. Suworowa, Fontanka, 166.
Szkoła Położnicza przy Maryjskiem położniczym Zakładzie,
Petersburska strona, Mały просп., 13.
Przygotowawcze kursy dla siostr miłosierdzia, Inżynierna, 9.
Pokrowska szkoła położniczek, Wasil. Wyspa, Wielki просп. 70.
Szkoła felczerek, Wasil. Wyspa, Wielki просп., 75.
Szkoła pomocnicze lekarzy i felczerów, róg Stonowej i z Rozdest.
ulica, 4.
Szkoła felczerów przy domu podrzutek, Mojka, 54.
Szkoła Lekarska dentystek Wongl-Swiderskiej, Newski просп. 26
Szkoła kucharek, Dmitrowski zauł., 15.
Takaż szkoła kucharek, Zimin zauł., 4.
Praktyczne kursa kucharskiej sztuki, Zabałkanski просп., 67.
Dom podrzutek (Wospitatielnyj dom), Mojka, 54.
Mężki osobny wydział dla zapobieżenia ślepoty, Wielka Koniu-
szenna ul., 1.

Przytułek dla ślepych imienia Cesarzowej Maryi, dla ślepych starszego wieku, Sadowa, ul., 66.

Przytułek dla ślepych nieuleczalnych, Wasil. wyspa, 10 linja, 37. Szkoła głuchoniemych, Grochowa ul., 18.

Przytułek dla dzieci kalek, Jarosławska ul., 50.

Przytułek dla dzieci kalek paralityków, Łachtinska ul., 12.

Instytut ślepych, Kołomna, Miasnaja ul., 19.

Dom miłosierdzia, róg Geslerowskiego zaułku i Barmalejowej ulicy, 5—35.

Ewangeliczny przytułek, św. Magdaleny, Ligowska ul., 4; wydział dla małoletnich, Leśny inst., Wielka Objezdna ul., 25.

Zakłady lecznicze.

1. Alexandrowska lecznica dla kobiet, Nadieżdinska ul., 12.; od chorób piersiowych i chronicznych; leczą bezpłatnie.

2. Miejska lecznica, Angielski prosp., 17; ospa, skarlatyna i odra, leczą się bezpłatnie.

3. Botkinska lecznica, Kremieńczugska ul., 4; porady się udzielają na choroby zaraźliwe i ostre, dla przychodzących bezpłatnie, a dla płatnych 5 r. 15 kop. miesięcznie za łóżko.

4. Wielko-Ochtenska męska lecznica, Wielka Ochta, średni prosp., 18; syfisy leczy się bezpłatnie.

5. Mało-Ochtenska żeńska lecznica, Mała Ochta, dacza Utinój; cierpienie umysłowe, leczy się bezpłatnie.

6. Lecznica miejska imienia Cesarza Aleksandra, Fontanka, 132. leczą się wszystkie choroby bezpłatnie; dla płatnych 5 r. 15 kop. miesięcznie; chorzy przyjmują się do g. 12.

7. Lecznica św. Pantelejmona, stacya Udzielnaja, przy Finlandzkiej żel. kolei, przeznaczona dla obłąkanych; opłata 30 rub. miesięcznie.

8. Lecznica pod nazwą „Wszystkich Cierpiących“ (Всѣхъ Скорбящихъ), Peterhowska szossa, 140; dla umysłowo-chorych; opłata od 10 do 60 r. miesięcznie.

9. Lecznica pod wezwaniem „Wszystkich Świątych“, Petersb. szossa, 54; leczą się wszystkie choroby.

10. Lecznica chorób oczu, Mochowa ul., 38; płała 10—60 rub. miesięcznie; ambulatorium dla porady z płałą 25 k. od 9—11.

11. Kliniczny Instytut W. X. Heleny Pawłowny, Kiroczna, 41; leczą wszelkie choroby, oprócz umysłowych i zaraźliwych; opłata: wspólnej sali 10 r., oddzielne pokoje 50—100 r. miesięcznie; dla przychodzących opłata 30 i 60 kop.

12. Lecznica dla dzieci imienia Ces. Elźbiety, Fontanka, 152, leczą się wszystkie choroby; przyjęcie od 9 do 1 godziny; dla przychodzących porady bezpłatne od g. 10—1.

13. Lecznica dla dzieci imienia Ces. Mikołaja, W. Podjaczeska ul., 30; leczą się wszystkie choroby dziecinne; salę ogólne z opłałą 10 r. za łóżko, oddzielne pokoje 50 r.; przyjmują się chorzy od 9 do 11; dla przychodzących chorych opłata 10 kop., przyjmują się od g. 9—12.

14. Lecznica dla dzieci W. X. Oidenburgskiego, Ligowka, 8; leczą się wszystkie choroby dzieciinne; opłata za łóżko w sali ogólnej 10 r., a za oddzielne pokoje 50 r. miesięcznie; przychodzący chorzy płacą 10 kop., przyjmują się chorzy od 9 do 11 g.

15. Lecznica Ewangeliczna dla kobiet, Ligowka, 4; leczą się wszystkie choroby; za łóżko opłata w sali ogólnej 25 r., za oddzielny pokój od 70 do 100 r. miesięcznie; przyjmują się od 9 do 11 g.

16. Lecznica pod wezwaniem Podwyższenia Św. Krzyża (Krestowoǳwiznenskaja) dla kobiet, Fontanka, 154; leczą się wszelkie choroby, oprócz zaraźliwych; przychodzącym porada bezpłatnie, codziennie, oprócz czwartku i niedzieli, od 9 do 1 g.

17. Lecznica Św. Jerzego, Wyborska strona, przy Samsonjewskiem moście, 1; leczą się wszystkie choroby, bezpłatnie; za łóżko płaci się po 75 r. miesięcznie; dla przychodzących porada w ambulatorium bezpłatna; przyjmują się codziennie, oprócz poniedziałków, od 10 do 1 g.

18. Lecznica Chrystusa Zbawiciela dla kobiet i dla dzieci, Sergiewska ul., 73, leczą się wszystkie choroby, oprócz zaraźliwych; opłata za pokoje od 60—100 r. miesięcznie.

19. Lecznica Św. Trójcy, Piaski, 2 Roźdestweńska ul., 16; leczą się wszystkie choroby za wyjątkiem syfilityków; dla przychodzących porady bezpłatne; przyjmują się codziennie, oprócz świąt.

20. Kalinkińska miejska lecznica, Fontanka, 166; leczą się syfilis, choroby położnicze; dla płatnych za łóżko 5 r. 15 k. miesięcznie.

21. Morski szpital, Fontanka, 162; leczą się marynarze na wszelkie choroby bezpłatnie; nie marynarze płacą za łóżko 18 r. miesięcznie.

22. Kliniczny Wojskowy szpital, Wyborska strona, Arsenalne wybrzeże; leczą bezpłatnie; opłata za oddzielne pokoje od 40—60 r. miesięcznie.

23. Lecznica imienia W. X. Maxymiliana, Maxymiljanowski zaułek, 2, leczą się wszystkie choroby; opłata za pokoje 50-60 miesięcznie; od przychodzących chorych za poradę 30 kop. jednorazowo.

24. Lecznica imienia Cesarzowej Maryi dla biednych, Litejny prospekt, 56; leczą się wszystkie choroby, z wyjątkiem cierpień umysłowych, oraz wyrzutów na ciele i syfilitycznych chorób; opłaty się nie pobiera; za oddzielne pokoje płaci się 60 r. miesięcznie, przyjmują się od g. 9-11, dla przychodzących od 10 do 12 g. bezpłatnie.

25. Położniczy dom imienia Ces. Maryi, Petersburska strona, Mały prospekt, 13; leczy bezpłatnie; za pokój 50 r.; porady dla przychodzących chorych od 10 do 12 g.

26. Klinika Baroneta Willje, Wyborska strona, Samarska ulica, 5-6, leczą się wszystkie choroby; część łóżek jest płatnych od 45—60 r. miesięcznie; dla przychodzących porady bezpłatne.

27. Mikołajewski wojskowy szpital, Piaski, Słonowa ul., 63. Leczą się wszystkie choroby. Opłata ustanawia się każdego roku.

28. Lecznica Obuchowska dla mężeżyń, Fontanka, 106.

29. Lecznica Obuchowska dla kobiet, Zagorodny prosp., 47; leczą się wszystkie choroby; Ambulatorium dla przychodzących, porady

bezpłatne, dla płatnych chorych 5 r. 15 kop. miesięcznie za łóżko; codziennie do 12 g.

30. Lecznica Św. Piotra i Pawła, Peterburska strona, Archirejska ul., 4; leczą się wszelkie choroby, z wyjątkiem skórnych: dla płatnych 5 rubli 15 kop. za łóżko; przyjmują się chorzy codziennie zrana.

31. Położniczy Instytut, Fontanka, 148; kobiece choroby, bezpłatnie, płatne 50—60 r. miesięcznie; dla przychodzących porada bezpłatnie, od 10 g. zrana.

32. Lecznica Giełdowa imienia Cesarza Alaxandra II, Wasil. Wyspa, Wielki prospekt, 71; leczą się wszystkie choroby, z wyjątkiem chorób zaraźliwych i syfilisy, bezpłatnie; przyjmuje się codziennie od 9—12 g.; przychodzący otrzymują poradę w tej samej godzinie bezpłatnie.

33. Lecznica Pocztwo-telegraficzna, Nowoizakiewska, 8; leczą się wszelkie choroby, z wyjątkiem chorób umysłowych.

34. Lecznica Dworcowa, Czeboksarski zaułek, 1; leczą się wszystkie choroby.

35. Lecznica Położnicza, Nadieżdinska ul., 5; leczą się bezpłatnie, za pokoje opłata 40—60 r. miesięcznie; dla przychodzących porady bezpłatnie od 10—12 g.

36. Różdiestwenska lecnica imienia Cesarzowej Maryi Alexandrowny, Piaski, 2 Rozdestwenska ul.; wszelkie choroby z wyjątkiem syfilityków; dla przychodzących porady bezpłatnie, od g. 10—1.

37. Alexandrowska lecnica dla męzcwzn, Wasil. Wyspa, 15 linia, 4; leczą choroby wewnętrzne; za łóżko w sali ogólnej 30 r. miesięcznie, za osobny pokój 75 r.; przychodzący za poradą płać 50 k. jednorazowo.

38. Lecznica Św. Maryi Magdaleny, Wasilew. Wyspa, 1 linia, 58; wszystkie choroby, z wyjątkiem syfilisu, wysypkowych chorób: opłata 5 r. 15 kop. miesięcznie, dla przychodzących porady bezpłatne.

39. Lecznica Św. Ołgi, Piaski, Twerska ul., 22; dla nieuleczalnych. W ogólnej sali opłata 240 r., za oddzielne pokoje 350—450 rub. rocznie. Przyjmują się chorzy we środy i niedziele, od 2—5 g.

40. Lecznica pod wezwaniem Opieki Matki Boskiej, Wasil, Wyspa, Wielki prosp., 77. Leczą się wszystkie choroby bezpłatnie, przyjmują się od 10—4; dla przychodzących wyznaczone też same godziny.

41. Lecznica w domie metropolity Izydora, Ekaterynhofski prosp., 105; przeznaczona dla nieuleczalnych, pomoc bezpłatna.

42. Dom miłosierdzia dla kobiet chorych na raka, Wasil. Wyspa, 16 linia, 65. Chorzy przyjmują się codziennie od 2—4 g.

43. Lecznica Św. Mikołaja, Prażka, 126, wyłącznie dla umysłowie chorych, dla płatnych łóżko 20 r. miesięcznie, dla przychodzących porada w Poniedziałki, środy i piątki od 10—12 g.

44. Zakład Chirurgiczny pod wezwaniem Im. Alexandra, Bronnicka, 9; opłata w ogólnych salach 50 r., za oddzielne pokoje 100 r. miesięcznie.

45. Zakład Kliniczny dla umysłowych chorych przy wojskowym szpi-

talu, Wyborska strona, Samarska ul.; opłata za oddzielne pokoje 50—70 r. miesięcznie.

46. Lecznica homeopatyczna. Petersburska strona, Licejska ul.

Miejskie przytułki dla połoźnic.

Kołomiński, Fontanka, 197.

Spaski, Sadowa ul., 61

Narwski, 6 rota Izm. pułku, 19.

Moskiewski, Jamska ul., 1—15.

Alexandro-Newski, Predtieceńska ul., 40.

Roźdiestwiński, Chersońska ul., 31.

Litejny, Znamieńska ul., 13.

Wasiljewski, Wielki prosp., 67.

Pietrowski, M. Posadska ul., 14.

Wyborgski, Wielki Samsonjewski prosp., 42.

Portowy, Wasil. Wyspa, Wielki prosp., 75.

Lecznice dla przychodzących:

Alexandro-Maryjski, Ryzki prosp.; dziecinne choroby, porady bezpłatnie, od 10—12 g.

Tow. praktycznych lekarzy, Ekaterynańska ul., 3—54. Wewnętrzne i zewnętrzne choroby; opłata przy wejściu 35 k.

Tow. Sióstr Miłosierdzia, Siergiejewska, 73; wewnętrzne choroby, bezpłatnie, od 2—3 g.

Imienia Cesarewiczki Mikołaja dla dzieci, 3 rota Izm. pułku, 8; porady bezpłatnie, we wtorki i piątki, od 12—2 g.

Tow. subjektów handlowych, Grochowa ul., 34; porady na choroby wewnętrzne, opłata 30 k.

Tow. Wolno-Ekonomiczne, 4 rota Izm. pułku, 33—1; zaszczepienie ospy bezpłatnie od 10 do 12 g.

Szczepienie ospy w Domu Podrzutków, Grochowa, ul., 20.

Lecznica dla połoźniczek imien. Ces. Maryi, Petersb. strona. Mały prosp., 13; porady na kobiece i dziecinne choroby dają się bezpłatnie od 10—12 g.

Lecznica Pokrowska Sióstr Miłosierdzia, Wasil. Wyspa, Wielki prosp., 77; porady na choroby kobiece i dziecinne bezpłatnie, codziennie.

Czerwonego Krzyża, nadbrzeże Kałasznikowskie, 30; porady na choroby wewnętrzne.

Lecznica Doświadczalnej Medycyny, Aptekarska Wyspa, Łopuhinska ul., 12; zaszczepienia podług sposobu Pastera od wściekliczny.

Lecznica Afanasjewa, Newski, 90; wodolecznica, chorzy przyjmują się od 9 do 12 g. zrana, od 5 do 7 g. wieczorem. 15—35 r. miesięcznie.

Lecznica Frenkla, Michałowski plac, 11; wodolecznica z płatą 15—35 r. miesięcznie; chorzy przyjmują się od 9 do 4 g.

D-ra Kejzera, Fanarny zaułek, wodolecznica z płatą 35—100 r. miesięcznie. Przyjmują się chorzy od 10 do 5 g.

D-ra Waldenberga, Troicki, 7, wodolecznica z opłatą od 25 r. codziennie od 8—1 g. i od 3—7 g.

Lewis, Demidow zaulek, 5; wodolecznica 25—100, codziennie od 9—5 g.

Stefanowa. Ekaterynski kanał, 71. Wodolecznica. Codziennie od 8—11 i od 5—8 g.

Zgromadzenia siostr Św. Jerzego, Wybor. strona, Samsonjewski most; 10 r. miesięcznie, codziennie od 9—3 g.

Zakład Ortopedyczny D-ra Ejhorna, Kazanska, 5; gimnastyka, masaż, codziennie od 8—10 i od 2—3 g.

Halbersztama, Michajłowska, 2; gimnastyka, codziennie od 9—10 i od 3—5 g.

Beneze, w Starej Admiralicyi; gimnastyka, codziennie od 8—10 i od 3—5 g.

Demczynskoj, Newski prosp, 114. Gimnastyka, opłata 25 rub. miesięcznie, codziennie 3—6 g. w.

Witte, Mochowa ul., 45; gimnastyka, 20 r. miesięcznie. Codziennie od 8—11 i od 12—2 g.

Romana, Wielka Italijska, 4—5; gimnastyka.

Zakład szwedzkiej gimnastyki, Inżynierska, 10, codziennie od 12—2 i od 8—11 g.

Zaliesowoj, Gagaryńska ul., 14; gimnastyka dla kobiet i dzieci, codziennie od 9—10 i od 2—4 g.

Bursianka, Troicka ul., 29; gimnastyka, codziennie od 4 g.

Oksa, Zabałkański, 34; szczepienie ospy codziennie.

Petrolubiwała, Diechiarny zaulek, 12; dziecinne choroby. Przyjmuje się bezpłatnie codziennie.

Tow. opieki nad ubogimi dziećmi, Pesoczna, 29. Przyjmują bezpłatnie, a płatne 15 rub. miesięcznie. Przyjmuje w niedzielę, czwartki i piątki.

D-ra Malarewskiego, Wybor. strona, Alexandrowska ul., 15; zakład dla dzieci leczniczo-wychowawczy, za opłatą 400—600 rub. rocznie. Przyjmują od 2—5 g. codziennie.

Dla chorób zębów, Newski, 26; choroby zębów leczy się podług taksy. Codziennie od 10—8 wiecz.

Ważynskiego, szkoła chorób zębów, Grochowa, 59; codziennie od 10—3 i od 6—8 g.

Homeopatyczna lecznica, Newski prosp., 82 i takież lecznica na Sadowej ul., 18; porady na choroby wewnętrzne, za opłatą 30 kop., codziennie zimą od 10—4 g., latem od 12—2 g.

Homeopatyczna lecznica, Grochowa ul.; opłata 30 kop. Codziennie od 10—12 i od 2—4 g.

D-ra Ebermana, Carskie Sioło; od 12 maja do 15 września; ma urządzoną kumysolecznicę.

D-ra Treja, Wasil. Wyspa, 5 linja, 58, dla umysłowo-chorych 75—200 r. miesięcznie. Codziennie od 1—4 g.

Lecznica kobiet lekarz, Stremianna ul., 5; dla chorób żeńskich i dziecinnych. Codziennie od 12—2 g.

Dla przychodzących dzieci, Kamiennoostrowski prospekt, 18. Codziennie od 12—2 g.

Tow. Filantropijne, Petersb. strona, Wielka Zielena ul.,
11; od 12—2 g. 10 k. z lekcji.
Przytułek dla nianiek Bobarzynskiej, Ekaterynski kan., 1.
Przytułek dla dzieci, Wasil. Wyspa, Wielki prosp., 19.

Dla zwierząt:

Ambulatorium Aptekarewa, Wozniesieński prosp., 33.
" Lesz. Mochowa ul., 23—10.
" Pawłowskiego, Petersb. strona, Rybacka ul., 6.
" " Litejny prosp., 60.
Tow. opieki nad zwierzętami, Zacharjewska, 27.
Dla zwierząt, ptaków, róg Siemienowskiego zaułku i Mocho-
wej ul., 4—47.
Dowbora, Włodzimierska, 3.
Konneberga, Zagorodny prosp., 27—19.
Czyrkowa, Maxymiljanowski zaułek, 3.
Szeperdsona, Wasil. Wyspa, 9 linia, 38.

Spis lekarzy specjalistów z liczby członków Towarzystwa Dobroczyńności.

Baranowski, Ignacy. Warszawa, Krak. Przedm., 7. Chor. we-
wnętrzne.
Bujalski, Michał. Wilno, ul. Konna, d. Barkenberga. Choroby
kobiece, akuszer. Codz., 9—11 g. i 5—6 g.
Czczot, Otto. Mojka, 126. Nerwowe i umysłowe. Pon. i czwart.
od 7—8 w.
Daniłto, Stanisław. Ertelew, 7. Nerwowe i umysłowe. Wtor.
i Piąt., 6—8 g. w.
Drzeniewicz, Kazimierz. Kronsztadt.
Ejgier, Iakób. M. Italjanska, 39. Chor. wewnętrzne (specjalnie
żołądkowe). Codz., 4—6 g.
Fiszer, Bolesław. Bulwar Konnej Gwardyi, 15. Akuszer, we-
wnętrzne. Codz., z wyjątkiem soboty i niedz., 6—7 w.
Gorejski, Konstanty. Newski, 108. Akuszer. Codz. z wyjątkiem
świąt, 1—3.
Julski, Marcel. Rażjezza, 15. Wewnętrzne i dziecinne. Codz.,
z wyjątkiem niedziel, 6—7 g.
Janowicz-Czajński, Sylwester. Piaski, Słonowa, 63. Chirurg i mo-
czowo-płciowych organów. Pon., czwart., sob., 2—4^{1/2} g.
Kolesiński, Wilhelm. Mikołajewska, 7. Wewnętrzne. Codzien.
z wyjątkiem niedz., 12—2 g.
Klikowicz, Stanisław. Moskwa.
Krasowski, Antoni. Nadieżdinska, 5. Akuszer. Wtor. i Piątki o
10 zrana.
Krassowski, Ludwik. Mikołajewska, 13.
Krajewski, Władysław, Michałowski plac, 3—5. Wewnętrzne.
Z wyjątkiem niedz., 3—4 i 8—10 w.
Krukowski, Józef. Kamienoostrowski, 44.
Mierzejewski, Jan, Sergiejewska, 26. Nerwy. Czwartek i niedziela,
2—4 g.

Marcinkiewicz, Eugeniusz. Karawanna, 20. Wewnętrzne i kobiece. Codz. do 10 z rana i 6—7 g. w.

Nencki, Marcei. Wielki prosp. Doświadcz. Medycyny.

Połoński, Bolesław. Ekaterynski kan. 64. Akuszer. Wtorki i Piątki, 4—6 g.

Piotrowicz, Tomasz. Czernyszew, 20. Akuszer. Codz., 5—7 g.

Piekarski, Michał. Fontanka 116—57. Akuszer i chor. kobiece.

Przybytek, Stanisław. Wybrzeże Gagarynskie, 30; nie praktykuje, prof. farmacyi, farmakognozji i magister chemji.

Rapczewski, Jan. Puszkinska, 11. Nerwowe i wewnętrzne. Wtorki i piąt., 6—8 g. w.

Rodziewicz, Bolesław. Mochowa, 30. Chirurg., akuszer i kobiece. Codz. 3—5. g.

Rymowicz, Feliks. Fontanka, 144. Syfilis i wysypkowe. Codz. 5—7 g. w.

Staniewicz, Cezary. Ekaterynski kan., 81. Chirurg. syfilis. Codz. 9—11 i 5—7 g. w.

Strawinski, Mikołaj. Kuznieczny, 14. Akuszer i kobiece. Codz. oprócz środy i świąt, 1—2 dn. i 6—7 w.

Sztromberg, Bolesław. Carskie Siolo.

Wolanski, Stanisław. róg Grafskiego i Troickiej 3 m 15. Skórne, syfilis i wysypk. Codz. rano 8¹/₂—6¹/₂ g.; pon. i sob. 7—9 g. wiecz.; Wtork., środ. i piątek 5—7 g.; czw. 8—10¹/₂ g.; niedz. 1¹/₂—3 g. dn.

Wagner, Konrad. Mochowa, 25. Wewnętrzne i żołądkowe. Codz. 8—10 g. rana; pon. i piąt. z 7 g. w.

Zakrzewski, Cypryan. Czernyszew, 14. Wewnętrzne i dziecięce. Codz. 6—8 g. w.

Zdekauer, Mikołaj. Milionna, 31. Nie praktykuje.

Dentyści:

Wągl-Swidarska, Helena. Newski, 26. Codz. od 2—4 g.

Wągl-Swidarski, Teofil. Kazańska, 5. Pon., środa i piątek. od 2—6 g., wt., czwart. i sobot. od 10—2¹/₂ i od 4—6 w.

Wolański, Adam. Wilno, Wileńska ul., d. Kobylińskiego. Codz. od 10—6 g.

Totwen, Konstanty. W. Koniuszenna, 29. Wtork., środ., piątki sob. 10—6 g. dn.; poniedz. czw. 10—12 g. r. i 2—6 g. w.; niedz. 11—1 godz.

Totwen. Stanisław. W. Koniuszenna, 29 Codz.. oprócz niedz., 10—6 g. wiecz.

Dział prawny.

Terminy apelacyjne i kasacyjne.

A) W SPRAWACH CYWILNYCH.

1) Apelacyjne.

Na wyroki Sądu Okręgowego (do Izby Sądowej) w sprawach trybu zwykłego (o nieruchomościach przeważnie) 4 miesiące; trybu skróconego (sprawy rewersowe, kontraktowe, o zwrot kosztów, szkód i t. p.) 1 miesiąc.

Powyższe terminy liczą się od dnia ogłoszenia nie rezolucji, a wyroku z motywami. Podanie skargi apelacyjnej powstrzymuje egzekucję wyroku, jeżeli tylko nie zapadła specjalna decyzja sądu o wykonaniu takowego.

2) Kasacyjne.

Na wyroki Izby Sądowej i Zjazdu Sędziów Pokoju (do Cywilnego Kasacyjnego Departamentu Senatu) 4 miesiące, Sędziego Pokoju (do Zjazdu Sędziów Pokoju), Sędziego Miejskiego, Naczelnika Ziemskiego (do Zjazdu Powiatowego w obu wypadkach) i Zjazdu Powiatowego (do Kolegium Gubernialnego) 1 miesiąc.

Owe terminy liczą się od dnia zdecydowania sprawy. Skarga kasacyjna nie powstrzymuje wykonania wyroku, lecz wyegzekwowana suma składa się w depozycji Sądu do ostatecznego zdecydowania sprawy.

Skarga apelacyjna lub kasacyjna, wysłana pocztą i otrzymana w Sądzie po terminie, uważana jest za podaną w terminie, jeżeli tylko w termin była otrzymana na poczcie miejsca pobytu tej instancyi sądowej, do której była wysłana.

B) W SPRAWACH KRYMINALNYCH.

Termin apelacyjny i kasacyjny jest jeden i ten sam dla wszystkich instancyi sądowych — 2 tygodniowy, liczący się od ogłoszenia wyroku, uzupełnionego motywami.

Podanie skargi apelacyjnej lub kasacyjnej powstrzymuje wykonanie wyroku.

Skarga, oddana na pocztę ostatniego dnia, uważana jest za podaną w termin, wszystko jedno na jakiejby stacyi pocztowej była oddana.

Wszelkie powyższe skargi tak w sprawach cywilnych, jak i w kryminalnych należy adresować (kłaść zagłówek) na imię tej wyższej instancyi, do której należy rozpatrywanie skargi, lecz podawać lub przesyłać należy do tej instancyi, na wyrok której skarga podaje się; ta zaś instancya skargę wraz ze sprawą już od siebie przedstawia do wyższej instancyi.

Terminy miesięczne kończą się tą samą datą, jaką rozpoczęły się; 2 tygodniowy termin kończy się tą datą, którą otrzymamy, gdy do daty wygłoszenia wyroku dodamy liczbę „14“.

Dnie, w których zajęć biórowych niema (święta i dnie galowe) nie wykluczają się z dni terminowych, lecz jeżeli ostatni dzień terminu przypada na dzień, wolny od zajęć biórowych, to ostatnim dniem terminu uważany jest pierwszy zatem dzień biórowy.

Skarga podowana osobiście (nie za pośrednictwem poczty), winna być złożona w należytem biurze do 3-ej godziny popołudniu, a jeżeli biuro pracuje dłużej, to do zamknięcia bióra.

M.

Adwokaci Przysięgli.

- Abramowicz Cez., Zagorodny 12.
Adamski Ian,—Newski pr. 122.
Chrzanowski Józef,—Litejna 31.
Czopowski Józef, Znamienska 36.
Hejdatel Edmund,—Jwanowska, 18.
Gimbut Władysław,—Karawanna, 20
Glinojcki Antoni,—1 rota, 18.
Juszkiewicz Adam,—Kabinetka, 4.
Kamionko Adam,—Konna, 28.
Knoll Ignacy,—Puszkińska, 18.
Kopański Wincenty,—Nikołajewska, 66.
Kostrowicki Władysław,—Sergiewska, 22.
Malhomme Mikołaj,—Kazanska, 5.
Niedźwiedzki Konrad,—Fursztadska, 56.
Olszowski Bolesław,—Zagorodny, 13.
Osiecki Franciszek,—Puszkińska, 18.
Pelicki Dyonizy,—1 rota Jzm. pułku, 4.
Połujanski Justyn,—Kabinetka, 4.
Spasowicz Włodzim.—,—Mikołajewska, 47.
Zaleski Józef,—3 rota Jzm. pułku, 10.

Rejenci.

- Adamowicz Józef,—Włodzimierska, 15.
Bortkiewicz Józef, Mojka 59.
Drzewiecki Antoni,—Newski pr. 62.
Nitostawski Jan.—Newski pr. 62.

Banki i instytucje finansowe.

Bank Państwowy, Ekaterynski kanał, 32. W Banku Państwa i we wszystkich Instytucjach tegoż Banku ustanowiona: Za przechowanie wartościowych papierów i dokumentów płaci się najprzód

za rok po 5 kop. od arkusza $\frac{1}{50}\%$ (20 kop. od 1.000 r.) od sumy włożenia, a za kopertę z dokumentami za półroczne przechowanie 1 rub.; za przechowanie zaś koperty z dokumentami bez określonej ceny i z testamentami jednorazowo 5 rub.

Od 1 stycznia 1896 roku będzie się liczyć biletów 3-iej wewnętrznej pożyczki:

I	785.000 biletów.
II	801.000 "
III	800.000 "

Tej ostatniej od 1 maja 1896 r. rozpocznie się wylosowanie biletów, a więc i assekuracji ich. Rozegranie wszystkich 3 pożyczek będzie raz na rok, a wylosowanie 2 razy na rok.

Państwowy-Szlachecki, wybrz. Admiralicji, 12-14.

Włóciński-Ziemski, tam że.

Rosyjski Handlowo-Przemysłowy, W. Koniuszenna, 27.

Petersbursko-Azowski Handlowy, Newski 64.

Woźko-Kamski, Newski 38.

Rosyjski dla zewnętrznego handlu, W. Morska 32.

Międzynarodowy-Handlowy, Angielskie wyb. 6.

Petersbursko-Moskiewski-Handlowy, Galerna 3.

Dyskontowo-Pożyczkowy, Newski 30.

Prywatny-Handlowy; Angielskie wyb. 18.

Petersburska Agentura Liońskiego Kredytu, Mojka 59.

Wydział Warszawskiego Handlowego banku, Newski 34.

Wydział Sibirskiego Handlowego Banku, Newski 20.

Petersburskie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, Ekaterynski kanał 13.

Towarz. Wzajemnego Kredytu Petesburskiego Ziemstwa, Wielka Italiana 8.

Petersbursko-Tulski Ziemski, Newski 63.

Kantor Moskiewskiego Kupieckiego Banku, Newski 44.

Kantor Finlandzkiego Banku, Ekaterynhowski pr. 39.

Centralny Bank Rosyjskiego Kredytu, Galerna 7.

Petersburskie miejskie kredytowe tow., plac Alexandrowskiego teatru 7.

Tow. zastawu ruchomości, Mojka 72.

Petersburski prywatny lombard, Włodzimierska 17.

Stoliczny lombard, Włodzimierska 14.

Tow. przechowania i wydawania pożyczek pod ruchomości i towary,

Grochowa 47.

Giełda W. W., wyb. Newy i Dworcowego mostu.

Towarzystwa ubezpieczeń (Assekuracja).

Życia, kapitałów, i dochodów, ulica Glinki 2.

Petersburskie od ognia, a także dochodów i kapitałów, Newski 5.

Filia Warszawskiego Tow. ubezpieczeń od ognia, róg Morskiej i Grochowej 26.

Handlowe od ognia, W. Morska 29.

- Moskiewskie od ognia, róg Grochowej i Admiralicji 1—8.
Pomoc, Mała Morska 16.
1-sze Rosyjskie tow. od ognia, Mojka 85.
2-gie " " " " Grochowa 3.
Rosyjskie ubezp. od ognia, róg M. Morskiej i Grochowej 7—15.
Salamandra, Grochowa 6.
Rossja, W. Morska 37.
Tow. wzajemnej assekuracji życia New-York, M. Morska 12.
Tow. assekuracji życia Equitable, Newski 21.
" " " Urbaine, Newski 13.
Petersburskie miejskie wzajemnego tow. nieruchomości, Newski w Dumie.
Rosyjskie tow. morskiego, rzecznego, lądowego transportowania towarów, Newski, 27.
Jakor od ognia, róg M. Morskiej i Grochowej 23—12.
Południowe assekuracyjne i zastaw towarów, Mojka 61
Rosyjski Łoď dla morskiej rzecznej i lądowej assekuracji W. W. wyb. Mikołajewskie, 15.
Nadzieńda. Biuro przesyłki ruchomości i towarów, róg Wozniesińskiego pr. i pl. Admiralicji 2—10.
Wschodnie towarzystwo przewozu towarów i wydania pożyczek, Newski 6.

Handlowe towarzystwa.

- Tramwajowe, Troicka 3.
2 tow. Tramwajowe, róg Kabinetskiej i Iwanowskiej 12.
Newskie zamiejskie tramwajowe, Newski 160.
Oświetlenia gazowego. Ekaterynski kan. 24.
Wodociągów, Zahorodny pr. 24.
Oświetlenia stolicy, Newski 52.
Tow. Drukarskie, Wozniesiński pr. 3.
Wodociągowe i gazowego oświetlenia, wyb. Admiralicji 8—1.
Tow. fabryczne Putiłowskie, Newski 5.
Elektrycznego oświetlenia, Nadeżdinska 1.
Tow. Naftowe, Kabinetska 12.
Tow. naftowe br. Nobel, Wyborska strona, wybrz. Samsonjewskie 15.
Tow. naftowe w Baku, wyb. Angielskie 20.
Tow. Ksiłolit, Zimin zaufek 7.
Tow. Alexandrowskie fabryki stali i rels, M. Morska 15.
Rosyjskie tow. dla wyrabiania i sprzedaży prochu, Kazanska 12.
Fabryka mechaniczna i odlewów metalowych a także fabryki korkowej cegły pod firmą „Znicz“. Braci Kazimierza i Włodzimierza Joche-
rów, Petersburska strona, Korpusna ul., 3.

PAPIER STEMPOWY.

CENA WEKSLOWEGO PAPIERU.

Wartość dokumentu.		Cena arkusza.	od rs.	do rs.	r. k.
od rs.	do rs.	r. k.	—	50	— 10
50	300	1 25	50	100	— 15
300	900	3 10	100	200	— 30
900	1500	5 40	200	300	— 40
1500	2000	7 10	300	400	— 55
2000	3000	11 —	400	500	— 70
3000	4500	15 65	500	600	— 80
4500	6000	20 30	600	700	— 90
6000	7500	28 —	700	800	1 —
7500	9000	31 —	800	900	1 15
9000	10000	36 —	900	1000	1 20
10000	12000	41 —	1000	1500	1 90
12000	13000	48 —	1500	2000	2 50
13000	15000	53 —	2000	3200	3 70
15000	18000	63 —	3200	4000	5 15
18000	21000	71 —	4000	6400	6 80
21000	30000	103 —	6400	8000	9 —
30000	45000	156 —	8000	10000	11 40
45000	60000	211 —	10000	12000	13 80
60000	90000	312 —	12000	15000	15 60
90000	120000	415 —	15000	20000	21 —
120000	150000	519 —	20000	25000	27 60
150000	225000	781 —	25000	30000	33 70
225000	300000	1031 —	30000	40000	42 —
			40000	50000	54 —

Koleje.

Przepisy ogólne.

Bilet kupiony służy tylko na ten pociąg, jaki oznaczony jest na odwrotnej stronie biletu. Gdyby zaś pasażer nie mógł wyjechać tymże pociągiem, natenczas powinien się natychmiast zwrócić do zawiadowcy stacyi, który na prośbę pasażera może takowy prolongować. W tym wypadku trzeba raz jeszcze przed wyjazdem zgłosić się do kasy dla oznaczenia czasu odjazdu w kupionym bilecie.

Bilety klasy niższej wolno wymieniać na klasę wyższą za dopłatą różnicy na stacyi, 10 minut przed odejściem pociągu. Wrazie niewykupienia biletu, pasażer płaci za przestrzeń już przebytą, podwójnie.

Każdy pasażer, bez względu na klasę, którą podróż odbywa, ma prawo bezpłatnego przewozu dziecka, które nie ma ukończonych 5 lat; dziecko od lat 5—10 powinno posiadać bilet za opłatą $\frac{1}{4}$ opłaty danego biletu. Dzieci starsze, choćby 11 lat liczące, wykupują bileta jak inni pasażerowie.

Pasażerowie, pragnący korzystać z miejsca w wagonie sypialnym muszą jeszcze dopłacać:

za 1 noc klasy I	2 rs. 50 kop.	za 2 noc. klas. III	2 rs. 60 kop.
" 1 " "	II 2 " — "	" 3 " "	I 5 " 75 "
" 1 " "	III 1 " 50 "	" 3 " "	II 4 " 50 "
" 2 noce "	I 4 " 50 "	" 3 " "	III 3 " 50 "
" 2 " "	II 3 " 50 "		

Bilet wykupiony na

od 1 do 200 wiorst	ma prawo 1 doby
" 201 " 500	" " " 2 "
" 501 " 800	" " " 3 "
" 801 " 1.100	" " " 4 "

Każdy pasażer ma prawo do bezpłatnego przewozu 40 funt., a za bilet wykupiony dla dziecka od 5—10 lat 20 funt. Pasażer, który ma zamiar zażądać w drodze swój bagaż, powinien to oświadczyć albo na stacyi swego wyjazdu, albo też na stacyi, gdzie bagaż mają z jednego pociągu w drugi przekładać: w razie zaś przeciwnym wydanie bagażu jest nieobowiązującym. W razie całkowitego zepsucia albo zguby bagażu, Kolej zobowiązana jest za bagaż; którego wartość deklarowaną nie była; pasażerowi I klasy stratę tą 3 rs. od funta wynagrodzić, II klasy 2 rs., a III klasy po rublu. Niżej podana taryfa pasażerska obowiązuje wszystkie koleje, z wyjątkiem Baskunczaskiej, Irynowskiej, Obojeńskiej, Prymorskiej, Carsko-Sielskiej i Finlandzkiej.

Zarządy dróg.

Bałtyckiej—Galerna 32.	Nowogrodzkiej—W. Moskiewska 8.
Borowickiej—Puszkina 10.	Nowotorskiej—Fontanka 117.
Warszawsko - Terespolskiej — Fontanka 117.	Rysko - Orłowskiej — Fontanka 117.
Władykaukazkiej—Wielka Morska 34.	Poleskiej—Fontanka 117.
Ekaterynskiej—Fontanka 117.	Nadwiślańskiej — róg Wozniesieńskiego i Ekaterynhofskiego 36—11.
Zakaukazkiej—Fontanka 117.	Prymorskiej—Uleaborski zauł. 2.
Iwangrodzko - Dąbrowskiej — Newski 55.	Pskowo-Ryskiej—Fontanka 117.
Libaw.-Romensk.—Fontank. 117.	Rygo - Tukumskiej — Fontanka 117.
Łozowo-Sewastopolskiej — Fontanka 117.	Rybińsko-Wołg.—Mojka 10.
Mitawskiej—Fontanka 117.	Syzrano - Wiaziemskiej — Fontanka 117.
Moskiewsko-Brzeskiej.	Uralskiej - Fontanka 117.
Moskiewsko-Kurskiej — Fontanka 117.	Finlandzkiej—Simbirska 18.
Moskiewsko - Niżegrodzkiej — Fontanka 117.	Charkowo - Mikołajewskiej — Fontanka 117.
Mikołajewskiej - Znamieński — stacja kolei.	Carsko-Sielskiej—Zahorodny 52.

Dworce kolei.

Warszawski—w końcu Izmailowskiego, przy Obwodnym kanale.	Bałtycki—przy Obwodnym kanale.
Mikołajewski—Znamieński plac.	Finlandzki.
	Carsko-Sielski, Zahorodny pr.

Odległości między głównemi stacyami różnych kolei.

Warszawsko-Wiedeńska.	Granica. . . . 288 "	Warszaw.-Nadwiślańska.
Warszawa.	Ząbkowiec-Sosnowice. . . . 16 "	Mława
Skiernewice. . . 62 w.	Warsz. - Skiernewice-Kutno - Włocławek - Alexandrów 211 "	Warszawa. . . 119w.
Koluszki 99 "		Iwangród. . . 212 "
Piotrków. . . . 136 "		Lublin. . . . 279 "
Radomsk 178 "		Chelm. . . . 347 "
Częstochowa . 216 "		Kowel. . . . 430 "
Ząbkowice . . 275 "		

Iwangorodzk.-Dąbrowska	Wilejka . . . 366 w.	Ostrów . . . 305 w.
Iwangorod	Smorgonie . . 433 "	Korsówka . . 376 "
Radom . . . 53 w.	Zalesie . . . 445 "	Antopol . . . 435 "
Bzin 91 "	Minsk 539 "	Dwińsk 497 "
Kielce 133 "	Osipowiec . . 639 "	Święciany . . 585 "
Sędziszew . . 192 "	Bobrujsk . . . 679 "	Wilejka 649 "
Strzemierzyce . 273 "	Złobin 740 "	Wilno 658 "
Dąbrowa . . . 279 "	Homel 820 "	Grodno 806 "
Iwangor.—Łu-	Snowska . . . 915 "	Białystok . . 884 "
ków 57 "	Bachmacz . . 1004 "	Warszawa . . 1046 "
Bzin—Koluszki. 108 "	Romny 1077 "	
Bzin—Bodzech. 43 "		Wilno-Ejdkunen.
Strzemierz. —		Wilno
Sosnowice . . 13 "	Poleskie.	Koszedary . . 63 w.
Strzemierz. —	Wilno—Rowno	Kowno 97 "
Granica . . . 8 "	Wilno	Wierżbołowo. 178 "
	Lida 89 w.	Ejdkunen . . . 179 "
Łódzko-fabryczna.	Baranowice . . 188 "	
Koluszki	Łuniniec . . . 297 "	Południowo-Zachodnie.
Jędrzejów . . 15 "	Rowno 478 "	Kijów—Biały-
Łódź 25 "		stok—Prost-
	Brańsko-Brzeska.	ken.
Warszawsko-Terespolska.	Brześć	Kijów
Warszawa	Kobryń 46 w.	Fastow 60 w.
Nowo-Mińsk. . 35 w.	Pińsk 159 "	Kazatin 149 "
Siedlce 84 "	Łuniniec . . . 214 "	Berdyczew . . 173 "
Łuków 110 "	Mozyr 380 "	Szepietówka . 287 "
Białał 159 "	Homel 497 "	Zdołbunowo . 355 "
Terespol . . . 193 "	Nowozybkow . 564 "	Rowno 366 "
Brześć 199 "	Klincy 597 "	Kowel 492 "
	Uniecza . . . 627 "	Brześć 608 "
Brześć-Chełm.	Poczep 679 "	Bielsk 690 "
Brześć	Brańsk 757 "	Białystok . . 735 "
Włodawa . . . 61 "	Biełostok War-	Grajewo . . . 804 "
Chełm 107 "	sławski.	Prostken . . . 810 "
Siedlec-Matkin. 63 "	Biołystok Po-	Zdołbunowo - Ra-
	lieski 4 w.	dziwłtow . . . 86 w.
Libawska.	Wołkowysk . . 90 "	Kijów-Odessa.
Libawa	Stonim - Alber-	Kijów
Możejki . . . 86 w.	tyń 154 "	Kazotin . . . 149 w.
Szawle 159 "	Baranowice. M.	Winnica . . . 207 "
Radziwiłszki . 177 "	Brz. 197 "	Żmerynka . . 250 "
Kiejdany . . . 238 "	Baranowic. Po-	Birzuła 436 "
Koszedary . . 295 "	lieskie 201 "	Razdielnaja . 544 "
Landwarowo . 341 "		Odessa 612 "
	Petersburg. - Warszawska.	Stobodka No-
Libawsko-Romeńska.	Petersburg	wozielicy . . 375 "
Wilno 357 "	Gatczyna . . . 42 w.	Winiarka Szpo-
	Ługa 129 "	ta 231 "
	Psków 257 "	

Kiszyniow-Odessa.	Możajs k . . . 103 w.	Klin 521 w.
Kiszyniow	Gżesak . . . 169 "	Moskwa 604 "
Razdzielnaja . 112 w.	Wiaźma . . . 228 "	
	Dorogobuż . . 297 "	Ostaszkowo-Wiaźma.
Razdzielnaja—Kiszyniow—	Iarcewo . . . 334 "	Ostaszkowo.
Ungeni.	Smoleńsk . . . 392 "	Torżok 32 "
Razdzielnaja	Orsza 504 "	Starica 88 "
Bendery 56 w.	Borisow 628 "	Rżew 128 "
Kiszyniow . . . 112 "	Mińsk 704 "	Syczewka . . . 175 "
Ungeni 212 "	Baranowice . . 836 "	Wiaźma 244 "
	Bereza 932 "	Borow-Ugłow-
Elisawetgrad-Birzuła.	Brześć 1025 "	ka 29 w.
Elisawetgrad		Czudowo — Stara Russa.
Golta 139 w.	Rygo-Orłowska.	Czudowo.
Bałta 249 "	Ryga	Nowgorod . . . 69 w.
Birzuła 270 "	Remershof . . . 68 w.	Stara Russa . 157 "
Kazat.-Humań. 183 "	Kreizburg . . . 121 "	
Rybnica - Słobodka . . . 47 "	Dwińsk 204 "	Wiaźma—Tuła.
Zmerynka-Wołodczysk . . . 155 "	Kreżłowka . . . 244 "	Wiaźma.
Zmerynka - Nowoselicy	Dryssa 295 "	Kaługa 155 w.
Zmerynka	Połock 356 "	Tuła 274 "
Mohilew Podolski 108 w.	Sirotino 410 "	
Oknica 145 "	Witebsk 448 "	Moskwa-Kursk.
Nowozielicy . 274 "	Rudnia 512 "	Moskwa.
Bendery-Renij. 268 "	Smoleńsk 576 "	Serpuchow . . . 93 w.
Kiwercy-Łuck . 12 "	Poczynok 632 "	Tuła 182 "
	Rosławł 687 "	Skuratowo . . . 266 "
Fastow-Znamienka.	Żukowka 759 "	Orzeł 358 "
Biała Cerkiew. 32 w.	Briańsk 812 "	Ponyri 437 "
Olszanica 73 "	Karaczew 853 "	Kursk 502 "
Korsuń 132 "	Orzeł 936 "	
Cwietkowo . . . 168 "	Możejki—Ryga.	Kursk-Kijów.
Bobryńsko . . . 199 "	Możejki.	Kursk
Znaminnka . . . 282 "	Mitawa 89 w.	Koreniowo . . . 112 w.
Romny-Kremieniczug.	Ryga 129 "	Worożba 167 "
Łochwica 51 w.	Petersbursko-Moskiewska.	Konoton 236 "
Romodan 94 "	Petersburg	Bachmacz 263 "
Kremieniczug . 201 "	Kołpino 24 w.	Kruty 307 "
Zmerynka - Oknica 145 "	Tosna 50 "	Nieżyn 325 "
	Lubań 78 "	Kijów 444 "
Moskiewsko-Brzeska.	Czudowo 111 "	Rylsk — Koreniowo — Suddża 60 "
Moskwa.	M. Wiszera . . . 152 "	Konotop — Piratogowka . . . 93 "
Kobnika 60 "	Okułowka 229 "	Piratin—Kruty — Czernih. . 177 "
	Ugłowka 247 "	
	Bologoje 295 "	
	Spirowo 368 "	
	Ostaszkowo . . . 409 "	
	Twier 448 "	

Łozowo-Sewastopolska.	Dołginczewo . . 65 w.	Dolińska . . . 413 "
Łozowo	Bożedarowka . 137 "	Nowy Bug . . . 462 "
Sinietnik . . . 92 w.	Ekaterynostaw . 223 "	Mikołajew . . . 560 "
Aleksandrowsk 163	Sinielnikowo . 274 "	Charkow—Wo-
Melitopol . . . 268 "	Ulanowka . . . 331 "	rozba . . . 234 "
Nowo Aleksie-	Griszyno . . . 424 "	
jewska . . . 353 "	Jasinowata . . 485 "	Kursko-Charkow-Łozowa.
Taganasz . . . 393 "	Charczyżsk . . 510 "	Kursk
Dżankoj . . . 411 "	Charkowsk-Mikołajewska.	Marino 73 w.
Symferopol . . 497 "	Charkow	Bełgorod . . . 150 "
Sewastopol . . 570 "	Lubotin 23 w.	Charkow . . . 229 "
	Poltawa . . . 132 "	Mierefa . . . 252 "
Dołińska-Charczyżsk.	Kremieniczug . 242 "	Aleksiejewka . 312 "
Dołińska	Znamienka . . 338 "	Łozowa . . . 368 "

Rybinsk—Bołogoje 280.
 Jarosław—Wołogda 192.
 Moskwa—Jarosław—Kostroma
 349.
 Moskwa — Władimir -- Niżni
 Nowgorod 410 w.
 Moskwa—Riazań 186 w.
 Riazań—Kazań 792 w.
 Tuła—Riażsk 197 w.
 Użłowa—Jeliec 182 w.
 Riażsk—Penza 374 w.
 Penza—Syzrań—Batraki 249 w.
 Syzrań—Samara—Ufa—Złato-
 ust—Czelabinsk 1057.
 Czelabinsk—Omsk 741 w.
 Samara—Orenburg 393 w.
 Riazań—Kozłow 199 w.
 Kozłow — Tambow — Saratow
 422 w.
 Botojawlensk—Jeliec 160 w.
 Pokrowska—Uralsk 396 w.
 Tambow—Kamyryżyn 445 w.
 Kursk—Woroneż 231 w.
 Orzeł—Jeliec—Griazi 290 w.
 Griazi—Carycyn 565 w.
 Kozłow — Griazi — Woroneż —
 Nowoczerkask — Rostow nad
 Donem 780 w.
 Marinpol—Zwierewo 341 w.
 Łozowo — Taganrog — Rostow
 Wł. 398.

Rostow—Władikawkaz 652 w.
 Tichorecka—Noworosyjsk 254 w.
 Petrowsk—Władikawkaz 270 w.
 Batum—Tyflis 327 w.
 Tyflis—Baku 515 w.
 Perm—Tiumeń 771 w.
 Czusowska—Berezniki 196 w.
 Uzun-Ada—Samarkand 1344 w.
 Włodimirowka—Baskunczak 52 w.
 Petersburgsko Helsingforska.
 Petersburg.
 Biołoostrow 32 kil.
 Terioki 50 kil.
 Wyborg 129 kil.
 Simoła 169 kil.
 Kajpias 227 kil.
 Kouwoła 250 kil.
 Lachtis 311 kil.
 Richimiaki 370 kil.
 Chiuwinge 382 kil.
 Kerwo 412 kil.
 Helsingfors 441 kil.
 Kouwoła-Kotka 52 kil.
 Kerwo-Borgo 33 kil.
 Simoła—Wilmanstrand 19 kil.
 Richimiaki—Uleaborg 681 kil.
 Tojała—Abo 128 kil.
 Bennes—Jakobstadt 11 kil.
 Antrea—Imatra 32 kil.
 Knowoła — S.-Michel — Knopio
 274 kil.

Taryfa opłat za bilety pasażerskie i bagaż z włączeniem podatku państwowego.

Odlęgłość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.	Odlęgłość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.
	kl. I.	kl. II.	kl. III.			kl. I.	kl. II.	kl. III.	
	r. k.	r. k.	r. k.			r. k.	r. k.	r. k.	
1	— 23	— 14	— 9	0,35	34	1 23	— 74	— 49	1,96
2	— 23	— 14	— 9	0,35	35	1 28	— 77	— 51	2,01
3	— 23	— 14	— 9	0,35	36	1 30	— 78	— 52	2,07
4	— 23	— 14	— 9	0,35	37	1 32	— 80	— 53	2,13
5	— 23	— 14	— 9	0,35	38	1 38	— 83	— 55	2,19
6	— 23	— 14	— 9	0,35	39	1 40	— 84	— 56	2,24
7	— 25	— 15	— 10	0,40	40	1 45	— 87	— 58	2,30
8	— 30	— 18	— 12	0,46	41	1 48	— 89	— 59	2,36
9	— 33	— 20	— 13	0,52	42	1 53	— 92	— 61	2,42
10	— 38	— 23	— 15	0,58	43	1 55	— 93	— 62	2,47
11	— 40	— 24	— 16	0,63	44	1 58	— 95	— 63	2,53
12	— 43	— 26	— 17	0,69	45	1 60	— 96	— 64	2,59
13	— 45	— 27	— 18	0,75	46	1 68	1 01	— 67	2,65
14	— 53	— 32	— 21	0,81	47	1 70	1 02	— 68	2,70
15	— 55	— 33	— 22	0,86	48	1 73	1 04	— 69	2,76
16	— 58	— 35	— 23	0,92	49	1 75	1 05	— 70	2,82
17	— 60	— 36	— 24	0,98	50	1 80	1 08	— 72	2,88
18	— 65	— 39	— 26	1,04	51	1 85	1 11	— 74	2,93
19	— 70	— 42	— 28	1,09	52	1 88	1 13	— 75	2,99
20	— 73	— 44	— 29	1,15	53	1 90	1 14	— 76	3,05
21	— 75	— 45	— 30	1,21	54	1 95	1 17	— 78	3,11
22	— 80	— 48	— 32	1,27	55	2 98	1 19	— 79	3,16
23	— 83	— 50	— 33	1,32	56	2 03	1 22	— 81	3,22
24	— 88	— 53	— 35	1,38	57	2 05	1 23	— 82	3,28
25	— 90	— 54	— 36	1,44	58	2 10	1 26	— 84	3,34
26	— 95	— 57	— 38	1,50	59	2 13	1 28	— 85	3,39
27	— 98	— 59	— 39	1,55	60	2 15	1 29	— 86	3,45
28	1 —	— 60	— 40	1,61	61	2 18	1 31	— 87	3,51
29	1 03	— 62	— 41	1,67	62	2 25	1 35	— 90	3,57
30	1 10	— 66	— 44	1,73	63	2 28	1 37	— 91	3,62
31	1 13	— 68	— 45	1,78	64	2 30	1 38	— 92	3,68
32	1 15	— 69	— 46	1,84	65	2 33	1 40	— 93	3,74
33	1 18	— 71	— 47	1,90	66	2 38	1 43	— 95	3,80

Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu	Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.
	kl. I.	kl. II.	kl. III.			kl. I.	kl. II.	kl. III.	
	r. k.	r. k.	r. k.			r. k.	r. k.	r. k.	
67	2 43	1 46	— 97	3,85	106	3 83	2 30	1 53	6,10
68	2 45	1 47	— 98	3,91	107	3 85	2 31	1 54	6,15
69	2 48	1 49	— 99	3,97	108	3 88	2 33	1 55	6,21
70	2 53	1 52	1 01	4,03	109	3 90	2 34	1 56	6,27
71	2 55	1 53	1 02	4,08	110	3 98	2 39	1 59	6,33
72	2 60	1 56	1 04	4,14	111	4 00	2 40	1 60	6,38
73	2 63	1 58	1 05	4,20	112	4 03	2 42	1 61	6,44
74	2 68	1 61	1 07	4,26	113	4 05	2 43	1 62	6,50
75	2 70	1 62	1 08	4,31	114	4 10	2 46	1 64	6,56
76	2 73	1 64	1 09	4,37	115	4 15	2 49	1 66	6,61
77	2 75	1 65	1 10	4,43	116	4 18	2 51	1 67	6,67
78	2 83	1 70	1 13	4,49	117	4 20	2 52	1 68	6,73
79	2 85	1 71	1 14	4,54	118	4 25	2 55	1 70	6,79
80	2 88	1 73	1 15	4,60	119	4 28	2 57	1 71	6,84
81	2 90	1 74	1 16	4,66	120	4 33	2 60	1 73	6,90
82	2 95	1 77	1 18	4,72	121	4 35	2 61	1 74	6,96
83	3 00	1 80	1 20	4,77	122	4 40	2 64	1 76	7,02
84	3 03	1 82	1 21	4,83	123	4 43	2 66	1 77	7,07
85	3 05	1 83	1 22	4,89	124	4 45	2 67	1 78	7,13
86	3 10	1 86	1 24	4,95	125	4 48	2 69	1 79	7,19
87	3 13	1 88	1 25	5,00	126	4 55	2 73	1 82	7,25
88	3 18	1 91	1 27	5,06	127	4 58	2 75	1 83	7,30
89	3 20	1 92	1 28	5,12	128	4 60	2 76	1 84	7,36
90	3 25	1 95	1 30	5,18	129	4 63	2 78	1 85	7,42
91	3 28	1 97	1 31	5,23	130	4 68	2 81	1 87	7,48
92	3 30	1 98	1 32	5,29	131	4 73	2 84	1 89	7,53
93	3 33	2 00	1 33	5,35	132	4 75	2 85	1 90	7,59
94	3 40	2 04	1 36	5,41	133	4 78	2 87	1 91	7,65
95	3 43	2 06	1 37	5,46	134	4 83	2 90	1 93	7,71
96	3 45	2 07	1 38	5,52	135	4 85	2 91	1 94	7,76
97	3 48	2 09	1 39	5,58	136	4 90	2 94	1 96	7,82
98	3 53	2 12	1 41	5,64	137	4 93	2 96	1 97	7,88
99	3 58	2 15	1 43	5,69	138	4 98	2 99	1 99	7,94
100	3 60	2 16	1 44	5,75	139	5 00	3 00	2 00	7,99
101	3 63	2 18	1 45	5,81	140	5 03	3 02	2 01	8,05
102	3 68	2 21	1 47	5,87	141	5 05	3 03	2 02	8,11
103	3 70	2 22	1 48	5,92	142	5 13	3 08	2 05	8,17
104	3 75	2 25	1 50	5,98	143	5 15	3 09	2 06	8,22
105	3 78	2 27	1 51	6,04	144	5 18	3 11	2 07	8,28

Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.	Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.
	kl. I.	kl. II.	kl. III.			kl. I.	kl. II.	kl. III.	
	r. k.	r. k.	r. k.			z. k.	r. k.	r. k.	
145	5 20	3 12	2 08	8,34	184	6 30	3 78	2 52	10,58
146	5 25	3 15	2 10	8,40	185	6 33	3 80	2 53	10,64
147	5 30	3 18	2 12	8,45	186	6 33	3 80	2 53	10,70
148	5 33	3 20	2 13	8,51	187	6 35	3 81	2 54	10,75
149	5 35	3 21	2 14	8,57	188	6 38	3 83	2 55	10,81
150	5 40	3 24	2 16	8,63	189	6 40	3 84	2 56	10,87
151	5 43	3 26	2 17	8,68	190	6 43	3 86	2 57	10,93
152	5 48	3 29	2 19	8,74	191	6 45	3 87	2 58	10,98
153	5 50	3 30	2 20	8,80	192	6 48	3 89	2 59	11,04
154	5 55	3 33	2 22	8,86	193	6 50	3 90	2 60	11,10
155	5 58	3 35	2 23	8,91	194	6 53	3 92	2 61	11,16
156	5 60	3 36	2 24	8,97	195	6 55	3 93	2 62	11,21
157	5 63	3 38	2 25	9,03	196	6 55	3 93	2 62	11,27
158	5 70	3 42	2 28	9,09	197	6 58	3 95	2 63	11,33
159	5 73	3 44	2 29	9,14	198	6 60	3 96	2 64	11,39
160	5 75	3 45	2 30	9,20	199	6 63	3 98	2 65	11,44
161	5 78	3 47	2 31	9,26	200	6 65	3 99	2 66	11,50
162	5 80	3 48	2 32	9,32	201	6 68	4 01	2 67	11,56
163	5 83	3 50	2 33	9,37	202	6 70	4 02	2 68	11,62
164	5 85	3 51	2 34	9,43	203	6 73	4 04	2 69	11,67
165	5 88	3 53	2 35	9,49	204	6 75	4 05	2 70	11,73
166	5 88	3 53	2 35	9,55	205	6 78	4 07	2 71	11,79
167	5 90	3 54	2 36	9,60	206	6 78	4 07	2 71	11,85
168	2 93	3 56	2 37	9,66	207	6 80	4 08	2 72	11,90
169	5 95	3 57	2 38	9,72	208	6 83	4 10	2 73	11,96
170	5 98	3 59	2 39	9,78	209	6 85	4 11	2 74	12,02
171	6 00	3 60	2 40	9,83	210	6 88	4 13	2 75	12,08
172	6 03	3 62	2 41	9,89	211	6 90	4 14	2 76	12,13
173	6 05	3 63	2 42	9,95	212	6 93	4 16	2 77	12,19
174	6 08	3 65	2 43	10,01	213	6 95	4 17	2 78	12,25
175	6 10	3 66	2 44	10,06	214	6 98	4 19	2 79	12,31
176	6 10	3 66	2 44	10,12	215	7 00	4 20	2 80	12,36
177	6 13	3 68	2 45	10,18	216	7 00	4 20	2 80	12,42
178	6 15	3 69	2 46	10,24	217	7 03	4 22	2 81	12,48
179	6 18	3 71	2 47	10,29	218	7 05	4 23	2 82	12,56
180	6 20	3 72	2 48	10,35	219	7 08	4 25	2 83	12,59
181	6 23	3 74	2 49	10,41	220	7 10	4 26	2 84	12,65
182	6 25	3 75	2 50	10,47	221	7 13	4 28	2 85	12,71
183	6 28	3 77	2 51	10,52	222	7 15	4 29	2 86	12,77

Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.	Odległość w wiorstach.	Cena miejsc.			Za 10 funtów bagażu.
	kl. I.	kl. II.	kl. III.			kl. I.	kl. II.	kl. III.	
	r. k.	r. k.	r. k.			r. k.	r. k.	r. k.	
223	7 18	4 31	2 87	12,82	262	8 05	4 83	3 22	15,07
224	7 20	4 32	2 88	12,88	263	8 08	4 85	3 23	15,12
225	7 23	4 34	2 89	12,94	264	8 10	4 86	3 24	15,18
226	7 23	4 34	2 89	13,00	265	8 13	4 88	3 25	15,24
227	7 25	4 35	2 90	13,05	266	8 13	4 88	3 25	15,30
228	7 28	4 37	2 91	13,11	267	8 15	4 89	3 26	15,35
229	7 30	4 38	2 92	13,17	268	8 18	4 91	3 27	15,41
230	7 33	4 40	2 93	13,23	269	8 20	4 92	3 28	15,47
231	7 35	4 41	2 94	13,28	270	8 23	4 94	3 29	15,53
232	7 38	4 43	2 95	13,34	271	8 25	4 95	3 30	15,58
233	7 40	4 44	2 96	13,40	272	8 28	4 97	3 31	15,64
234	7 43	4 46	2 97	13,46	273	8 30	4 98	3 32	15,70
235	7 45	4 47	2 98	13,51	274	8 33	5 00	3 33	15,76
236	7 45	4 47	2 98	13,57	275	8 35	5 01	3 34	15,81
237	7 48	4 49	2 99	13,63	276	8 35	5 01	3 34	15,87
238	7 50	4 50	3 00	13,69	277	8 38	5 03	3 35	15,93
239	7 53	4 52	3 01	13,74	278	8 40	5 04	3 36	15,99
240	7 55	4 53	3 02	13,80	279	8 43	5 06	3 37	16,04
241	7 58	4 55	3 03	13,86	280	8 45	5 07	3 38	16,10
242	7 60	4 56	3 04	13,92	281	8 48	5 09	3 39	16,16
243	7 63	4 58	3 05	13,97	282	8 50	5 10	3 40	16,22
244	7 65	4 59	3 06	14,03	283	8 53	5 12	3 41	16,27
245	7 68	4 61	3 07	14,09	284	8 55	5 13	3 42	16,33
246	7 68	4 61	3 07	14,15	285	8 58	5 15	3 43	16,39
247	7 70	4 62	3 08	14,20	286	8 58	5 15	3 43	16,45
248	7 73	4 64	3 09	14,26	287	8 60	5 16	3 44	16,50
249	7 75	4 65	3 10	14,32	288	8 63	5 18	3 45	16,56
250	7 78	4 67	3 11	14,38	289	8 65	5 19	3 46	16,62
251	7 80	4 68	3 12	14,43	290	8 68	5 21	3 47	16,68
252	7 83	4 70	3 13	14,49	291	8 70	5 22	3 48	16,73
253	7 85	4 71	3 14	14,55	292	8 73	5 24	3 49	16,79
254	7 88	4 73	3 15	14,61	293	8 75	5 25	3 50	16,85
255	7 90	4 74	3 16	14,66	294	8 78	5 27	3 51	16,91
256	7 90	4 74	3 16	14,72	295	8 80	5 28	3 52	16,96
257	7 93	4 76	3 17	14,78	296	8 80	5 28	3 52	17,02
258	7 95	4 77	3 18	14,84	297	8 83	5 30	3 53	17,08
259	7 98	4 79	3 19	14,89	298	8 85	5 31	3 54	17,14
260	8 00	4 80	3 20	14,95	299	8 88	5 33	3 55	17,19
261	8 03	4 82	3 21	15,01	300	8 90	5 34	3 56	17,25

Odległość w wiorstach.		№№ Stref.	kl. I.	kl. II.	kl. III.	Za 10 funtów bagażu.
od	do		r. k.	r. k.	r. k.	r. k.
301	325	1	9 50	5 70	3 80	17,25
326	350	2	10 00	6 00	4 00	18,75
351	375	3	10 50	6 30	4 20	20,25
376	400	4	11 00	6 60	4 40	21,75
401	425	5	11 50	6 90	4 60	23,25
426	450	6	12 00	7 20	4 80	24,75
451	475	7	12 50	7 50	5 00	26,25
476	500	8	13 00	7 80	5 20	27,75
501	530	9	13 50	8 10	5 40	29,25
531	560	10	14 00	8 40	5 60	30,75
561	590	11	14 50	8 70	5 80	32,25
591	620	12	15 00	9 00	6 00	33,75
521	650	13	15 50	9 30	6 20	35,25
651	680	14	16 00	9 60	6 40	36,75
681	710	15	16 50	9 90	6 60	38,25
711	745	16	17 00	10 20	6 80	39,75
746	780	17	17 50	10 50	7 00	41,25
781	815	18	18 00	10 80	7 20	42,75
816	850	19	18 50	11 10	7 40	44,25
851	885	20	19 00	11 40	7 60	45,75
886	920	21	19 50	11 70	7 80	47,25
921	955	22	20 00	12 00	8 00	48,75
956	990	23	20 50	12 30	8 20	50,25
991	1030	24	21 00	12 60	8 40	51,75
1031	1070	25	21 50	12 90	8 60	53,25
1071	1110	26	22 00	13 20	8 80	54,75
1111	1150	27	22 50	13 50	9 00	56,25
1151	1190	28	23 00	13 80	9 20	57,75
1191	1230	29	23 50	14 10	9 40	59,25
1231	1270	30	24 00	14 40	9 60	60,75
1271	1310	31	24 50	14 70	9 80	62,25
1311	1350	32	25 00	15 00	10 00	63,75
1351	1390	33	25 50	15 30	10 20	65,25
1391	1430	34	26 00	15 60	10 40	66,75
1431	1470	35	26 50	15 90	10 60	68,25
1471	1510	36	27 00	16 20	10 80	69,75
1511	1560	37	27 50	16 50	11 00	71,25
1561	1610	38	28 00	16 80	11 20	72,75
1611	1660	39	28 50	17 10	11 40	74,25
1661	1710	40	29 00	17 40	11 60	75,75

Odległość w wiorstach.		№№ Stret.	kl. I.	kl. II.	kl. III.	Za 10 funtów bagażu.
			r. k.	r. k.	r. k.	r. k.
od	do					
1711	1760	41	29 50	17 70	11 80	77,25
1761	1810	42	30 00	18 00	12 00	78,75
1811	1860	43	30 50	18 30	12 20	80,25
1861	1910	44	31 00	18 60	12 40	81,75
1911	1960	45	31 50	18 90	12 60	83,25
1961	2010	46	32 00	19 20	12 80	84,75
2011	2060	47	32 50	19 50	13 00	86,25
2061	2110	48	33 00	19 80	13 20	87,75
2111	2160	49	33 50	20 10	13 40	89,25
2161	2210	50	34 00	20 40	13 60	90,75
2211	2260	51	34 50	20 70	13 80	92,25
2261	2310	52	35 00	21 00	14 00	93,75
2311	2360	53	35 50	21 30	14 20	95,25
2361	2410	54	36 00	21 60	14 40	96,75
2411	2460	55	36 50	21 90	14 60	98,25
2461	2510	56	37 00	22 20	14 80	99,75
2511	2560	57	37 50	22 50	15 00	101,25
2561	2610	58	38 00	22 80	15 20	102,75
2611	2660	59	38 50	23 10	15 40	104,25
2661	2710	60	39 00	23 40	15 60	105,75
2711	2760	61	39 50	23 70	15 80	107,25
2761	2810	62	40 00	24 00	16 00	108,75
2811	2860	63	40 50	24 30	16 20	110,25
2861	2910	64	41 00	24 60	16 40	111,75
2911	2960	65	41 50	24 90	16 60	113,25
2961	3010	66	42 00	25 20	16 80	114,75
3011	3060	67	42 50	25 50	17 00	116,25
3061	3110	68	43 00	25 80	17 20	117,75
3111	3160	69	43 50	26 10	17 40	119,25
3161	3210	70	44 00	26 40	17 60	120,75
3211	3260	71	44 50	26 70	17 80	122,25
3261	3310	72	45 00	27 00	18 00	123,75
3311	3360	73	45 50	27 30	18 20	125,25
3361	3410	74	46 00	27 60	18 40	126,75
3411	3460	75	46 50	27 90	18 60	128,25
3461	3510	76	47 00	28 20	18 80	129,75
3511	3560	77	47 50	28 50	19 00	131,25
3561	3610	78	48 00	28 80	19 20	132,75
3611	3660	79	48 50	29 10	19 40	134,25
3661	3710	80	49 00	29 40	19 60	135,75

P o c z t a .

Główny Pocztamt, Pocztamski zaulek 3.

Taksa pocztowa: w mieście list otwarty miejski 3 kop. z opłaconą odpowiedzią 6 kop. List zamknięty w Petersburgu i Moskwie 5 kop. od funta wagi; w innych miastach—3kop; rekomendowany w Petersburgu i Moskwie 12 kop. w innych miastach—10 kop. Pod opaską pocztą miejską od każdego arkusza drukowanego, litografowanego i w ogóle odbitego mechanicznie kop. 1, więcej 1 łut., a za każde 8 łut 2 kop.

Pod opaską można przysyłać papiery aktowe, rękopiśmienne lub rysunkowe, dokumenty, nie mające cechy korespondencji bieżącej i osobistej, bieżące rachunki, druki wszelkiego rodzaju, fotogramy, arkusze korektowe (oprócz papierów, które wyszły z pod piszącej maszyny), próbki towarów. Waga przesyłek pod opaską nie powinna przewyższać 4 funtów, a z próbami towarów 10 łutów. Najwyższy ich rozmiar: 6 w. długości, 4 w. szerokości i 2 wysokości; opaska zaś zwinięta być nie może.

Korespondencja pocztowa wewnętrzna: list otwarty 3 kop.; z opłaconą odpowiedzią 6 kop., list zamknięty za każdy list aż do 5 funtów maximum 27 kop.; rekomendowany, niezależnie od opłat powyższych 7 kop. Pod opaską wewnątrz kraju i za granicę za każde 4 łuty 2 kop. Waga najwyższa 4 funty i próbki towarów 20 łutów, rekomendowane oprócz opłat powyższych 7 kop. za wewnętrzne; listy pieniężne opłacają się po 7 kop. za łut; za rekomendację 7 kop. Asekurowane od wartości lub sumy do 600 r. po $\frac{1}{2}$ kop. od rubla; do 1600 rs. po $\frac{1}{8}$ kop. od rubla z dopłatą 1 rs. kop. 50 za całą przesyłkę, wyżej 1600 rs. po $\frac{1}{8}$ kop. od rubla z dopłatą 3 rs. kop. 50 za przesyłkę; listy pieniężne w Petersburgu do 100 rs. na żądanie adresata mogą być dostarczane do domu z opłatą 10 kop. Najwyższy rozmiar cennej przesyłki dochodzi do rs. 20000. Przesyłki opłacają się do 500 wiorst po 5 kop. od funta, od 500 do 1000 wiorst po 10 kop., od 1000 do 2000 wiorst po 20 kop. od funta i t. d. po 10 kop. od funta za każde 1000 wiorst odległości.

Za dostarczenie na żądanie przesyłki mającej 15 funtów wagi, a w Petersburgu 50 rs., w Moskwie zaś 25 rs. wartości, opłaca się 20 kop.; w innych miejscowościach 15 kop., w Petersburgu, stosownie do życzenia adresata, dostarcza się do domu korespondencja obciążona należnością czyli zaliczeniem. Za przesyłki korespondencji z zaliczeniem opłaca się, oprócz ogólnych opłat pocztowych, po 2 kop. od każdego rubla zaliczenia z zastrzeżeniem, abyta opłata wynosiła najmniej 10 kop. Suma zaliczenia nie może przewyższać 200 rs.

Zagraniczna korespondencja. Za każde 15 gr. $1\frac{1}{8}$ łuta zamkniętego listu 10 kop.; Za każde 15 gr. listu nie frankowanego zamkniętego 20 kop. Za list otwarty 4 kop. z opłaconą odpowiedzią

8 kop. Najniższa opłata pod opaską za papiery aktowe 10 kop., a za próbki towarów 4 kop. Za rekomendowanie korespondencji oraz za pakiety pieniężne wartościowe 10 kop. Listy otwarte tak proste jak z opłaconą odpowiedzią mogą być przesyłane na zwykajnych prywatnych blankietach, pod warunkiem, aby do nich były zastosowane prawidła wydane dla blankietów pocztowo-telegraficznego zarządu.

Telegraf.

Główna stacja telegraficzna, Pocztańska ulica, 15.

Opłata składa się ze stałej opłaty za każdą depeszę po 15 k. i z opłaty od każdego wyrazu. Za telegramy miejskie po 1 kop. od wyrazu i 15 kop. stałej opłaty. W granicach Rossji europejskiej po 5 kop. za każdy wyraz i 15 kop. opłaty. Do Rossji azjatyckiej od wyrazu 10 kop. i 15 kop. stałej opłaty.

Można podawać telegramy z opłaconą z góry odpowiedzią.

Korespondencja zagraniczna. Za depesze wysyłane za granicę pobiera się tylko opłata od wyrazu.

Do Anglii kop. 20.
" Austrii kop. 10.
" Belgii kop. 16.
" Bułgarii kop. 14.
" Danii kop. 15.
" Holandji kop. 16.
" Francji kop. 14.
" Grecji kop. 24.
" Hiszpanji kop. 20.

Do Norwegji kop. 17.
" Portugalji kop. 21.
" Niemiec kop. 10.
> Rumunji kop. 7.
" Serbji kop. 14.
" Szwecji kop. 16.
" Szwajcarji kop. 16.
" Turcji Europ. kop. 24.
" Włoch kop. 17.

METROLOGIA.

Cal = 10 linjom = 100 punktom.	Stopa kub. = 1728 kub. cali.
Linja = 10 punktom.	Cal kub. = 1000 kub. linjom.
Punkt = $\frac{1}{10}$ linji.	Arszyn = 21952 kub. calom = 4096 kw. werszk.
Stopa = 12 calom = 68572.	Czterwert = 8 czterwików = 64 garnicy.
Werszok = $1\frac{3}{4}$ cala.	Ośmina = 4 czterwików.
Arszyn = 16 werszk. = 28 calom.	Czterwik = 8 garnców.
Mila = 7 wiorst.	Berkowiec = 10 pudów.
Finlandzka = 10 wiorst.	Pud = 40 funtów.
Wiorsta = 500 sążni.	Funt = 32 lutom = 96 złotych.
Sążeń = 7 stopom = 3 arszyn.	Łut = 3 złotnik.
Sążeń = 49 kw. stop = 9 kw. arszyn.	Złotnik = 96 doli.
Stopa = 144 kw. cali.	Beczka = 40 wiadrom.
Arszyn = 784 kw. cali = 256 kw. werszk.	Wiadro = 10 sztofom = 20 butelkom.
Dziesiątyna = 2400 sążniom kwadr.	Sztof = 10 czarek.
Sążeń kub. = 343 kub. stop. = 27 arszyn.	Czarka = $\frac{1}{100}$ wiadra.
	Butelka = $\frac{1}{20}$ wiadra.

P O L S K A M I A R A.

Sążeń = 3 łokciom = 6 stopom = 72 calom.	Pręt kw. = $56\frac{1}{4}$ łokcia kw.
Łokieć = 2 stopom.	Garniec = 4 kwart. = 16 kwarterkom.
Stopa = 12 calom.	Beczka = 25 garnicy.
Cal = 14 linjom.	Korzec = 4 ćwierci = 32 garnec.
Mila = 8 rusk. wiorstom.	Łaszt = 39 korcom.
Wiółka = 30 morgów.	Centnar = 4 kamieniom = 10 funtom.
Morga = 0,51247 rusk. dziesięć. = 1230 kw. rusk. sążni = 300 prętów kw.	Funt = 32 lutom.

DAWNA WAGA APTEKARSKA.

Funt (\mathcal{H}) = 84 złotych. = 12 uncjom.	Drachma (\mathcal{D}) = 3 skrupułow.
Uncja (\mathcal{J}) = 8 drachmom.	Skrupuł (\mathcal{S}) = 20 granom.
	Gran (gr.) = 11 miligram.

NOWA WAGA APTEKARSKA.

Gram 1,0 (= gr. xvj).	Miligram = 0,001.
Decygram = 0,1	Kilogram = 1000,0.
Centygram = 0,01	

TABLICZKA POROWNAWCZA MONET.

Nazwa Kraju.	M O N E T Y.	Wartość w rubl. i kop. srebrem.
Austria.	Gulden czyli floren = 100 krajca- rom	— 61 ³ / ₄
Anglja.	Funt szterlingów = 20 szylingom = 240 pensom	6 30
Belgia.	Frank = 100 centimom = 20 su	— 25
Brazylja.	Milreis = 1000 reisom	— 71
Chiny.	Tael srebrny	1 98
Danja.	Korona = 100 oerom	— 34 ³ / ₄
Egipt.	Piastr = 40 parów	— 6 ¹ / ₄
Francja.	Frank = 100 centimom = 20 su	— 25
Grecja.	Drachma = 100 leptom	— 25
Holandja.	Gulden = 100 centom	— 52 ¹ / ₄
Hiszpanja.	Pereto — 4 realom = 100 centimos- som	— 25
Iaponia.	Yen złoty = 100 senom	1 28 ³ / ₅
Meksyk.	Pezo = 100 centawosom	1 37
Norwegja.	Korona = 100 ortom	— 34 ³ / ₄
Niemcy.	Marka = 100 fenigom	— 30 ³ / ₁₀
Persja.	Tuman = 200 szahi	2 84 ² / ₃
Portugalia.	Milreis = 1000 reisom	1 40
Rosja.	Rubel = 100 kopiejkom	1 —
Rumunja.	Leja = 100 bani	— 25
Serbja.	Dinar = 100 parom	— 25
Szwecja.	Korona = 100 oere	— 34 ³ / ₄
Szwajcarja.	Frank = 100 centimom	— 25
St. Zjedn. Amer.	Dolar = 100 centom = 1000 milsom	1 29 ¹ / ₂
Turcja.	Medźidie = piastrom	5 81 ¹ / ₂
Włochy.	Lira = 100 centesimom	— 25

**Redakcje pism periodycznych krajowych oraz mających debít
w kraju Cesarstwa:**

Dziennik dla wszystkich , Redaktor Perzyński, Warszawa, Mazowiecka, 11; rocznie, z przesyłką pocztową	rs. 7 20 k.
Gazeta Handlowa , Okręt, Warszawa, Mazowiecka, 8.	rs. 11.
Gazeta Polska , Leo, Warszawa, Warecka, 14.	rs. 12
Gazeta Warszawska , Lecznowski, Nowy Świat, 34	rs. 12
Kurjer Codzienny , Olendzki, Krak. Przedm., 17	rs. 9
Kurjer Poranny , Fryze, Senatorska, 28	rs. 8
Kurjer warszawski , 2 razy dzien., Olszewski, pl. Teatralny, 9	rs. 12
Słowo , Godlewski, Warecka, 15	rs. 12
Wiek , Zalewski, Nowy Świat, 61	rs. 12

Czasopisma:

Ateneum , pismo naukowe i literackie, Chmielowski, Oboźna, 5	rs. 12
Bartnik Postępowy , Lwów. 12 №№	rs. 3
Biblioteka najcenniejszych utworów literatury Europejskiej , Lewental, Nowy Świat, 41	rs. 6
Biblioteka romansów, powieści, podróży, prac naukowych, tygodnik , Dubowski, Nowy Świat, 41	rs. 6 80 k.
Biblioteka Warszawska , Wejsenhoff, Jasna, 6	rs. 10
Biesiada literacka , pismo tygodniowe, literacko-polityczne, ilustrowane, Maleszewski, Chmielna, 26	rs. 6
z wieczorami powieściowemi	rs. 8
Bluszcz , pismo tygodniowe ilustrowane dla kobiet, Glücksberg, Włodzimierska, 6. Wyd. I 10 r., wyd. II z dodatkiem mód kolor. 13 r., wyd. III z dodatk. mód kolor. co tydzień i raz na miesiąc Zefiru	rs. 16
Czasopismo techniczne , miesięcznik, Lwów,	rs. 6 60 k.
Czasopismo tow. Aptekarskiego , Lwów	rs. 6
Echo muzyczne i teatralne , tygodnik literacko-artystyczny z dodatkiem, Kleczyński, Niecała, 8	rs. 10
Gazeta Lekarska , pismo tygodniowe, Gajkiewicz, Marszałkowska, 115	rs. 8
Gazeta Losowań papierów publ. , pismo tygodniowe, Peretz, Krakow. Przedm., 56	rs. 2
Gazeta cukrownicza , tygodnik poświęcony sprawom przemysłu cukrowniczego, Broniewski	rs. 12
Gazeta Rolnicza , pismo tygodniowe, Trylski, Warecka, 7	rs. 8
z Kurjerem Rolniczym	rs. 12
Gazeta Przemysłowa-rzemieślnicza , Makowiecki, Ierozolimska ulica, 66	rs. 5 20 k.
Gazeta Sądowa Warszawska , pismo tygodniowe. Jezioranski, Złota 44	rs. 8
Gazeta Świąteczna , pismo dla mieszkańców wsi i miast, Prórzyński, Nowy Świat, 26	rs. 3
Głos , tygodnik literacko-społeczny, polityczny, Strzembosz, Smolny, 24	rs. 9

- Izraelita, organ poświęcony sprawom religji i oświaty, Pełtyn,
Twarda, 27 rs. 8
- Jędrzeć i myśliwy, dwutygodnik sportowy, Wortowski, Chmielna,
28 rs. 7.
- Kolce, tygodnik humorystyczny, Pajewski, Niecała, 2 rs. 8
- Kosmos, czasopismo polskiego towarzystwa Przyrodników, imienia
Kopernika, Lwów, 12 zes. rs. 6
- Kraj, tygodnik polityczno-społeczny w Petersburgu, Erazm Piltz,
Ekateryński kan., 82 rs. 12
- Kronika Lekarska, Hewelke, Chmielna, 16, dwutygodnik nauk. rs. 6
- Kronika Rodzinna, dwutygodnik, Borkowska, Mazowiecka, 10 rs. 5
- Kurjer Rolniczy, tygodnik, Trylski, Warecka, 7. rs. 5
- Dla prenumeratorów *Gazety Rolniczej* rs. 4
- Kurjer Świąteczny, wychodzi co niedzielę i święto, Łaszczyński, Sena-
torska, 42 rs. 4
- Kwartalnik historyczny, organ towarzystwa historycznego we Lwo-
wie rs. 6
- Łowiec, pismo miesięczne, poświęcone myślistwstwu, Lwów rs. 6
- Medycyna, tygodnik lekarski, Dobrzycki, Oboźna, 5 rs. 6
- Misyse katolickie ilustrowane, Kraków rs. 4 25 k.
- Mucha, tygodnik humorystyczny ilustrowany, Buchner, Wierzbo-
wa, 8 rs. 4
- Nowe Mody, Wiedeń, 24 zes. rocznie, prenumerata: Warszawa,
Olawski, Mazowiecka 6 rs. 6
- Nowiny lekarskie, 12 zes., Poznań rs. 6
- Ogrodnik polski, ilustrowany, 2 razy na miesiąc, Jankowski, Mazo-
wiecka, 11 rs. 8
- Prawda, tygodnik polityczny, społeczny, literacki, Świętochowski,
Zórawia, 34 rs. 10
- Przegląd katolicki, tygodnik, ks. Jagodziński, Nowy Świat, 35 rs. 6
- Przegląd lekarski, tygodnik, Kraków, Dumański, Szczepańska rs. 6
- Przegląd pedagogiczny, dwutygodnik, Dawid, Złota, 26 rs. 7
- Przewodnik zdrowia, miesięcznie, Berlin, Karlstr., 32, A. Czarnowski,
prenumerata dla Rosji, rocznie rs. 2
- Przegląd Sądowy i Administracyjny, miesięcznik, Lwów, Dr. Till, Pań-
ska, 7. rs. 7
- Przegląd Techniczny, miesięcznik, Braun, Krak. Przedm., 66 rs. 12
- Przegląd Tygodniowy, życia społecznego, literatury i sztuk pięknych,
Wiślicki, Czysta, 4 rs. 10
- z dodatkiem 10 tomów powieści rs. 12
- Przegląd Weterynarski, miesięcznik, Lwów, ul. Kochanowskiego, 33,
Szpilman rs. 4
- Przewodnik Hygieniczny rs. 3 50 k.
- Przyjaciel Dzieci, pismo tygodniowe, ilustrowane, Skiwski, Chmiel-
na, 26 rs. 5
- Przyjaciel Zwierząt domowych i pożytecznych, miesięczn, Heppen,
Chmielna, 9 rs. 5
- Rola, tygodnik poświęcony sprawom społecznym, ekonomicznym i
literackim, Jelenski, Nowy Świat, 4 rs. 8
- Rolnik dla gospodarzy wiejskich, tygodnik, Lwów rs. 6

Rolnik i Hodowca , pismo tygodniowe, Kottubaj, Żórawia, 36.	rs. 8
Romans i powieść , Gawalewicz, Krak. Przedm. 4	rs. 4
Sylwan , pismo poświęcone leśnictwu	rs. 5
Tygodnik ilustrowany , poświęcony literaturze, nauce i sztuce pięknym. Józef Wolff, Krak. Przedm., 17	rs. 12
Tygodnik Mód i Powieści z dodatkiem ilustrowanym ubrań i robót kobiecych, Skiwski, Chmielna, 26	rs. 5
Tygodnik Powieści , Poznań	rs. 4
Tygodnik Romansów i Powieści , Lewental, Nowy Świat, 41	rs. 4
Wędrowiec , pismo tygodniowe ilustrowane, Sikorski, Nowy Świat, 47	rs. 8
Wiadomości Farmaceutyczne , Kuźmierski, Krak. Przedm., 45	rs. 5
Wiadomości Lekarskie , Lwów	rs. 5
Wiadomości Numizmatyczno-archeologiczne , organ tow. nauk, kwartalnik, Kraków	rs. 6
Wieczory Rodzinne , czasopismo tygodniowe ilustrowane dla dzieci. Ludwika Hauke, Mazowiecka, 10	rs. 5
Wiśła , kwartalnik etnograficzno-geograficzny, Karłowicz, Nowy Świat, 53	rs 7
Wszechświat , tygodnik popularny, poświęcony naukom przyrodniczym, Znatowicz, Krak. Przedm., 66	rs. 10
Zdrowie , miesięcznik, D-r Polak, S-to Krzyzka, 25	rs. 5
Ziemiańin , tygodnik rolniczo-przemysłowy, Poznań, plac Piotra, d. 4	rs. 7 20 k.
Zorza , pismo tygodniowe dla miast i wiosek, Malinowski, Nowy Świat. 4.	rs. 4
Głuchoniemka , miesięcznik, Poznań	rs. 1 60 kop.
Gorzelnik miesięcznik. Lwów	rs. 3 90 kop.
Muzyka Kościelna , miesięcznik, Poznań	rs. 4
Niwa , tygodnik polityczno-społeczny, literacki, Orzewiecki, Aleksandrja, 23	rs. 9
Poradnik Gospodarski , tygodnik, Brownsford, Poznań	rs. 3 75 k.
Prawnik , tygodnik, Lwów	rs. 9

Prowincjonalne:

Gazeta Lubelska , codzienna, Lublin	rs. 12
Gazeta Kielecka , 2 razy na tydzień, Kielce	rs 5 40 k.
Gazeta Radomska 2 tygod. Radom	rs. 5
Tydzień , pismo tygodniowe, Piotrków	rs. 4 40 k.
Gazeta Kaliska , wychodzi dwa razy na tydzień, Radom — Kalisz	rs. 4 50 k.
Śpiew Kościelny , miesięcznik, poświęcony specjalnie muzyce kościelnej red. w Płocku, ks. Kowalski, prenumerować można w Warszawie, księgarnia Gebethnera Wolfa, rocznie	rs. 4
Cyklista , pismo tygodniowe, Karpiński, w Warszawie	rs. 6

Jarmarki.

- Niżni-Nowgorod od 15 lipca do 10 września.
Smoleńsk od 3 do 10 grudnia.
Połtawa, przez dwa tygodnie od 10 lipca.
Jekaterynosław, od 20 czerwca do 3 lipca; wełna.
Charkow. od 21 maja do 15 czerwca, od 7 sierpnia do 1 września, od 1 do 26 października, 10 grudnia.
Irbit, od 1 lutego do 1 marca.
Warszawa, od 3 czerwca przez trzy dni.

Gubernia Wileńska.

- Boruny, na Zesłanie Ducha Św., 29 czerwca i 1 października.
Butrymańcy, 1 stycznia i 18 czerwca.
Druja, od 6 do 10 stycznia i w pierwszą niedz. wielk. postu przez 3 dni.
Dołhinowo, 20 i 21 maja.
Duniłowicze, 6 stycznia i 1 października.
Ejszyski, na Wniebowstąpienie Pańskie i w 6 tygodni po Wielkiejnocy.
Hoduciszki, 1 stycznia, 20 maja i 1 października.
Krewa, 9 maja i 1 października.
Łużki, 24 stycznia i 8 września.
N. Miadzioł, w wielkim tygodniu, 10 sierpnia i 30 październ.
Merecz, 1 października.
Muśniki, w dzień św. Trójcy.
Olita, 4 marca i 1 listopada.
Oszmiany, 23 kwietnia i 29 września.
Olszany, 23 kwietnia i 24 czerwca.
Radoszkowice, od 6 do 9 maja.
Święciany, od 1 do 6 stycznia i od 1 do 7 września.
Smorgonie, od 15 do 18 stycznia. w połowie wielkiego postu i od 11 do 13 maja.
Stokliszki, 3 kwietnia.
Szczuczyn, 15 lipca, 15 października po miesiącu.
Wilno, od 23 kwietnia do 15 maja.
Wysocki Dwór, 28 maja i 1 października.
Wiszniew, 1 stycznia, 9 maja, 15 sierpnia, 15 września i 28 października.
Zadzewo, 6 sierpnia.
Żosle, 6 lutego, 3 kwietnia, 16 lipca i 1 listopada.
Zuprany, 9 czerwca, 25 lipca i 1 listopada.

Gubernia Grodzieńska.

- Białystok, 24 czerwca.
W. Brzostowice, 6 maja, konny.
Grodno, od 26 czerwca do 26 lipca.

Kobryń, na niedzielę Przewodnią.

Lelwa, od 25 lipca do 25 sierpnia.

Swiätocż, 26 sierpnia.

Włodawka, 1 października.

W. Litewskie, przez 2 tygodnie od 25 lipca.

Kowieńska gubernia.

Birże, 6 stycznia, 26 lipca i 29 września.

Janiszki, 2 lutego i w środę na 4 tyg. wielk. postu.

Kowno, od 24 czerwca do 24 lipca.

N. Aleksandrowsk, na 1 niedzielę po Trzech Królach i 15 sierpn.

Poniewież, od 1 do 10 stycznia, od 1 do 10 maja i od 1 do 10 września.

Poswol, 24 czerwca.

Płungiany, w poniedziałek 1 tyg. wielk. postu i 25 czerwca.

Szaty, w dzień Św. Trójcy.

Szydłów, w dzień Narodzenia N. M. P.

Uciany, 2 lutego, na Wniebowst. Pańskie i 2 października po tygodniu.

Widze, w 1 niedzielę po Trzech Królach.

Wiłkomierz, 29 czerwca.

Worne czyli Miedniki, w 1 niedzieli po Św. Piotrze i Pawle.

Gubernia Mińska.

Berezyna, od 6 do 9 sierpnia.

Bobrujsk, 1 stycznia, 9 maja i 1 października.

Borysow, 1 stycznia i na 10 tyg. po Wielkiejnocy.

Chojniki, 2 lutego i 1 października.

Kajdanow, 1 lutego, 23 kwietnia, 8 i 18 maja, 20 lipca i 1 października.

Łojew, na 10 tyg. po Wielkiejnocy.

Lubieszew, 2 maja, 8 września i 6 grudnia.

Minsk, od 25 maja do 25 czerwca.

Mir, od 9 maja przez cztery poniedziałki i 6 grudnia.

Mozyrz, od 6 do 27 stycznia i od 6 do 28 sierpnia.

Nowogródek, 19 marca.

Parycze, 14 października.

Petryków, 20 lipca i 1 października.

Pińsk, w dzień Zesłania Ducha Św., na 10 tyg. po Wielkiejnocy i od 12 do 16 czerwca.

Puchowicze, od 9 maja do 6 grudnia.

Rzeczyca, od 9 do 23 maja i od 6 do 26 grudnia.

Swierżeń, 29 czerwca.

Stołpce, 6 marca.

Turów, 10 lutego i 26 czerwca.

Gubernia Witebska

- Bieszenkowice, 26 czerwca.
Dwinsk (Dynaburg), od 25 grudnia do 7 stycznia.
Lucyn, 2 lutego i od 15 sierpnia przez 2 tyg.
Newel, 6 stycznia i od 20 lipca przez 2 tyg.
Oświej, w piątek przed św. Piotra i Pawła, 24 lipca i na Wniebowstąpienie Pańskie.
Połock, 23 maja i 25 września.
Rzeżyca, 2 lipca i 8 września przez 2 tyg.
Siebież, na 1 tyg. wielkiego postu, 25 marca, 23 kwietnia, 1 sierpnia i 26 listopada.
Witebsk, 29 czerwca,
Wieliz, na 2 tyg. wielkiego postu i od 20 lipca przez 2 tyg.

Gubernia Mohylowska.

- Bychow, na 1 tyg. wielk. postu, na 10 tyg. po Wielkiejnocy i na ostatn. tyg. przed Bożem Narodz.
Chosławicze, 15 sierpnia.
Homel, 1 stycznia, w dzień Zesłania Ducha Św. i 14 września.
Horki, na 2 tyg. wielk. postu.
Czausy, 23 kwietnia, 26 listopada i 1 tyg. wielk. postu.
Czerykow, na 1 tyg. wielk. postu, w dzień św. Trójcy, 1 października i 10 grudnia.
Lubawice, od stycznia do 6 lutego.
Mohylow, od 10 do 18 stycznia, od 29 czerwca do 2 lipca na konie i od 15 do 24 lipca.
Orsza, 9 maja.
Szkłów, na 2 tyg. wielk. postu i na 9 tyg. po Wielkiejnocy.

Gubernia Kijowska.

- Berdyczew, 13 stycznia, 16 marca, od 5 do 12 czerwca, 15 sierpnia i 1 listopada.
Biała Cerkiew, od Wniebowstąpienia Pańskiego przez tydzień.
Kijów, kontrakty od 15 stycznia do 1 lutego i od 15 czerwca do 1 lipca.
Korostyszew, 6 stycznia, w niedzielę mięsopustną, na Wniebowstąpienie P. od 20 czerwca do 20 lipca, 8 września i 8 listopada.
Kozin, 3 lut., 25 marca, 29 czerw., 1 sierpn., 8 listop. i 4 grud.
Makarów, 1 i 30 stycznia, na Zwiastow. N. M. P., 8 i 25 maja, 29 czerwca, 1 sierpnia, 8 września, i 21 listopada.
Pawołocza, 1 i 25 stycznia, na 1 i 5 tyg. wielk. postu, w dzień św. Marka, 8 maja, w dzień św. Trójcy, na 5 tyg. po św. Trójcy, 24 czerwca, 26 października, 8 i 30 listopada, 9 27 grudnia.
Radomyśl, od 7 do 20 grudnia.

Gubernia Podolska.

- Bała**, od 25 maja do 1 czerwca i 29 czerwca.
Jarmolińce, 27 czerwca i 6 grudnia.
Januszpol, 11 stycznia, 9 maja i 27 lipca.
Kalinówka, na 1 tyg. po Trzech Królach, na 1 tyg. po Wniebowst. P. 26 lipca, 22 paźdz. przez dni 3.
Kalusz, 6 stycznia, 4 marca i 16 maja.
Czarny Ostrow, 8 maja, w dzień św. Trójcy, 1 paźdz. i 28 grud.

Gubernia Wołyńska.

- Dubno**, na św. Piotra i Pawła przez tyg. 3 (kontrakty) i na 4 tyg. po Trzech Królach.
Goroszki, 6 stycznia, w dzień św. Trójcy, 29 czerwca, 6 sierpnia, 28 września i 8 listopada.
Kuźmin, 6 stycznia, 23 kwietnia, 6 maja, 24 czerwca, 1 sierpnia, 1 września, 1 października, 8 listopada i 6 grudnia.
Kulbiny, następ. tyg. po Przewodn. i Wniebowst. P. i 29 czerw.
Lubar, 23 kwietnia i 24 czerwca.
Miropol, 1 i 27 stycznia, 9 marca, 25 kwietnia, w dzień św. Trójcy, 29 czerwca, 27 lipca, 26 sierpnia, 26 października i 7 grudnia.
Poczajów, w dzień Zesł. Ducha św. i Wniebowst. P. przez 4 tyg.
Sławuta, 30 stycznia, 23 kwietnia, 24 czerwca, 25 sierpnia, 1 i 11 listopada.
Stary Konstantynów, 1 stycznia, w mięsopest, 17 i 25 marca, w dzień św. Trójcy, 12 czerwca, 20 lipca, 15 sierpnia, 8 września, 26 października i 30 listopada.
Wiszniowiec, 2 lutego, 23 kwietnia, 24 czerwca, 20 lipca i 26 października.

T e a t r a .

- Maryjski**, Teatralny plac.
Alexandrowski, plac Alexandrowsk. teatru.
Michajłowski, Michajłowski plac.
Mały, Fontanka 55, u Apraksina rynku.
Panajewa, nad Newą, przy moście dworcowym.
Fantazja, Mojka około Newskiego.
Nemetti, Oficerska, 39.
Wasiljeostrowski, Smolenskie pole.
Cyrk Cinisellego, Fontanka, przy Siemionowskim moście.
Akwarjum, Kamiennie-ostrowski pr., 10.
Kononowa, Mojka, 61.

Spis rzeczy.

	str.
Portety Najjaśniejszych Państwa.	
Przedmowa	
Święta ruchome.	1
Dnie galowe Dworskie.	2
Kalendarz prawosławny i rzymsko-katolicki.	3
Zaćmienia na rok 1896.	15
Wschód i zachód słońca.	16
Odmiany księżyca.	18
Meteorologia.	20
Dom Cesarsko-ruski.	26
Ewangelje.	29
Wykaz alfabetyczny świętych i świąt.	33
Kościoły i instyt. katol. w Petersb.	41
Tow. Dobroczynności w Petersburgu.	48
Zdania polskich pism o „Charitas“.	59
Kalendarzyk rolniczy.	63
Rady gospodarcze.	70
Trawy polne, używane zamiast szpinaku.	75
Sprzymierzeńcy ogrodnika.	82
Poradnik medyczny	90
Zdrojowiska miejscowe.	119

Część literacka.

Strofy noworoczne.	123
I ja śpiewałem...	124
Na jubileusz Leona XIII.	125
Cudze szczęście.	127
Wspomnienia pośmiertne.	133

Dział informacyjny.

Ukaz Najwyższy	1
Wyższe instytucje Państwowe	2
Władze duchowne Rzymsko-Katolick.	4
Kościoły w archidiecezji Mohyłowskiej	8
Zmarli Arcypasterze Mohyłowscy	16

Zakł. nauk., duchowne, techniczne i rozmaite stowarzysz. oraz biblioteki i muzea	17
Zakłady lecznicze	26
Spis lekarzy specjalistów z liczby członków Tow. Dobr.	31
Dentyści.	32
Dział prawny	33
Adwokaci i rejenci	34
Banki i instyt. finans.	—
Towarzystwa ubezpieczeń	35
Towarzystwa handlowe	36
Papier stemplowy i wekslowy	37
Koleje	38
Opłata biletów pasażerskich	44
Poczta	50
Metrologia	52
Tabliczka porównawcza monet	53
Redakcje pism periodycznych	54
Jarmarki	57
Teatra	60

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Opis literacki

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Dział informacyjny

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Dostawcy lekarskiego stowarzyszenia wzajemnej pomocy.

MAGAZYN

POLSKIEJ FABRYKI
PLATEROWANYCH
I
BRONZOWYCH
WYROBÓW

BRACI HENNEBERG

istniejącej w Warszawie od 1856 roku.

Posiada zawsze wielki wybór naczyń do gospodarskiego
użytku i służących do ozdoby.

NACZYNIA KOSCIELNE.

WIELKI WYBÓR NOWOŚCI NA PREZENTY.

Zwraca uwagę na platerowane srebrem serwisy stołowe,
zupełnie zastępujące srebro.

Sprzedarz hurtowna i detaliczna po cenach fabrycznych.

NEWSKI PROSPEKT
№ 64,
naprzeciw Aniczkowski-
go pałacu.

Dostawcy ekonomicznego stowarzyszenia oficerów Gwardyi.

Dostawcy spożywczego stowarzyszenia Ministerium Spraw Wewnętrznych.

ФАБРИКА
ФАРФОРОВЫХЪ ЦВѢТОВЪ и МЕТАЛЛИЧЕСКИХЪ ВѢНКОВЪ
В. Л. БЕНУА,

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Выборгская сторона, Тимофѣевская ул., д. № 40—42.

Отдѣленія фабрики:

I. С.-Петербургъ. Невскій, д. Католической церкви, кв. 59.

II. Москва. Столешниковъ пер., д. 5, кв. 3.

ТИПОГРАФІЯ и АВТОЛИТОГРАФІЯ
А. Ф. МАРКОВА,

Невскій пр., домъ Р.-Кат. церкви, № 32 и 34,

противъ Городской Думы,

принимаетъ заказы на всевозможныя типолитографскія работы, какъ то: брошюры, диссертациі, отчеты, чертежи, бланки, визитныя карточки, этикеты, счета, а также переплетныя работы.

Работы исполняются скоро и аккуратно.

WARSZAWSKA FABRYKA
 wyrobów platerowanych i srebrnych 84 pr.
 nagrodzona na najpierwszych wystawach 16 srebrnymi i
 złotymi medalami:

JÓZEFA FRAGETA

poleca swój własny magazyn
W S. PETERSBURGU

Newski prospekt, № 22.

bogato zaopatrzone w różne Kościelne przybory jako to: monstrancye, lichtarze, krzyże, kielichy, chrzcielnice, lampy, ampułki, trybularze, vasculum i t. p. jak również przedmioty służące do użytku i ozdoby stołów: łyżki, noże, widelce, podstawki do solnicy, postumenty do świeców, kandelabry, serwisy do octu i oliwy, lustra, tace, samowary, imbryki do kawy i herbaty, cukiernice, mleczniki, maszyny do kawy, maselnice, salatkice, sardynierki, kawiarnice, kompotierki, rondle, półmiski, wazy do zupy, lichtarze, popielnice, kalamarze, solniczki, papierosnice i t. p. i t. p. i t. p.

Wszystko po możliwie niskiej cenie.

Cenniki na żądanie gratis i franco.

Dla kościołów i Sz. Duchowieństwa, stosownie do zapotrzebowania, ustępuje się odpowiedni procent.

Magazyn zakupuje swoje zniszczone wyroby po długoletnim użytku, oznaczone stemplem fabryki, za 1/2 część ceny sprzedaży, po odliczeniu stali, szkła, drzewa i złota.

Zarządzający magazynem

Fr. Plekarski.

Kazimierz Słodziński.

KRAWIEC.

Egzystuje od 1875 roku.

Grochowa, d. № 34, m. 37, róg Sadowej.

STANISŁAW LOSAKIEWICZ

Damski Fryzyer.

Grochowa ul., d. 6, w Petersburgu.

A. URBANOWICZ

KRAWIEC MĘZKI.

CYWILNEGO I WOJSKOWEGO UBRANIA

CENY NIE DROGIE

Jekateryński kanał, d. № 47.

S Z E W C

D. BEJNAROWICZ.

Róg Wielkiej Podjaczeskiej i Fontanki, d. 36—131, m. 18,
w Petersburgu.

WYKONYWA ROBOTY SUMIENNIE I TANIO.

TOWARZYSTWO

URZĄDZANIA W GMACHACH PUBLICZNYCH I DOMACH PRYWATNYCH

OGRZEWANIA I WENTYLACJI

pod firmą

ŁUKASZEWICZ I S-KA.

Sporządza projekty, jak również wypełnia sposobem gospodarczym lub przedsiębiorczym roboty w zakres ogrzewania i wentylacji wchodzące, jako to: kaloryfery pokojowe i piece; ogrzewanie pneumatyczne, parowe, wodne, paro-wodne, paro-pneumatyczne i ogrzewanie za pomocą innych sposobów mieszanych. Urządza kuchnie, pralnie ręczne i mechaniczne, suszarnie, piekarnie i inne piece do specjalnego użytku służące; wypełnia roboty wodociągowe, zlewowe i kanalizacyjne i przyjmuje zamówienia na wyrób i dostawę różnych części do robót wyżej wymienionych.

Zarząd, odlewnia i warsztaty mechaniczne Towarzystwa:

PETERSBURG,

Strona Wyborska, ul. Orenburska, № 27.

W kantorze sprzedają się rysunki pieców, opracowanych przez Towarzystwo.

Farbiarnia i chemiczne czyszczenie
E. MILLER.

S.-Petersburg, róg Nikolskiego zaułku i Fontanki, № 133 i przy
własnej fabryce Obwodny kanał, № 66.

Przyjmuje do farby i czyszczenia wszelkiego rodzaju ma-
terje damskich i męskich ubiorów; pruje aksamity, dywany, rękawiczki, nie zdejmując pokryć. Przyjmuje przez korespondencję
obstalunki i dostawia do domów.

УЧИТЕЛЬ ТАНЦЕВЪ

В. ДАВИНГОФЪ

авторъ франко-русскаго танца,

и учительн. учен. италъян. балетмейст. Р. Грасси преподають
всяк. возраст. балън. и характерн. танцы; уроки по желанію
днемъ и вечеромъ, отдѣльно и съ другими. Мѣщанская, 21,
близь Вознесенскаго, бель-этажъ.

Торговый домъ Н. ФЕНУ и К^о.

(СПБ., Невскій пр., 40).

Книжный (учебники, научныя книги, беллетристика, дѣтскія
книги, дешевыя изданія для школъ и народа.)

Наглядныя пособія (картины, атласы, глобусы, таблицы, коллекціи).

Музыкальное (дешевыя изданія Петерсона, Литтольфа, Юр-
генсона и друг., руководства и школы, оперы и т. под.)

Письменныхъ, чертѣжныхъ и рисовальныхъ принадлежностей (бу-
мага, тетради, карандаши и т. д., готовальни, модели, коллекціи,
разныя приборы).

Классная мебель (столы одиночныя и парныя, доски, станки).

Подъ покровительствою ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЫСОЧЕСТВА
ПРИНЦЕССЫ ЕВГЕНІИ МАКСИМИЛАНОВНЫ ОЛЬДЕН-
БУРГСКОЙ, фирма издала карманную книжку подъ заглавіемъ
ПЕРВАЯ ПОМОЩЬ ВЪ НЕСЧАСТНЫХЪ СЛУЧАЯХЪ до прибытія врача.

Содержаніе: 100 хромолитогр. рисунковъ г. Шрейбера съ
объяснительнымъ текстомъ д-ра Тернера (пособія при ранахъ,
кровотеченіи, переломахъ, вывихахъ, ожогахъ, отмороживаніяхъ,
обморожъ и отравленіи; оживленіе утопленниковъ; переноска и
перевозка раненыхъ и больныхъ. Яды и противоядія. Первая
помощь при острыхъ внутреннихъ заразныхъ болѣзняхъ).

Цѣна въ изящномъ коленкоревомъ переплетѣ 1 руб.; съ пере-
слкою 1 руб. 15 коп.

ЕДИНСТВЕННАЯ МАСТЕРСКАЯ ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГѢ.
ВОДОЧИЩАЮЩИХЪ ФИЛЬТРЪ

и многократно одобренныхъ сосудовъ для охлажденія воды.

Ф. В. КОКОРЕВА,

быв. КОРЕЛЬСКАГО.

Заведеніе существуетъ съ 1832 года.

Казанская ул., уг. Гороховой, д. № 26—27, входъ съ Казанской.

ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГѢ.

Имеется громадный выборъ:

	Руб.	Коп.
Боченки фаянсовые № 4 вмѣщ. 3 бутылки . . .	2	50
„ „ № 5 „ 4 „ . . .	3	50
„ „ № 6 „ 5 „ . . .	4	50
„ „ № 7 „ 8 „ . . .	5	50
„ „ № 8 „ 9 „ . . .	7	50
„ „ № 9 „ 1 ведро . . .	8	50
„ „ № 10 „ 1½ ведра . . .	11	—
Банки фаянс. отъ ½ вед. до 3 вед. отъ 6 р. до .	20	—
Вазы фаянсовые отъ 6 р. до .	20	—
„ цыпковья № 5 вмѣщ. 5 бутылокъ . . .	5	50
„ „ № 4 „ ½ ведра	7	50
„ „ № 3 „ 1 ведро	11	—
„ „ № 2 прямья 2 ведра	14	50
„ „ № 2 кадушк ½ „	16	—
„ „ № 1 прямья 3 „	18	—
„ „ № 4 кадуш. 4 „	20	—

Плътные каменные отъ ½ ведра до 12 ведеръ отъ 10 до 80 руб.
 фильтры съ гутаперчевой трубкой отъ 1 р. и до 8 р.

Всѣ безъ исключенія водоочистительные фильтры моей мастерской могутъ служить безъ всякаго исправленія до 10 лѣтъ. Кромѣ того всѣ упомянутые въ преись-курантѣ фильтры на провянцію съ наложеннымъ платежемъ. Преись-Курантъ высылается бесплатно.

Съ почтеніемъ *Кокоревъ.*

И. РЕЙЦЪ.

ВАРШАВСКАЯ КОЛБАСНАЯ ТОРГОВЛЯ.

Забалканскій проспектъ, д. № 30.

С.-Петербургъ.

ПОРТНОЙ

Ф. РУЖИЧКА.

На углу Казанской улицы и Вознесенскаго просп.,

домъ № 15—45, кв. 30.

Въ С.-Петербургъ.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ

СТОЛЯРНАЯ и РЪЗНАЯ МАСТЕРСКАЯ

Г. КЛИНЦЪ.

Принимаю заказы на модели для отливки изъ бронзы.

Бассейная улица, домъ № 32.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

ЧАСОВЫХЪ ДѢЛЪ МАСТЕРЪ

Г. ФАДЬКЪ.

Производится продажа разнаго рода часовъ и починка разныхъ часовъ и музык. ящик., а также заводка часовъ въ домахъ съ ручательствомъ какъ за новые часы такъ и за починку.

С.-Петербургъ, Казанская ул., домъ № 33.

K. PIĘTKOWSKI

JEKATERYŃSKI KAN., RÓG KAZNACZEJSKIEJ UL., № 71—6.
 (Dom. Ratkowa-Rożnowa, obok Kokuszk. mostu).
 ST. PETERSBURG.

DRUKARNIA, LITOGRAFIA,
 INTROLIGATORNIA
 FABRYKA KSIĄG BUCHALTERYJNYCH,
 SKŁAD PAPIERU,

UTENSYLJÓW KANCELARSKICH I RYSUNKOWYCH.

Zakłady wyżej wymienione przyjmują obstalunki w zakresie swojej specjalności, poczynając od najdrobniejszych.

Ceny umiarkowane. — Wykonanie pospieszne i akuratne.

**ПАРОВАЯ КРАСИЛЬНАЯ ФАБРИКА
Н. ГОЛАЕВСКІЙ.**

Обводный каналъ, д. № 66, у Царскосельской ж. д.

МАГАЗИНЫ:

- 1) при ФАБРИКЪ.
- 2) На Гороховой, № 50, у Семеновскаго моста.

Химическая чистка дамскаго гардероба, бальныхъ платьевъ со всевозможными отдѣлками, мужскаго гардероба и чистка тюлевыхъ занавѣсъ.

По увѣдомленію письменно заказы принимаются на дому.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

ПАРОВАЯ ФАБРИКА

бисквигъ, шоколада, конфектъ, монпасье, карамели, мармелада, драже, итальянскихъ макаронъ и халвы.

БЛИГКЕНЪ и РОБИНСОНЪ

Лиговская улица, № 52.

МАГАЗИНЫ:

Невскій пр., № 32.—Садовая ул., № 38.

ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

ZNANA PIERWSZORZĘDNA
FABRYKA FORTEPIANÓW
K. M. SCHRÖDERA

Dostawcy Dworu JEJÓ CESARSKIEJ MOŚCI
 egzystująca w Petersburgu od 1818 roku.
 W skutek zwiększonego zapotrzebowania rozszerzyła znacznie
 swój skład

Newski, 52.

Przeszło 17000 instrumentów sfabrykowano i sprzedano.

Cenniki wysyła się się darmo.

Poleca Szanownej Publiczności wybór instrumentów
 wszelkich typów, spełnia niezwłocznie obstarunki i
 zapotrzebowania pod kierunkiem specjalnych nowych
 sił w zarządzie.

WELOSYPEDÓW

SKŁAD

przy redakcji pisma „W E L O C Y P E D „

Otwarty w dniu 1-go tuteżego 1894 roku w celu zniżenia cen na welocypedy u nas, znakomicie dowiódł liczne przynioły maszyn wybranych przez nas najszymniejszej fabryki angielskiej.

Singer & Co
(Coventry).

Od 1-go sły cznia 1895 go roku skład. nabył od tej pierwotnej firmy prawo wyłącznego przedstawięciela w całej Rosji. Skład sprzedaje welocypedy wyłącznie w sztych gatunków w cenie od 190 vs. Wielki wybór akcesoriów. Obstatunki załatwia pię niezawocznie.

Katalogi imustrowane gratis franko.

PETERSBURG.

Michajalowski plac, № 2.

MAGAZYN
 KAPELUSZY I FUTRZANYCH CZAPEK

jak również przeróbki i odświeżania kapeluszy

S. A. Aleksandrowicza

na Woźniesieńskim просп., przy Sinym moście, róg Mojki,
 d. Duwala, № 3—70.

Obstalunki wykonywają się pospiesznie.

ALEXANDROWITSCH

GENY UMIARKOWANE.

Przedmioty do przerobienia oddane nie przechowują się
 dłużej nad trzy miesiące.

TAMŻE ZNAJDUJE SIĘ

FARBIARNIA

wchód od Mojki.

Przyjmuje do farby i oczyszczenia wszelkie materje: jedwabne,
 wełniane i t. p. Przyjmuje rzeczy nie prute.

ГРАВЕРНОЕ ЗАВЕДЕНІЕ ДРЕЙДИНА.

58, Литейный проспектъ, 58.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Занимаясь долгое время изготовленіемъ граверныхъ и штамповочныхъ металлическихъ работъ для многихъ городовъ Россійской Имперіи и расширивъ въ настоящее время свое производство, имѣю возможность изготовлять означенные предметы, отличающіеся прочностью и изящностью отдѣлки, по умѣреннымъ цѣнамъ.

Льщу себя надеждою, что Гг. заказчики почтять меня своими заказами. Заведеніе ручается за точность и аккуратность исполненія и высылку заказовъ.

Съ совершеннымъ почтеніемъ
Дрейдинъ.

Изготовляютъ печати, гербы дворянскіе, фамильные, печати для сургуча, доски дверныя, надгробныя бронзовыя и мѣдныя гравированныя по разнымъ рисункамъ.

ШТЕМПЕЛЯ ДЛЯ КРАСКИ,

КАУЧУКОВЫЕ ШТЕМПЕЛЯ,

монограммы, жетоны золотые и серебряные,
а также и золотыя и серебряныя вещи.

Адресъ для писемъ: Литейный просп., № 58, Граверъ Дрейдинъ.

На всѣ запросы посылаются отвѣты и рисунки.

Заказы исполняются подъ личнымъ моимъ наблюденіемъ.

GRZYBOWSKI I KARABANOW

S.-PETERSBURG.

Jekateryngofski prosp., № 65—66.

Mydło „Wiktorja“

Zawiera 50% gliceryny
wynałazek KARABANOWA.
prawdziwe:

„BENZINOWE MYDŁO“

„WAZELINOWE MYDŁO“

na wazelinowym mydłanym cieście.

„PUDRA AFETIN“

dla zniszczenia zapachu od potu nóg i wszelkie perfumy
i kosmetyczne wyroby.

Pierwsza Polsko - Litewska Kiełbasnia
w Petersburgu

A. MACIEJEWSKI I K^o.

Troicka ul., № 24.—Petersburska ul., № 34.

Firma istnieje od 1841 r.

Skład wędlin litewsko-polskich, sera, masła i innych produktów
wiejskich. Upraszam również obywateli wiejskich mających do
zbycia produktu wyżej wymienione o zgłoszenie się z wyszcze-
gólnieniem warunków.

WARSZAWSKIE OBIADY
ROBERTA POGORZELSKIEGO

Kazańska ul., № 24—5, róg Grochowej, oraz Litejny
 просп., 58—8.

Kuchmisterya wydaje obiady przygotowane z najświeższej pro-
 wizyi i na najlepszem maśle. Cena jak najniższa: z 3-ch potraw
 35 k., z 2-ch 30 k.; dla uczącej się młodzieży robi się ustępstwo.

ORTOPEDYCZNY ZAKŁAD
MĘZKIEGO I DAMSKIEGO OBUWIA
STANISŁAWA WITKOWSKIEGO

Róg Wielkiej Morskiej i Grochowej ul., d. 12—23,
 w Petersburgu.

Przyjmuje obstalunki na męskie i damskie- obuwie.
 Pracownia i sklep.

Sztory „Fridmen“

bez użycia ćwieków, łatwo się zawieszają bez pomocy tapi-
 cera kosztem magazynu. Wylącznie są do nabycia w maga-
 zynie bielizny S. Fridmena, Wielka Morska, № 26, Petersburg.

M. PAZARYSKI

Petersburg, Zabalkański просп., d. 12.

Skład aptekarskich materiałów.

Naturalne mineralne wody i sól do wanień. Chemiczne i foto-
 graficzne preparaty, Kosmetyki zagraniczne i tutejszych fabryk.
 Zagraniczne patentowane środki. Wyroby medyczne chirurgiczne
 i gutaperczowe. Bandaże i środki dezynfekcyjne. Farby, lakiery
 pędzle i różne oleje. Nafta, benzyna jedynie firmy T-stwa Nobela
 z dostawą do mieszkań.

MAGAZYN

Obuwia Damskiego i Męskiego

S. KOROLKIEWICZ.

(dawniej L. Müller).

PETERSBURG.

Wielka Morska, № 28.

Pracując lat 8 jako krojczy w magazynie obuwia Weissa, obeznany z gustem i wymaganiami Szan. Publ., nabyłem obecnie magazyn Müllera. Wieleletnia praktyka i własne kierownictwo zakładem, pozwalają mi zadowolnić najwybredniejszy gust Szan. klientów, tak dam jak i panów. Obstalunki z prowincji wykonywane są natychmiast, po nadesłaniu starego obuwia.

Г. И. ЯНСЪ.

Издѣліе искусственныхъ и страусовыхъ перьевъ т. е. крылья, птицы, егретки фантази и цѣльныя шляпы.

Отдѣлка для верхнихъ вещей, платьевъ, шляпъ изъ страусовыхъ перьевъ, окраска, чистка, завивка и передѣлка оныхъ.

Приемъ на заказъ маскарадныхъ костюмовъ, головныхъ уборовъ, туфовъ, султановъ и другихъ вещей изъ перьевъ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Невскій проспектъ, д. № 32/34, кв. 16.

NOWOOTWORZONA

KIĘLBASNIA POLSKA

TEOFILI DASZKIEWICZ

Róg Ekaterыngowskiego prospektu i Wielkiej Majsterskiej,
dom № 55.

Posiada tylko sprowadzane polsko-litewskie towary, a mianowicie wędliny, połędwice, szynki masło, sery, oraz wielki wybór rozmaitych kiełbas.

ТО

Kalen
Nabo
Chari

Z życ
Jak s
Album
ton

WARSZAWSKI
NOWO-OTWARTY
WARSZAWSKI MAGAZYN

ram, obrazów, różnych naukowych i piśmiennych materiałów, oraz skład obrazów rzymsko-katolickich. Poleca: krzyżyki, różańce, krucyfiksy, szkaplerze, kropielnice i t. p.

A. ŁAPINA

róg Kazańskiej i Grochowej ul., d. 21—25, w Petersburgu.
Wejście z Kazańskiej.

Przyjęcie obstalunków na ramy do obrazów i fotografii. Naprawa starych ram złożonych, czarnych i orzechowych. Roboty introliigatorskie, drukarskie, litograficzne. Futery. Liniowanie. Sprzedaż lakierowanych liter i liczb. Szyldy kartonowe różnego rodzaju.

Obstalunki magazyn wykonywa w 24 godz., najakuratniej po cenach umiarkowanych.

MAGAZYN

Warszawskiego męskiego i damskiego obuwia

I. KURYLENKO

Firma istnieje od 1870 r. w Petersburgu.

Włodzinierska ul., d. 15 Barona Frederiksa.

Zakład wykonywa roboty pospiesznie, sumiennie, oraz tanio.

**WARSZAWSKO-LITEWSKA KIEŁBASNIA
WIKTOREGO USTYNOWICZA**

w Petersburgu.

1. Nikołajewska ul., № 48—15. 2. Piaski, Stonowa ulica, № 3—5,
3. pod Smolnem, Kawalergardska ulica, № 16.We wszystkich 3-ch sklepach zawsze wielki wybór warszawskich
i litewskich. szynek, polendwie i rozmaitych kielbas.

Ceny umiarkowane.

**KUCHNIA WARSZAWSKA
IGNACEGO GILEWICZA**

istnieje od roku 1879 w Petersburgu

Kuchnia wydaje obiady wyłącznie polskie od kop. 30 Goto-
waniem obiadów zajmuje się wyłącznie sama gospodyni zakładu.

Otwarta od godziny 12 do 6 wieczora.

Adres: Woznesenski prosp., dom № 33—14.

**MEBLOWANE POKOJE
A. E. KONCEWICZA**odnowione ze wszelkimi wygodami: drugie piętro, wanny, łaźnia,
wyjątkowo domowe obiady. Ceny od 75 kop. do 5 rs. dziennie.Newski pr., róg Puszkinskiej ul., d. hr. Szuwałowa № 77—1,
m. 1, 2, 3, w Petersburgu.

Robią się ustępstwa przy miesięcznym wynajęciu.

U. HUTOROWICZ,**MAGAZYN**

brylantowych, złotych i srebrnych rzeczy. Hurtowa sprzedaż obrączek, napastrków. Powiększenie lub zmniejszenie obrączek w 5 minut bez najmniejszego uszkodzenia, wyrznięcia lub odjęcia wagi złota.

Wozniesieński prosp., róg Oficerskiej ul., d. 13—2.
w Petersburgu.

Rozmaite Szyldy

wypukłe, porcelanowe, metaliczne i papierowe litery.

L. BOSSOWSKI.

Newski, 108.

L. BIELINSKI.

№ 49, Kazańska ul., róg Fanarnego zaułka, № 49.

Pracownia do pozłoty ram i bagetów,

odnowienie obrazów starych, ram, robienie nowych oltarzy i ich odnowienie; reparacya starej porcelany.

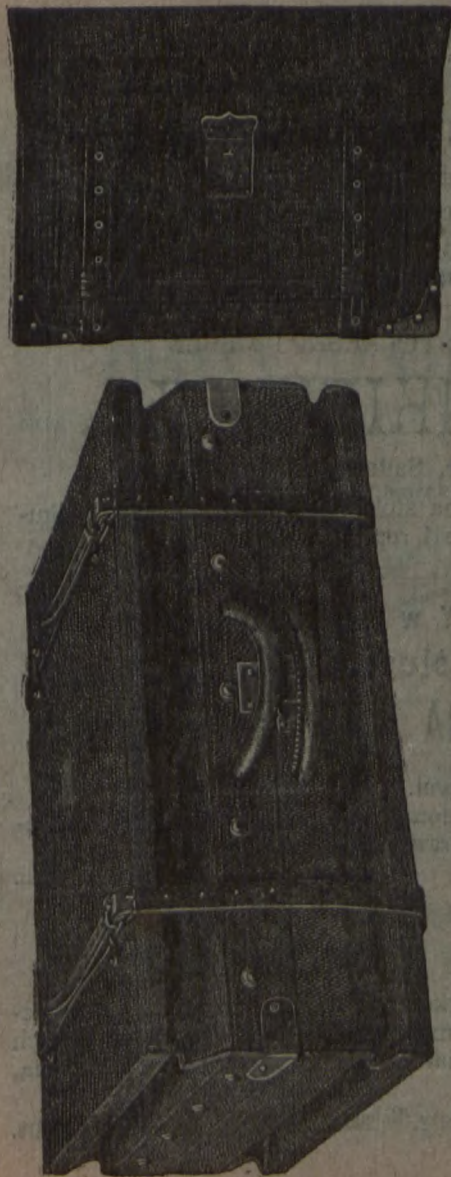
Przyjmuje obstalunki na wszelkie ramy do obraz., portretów, luster, kaminów i t. p.

FARBIARNIA I PRACOWNIA**BR. HAŁAJEWSKICH.**

Ulica Glinki, dom Benua, № 15, przy Mikolskim Soborze.

Chemiczne czyszczenie damskiej i męskiej garderoby, balowych sukien, dywanów, meblowych materyi jedwabnych i wełnianych firanek.

Przyjmują się piśmienne zakazy. Rzeczy wydają się okaziełowi i rok przechowują się. Firma egzystuje od 40 lat.

Zwracam uwagę szanownej publiczności na moją warstatnię podróżnych rzeczy, jako fo: kufry, walizy, nesesery, portfele, oraz rozmaite damskie i męskie sakwojaże, wyrabiające się z najlepszego materyału podług najnowszej mody, oraz wymagań publiczności. Ceny umiarkowane. Oraz przyjmuję wszelkie reperatury. Warstat mieści się: w Petersburgu, na Izmajłowskim prosp., d. № 7, m. 52.

STEFAN HRYNIEWIECKI.

ZAKŁAD
Tapicersko Dekoracyjny
A. KOWALSKIEGO.

Róg Graftskiego i Włodzimierskiej ulicy, d. 13—9 m 30.

Firma istnieje od 1868 r. w Petersburgu.

Przyjmują się obstalunki na różnego rodzaju meble, materace, łóżka metalowe, markizy, sztory, firanki i t. p.

ZAKŁAD STOLARSKI I MEBLI

J. SIENKIEWICZA.

Petersburg, Sadowa ul., d. 125—9.

Wykonywa obstalunki na stolarskie roboty i meble. Politurowanie i reperacya mebli.

PIERWSZY w PETERSBURGU

Polski Zakład ślusarsko-wodociągowy
ALEKSANDRA ŁAWRYNOWICZA.

Wielka Italska ul., d. 11, róg Michajłowskiej.

Przyjmuje reperacje w domach i dostarcza wszelkie materiały ślusarsko-wodociągowe.

Pracownia zegarmistrzowska

A. IWANOWSKIEGO

Wykonywa wszelkie roboty w zakres zegarmistrzostwa wchodzące, po cenach umiarkowanych z gwarancją dwuletnią, oraz roboty jubilerskie.

Petersburg, Tolmazow zaułek, № 5, prz. Aleksandr. teatru.

SZEW C
P. TYSZKIEWICZ

Siergiejewska ul., d. 4, w Petersburgu.

Przyjmuje obstalunki na męzkie, damskie i dziecinne obuwie.
 Zakład szewiecki istnieje od 1872 r.

PRACOWNIA SUKIEN

JÓZEFY STANKIEWICZ

Pracownia wykonywa obstalunki podług żurnalu najnowszych
 mód, oraz sumiennie i akuratnie.

Ceny nader przystępne.

W Petersburgu, Mała Morska, № 17—6.

Specjalny skład angielskich welocypedów

„POBIEDA“

Mała Morska, 12.

Welocypedy pierwszorzędnych angielskich fabryk.

Wielki wybór aksesorjów.

Ceny umiarkowane.

Illustrowane katalogi wysyłają się bezpłatnie.

T. Tański.

И. МИХАЙЛОВЪ.

МАСТЕРСКАЯ

ЖИВОПИСИ, ВЫВѢСОКЪ и ГЕРБОВЪ,

РЕСТАВРИРОВКИ КАРТИНЪ РАЗНАГО РОДА,

НАПИСИ НА СТЕКЛѢ ЗОЛОТОМЪ И СЕРЕБРОМЪ,

ОКРАСКА и ЗОЛОЧЕНІЕ МЕБЕЛИ

и

РАЗНЫХЪ МЕТАЛЛИЧЕСКИХЪ ВЕЩЕЙ,

УБОРКА

МАГАЗИНОВЪ и ФАСАДОВЪ.

Уголь Столярнаго пер. и Мѣщанской ул., д. № 7—18, кв. 1.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Wędlarnia

L. SZERMESSER.

ul. Mała Morska, dom № 5.

W S.-PETERSBURGU.

FLEISCHWAAREN-HANDLUNG

L. SCHERMESSER.

Kleine Morskaja, № 5.

ST.-PETERSBURG.

**MAGAZYN i FABRYKA
FORTEPIANOW**

MIECZYŚŁAWA GNOROWSKIEGO

S.-Petersburg, Newski, d. 81.

Sprzedaż na częściowe wypłaty; najem roajali i pianinów,
przyjmuje do naprawy i stroju.

FRYZJER Z WARSZAWY

Aleksander Wange

Czesanie dam w zakładzie i na mieście. Przyjmuje się zamówienia
na peruki, warkocze jak również teatra amatorskie.

S.-Petersburg.

Róg Kazańskiej ulicy i Woznieśeńskiego pr. d. 45—15.
S.-Petersburg Wejście z Kazańskiej ulicy.

SZLACHCIC

**ZYGMUNT BIELINSKI
STOLARZ**

Pantelejmonowska ul., d. 7, m. 17, w Petersburgu.

Przyjmuje wszelkiego rodzaju roboty podług najnowszych
wymagań. Ceny bardzo umiarkowane.

Firma istnieje od 1889 roku.

STOLARZ

GUSTAW KLEIN

Petersburg, Szpalerna ul. № 3.

Posiada własną pracownię
i Stolarsko-Tapicerski spółkowy magazyn

Róg Karawanej i Newskiego prosp., d. № 28—66.

Meble, portierey, sztory, brónza, lustry i obrazy. Wykonywa
obstalunki i posiada gotowe.

БАСОННОЕ ЗАВЕДЕНИЕ Э. С. ЖУРОВСКАГО

ПРЕЕМНИКЪ К. ВАЛЬТЕРА.

У Пяти угловъ, уг. Чернышева и Троицкой улицы,
д. 29, кв. 19, входъ съ парадной лѣстницы.

KAWIARNIA POLSKA

przy ul. Michajłowskiej, № 2, w Petersburgu,

wydaje codziennie obiady, przyrządzone z najświeższej prowizji i na najlepszem maśle. Obiad z 4 potraw 50 k. Śniadania i kolacje «à la carte», a także: Flaki i Kołduny litewskie i rozmaite potrawy polskie. Kawa, Herbata, Czekolada, pączki, faworki i ciasta w wielkim wyborze. Przyjmują się zamówienia na obiady i kolacje, lody, kremy, piramidy i t. p. Wielki wybór pism; usługa polska.

CUKIERNIA WARSZAWSKA

Petersburg, Jekaterynkowski prospekt, w domu Lichaczowa, № 6.

M. OSTASZEWSKIEJ.

Została przeniesiona vis á vis dom № 15.

Jak również ma zaszczyt zawiadomić, że wydaje codziennie obiady, przyrządzone z najświeższej prowizji i na najlepszem maśle. Obiady z 2-ch, 3-ch i 4-ch potraw. Śniadania i kolacje (à la carte), a także: Flaki i Kawa Herbata, Czekolada, pączki, faworki i ciasta w wielkim wyborze. Przyjmują się zamówienia na obiady i kolacje, lody, kremy, piramidy i, t. p. Wielki wybór pism polskich a także biljardy.

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

Malarza M. BIELAWSKIEGO

przyjmuje obstalunki na wszelkie fotograficzne roboty.
Newski pr., № 34, w domu kościoła św. Katarzyny.

МЕТАЛЛИЧЕСКІЙ И ЭЛЕКТРИЧЕСКІЙ ЗАВОДЪ

„СИЛА И СВѢТЪ“

ИНЖЕНЕРА

А. Г. ЩАВИНСКАГО.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ,

у Зоологическаго сада, Татарскій пер., собств. д. № 12.

ЛЕОНГАРДЪ КЕВИЧЪ

БЫВШ. ГЕТЦЕ.

ФОРТЕПИАННЫЙ МАСТЕРЪ и НАСТРОЙЩИКЪ.

Отдасть на прокатъ рояли, пианино и фисгармонию, а также принимаетъ оныя въ починку.

Исполненіе добросовѣстное; цѣны умеренныя.

Вознесенскій пр., д. № 29, прот. церкви.

ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Складъ принадлежностей искусственныхъ и готовыхъ цвѣтовъ

Р. ЛЮТЕРМАНЪ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Невскій 34, домъ Католической церкви.

РЕКОМЕНДУЕТЪ СВОИ

МАСТЕРСКУЮ и МАГАЗИНЪ

ИСКУССТВЕН. ЦВѢТОВЪ

и

РАСТЕНІЙ

Невскій 28, гдѣ и принимаются всѣ заказы.

КРОМЪ ТОГО ПРЕДЛАГАЕТЪ

ИЗЯЩНЫЯ РАБОЧІЯ КОРОБКИ

со всѣми необходимыми принадлежностями для изготовленія искусственныхъ цвѣтовъ, по 5 руб. съ приложеніемъ руководства для начинающихъ по 10, 15, 20 руб. и дороже за коробку.

ЦВѢТЫ ДЛЯ МОДЕЛЕЙ.

РАСТЕНІЯ ДЛЯ УКРАШЕНІЯ КОМНАТЪ.

ПОСЛѢДНЯЯ НОВОСТЬ

ЕСТЕСТВЕННЫЯ ЭЛЕКТРИЗИРОВАННЫЯ ТРАВЫ и РАСТЕНІЯ

КАКЪ НАПРИМѢРЪ:

ЛАТАНІЯ, ПАЛЬМЫ, ЦИКУСЪ и ДРУГІЯ.

Цѣны умѣренныя.

ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ ВЕСПЛАТНО.

NAJWYŻEJ ZA TWIERDZONE
FABRYCZNO HANDLOWE STOWARZYSZENIE

A. I. ABRIKOSOWA SYNÓW.

Newski pr. № 40—42.

Telefon № 658.

Czekolada, karmelki, marmolady, pastyla kompoty.

CODZIEŃ ŚWIEŻE:

Cukierki 1 r. 1 r. 50 kop. funt

Frukta w cukrze 75 kop. 1 r. 1 2 r.

Kasztany (marony) 1 r. 50 kop.

Pomadki i t p. 90 kop.

Konfitury, Soki.

POLSKA RESTAURACYA

w Petersburgu.

d. № 9. Fonarny zaułek, naprzeciw Kazańskiej ul. d. № 9.

Ma zaszczyt polecić się szanownej publiczności, **rekomendując szczególnie, oprócz potraw, sporządzonych w polskim guście**

STAROPOLSKIE MIODY I WYTRAWNE WĘGIERSKIE WINA.

Osobne gabinety. Ceny niskie.

Z szacunkiem

F. KIN.

WIELKI WYBÓR.

Stołowych i deserowych nożów: różnego rodzaju od 4 do 18 rs.

Nożów z rączką ze słoniowej kości od 18 do 28 rs.

Noże kuchenne, do chleba i specjalnie do wędlin, noże kieszonkowe różnego gatunku i formy od 60 k. do 5 rs.

Noże szwedzkie, finlandzkie, myśliwskie, kinżaty fabr. Rodzera.

Nowość: stołowe i deserowe noże

złańej stali z rączką nikielową od 12 do 18 rs.

Zamki amerykańskie do drzwi.

Nowość: narzędzia stolarskie w pięknej oprawie.

Brzytwy: najlepszego gatunku, francuzkiego i ruskiego wyrobu, pojedyncze od 2 do 6 rs., za parę od 5 do 15 rs.

Brzytwy zabezpieczające ob zarznięcia fabryki „STAR” „SPORT” od 3—5 rs.

Przyrządy do sała.

Nożyce różnego gatunku od 50 kop. do 3 rs. Krawieckie od 4 do 12 rs.

Szcypce różnego gatunku; przyrządy do nożyczek od 5 do 10 rs.

Widelce do ostróg. Noże do fruktów nasładujące złoto od 5 do 8 rs. za tuzin.

Przyrządy doostrzenia; maszynki do siekania.

Maszynki amerykańskie i francuzkie do strzyżenia włosów od 5 do 12 rs.: do strzyżenia brody od 4 do 8 rs. Paski angielskie do ostrzenia brzytw. Maszynki do strzyżenia psów, owiec i koni od 2 rs. 50 kop. do 3 rs. Różne zamki.

Nowość: Noże do cytryny: Łyżwy różnego gatunku. Przyrządy ogrodnicze.

Specjalny magazyn wyrobów metalowych.

A. O. Brabec

40. Wielka Morska, 40.

S. Petersburg.

OPTYCZNY MAGAZYN TRUSIEWICZA.

w Petersburgu

Newski, wprost pomnika Katarzyny II, dom 56.

Skład specjalny optycznych towarów jako to: **Okulary i Pensse** w różnych oprawach, **Lornetki** polowe i teatralne w rozmaitych oprawach.

WARSZAWSKI ZAKŁAD KRAWIECKI F. MÜLLERA

Wielka Morska, d. № 29—22, w Petersburgu.

Przyjmuje obstalunki na męskie odzienia według najnowszych mód paryzkich i angielskich, oraz na damskie wierzchnie okrycia.

ГРАВЕРНАЯ И ГИЛЬОШЕРНАЯ МАСТЕРСКАЯ

МЕЛКО-СЕРЕБРЯНЫХЪ ВЕЩЕЙ

Э. КОРТМАНЪ.

ЗОЛОЧЕНИЕ И СЕРЕБРЕНИЕ.

С.-Петербургъ, Невскій пр., д. Кат. Церк. № 34, кв. № 12.

E. KORTMANN

Gravirung & Guillochirung, Vergoldung & Versilberung

ATELIER

für feinere Silber-Arbeit

S.-Petersburg, Newski Pr., Kathol. Kirch. № 34 q. № 12.

HERMAN I GROSSMAN

Największe w kraju składy

Fortepianów, Pianin i Melodykonów

Rekomenduje nowy transport osobiście wybranych w Berlinie i Lipsku najstynniejszych w świecie fabryk.

PIANINA od 375 r. do 1000 r.

FORTEPIANY w od 500 r. do 2000 r.

FIGGARMONJE (Organy) od 90 r. do 4000 r.

Sprzedaż na rozplaty miesięczne nie podnosząc cen podług katalogu (oraz dla kupujących w prowincyi), główni reprezentanci dla Rossyi fabryk: Bechstein, Blüthner, Rönisch, Fidler, Quandt, Estey, Karn, Aleksander i dr. S.-Petersburg, Wielka Morska, 33.—Moskwa. Kuznecki most. Warszawa, Mazowiecka № 16.

Cennik Firmy i warunki rozplaty wydają się bezpłatnie,

MAGAZYN

MĘZKIEGO I DAMSKIEGO OBUWIA

N. DYSZKO-SYN

Przyjęcie obstalunków

Petersburg. Znamieńska ul., d. № 1.

Pracownia obuwia Warszawskiego w Petersburgu

pod zarządem

W. CZAPLICKIEGO.*Troicka, № 3.*

Wyroby podług wszelkich wymagań mody i elegancji. Ceny przystępne.

MAGAZYN ZEGARKÓW

E. BOB.

Firma istnieje od 1849 roku

w Petersburgu.

Jekateryngofski просп., d. № 21 między Wielką Podjaczeską ul. i Charlamowa mostem.

Sprzedaż różnego gatunku zegarków kieszonkowych, zegarów ściennych i stołowych, również reperacja takowych. Ceny nader umiarkowane. Specyalnie reperacja angielskich zegarków bijących i z muzyką.

WĘDLARNIA

WARSZAWSKA, WILEŃSKA

I Z KRAJU NADBAŁTYCKIEGO

Masła, sery i delikatesy

I. T. EWALDT

Zabałkański prosp., dom № 22.

KAWIARNIA I CUKIERNIA POLSKA

w Petersburgu

Jekaterynhofski pr., 6.

Wydaje codziennie obiady przyrządzone z najświeższej prowizyi i na najlepszym maśle od godz 1-szy do 7 w. Oraz śniadania i kolacje a także kawę, herbatę czekoladę, ciasta i t. d.

Przyjmują się zamówienia na obiady, kolacje, lody, kremy, baby i t. d.

Cukiernia posiada biljard i wielki wybór rozmaitych gazet. Usługa polska.

Otwarta do godz. 1 w nocy.

WARSZAWSKA WENDLARNIA „MARJA“

54. Newski, 54.

W. Morska, róg Grochowej, 28—13

Carskie Sioło. Oranżeryjna, dom Graczowej.

Ma ciągle najwyśmienitsze szynki Warszawskie i litewskie, tałże
salcesony, salami, kielbasy wędzone i świeże. Masło dosk male
sery, pierniki Warszaw. Uprasza też szanownych, zieraskich
obywateli o zgłaszanie się z dobrymi wyrobami krajowemi.

M^{SON} H. DELCROIX & C^I z.

**MODES ET COIFFURES
ST. PETERSBOURG.**

32. NEWSKI. 1. 32.

32, Невскій проспектъ, 32.

80. NEWSKI 80.

Eleganckie meblowane pokoje

Beletaż, słoneczna strona, wanizy, wyśmienite domowe obiady.

Za dobę od 50 kop. do 10 rs. E. Kięczewskiej.

МАСТЕРСКАЯ ДАМСКИХЪ НАРЯДОВЪ

М-мъ СТАНЕВИЧЪ.

Невскій, № 109, кв. 2.

Обученіе кройкѣ и шитью по новѣйшей французской методѣ, принятой и одобренной въ высшихъ женскихъ учебныхъ заведеніяхъ.

УСЛОВІЯ:

1. Полное обученіе кройкѣ съ верхними вещами, состоитъ изъ 20-ти уроковъ; каждый урокъ по 2 часа: отъ 10-ти утра до 12-ти, или отъ 12-ти до 2-хъ час. Плата за полный курсъ 30 р.
Печатное руководство 3 р.
 2. По окончаніи срока обученія кройкѣ, начинается практика шитья; занятія отъ 10-ти час. утра до 4-хъ час.
Плата за годъ 120 р.
За шесть мѣсяцевъ 70 р.
За три мѣсяца 40 р.
За одинъ мѣсяць 15 р.
- Метода моя очень легка и требуетъ мало времени для изученія ея.

Приемъ ученицъ ежедневно.

FABRYKA MEBLI

żelaznych i wszelkich wyrobów z żelaza kutego

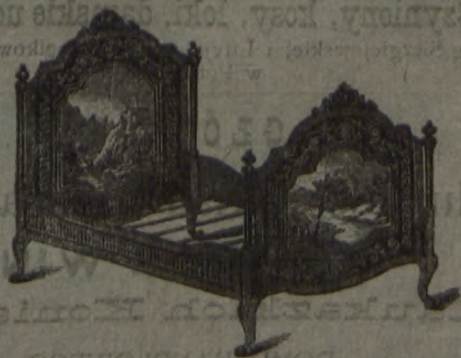
KONRAD, JARNUŠZKIEWICZ I S^{KA}

w Warszawie—Ciepła, № 12, dom własny.

Własne magazyny:

w Warszawie, Grzybowska, № 19, dom własny,

w Petersburgu, Newski pr., № 46, obok Passażu.

Poleca wielki wybór

łóżek żelaznych, mosiężnych, niklowanych z materacami i bez takowych, kolebek, umywalni, foteli dla chorych, wozków i welo-cypedów dziecińczych, żardynierek etc.

CENNIKI GRATIS I FRANCO.

KUCHMISTERYA POLSKA
FRANCISZKA RAPKIEWICZA

w Petersburgu. Oficerska ulica róg Fonarnego zaułka 16 m 24

Kuchmisterya codziennie wydaje świeże i smacznie przyrządzone obiady od k. 30 do 50 k. Otwarta zaś od godz. 1 do godz. 6 w.

SKRZYPEK

(MUZYKANT).

Stanisław Staszkuński

Petersburg, W. Podjadczeska, 14.

Podejmuje się grać na balach, weselach, wieczorach i t. d. za stosunkowo niewielkie wynagrodzenie.

FRYZYER BUKINICZ

pod firmą **CHARL.**

Szyniony, kosy, loki, damskie uczesanie.

Róg Siergiejewskiej i Litejnej, ul. d. Tupikowa, № 21-8,
 w Petersburgu.

GŁÓWNY

Hurtowy skład naturalnych

RUSKICH WIN

Kaukaskich Koniaków

DOMU HANDLOWEGO

ARIUTONA JSAKOWA

W Petersburgu, Mojka, róg Kirpicznego zauł., d. Russo, № 63-7.

Sprzedaż hurtowa i detaliczna wyłącznie gwarantowanych i czystych winogronowych win.

W składzie mówią po polsku.

ELEKTROTECHNIK
JAN REGULSKI

w Petersburgu.

Włodzimierska ul., № 13, róg Grafskiego zauł.

Urządzenie Telefonów, dzwonek i sygnałów
 na fabrykach.

Specjalna pracownia dla reperacji welocepedów wszelkiego sy-
 stemu. Roboty wykonywa z gwarancya.

LITEWSKA MLECZARNIA

w Petersburgu, Wasilewski Ostrow, 6 linia, 27.

Sprzedaż mlecznych produktów i litewskiej wędliny, podług
 wymagania publiczności, najświeższe. Ceny przystępne.

Nowo otwoczona

PIERWSZA WZOROWA

Piekarnia Mechaniczna

W PETERSBURGU.

Sadowa № 18 na rogu Grochowej.

Poleca pieczywo wiedeńskie, chleb warszawski i ciasto.
Ręczy za czystość wyrobów,

WARZAWSKA WEDLARNIA

na Grochowej ulicy, № 36, na rogu Sadowej,
w domu Olsoni.

Poleca ogromny wybór Warszawskich, Litewskich, Westfal-
skich, Libawskich i Tambowskich szynek, również polen-
dwie, kielbasy, salcesony i innych wędzonych wędlin. Sery i
masło od najlepszych firm z Litwy i Estlandii.

Własna fabryka wyrabia codziennie z najświeższej prowizyi
serdelki; parówki; syrowa kielbasa do smażenia, różne salce-
sony, rólady i wszelkie inne wyroby.

Pierwsza zegarmistrzowska szkoła w Petersburgu.

K. SZCZERBINSKIEGO

Znamieńska ul., róg Sapiernego zaułku, № 43—17
pod stałym dozorem Komisji Cesarsko Rossyjskiego Towarzystwa
Technicznego.

Wykłada się: geometryczna projekcja, techniczne wykształcenie,
wiadomości z fizyki, mechaniki i chemii, szczegółowy program
wysyła się za opłatą 7 kop. marką. Przyjęcie uczniów trwa nadal.
Skład zegarów i zegarków, złotych rzeczy, elektrycznych dzwonek.

Cennik hurtowej i
detailednej sprzedaży,
brozsura o udoskona-
lonych zegarkach wy-
syła się bezpłatnie.

Przyjmuje obstalunki i
reparacje wszelkiego
rodzaju od osób i

zegarmistrzów. Rzeźba kótek, śrubek i t. p. Wszelkie przyrządy
do wyrabiania zegarków są w każdym czasie.

HANDLOWY DOM

W. W. LEŻEN

DOSTAWCY DWORU JEJÓ CESARSKIEJ MOŚCI

Spółka braci Wasila i Jerzego Leżen

S.-Petersburg, Kazańska ul., d. № 42.
w Rydze, Piaseczna, ul., № 20.

Magazyn broni i strzeleckich przyborów

Egzystuje od 101 lat z (1795) r.

Jubileuszowy cennik wysyła się za k. 50, markami pocztowemi.

Zwyczajny cennik bezpłatnie.

PRAGOWNIA STOLARSKA
A. JUSZKIEWICZA

w Petersburgu.

Mojka, № 110.

Wykonuje wszelkiego rodzaju roboty w zakresie stolarstwa
wchodzące.

Firma istnieje od 1868 roku.

P O L S K A F A B R Y K A

w Petersburgu.

Marcepanów i czekoladowych wyrobów

EMILA PAHLKE

Iekateryński kanał. № 41.

W niedzielę magazyn zamknięty.

ZAKŁAD

DRUKARSKI, LITOGRAFICZNY I INTROLIGATORSKI**A. STANKIEWICZA**

Kazańska ul., d. 35, w Petersburgu,

egzystuje od 1889 roku

Drukowanie sprawozdań, wykazów szczegółowych kosztu materyałów i budowli, ksiąg, nut, blankietów, wizytowych kartek, Specyalne wykonanie drukarskich i litograficznych robót. Kantorskie księgi, pamiętniki, szkolne seksterna. Drukowanie na aksamicie, jedwabiu, atlasie i na skórze. Liniowanie papieru i piśmiennicze materyały. Naklejanie planów.

Warszawska Cukiernia, Piekarnia,

ORAZ

FABRYKA WARSZAWSKICH i TORUŃSKICH MIODOWYCH PIERNIKÓW

Józefa Pielieckiego

w Petersburgu, Galerna ul., d. № 14.

Poleca szanownej Publiczności wszelkiego rodzaju ciasta, a mianowicie: placki, baby, mazurki i wszystkie gatunki miodowych pierników.

Firma posiada wiele medali i dyplomów.

ZAKŁAD FRYZJERSKI

JGNACEGO KLONOWSKIEGO

w Petersburgu

Stremianna ulica, d. № 19.

FABRYKA METALICZNO-MECHANICZNA

Felicyana Jabłonowskiego

w Petersburgu.

Róg Niokołskiego placu i Iekateryńskiego kanału, d. 6.

Przyjmują się obstalunki po cenach umiarkowanych i reperacye różnego rodzaju wyrobów z miedzi, cynku i żelaza, jakoto: latarni kolejowych, na okręta, trąby do kotłów parowych, metalowych balkonów, krat, naczyń, lamp, bielenie różnego rodzaju, roboty ślusarskie i tokarskie; urządzenie waterklozetów i reperacya przewodników gazowych i wodociągów.

ZAKŁAD FRYZYJERSKI

JANA BUKINICZA

Vis-à-avis Kazańskiego Soboru

Specialność: Strzyżenie, golenie fryzowanie, Szampuń, Farbowanie włosów. Oraz czesanie dam. Ceny bardzo umiarkowane.

SKŁAD ZEGARKÓW

X. BOB.

Angielski просп., między Alarczyna mostem i Cerkwią „Pokrowa“, d. 44, w Petersburgu.

Firma istnieje z 1849 roku.

Cennik zegarków

Złote męzkie Gluche ankier:
od 40—200 rs.

Srebrne męzkie Gluche ankier

84 pr. od 7 r. 50 kop.—40 r.

Gluche ankier . . . od 12—50 r.

Stalowe męzkie . . . od 6 r. 50—18.

Metalowe nikielowane od 6—10 r.

Ścienne zegary, z girą od 1 r.

25 k.—14 r.

Złote damskie od 20—100 rs.

Srebrne gluch. dams, od 9—16 rs.

Stalowe damsk. . . od 8—16 rs.

Stołow. okrągł. zegary

bijące-nakręc.

się co 2 tygodnie . . . od 13—35 r.

Zegary amerykańskie od 3 25 k.

i drożej.

Zegary regulatory od 16 r. i drożej

Wielki wybór łańcuzków; reperacya wszelkiego gatunku zegarków

Firma daje dwuletnią gwarancję za dobroć zegarków.

SUKIENNY MAGAZYN

NADZIEJA

BRACI DAWIDOWSKICH,
 W WILNIE,

vis-à-vis gmachu Teatralnego.

Stale zaopatrzeni w wielki wybór kortów, szewiotów i sukna renomowanych fabryk krajowych i zagranicznych. Posiada również koldry, chustki i dywany w rozmaitych gatunkach. Geny możliwie niskie.

P R I X - F I X E .

NOWOOTWORZONY
GALANTERYJNY MAGAZYN
ADAMA HOŁUBA

przy Ostrobramskiej ulicy, dom Kozielly w Wilnie.

P O L E C A :
Modne galanteryjne towary.

Przedmioty amatorsko-artystyczne z brązu, terakoty, porcelany i t. d. Dziecinne zabawki; specjalność: bielizna męska, krawaty i rękawiczki.

Sprzedaż woskowych świec hurtownie i detalicznie.

Skład aptecznych towarów

POD FIRMA

M. Andrzejkowiec i Spółka

WILNO

Właściciele P. Kalita i L. Zabłocki.

Ma zaszczyt polecić oprócz rozmaitych materyałów aptecznych, wielki wybór zagranicznej i ruskiej perfumerji z pierwszorzędnych laboratoryj i wiele innych przedmiotów toaletowych. Patentowane środki lekarskie i instrumenty chirurgiczne. Rozmaite towary do dezynfekcyi i wyroby gumowe. Farby olejne i suche, politory, lakiery, i pendzle malarskie. Skład wód mineralnych soli i pastylek. Wszelkie zamówienia załatwia się starannie i niezwłocznie.

DOM HANDLOWY

P. Kality i Z. Zabłockiego

w WILNIE.

Poleca swoje magazyny obficie zaopatrzone w Krymskie i zagraniczne wina.

Wina krymskie i kaukazkie Ministerstwa Najwyższego Dworu i szampanskie francuzkie ruskie lepszych marek.

Starki litewskie, stare miody, zagraniczne i ruskie Koniaki, wódki i Likiery, Miody, czyste owocowe i winogronowe z własnej miodosytni.

Skład win kościelnych i cerkiewnych, angielski Porter i Piwo A Le Coq i innych.

Aromatyczna herbata własnej i wszystkich lepszych Moskiewskich firm.

Towary kolonialne, bakalejne i rozmaite delikatesy sprowadzane bezpośrednio.

Tytoń, cygara, gilzy i papierosy różnych fabryk.

Magazyn Kolonialny, Win Ruskich i zagranicznych. Wódek i likierów, Delikatesów i bakalji, skład angielskiego superfosfatu.

WŁADYSŁAWA JASIEŃSKIEGO.

były Józefa Wilejko,

w Wilnie, Wielka ulica, dom P. Zawadzkiej.

Poleca się szanownej publiczności.

FIRMA ISTNIEJE OD ROKU 1859.

SKŁAD TOWARÓW ŻELAZNYCH I NARZĘDZI

poleca w wielkim wyborze
angielski magazyn

J. E. SENNEWALDTA

w Wilnie, Ulica Niemiecka, naprzeciwko Teatru.

Zamówienia załatwia prędko i ze znajomością. Wrazie żądania za zaliczeniem.

W WILNIE!

NOWO OTWORZONY SKŁAD MATERIAŁÓW APTECZNYCH prowizora farmacyi Z. DOWOJNO.

S-to-Jerski prosp., dom własny, blisko banku Ziemskiego.

Poleca po umiarkowanych cenach wszystkie przetwory chemiczne, dezynfekcyjne, gumowe, opatrunkowe, oliwę Nicejską, smarowidła, naftę i inne. Perfumy, mydła i kosmetyki. Herbatę, kawę, cykoryę i kakao. Farby, lakiery i inne artykuły.

Obstalunki na prowincje wysyłają się koleją z zaliczeniem; za opakowanie magazyn nie dolicza.

SYBERYJSKI MAGAZYN

J. WOJNICZ

Zamkowa ulica, dom Odachowskiego.

W każdym sezonie wielki wybór sukna, kortów i szewlotów pierwszorzędnych fabryk krajowych.

Poleca także uralskie czuhunne, gabinetowe przedmioty, oraz stalowe, wyroby, jako to noże, widelce i t. d.

Zakład Ogrodniczy Hermana Koeppe

w WILNIE.

ulica Zawalna dom własny.

Poleca: Drzewa i krzewy owocowe ozdobne, nasiona kwiatów i roślin pajetwnych, kwiaty i rośliny w wielkim wyborze. Specyalna i jedyna w Wilnie hodowla na wielką skalę chryzantemów i storczyków.

W MAGAZYNIE OPTYCZNYM J. MALECKIEGO

w WILNIE.

róg ulicy Wielkiej i Milionowej

Maszyny do szycia najnowszych systemów, Barometry tanie i dokładnie wyregulowane, Dzwonki elektryczne, gumowe wyroby, Instrumenta chirurgiczne, Termometry i przyrządy dla gorzelni. Mechaniczne zabawki dziecinne.

Pracownia mechaniczna, nagrodzona dwoma złotymi medalami wyrabia wagi, Maszyny elektryczne, Instrumenta geodezyjne i t. d. Wykonywa naprawy wszelkie prędko i dokładnie.

SKŁADY APTECZNE KAZIMIERZA GRUŻEWSKIEGO

WILNO

Ulica Wielka i róg ul. Wielkiej i Szklanej

Apteczne i Korzenne towary. Chemiczne preparaty i Chirurgiczne instrumenta i wszelkie apteczne przyrządy. Patentowane środki sanitarne i opatrunkowe. Gumowe wyroby. Wina lecznicze: St. Raphael, pepsynowe i chinowe.

Mineralne wody naturalne i sztuczne, sole i pastylki wprost ze źródeł. Kosmetyki zagraniczne Houbigant, Violet, Rogez Gallet, Gellé Frères i t. d. także Petersburskie i Moskiewskie. Przybory toaletowe: grzebienie, szczotki do włosów, zębów, paznokci i odzienia.

Pędzle do golenia, Gąbki, pulweryzatory do perfum i dezynfekcyj e t. c. Farby olejne i suche. Pokost w najlepszym gatunku. Pędzle i szczotki. Lakiery spirytusowe, lakiery porozowe i do podłóg. Lakier do obuwia, szuwaks, smarowidło do butów, środki do prania bielizny, wywabiania plam. Mydło

Środki dezynfekcyjne. Cement, Gips szary i biały, Superfosfat.

Smarowidła do kół różnych fabryk.

Mąka pokarmowa z kości piszczelowych. Oliwa nicejska w najlepszym gatunku.

Materyały do oświetlenia: świece, oliwa do lamp prawdziwa i sztuczna, knotki francuskie.

Skład obić papierowych Szwedzkiego kartonu, Rozety do sufitów et. c.

Róg ul. Wielkiej i Szklanej:

EGZYSTUJE OD 1800 ROKU.

HANDEL KOLONJALNY

Piotra Gruzewskiego

ulica Wielka, dom własny.

CUKIER i TOWARY KOLONIALNE.

HERBATA własnej firmy i różnych znanych firm Moskiewskich.

BAKALIJE i DELIKATESY.

KONSERWY i MARYNATY krajowe i zagraniczne.

WINA RUSKIE białe, czerwone i różne zagraniczne.

WINA KOŚCIELNE na butelki, ankry, pół-ankry i garnce.

STARA WÓDKA LITEWSKA.

RÓŻNE KONIAKI krajowe i zagraniczne.

RÓŻNE WÓDKI, LIKIERY i ROMY krajowe i zagraniczne.

WODY MINERALNE, naturalne wprost ze źródeł.

NASIONA POLNE i t. d. koniczyzny, wykę, szporek, tymotkę i łubin.

ANGIELSKI SUPERFOSFOR dla ulepszenia pól.

KSIEGARNIA W. MAKOWSKIEGO

W WILNIE

przyjmuje prenumeratę na wszystkie pisma tak krajowe jak i zagraniczne, posiada wielki wybór książek we wszystkich językach.

Nowości otrzymuje bezzwłocznie po ich ukazaniu się

Stałym odbiorcom i na większe sumy możliwe udogodnienia

SKŁAD NUT

pod względem doboru śmiało może konkurować z pierwszorzędnymi firmami Petersburga Moskwy i Warszawy.

Szczególniej tanie wydawnictwa Jurgensona, Gutheila, Gebethnera i Wolfa, Arcta—są zawsze w wielkim wyborze.

Łamigłówniki, Gry towarzyskie.

WIELKI WYBÓR
KSIAŻEK DO NABOŻEŃSTWA
w ozdobnych oprawach.

Mszały, Brewiarze, Horae Diurnae

Nowość! Papier listowy zwidokami Wilna.

Cenniki szczegółowe wysyłają się bezpłatnie.

WILENSKI ODDZIAŁ
MOSKIEWSKICH FABRYKANTÓW
Braci A. i J. Alszwang

i Fabrykanta Jarosławskiego płótna

E. S. KRYMOWA
WILNO

ul. Wielka dom Wróblewskich (naprzeciw Teatr. skweru)

Skład zaopatrzony stale w wielki wybór:

Bielizny Męskiej, Damskiej i Dziecinnej.

Pończochy, Skarpetki, Kaftany, Koldry, Zapinki, krawaty i inne przedmioty.

Bawełniane Towary.

najcelniejszych Moskiewskich Fabryk, Perkalę Szyrtyngi, Madapolamy, Kanifasy, Tkaniny na prześcieradła szlory i t. p.

Wielki Wybór

Holenderskich, oryginalnych Bielefeldskich Płócien, Chustek do nosa kolorowych i białych, Batystów gładkich i fantazyjnych.

Skład Fabryczny Jarosławskich Płócien i Bielizny stołowej fabryki własnej.

Towary Wełniane:

Wyroby pończosnicze, Kaftany i Kurtki myśliwskie

Całe wyprawy gotowe i na obstalunek od Rs. 100,

Hygieniczna Bielizna wełniana systemu Profesora

D-ra Jegera.

Dostawa dla wszelkich Instytucji rządowych i prywatnych. Stosownie do zawartej umowy z Ruskimi Fabrykantami, wszystkie towary sprzedają się po cenach ściśle fabrycznych podług cenników.

Zamiejscowym wysła się nalychmiast z wszelką akuratnością.

Wysła się za zaliczeniem po otrzymaniu: 10% zaliczki.

W razie niezadowolenia towary przyjmują się napawrót.

Zakład artystyczno-fotograficzny

S. FLEURY.

W WILNIE,

ulica Wielka, dom Wróblewskich.

Przyjmuje wszelkie zamówienia, w zakres sztuki fotograficznej wchodzące, w zakładzie i po za obrębem takowego.

Wykonuje: przeróżne zdjęcia z natury, powiększenia do rozmiarów naturalnej wielkości. Wykończenie akwarelą, olejną, lub wiadomym amerykańskim sposobem malarza Van-Der-Veide.

Zlecenia wykonywają się ze wszelką akuracnością i na czas umówiony.

T. ODYNIEC

w Wilnie, ulica Wielka, № 85, dom Pietraszkiewiczów.

P O L E C A :

Wielki wybór szklanych, porcelanowych, fajansowych i kamiennych towarów z rozmaitych fabryk krajowych i zagranicznych, w wyborowych gatunkach i po cenach umiarkowanych.

Wielki wybór krystalowych wyrobów z fabryki «Baccarata» w Paryżu i «Polna» w Czechach.

Wielki wybór: Lamp rozmaitych w najnowszych fasonach, wyrobów bronzowych, żyrandoli, kandelabrow stołowych i ściennych, wyrobów z nakładanego srebra, naczyń metalowych emaliowanych i t. p.

GŁÓWNY SKŁAD FABRYK:

J. Frageta, wyroby platerowane. J. Hordliczki, wyroby krystalowe. M. I. Kuźniocowa, porcelana i fajans. J. Serkowskiego, lampy. R. Dittmar, lampy.

Serwisy stołowe na 12 osób od rs. 12.

» herbatn. » 12 » » rs. 4.

CENY FABRYCZNE.

SKŁAD MASZYN

Narzędzi rolniczych

I

NASION PASTEWNYCH

Hr. Anton. Tyszkiewicza

w Wilnie.

Ulica Trocka, dom własny.

P O L E C A :

WSZELKIE MASZYNY I NARZĘDZIA ROLNICZE

Z FABRYK

KRAIOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Cenniki wysyła na żądanie gratis i franco.

W. G O R S K I

INŻYNIER CYWILNY

W Wilnie, Pohulanka, d. własny.

Biuro budownicze: Plany, nadzór i prowadzenie robót budowniczych antreprezya.

Agentura banku ziemskiego dla miasta Wilna.

Zakład ogrodniczy: Nasiona, rośliny, dekoracje, bukiety i t. p., szkółki drzew i krzewów.

Agentura towarzystwa Warszawskiego ubezpieczeń od ognia.

ISTNIEJĄCY OD ROKU 1863.

ZAKŁAD KRAWIECKI

Adama Załuskiego

w Wilnie, ul. Wielka, d. własny.

Poleca się względem Szanownej Publiczności z doborem materiałów, krojem eleganckim oraz staranną robotą.

KSIĘGARNIA POLSKA**W. PODREZÓWNY**

W RYDZE,

Alexandrowska ulica, № 6.

Posiada na składzie wielki wybór dzieł różnej treści, przyjmuje prenumeratę na pisma periodyczne oraz załatwia wszelkie zamówienia. w zakres księgarstwa wchodzące.

FABRYKA MASZYN, NARZĘDZI ROLNICZYCH i ODLEWNIĄ**W. M E N C E L**

w Białej Cerkwi, Kijowskiej gubernii.

(Egzystująca od 1850 r.)

POLECA P. GOSPODARZOM: Młocarnie konne t. z. „Amerykanki“ zwytrząsaczami, podsiewaczem i wialnią. Młocarnie sztyftowe i cepowej stałe i przewoźne, do kieratów i lokomobil. Kieraty konne. wialnie i młynki, siewniki burakowe „Triumph“, siewniki rzutowe „Sokół“.

Cenniki ilustrowane i świadectwa P.p. Gospodarzy na żądanie wysyłają się bezpłatnie.

ZAŁOŻONA W ROKU 1857 PIERWSZA W KRAJU I CESARSTWIE FABRYKA.

Portland Cementu „Grodziec“.

Nagrodzona dwukrotnie Herbem Państwa i wieloma Medalami na różnych wystawach Europejskich poleca swój

Portland Cement „Grodziec“

Adres dla listów: Dyrekcja Fabryki „Grodziec“ przez Bendzin.

„ „ depeszy: Sosnowice „Grodziec“.

Połączenie telefoniczne z Sosnowicami.

Drzewka i krzewy

leśne, parkowe i dziczkie owocowe różnego wieku i w wielkich zapasach.

oraz

Nasiona Leśne

połącza

Zarząd Główny lasów hr. Zamojskich w Podzameczu, poczta, telegraf i stacja kolejowa SOBOLEW w gubernii Siedleckiej.

Zarządzający F. Rożyński.

M. Fitzner i R. Gamer

FABRYKA

Parowych kotłów i Budowa Mostów

WARSTATY MECHANICZNE

własne techniczne biura: w S.-Petersburgu, Kijowie, Moskwie i Baku, Warszawie i Łodzi.

Sielce pr. Sosnowice Stacja, D. Ż. W. W Gub. Piotrkowska.

Egzystująca od roku 1852.

PAROWA FABRYKA

mydeł toaletowych, perfum i wyrobów
kosmetycznych

FRYDERYKA PULSA

w Warszawie,
przy ulicy Daniłowiczowskiej, № 12.

WYRABIA: wszystkie mydła toaletowe, pomadę, fi-
ksatuary, olejki do włosów, różne kosmetyki, wody
kolońskie, perfumy, kadzidła, środki do czyszczenia
i konserwowania zębów, pachnidła do bielizny
i t. p.

Specjalności: znane ze swej dobroci mydło
glicerynowe.

Sprzedaż hurtowa i detaliczna w składzie głównym
w Warszawie, Plac teatralny № 11.

Adres dla listów: Fryderyk Puls, w Warszawie.

Cenniki wysyłają się na żądanie franko.

PIERWSZA FABRYKA W PAŃSTWIE EGZYST. od 1870 r.

Najwyżej zatwierdzone Towarzystwo Akcyjne

FABRYKI MEBLI GIĘTYCH

„WOJCIECHÓW”

Nagrodzone wieloma medalami na różnych wystawach Europejskich.

Poleca wszelkiego rodzaju meble gięte wyrabiane we własnych fabrykach:

w Wojciechowie (gubernii Lubelskiej, powiatu Krasnostawskiego);
w Odessie, Prochorowska, 38 i na Pradze pod Warszawą).

Posiada własne magazyny i składy:

w Warszawie, Hotel Europejski; w Moskwie, Kuźniecki most, dom
Wargina i na Jarmarku w Niżnym Nowgorodzie, Gmach Teatru №№ 16—17

Kantor Główny w Warszawie, Miodowa, 3.

TADEUSZ KOWALSKI i A. TRYLSKI.

Skład Maszyn, Narzędzi Rolniczych i Nasion

W WARSZAWIE

Miodowa, d. 4.

WYŁĄCZNIE REPRESENTACYE FABRYK:

Rud. Sack'a w Plagwitz-Lipsku.

Waltera A. Wooda w Hoosichfals (New-York).

Ruston Proctor & Comp w Lincolu

Clayton & Shuttleworth w Wiedniu.

FABRYKA PAROWA
 PIERNIKÓW, CZEKOLADY,
 ŚWIEC
 i wyrobów woskowych

oraz

SKŁAD ŚWIEG STEARYNOWYCH KOŚCIELNYCH

JANA WROBLEWSKIEGO

W WARSZAWIE

ulica Kapitulna d, № 8. Telefon 406.

Firma istnieje od r. 1842.

Filije dla sprzedaży detalicznej

Nowy-Świat Nr. 33—blizko Chmielnej.

Marszałkowska Nr. 153—róg Królewskiej.

Cenniki wysyła gratis i franco

Miód i wosk kupuje i sprzedaje po cenach bieżących.

Z wystaw europejskich 39 dyplomów honorowych, medali różnych
 i listów pochwalnych.

FABRYKA PAROWA
PIERNIKOW, CZERKŁADY,
ŚWIEC

i wyrobów woskowych

OLSA

WŁADZYSŁAW STARYKOWICZ KOSZCZYŃSKI

JANA WRÓBLEWSKIEGO

W WARSZAWIE

ulica Kapitulna d. N. 8. Telefon 106.

Firma istnieje od r. 1842.

Wszystko do sprzedania detalicznie.

Nowy Świat Nr. 21—biuro Głównego

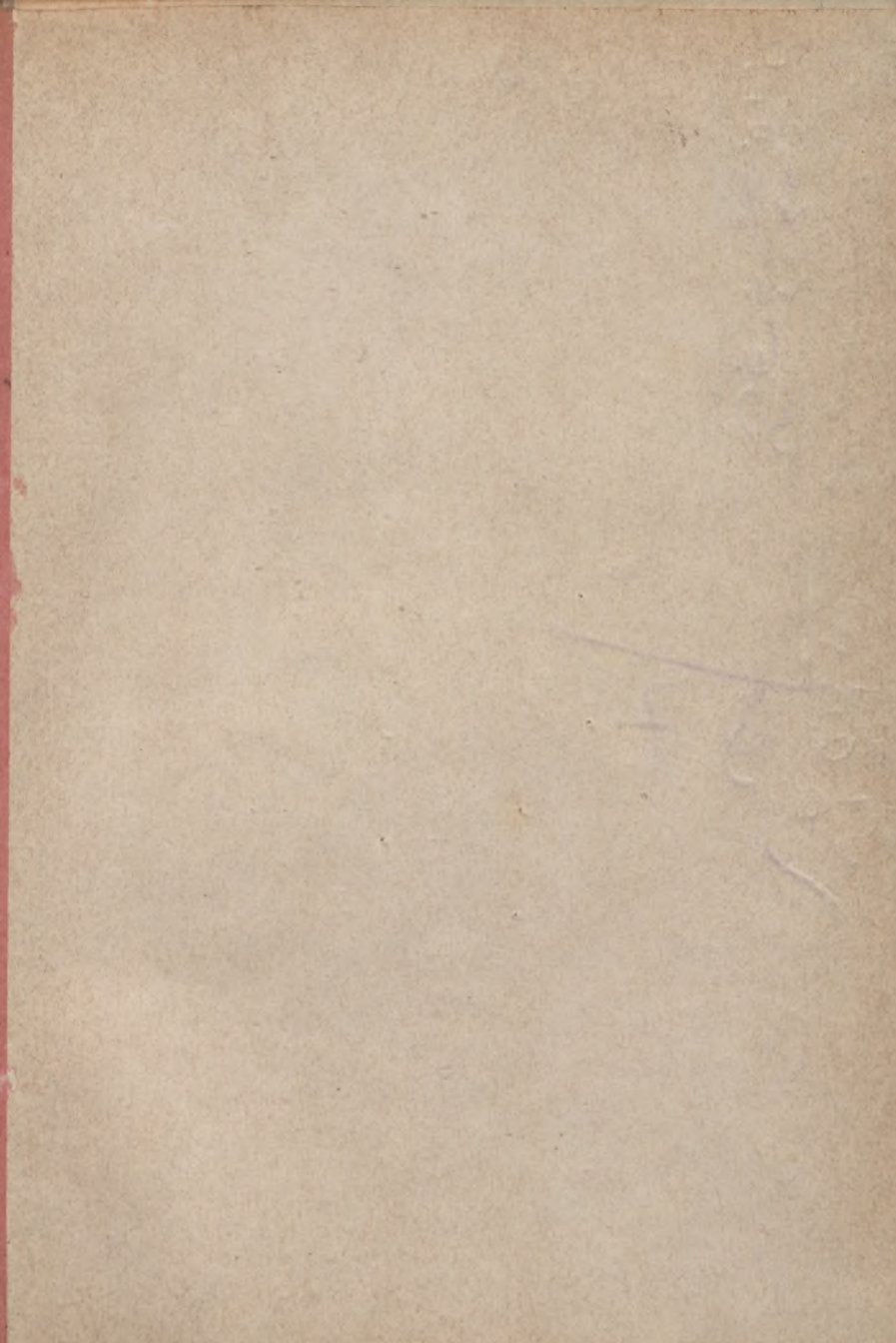
Magazynu Nr. 123—10g. Krolewski

Cenniki wysyła gratis i franco

Miód i wosk kupuje i sprzedaje po cennach bieżących.

A systeme europejskie do płodów honowanych, wszelkie rodzaje

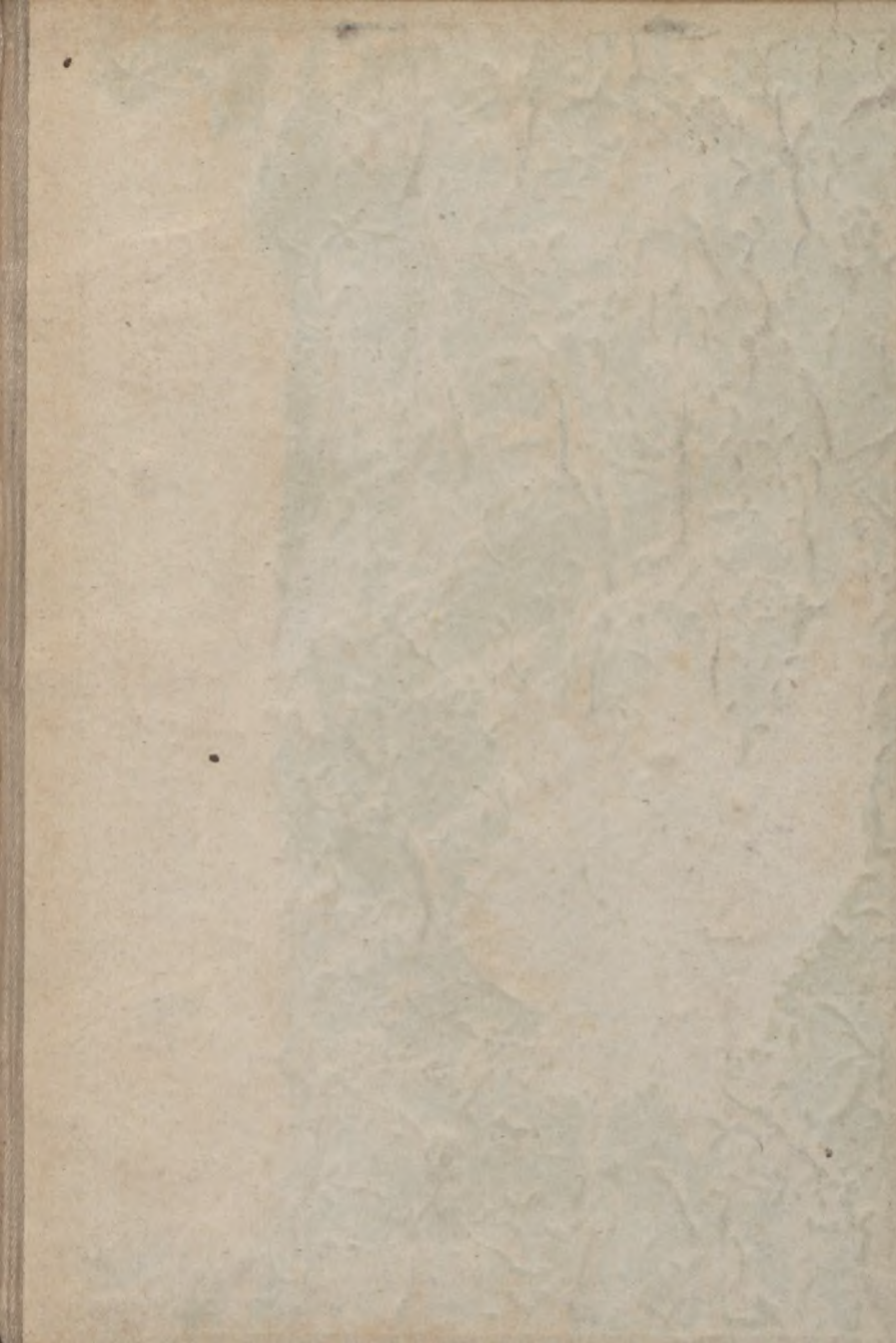
i listów podzwanych.

no. 20

B.	S.
6.	15.
7.	24.
8.	25.
9.	6.
10.	30.
11.	
12.	
13.	
14.	

68 9 7
153

Biblioteka Uniwersytetu
M. CURIE - SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

62

5451

1996

CZASOPISMA